

**STRATEGIEN BEIM FREMDSPRACHENLERNEN –
EINE FALLSTUDIE ZUM GEBRAUCH DER SPRACHLERNSTRATEGIEN DER
A1-DEUTSCHLER AN EINER GYMNASIALEN OBERSTUFE**

Universität Tampere
Fachbereich Sprach-, Translations- und Literaturwissenschaften
Deutsche Sprache und Kultur
Pro Gradu-Arbeit
Laura Lindström
Mai 2013

TIIVISTELMÄ

Tampereen yliopisto

Saksan kieli ja kulttuuri

Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö

LINDSTRÖM, LAURA: Strategien beim Fremdsprachenlernen – eine Fallstudie zum Gebrauch der Sprachlernstrategien der A1-Deutschlerner an einer gymnasialen Oberstufe

Pro gradu -tutkielma, 109 sivua + 136 liitesivua

Toukokuu 2013

Oheisessa Pro gradu -tutkielmassa tutkin oppimisstrategioiden käyttöä saksan opiskelussa lukiotasolla. Kouluaikana oppilaan tulisi oppia miten opitaan ja kyetä itse päättämään, mitä, missä ja milloin hän opiskelee esimerkiksi koetta varten. Oppijan tulisi myös tunnistaa omat oppimistyykinsä ja mitä oppimisstrategioita hänen kannattaa käyttää. Tämän tapaustutkimuksen tarkoituksena on erityisesti ottaa selvää oppijoiden tietoisuudesta eri oppimisstrategioista, keskittyen niihin oppimisstrategioihin, joita oppijat käyttävät oppituntien ulkopuolella. Tutkimukseen osallistui seitsemän 15–16-vuotiaasta lukio-opiskelijaa, jotka kaikki opiskelevat saksaa A1-kielenä. Tutkimusmetodina toimi teemahaastattelu.

Tutkimukseni teoreettisessa osassa käsittelen ensin sekä kognitiivista että konstruktivistista oppimisteoriaa, jotka ovat kummatkin luoneet teoreettisen taustan oppimisstrategioille. Sen jälkeen tarkastelen oppimisstrategioita kielenoppimisen näkökulmasta. Työssäni käytän oppimisstrategioiden jaottelua suoriin ja epäsuoriin strategioihin, joka perustuu mm. Rebecca L. Oxfordin (1990) luokitteluun. Oppimisstrategioilla tarkoitetaan toimintatapoja ja -suunnitelmia, joita oppijat tekevät oman oppimisensa järjestämiseksi ja jäsentämiseksi. Oppimisstrategiat ovat siis funktioita, jotka auttavat oppijaa etsimään, säilyttämään, tulkitsemaan ja käyttämään tietoa. Erityisesti oppimisstrategioiden käyttö näkyy oppijan kyvykkyydessä ohjata itse oppimistaan. Lisäksi esittelen oppimistyylien teoreettista taustaa ja kuvaan muutamia relevantteja oppimistyyliä, sillä oppijan oppimistyyli vaikuttaa myös siihen, miten ja millaisia strategioita hän valitsee.

Tutkimukseni empiirisessä osassa tarkastelen ensiksi oppijoiden vastauksia heidän oppimisstrategioiden käytöstään. Teemahaastattelussa oppijoita pyydettiin ensiksi kuvailemaan heidän saksan kokeisiin lukuaan. Tämän jälkeen heille vasta kerrottiin, että tutkimus käsittelee oppimisstrategioita, selitettiin käsitteen sisältö ja esitettiin suoria kysymyksiä koskien strategioiden käyttöä. Analyysissä kiinnitetään huomiota siihen, esiintyykö oppimisstrategioita heidän kuvailuissaan jo ennen kuin heiltä kysytään suoraan kyseisistä strategioista, sekä siihen, kuinka tietoisesti oppijat

käyttävät strategioita. Tutkimuksessa käy ilmi, että vain harva oppija tuntee käsitteen ”oppimisstrategia” etukäteen. Haastattelujen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että oppijat käyttävät suoria oppimisstrategioita tietoisemmin hyväkseen kuin epäsuoria strategioita. Kaikkein vahvimmin haastatteluista tulee esiin kognitiivisten strategioiden käyttö, joita oppijat käyttävät monipuolisesti ja tietoisesti.

Seuraavaksi empiirisessä osassa tarkastellaan, kuinka paljon haastateltavat tietävät oppimisstrategioista. Tarkoitus on selvittää, kuinka laajasti oppimisstrategioita opetetaan tai esitellään kouluissa. Tutkimuksessa käy ilmi, että oppimisstrategioita opetetaan koulussa tai kieltentunneilla vain hyvin vähän. Suurin osa haastateltavista kokee, että strategioiden opetukselle olisi tarvetta.

Kolmanneksi tutkimuksessa selvitetään, kuinka tietoisia oppijat ovat omasta oppimistyylistään. Haastattelujen analysointi osoittaa, että oppijat ovat tietoisia omasta oppimistyylistään suhteessa havainnointikanavaan (esim. *visuaalinen* oppimistyyli). Suurin osa oppilaista osoittautui useamman eri oppimistyylin edustajaksi.

Avainsanat: oppimisstrategia, oppimistyyli, oppijatyyppi, kielen oppiminen, konstruktivismi

Inhaltsverzeichnis

1	Einleitung	1
2	Grundprinzipien des Fremdsprachenlernens	3
2.1	Fremdsprachenlerntheorien	3
2.1.1	Kognitive Lerntheorie	4
2.1.2	Konstruktivistische Lerntheorie	5
2.2	Autonomes Lernen	6
3	Lernstile und Lernertypen	8
3.1	Begriffsdefinition	8
3.2	Einige Lernstile und Lernertypen	9
4	Lernstrategien im Fremdsprachenlernen	11
4.1	Definition der Lernstrategien	12
4.2	Klassifikationen von Sprachlernstrategien	14
4.3	Direkte Sprachlernstrategien	15
4.3.1	Gedächtnisstrategien	15
4.3.2	Kognitive Strategien	18
4.3.3	Kompensationsstrategien	21
4.4	Indirekte Lernstrategien	23
4.4.1	Metakognitive Strategien	23
4.4.2	Affektive Strategien	25
4.4.3	Soziale Strategien	27
5	Untersuchungsanlage	28
5.1	Problemstellung	28
5.2	Untersuchungsmethode	30
5.3	Probanden	31
5.4	Durchführung der Untersuchung	32
6	Ergebnisse der Untersuchung	34
6.1	Lernerberichte: was Lerner darüber berichten, wie sie direkte Sprachlernstrategien gebrauchen	35
6.1.1	Gedächtnisstrategien	35
6.1.2	Kognitive Strategien	48
6.1.3	Kompensationsstrategien	64

6.2	Lernerberichte: was Lerner darüber berichten, wie sie indirekte Lernstrategien gebrauchen	72
6.2.1	Metakognitive Strategien	72
6.2.2	Affektive Strategien	80
6.2.3	Soziale Strategien.....	84
6.3	Vermittlung der Lernstrategien	88
6.4	Zu den Lernstilen der Probanden	91
6.4.1	Wie die Probanden ihr Lernstil betrachten	91
6.4.2	Lernstile die in den Lernerberichten zum Vorschein kommen.....	96
6.5	Zusammenfassung und Auswertung der Ergebnisse.....	101
7	Schlusswort	105
	Literaturverzeichnis	107
	Anhang 1: Interview 1	110
	Anhang 2: Interview 2	131
	Anhang 3: Interview 3	149
	Anhang 4: Interview 4	166
	Anhang 5: Interview 5	183
	Anhang 6: Interview 6	205
	Anhang 7: Interview 7	226

1 Einleitung

Während unserer Schulzeit sollten wir Lernen lernen. Jeder von uns weiß, wie es ist zu Hause für Prüfungen zu lernen. Im Prinzip überwacht keiner die Arbeit und es gibt keinen Lehrer, der Ratschläge geben oder helfen könnte. Der Lerner muss selbst entscheiden, wann, was und wie er lernt. Er sollte auch wissen, welche Lernstrategien die effektivsten für ihn sind.

Das Thema dieser Pro-Gradu-Arbeit sind Lernstrategien und wie sie gebraucht werden. Zuhause zu üben und zu lernen erfordert die Fähigkeit, autonom zu lernen. Vom autonomen Lernen spricht man, wenn Lernende selbst über die zentralen Aspekte ihres Lernens entscheiden. Sie müssen ihr Lernen selbst planen und darüber reflektieren können. Um autonom lernen zu können, ist die Beherrschung von Lernstrategien eine wichtige Voraussetzung. Lernstrategien machen den Lernprozess einfacher und effektiver (Oxford 1990, 8).

Das Ziel dieser Pro-Gradu-Arbeit ist herauszufinden, welche Lernstrategien wie beim Fremdsprachenlernen angewandt werden. Gleichzeitig ist meine Absicht, die Autonomie der Lerner zu berücksichtigen, indem ich mich besonders mit solchen Strategien beschäftigen werde, die Lerner außerhalb des Unterrichts anwenden. Deswegen werde ich mich darauf konzentrieren, wie die Lerner für Tests lernen, weil das Lernen für Tests in der gymnasialen Oberstufe relativ autonom sein muss. Die Lerner wissen, welche Themen im Test behandelt werden können, aber sie müssen selbst die Entscheidung treffen, wie sie lernen, wie viel sie lernen und worauf sie sich konzentrieren. Zusätzlich will ich wissen, wie viel die Lerner über Lernstrategien und Lernstile wissen und ob sie in der Schule möglicherweise über Lernstrategien informiert werden. Lernstrategien und autonomes Lernen können gelehrt und gelernt werden. Ich vermute, dass Lerner oft nur die obligatorischen Hausaufgaben machen und nicht wissen, was man eigentlich alles machen könnte, um die eigenen Sprachkenntnisse zu verbessern. Lernstrategien sind ein interessantes Forschungsgebiet, da es einen Bedarf an Strategietraining zu geben scheint.

Sprachlernstrategien sind weltweit relativ viel untersucht worden, aber eher als Teil des Unterrichts und eher aus der Perspektive von Englisch als Fremdsprache. Meines Wissens gibt es in Finnland nur wenig frühere Forschung unter dem Gesichtspunkt des Deutschen als Fremdsprache. Die früheren Forschungen, die Lernstrategien der finnischen Lerner behandeln, konzentrieren sich eher auf einzelne Teilgebiete der Sprache (wie z.B. Grammatik).

Diese Pro Gradu-Arbeit besteht aus zwei Teilen. Zuerst werden die theoretischen Ansätze für Lernstrategien in Kapiteln 2-4 erläutert, wonach im empirischen Teil diese theoretischen Grundlagen in die Praxis umgesetzt werden. In Kapitel 2 werden die Grundprinzipien des Fremdsprachenlernens betrachtet: erstens werden die kognitiven und konstruktivistischen Fremdsprachenlerntheorien vorgestellt, weil sie wichtige Hintergrundfaktoren der Konzepte autonomes Lernen und Lernstrategien sind. Zweitens wird das Konzept autonomes Lernen behandelt, da es einerseits als ein Ausgangspunkt bei der Anwendung von Lernstrategien angesehen werden kann. Andererseits ist es auch ein Ziel der Lernstrategien, die Autonomie der Lerner zu verstärken. Im Kapitel 3 werden die Begriffe Lernstil und Lernertyp behandelt, da sie einen Einfluss auf die Wahl der jeweiligen Lernstrategien haben. Im Kapitel 4 wird eine Kategorisierung von Lernstrategien dargestellt. Zuerst wird definiert, was unter Lernstrategien verstanden wird und es werden die wichtigsten Klassifikationen von Lernstrategien dargestellt. Danach werden die verschiedenen Lernstrategien behandelt. Der empirische Teil dieser Untersuchung umfasst die Kapitel 5-7. Das fünfte Kapitel behandelt die Untersuchungsanlage, die Forschungsfragen, Untersuchungsmethoden, Probanden und die Durchführung der Untersuchung. Das sechste Kapitel beschäftigt sich mit der Datenanalyse und Ergebnissen, so dass Unterkapitel 6.1. sich den Ergebnissen zu direkten Sprachlernstrategien und Unterkapitel 6.2. den Ergebnissen zu indirekten Sprachlernstrategien widmet. In Unterkapitel 6.3 wird berichtet, inwiefern Lernstrategien in der Schule besprochen werden, während Unterkapitel 6.4 das Untersuchungsmaterial bezüglich der Lernertypen und Lernstile betrachtet.

2 Grundprinzipien des Fremdsprachenlernens

Lernen ist ein Konzept, das nicht vollständig und widerspruchsfrei beschrieben werden kann. Um das Konzept besser zu verstehen, stellen Theoretiker das *Lernen* in einen Rahmen, der nach wissenschaftlichen Kategorien geordnet, systematisiert und analysiert werden kann. Diesen Rahmen bilden Fremdsprachenlerntheorien, die das Lernen und Lernprozesse auf unterschiedliche Weisen definieren. (Bimmel & Rampillon 2000, 38).

Lernprozesse haben nicht nur damit zu tun, was man lernt, sondern auch damit wie man lernt. Faktoren, die den Lernprozess beeinflussen, sind Persönlichkeit, Lernstile und der Lernertyp, frühere Erfahrungen, Motivation und Einstellungen des Lerners. Zu Lernprozessen gehören auch Lernstrategien, und zwar sowohl direkte auch als indirekte (vgl. Oxford 1999, 5). Neben den verwendeten Unterrichtsmethoden müssen Fremdsprachenlehrer diese hier genannten Faktoren verstehen, um den Lernprozess und die Lernergebnisse ihrer Schüler interpretieren zu können. Es muss auch berücksichtigt werden, dass der Lernprozess, also auch das Lernergebnis, für jeden Lernenden unterschiedlich ist, obwohl der Input identisch ist (Internetquelle 1).

In den folgenden Unterkapiteln werden zunächst Grundprinzipien des Fremdsprachenlernens mittels der *kognitiven* und *konstruktivistischen* Lerntheorien dargestellt. Die kognitiven und konstruktivistischen Lerntheorien funktionieren auch als Grundlage für Lernstrategien. Danach wird das Konzept *autonomes Lernen* behandelt, das ein wichtiger Faktor bei der Anwendung von Lernstrategien ist.

2.1 Fremdsprachenlerntheorien

Dieses Unterkapitel präsentiert die zwei Lerntheorien, die heute im Zusammenhang mit Fremdsprachenlernen auftauchen und die relevant beim Betrachten der Lernstrategien sind. Sowohl die kognitive als auch die konstruktivistische Lernauffassung basieren auf der kognitiven Psychologie. Das Forschungsfeld der Lernstrategien ist stark in der kognitiven Lerntheorie verankert (vgl. O'Malley & Chamot 1990, Wenden & Rubin 1987). Seit den 1990er Jahren hat sich die

---

konstruktivistische Sicht auf den Spracherwerb in Finnland durchgesetzt und der heutige Rahmenlehrplan basiert auf der konstruktivistischen Lernauffassung, die eine Erweiterung der kognitiven Lerntheorie ist (Hentunen 2004, 6).

2.1.1 Kognitive Lerntheorie

Ansätze der Kognitionspsychologie und dadurch auch kognitive Lerntheorien sehen den Menschen als ein „System“, das Informationen verarbeitet. Spracherwerb bzw. Sprachenlernen wird von Schmidt (2010, 807) als „ein mentaler, individueller, nur teilweise durch angeborene Fähigkeit bestimmter kognitiver Prozess“ definiert, der in sozialen Situationen stattfindet und durch externe Faktoren beeinflusst wird.

Aus der Perspektive der kognitiven Lerntheorie wird das Lernen als Nebenprodukt von kognitiven Aktionen und internen Prozessen gesehen (Kristiansen 1998, 20). O'Malley und Chamot (1990, 17) meinen, dass Fremdspracherwerb nicht zu verstehen ist, ohne auf die Interaktion zwischen Sprache und kognitiven Handlungen einzugehen. Laut der kognitiven Psychologie wird Wissen im Kurzzeitgedächtnis und Langzeitgedächtnis aufbewahrt. Neue Information wird in vier Phasen angenommen: *“selection, acquisition, construction and integration”* (O'Malley & Chamot 1990, 17). Eine häufig vorkommende kognitivistische Fremdsprachenlerntheorie ist die *Skill-Acquisition*-Theorie. Sie hat zum Ziel zu erklären, wie Fertigkeiten erlangt werden. Zentrale Begriffe dieses fertigkeitsorientierten Ansatzes sind *deklaratives Wissen*, *prozedurales Wissen* und *Automatisierung*. Als *deklarativ* gelten Inhalte dann, wenn sie sich auf Fakten beziehen (Wissen, was). Davon zu unterscheiden ist *prozedurales Wissen*, das auf Handlungsabläufe bezogen ist (Wissen, wie). Ein Beispiel für prozedurales Wissen ist der konkrete Sprachgebrauch: der Lerner weiß, wie er die Sprache verwendet und kann die angemessenen Äußerungen in bestimmten Situationen richtig hervorbringen. Der Fremdsprachenlernprozess soll mit dem Erwerb von Wissen über die Sprache (deklaratives Wissen) beginnen und dann zu prozeduralem Wissen übergehen, um schließlich zu automatisierten Fertigkeiten zu führen. Lernprozesse legen also die Grundlage für die routinierte Anwendung des Gelernten. (Schmidt 2010, 808; O'Malley & Chamot 1990, 20, 24-26.)

Beim Gespräch über Lernstrategien sind kognitive Lerntheorien immer noch aktuell. Der Begriff *Strategie* ist ein zentraler Bestandteil der kognitiven Theorie. Für die

Wahrnehmung, Verarbeitung und das Speichern von neuen Informationen und für die Restrukturierung und Automatisierung des vorhandenen Wissens brauchen Lernende Strategien der Informationsaufnahme und –verarbeitung (Bimmel & Rampillon 2000, 38). Die *kognitiven Strategien* sind ein wichtiger Bestandteil der Lernstrategien (vgl. Kapitel 4.2.2).

2.1.2 Konstruktivistische Lerntheorie

Konstruktivismus ist ein Begriff, der nicht leicht zu definieren ist. Es ist ein weiter, komplexer Begriff, der in vielen verschiedenen Zusammenhängen auftritt. Die menschliche Wahrnehmung steht allerdings in allen Disziplinen im Mittelpunkt. Aus der Perspektive des Konstruktivismus ist der Mensch ein autonomes, aktives und selbstgesteuertes Wesen (Wolff 1994, 411). Unter lerntheoretischem Gesichtspunkt unterscheidet sich das konstruktivistische Modell deutlich von der traditionellen behavioristischen Lerntheorie, die den Lerner als ein leeres Blatt sieht. In der behavioristischen Zeit wurde neues Wissen nur selten zusammen mit altem Wissen verbunden. Im Gegensatz zum Behaviorismus könnte die Grundidee der konstruktivistischen Lernauffassung folgendermaßen formuliert werden: der Mensch *konstruiert* sein eigenes Wissen, baut also neues Wissen auf der Basis des schon vorhandenen Wissens auf. Die konstruktivistische Lerntheorie kann als eine Erweiterung der kognitiven Lerntheorie angesehen werden. Der Begriff *Konstruktion* tritt zwar schon in der kognitiven Theorie auf, ist aber kein Angelpunkt. Während das Denken und die kognitiven Handlungen eines Individuums der kognitiven Theorie als Grundlage liegen, ist der Ausgangspunkt der konstruktivistischen Theorie das Konstruieren. Dazu betont die konstruktivistische Lerntheorie noch stärker die Rolle der Interaktion und Situationsabhängigkeit beim Lernen und die Autonomie und Selbststeuerung des Lernalers. (Hentunen 2002, 5-6.)

Wenn wir an das Fremdsprachenlernen denken, denken wir oft an den Fremdsprachenunterricht, der bis heute noch weitgehend lehrerzentriert geblieben ist. Ganz im Gegensatz zu dieser Situation befindet sich die konstruktivistische Lernauffassung, die lehrerzentrierte Methoden vermeidet. Die Lernenden werden ins Zentrum gerückt und ihre Autonomie wird betont. Der Lerner muss lernen, den Lernstoff selbst zu verarbeiten. Die konstruktivistische Lernauffassung basiert auf der

---

kognitiven Psychologie, die dafür kritisiert worden ist, dass sie die Rolle der sozialen Interaktion beim Lernen außer Acht gelassen hat. Der Konstruktivismus betont diese soziale Interaktion, dazu aber auch die besondere Persönlichkeit des Lerners und, die spezifische Weise, wie dieser sich Wissen verschafft, bearbeitet und aufbaut. Lernen ist ein selbstständig gesteuerter Konstruktionsprozess. Jeder lernt anders und deswegen wird die Individualität von Lernprozessen und Lernergebnissen im Konstruktivismus unterstrichen. (Kristiansen 1998, 23-24.)

Nach Wolff (1994, 414) kann „Wissen [...] nur dann als gelernt gelten, wenn es vom Lernenden konstruiert worden ist.“ Gelernt wird also, wenn ein Lerner neues Wissen mit früherem Wissen verknüpft. Das Konstruieren des Wissens findet in einer bestimmten Situation statt, Lernen ist also immer auch situations- und kontextverbunden. Eine Unterrichtssituation ist eine Form der sozialen Interaktion. Das Lernen ist Ergebnis der Aktionen des Lerners. Deswegen ist das Lernen nie nur Informationsvermittlung von außen nach innen, sondern die aktive Selektion und Interpretation wird unterstrichen. Das *Lernen lernen* ist ein Ziel des Konstruktivismus. Laut Kristiansen (1998, 23) hängt es viel von den benutzten Lernstrategien ab, wie viel und was gelernt wird. Auch die metakognitiven Fähigkeiten des Lerners werden betont: er muss verstehen, warum unterschiedliche Lernstrategien unterschiedliche Resultate zur Folge haben. Durch die aktive Rolle des Lerners wird das Fremdsprachenlernen mit authentischen Situationen und Problemen verbunden. In Unterrichtssituationen werden Gruppen- und Paararbeit bevorzugt und die Wichtigkeit der metakognitiven Fertigkeiten wird betont. Der Lerner muss seine eigenen Denk- und Lernprozesse regulieren, planen und evaluieren können. Er sollte sich anstatt als fremdgesteuertes Objekt als Subjekt fühlen, das selbst Entscheidungen über sein Lernen treffen kann. Mit der konstruktivistischen Lernauffassung sind wir auf dem Weg zum autonomen Lernen. (Bimmel & Rampillon 2000, 40; Kristiansen 1998, 23-24.)

2.2 Autonomes Lernen

In Finnland und ganz europaweit verbreitet sich die Tendenz, traditionellen Fremdsprachenunterricht kritisch zu betrachten. Aufgrund dieser kritischen Betrachtung werden neue Lerntheorien und -konzepte entwickelt. Wie schon erwähnt,

ist das Ziel des Konstruktivismus das Lernen zu lernen. Hand in Hand mit diesem Konzept geht das Konzept des *autonomen Lernens*. *Lernerautonomie* bzw. *autonomes Lernen* einer Fremdsprache bedeutet, dass die Lernenden selbst entscheiden, **was** sie lernen wollen und **wie** sie es lernen wollen, **welche Strategien** sie einsetzen, ob sie **alleine oder mit anderen** lernen und **wann** sie lernen. Die Lernenden initiieren, steuern und kontrollieren ihr Lernen selbst - nicht ein Lehrer. In den extremsten Fällen wird ganz ohne Fremdsteuerung gelernt. Solche „totale“ Lernerautonomie erfordert Motivation, Willenskraft und Selbstdisziplin und kommt meistens nur unter erwachsenen Lernern vor. (Hentunen 2003, 31; Holec 1979, 4; vgl. Bimmel & Rampillon 2000, 33.) In der Fachliteratur begegnet man u.a. Begriffen wie selbständiges, selbstgesteuertes, selbstreguliertes, autonomes und autodidaktisches Lernen. Die Begriffe stehen stellvertretend für verschiedene Akzente bei der Betrachtung selbstständiger Lernprozesse. In dieser Arbeit folge ich u.a. den Gedanken von Bimmel und Rampillon (2000) sowie Wolff (2003) und verwende den Begriff Lernerautonomie oder autonomes Lernen.

Das Konzept des autonomen Lernens ist an viele Probleme auf dem Weg von Fremdbestimmung zur Autonomie angestoßen. Lerner brauchen freie Räume um ihr Lernen selbst steuern zu können, aber dies stößt meist mit den gesellschaftlichen Anforderungen zusammen. Der Staat entscheidet, welche Lebenszeit Kinder und Jugendliche für ihr Lernen zur Verfügung haben. Durch die Schulpflicht und das Curriculum wird von den Lernenden erwartet, dass sie genau zum jeweiligen Zeitpunkt motiviert und auf das Lernmaterial orientiert sein müssen. Die „Lust am Lernen“ geht verloren wenn es an „Luft zum Lernen“ fehlt. Im schlimmsten Fall ist es Alltag für viele Lerner, dass sie nur das tun, was der Lehrer oder die Lehrerin ihnen aufträgt. Sie bleiben im Unterricht passive Rezipienten, die ihr eigenes Lernen nicht steuern oder kontrollieren – ihr Lernen ist völlig fremdbestimmt.

Das Ziel des autonomen Lernens ist die Autonomie der Lerner zu vermehren und sie anzutrainieren. Alle Lerner haben ihren eigenen Lernstil und wenden unterschiedliche Kombinationen von Lernstrategien an. Wenn die Heterogenität der Lerner berücksichtigt wird, gibt es nicht nur Bedarf an Differenzierung im Unterricht, sondern auch an Veränderung der Einstellungen zum Fremdsprachenlernen. Lerner

müssen von Objekten zu Subjekten werden und mehr Verantwortung für ihr eigenes Lernen übertragen bekommen. (Holec 1979, 4-5; Rampillon 1994, 456-457.)

Wolff (Internetquelle 1) sieht Lernerautonomie als allgemeines Erziehungsziel, aber vor allem auch als übergeordnetes fremdsprachendidaktisches Lernziel. Nach seiner Ansicht kann dieses Ziel nur dann erreicht werden, wenn man Lernstrategien im Unterricht einen zentralen Platz einräumt. Wolff plädiert für das Antrainieren von Lernstrategien, um autonomes Lernen zu fördern:

Nur wenn es gelingt, bei den Schülern ein Repertoire an Strategien aufzubauen und zu fördern, können sie sich zu selbstverantwortlichen, autonomen Lernern entwickeln. Diese Überlegung schließt natürlich auch ein, daß die Förderung von Lernstrategien den besten Einstieg in die Herausbildung von mehr Lernerautonomie darstellt. (Internetquelle 1)

Autonomes Lernen heißt nicht nur, dass Lerner völlig alleine das anstehende Thema als Autodidakt erarbeiten, sondern mit Hilfe der Lehrer und des Lernmaterials immer mehr Autonomie gewinnen. Wenn die Lernfertigkeiten, wie die metakognitiven Fertigkeiten und die Fähigkeit Lernstrategien anzuwenden sich entwickeln, wächst auch die Autonomie des Lernenden Schritt für Schritt. (vgl. Bimmel & Rampillon 2000, 33-34, Internetquelle 1.)

3 Lernstile und Lernertypen

„Lernende kommen nicht als „tabula rasa“ in den Fremdsprachenunterricht, sie bringen vielmehr ihren Lern[er]typ, ihren Lernstil, ihre Lernerfahrungen und damit auch ihre Lernstrategien in den Lernprozess ein.“ (Aguado & Riemer 2010, 850.) In diesem Kapitel werde ich die Konzepte *Lernstil* und *Lernertyp* behandeln.

3.1 Begriffsdefinition

Für den Begriff *Lernstil* bietet die Fachliteratur unterschiedliche und oft auch unscharfe Definitionen. Häufig werden die Begriffe *Lernstil* und *kognitiver Stil* als identisch betrachtet. Ich werde den Begriff Lernstil verwenden, weil er umfassender ist. Lernstil wird allgemein als der Stil verstanden, mit dem der Lerner seinen

---

Lernprozess organisiert und Informationen wahrnimmt und kategorisiert. Laut Grotjahn (2003, 326) bezeichnet der Terminus Lernstil „intraindividuell relativ stabile, zumeist situations- und aufgabenunspezifische Präferenzen [...] von Lernern sowohl bei der Verarbeitung von Informationen als auch bei der sozialen Interaktion“. Lerner haben also zum größten Teil einen bestimmten Lernstil trotz unterschiedlicher Aufgaben und Situationen. Lernstile und Lerntypen sind nicht lehrbar, darüber hinaus sind sich Lerner nicht automatisch ihres eigenen Lernstils bewusst. (Grotjahn 2003, 326-327.)

In der Fachliteratur werden *Lernstil* und *Lerntyp* oft synonym verwendet, aber nach manchen Autoren lassen sich aus der Kombination unterschiedlicher Lernstile *Lerntypen* konstituieren, wie z.B. visuelle Lerner. Mit einem Lerntyp sind also Lerner gemeint, die Vertreter eines bestimmten Lernstils sind. Die meisten Menschen vertreten mehrere Lernstile, also nicht nur einen Lerntyp, sondern sie sind sogenannte Mischtypen, die Kombinationen mehrerer Lernstile aufweisen können. (Bimmel & Rampillon 2000, 196; Grotjahn 2003, 327; vgl auch Aguado & Riemer 2010, 854-855.)

Lernstile und Lerntypen sind von *Lernstrategien* zu unterscheiden. Alle drei steuern das Verhalten des Lernalers, unterscheiden sich jedoch hinsichtlich des Grades der Bewusstheit, da Lernstrategien zum größten Teil bewusste situations- und aufgabenspezifische Handlungen sind. Im Gegensatz zu Lernstilen und –typen können Lernstrategien auch gelehrt und gelernt werden. (Aguado & Riemer 2010, 852-853.)

Zunächst werde ich einige wesentliche Lernstile bzw. Lernstildimensionen und Lerntypen erläutern. Lernstile und Lerntypen sind wesentlich für das Ziel dieser Arbeit, weil der Lernstil und Lerntyp eines Lernenden die Wahl der jeweiligen Lernstrategien beeinflussen (vgl. Julkunen 1998, 28).

3.2 Einige Lernstile und Lerntypen

Dieses Unterkapitel basiert sich der Klassifikation der Lernstile und Lerntypen von Grotjahn (2003), da sein Artikel meiner Ansicht nach die wesentlichsten Lernstile beschreibt. Innerhalb der Lernstile können viele Lernstildimensionen unterschieden werden. Einige Autoren erkennen sogar über zwanzig unterschiedliche Lernstile, die

sich z.B. durch kognitive, affektive und soziale Elemente unterscheiden lassen. Obwohl Lernstile oft bipolar charakterisiert werden, wird davon ausgegangen, dass die meisten Lerner sich irgendwo zwischen den Endpolen (z.B. reflexiv/impulsiv) einordnen lassen. Lernertypen werden hier als Repräsentationen der verschiedenen Lernstile und Lernstildimensionen betrachtet. Einige Lernertypen beziehen sich auf die Verarbeitungspräferenz und andere auf die Wahrnehmungspräferenz. (Grotjahn 2003, 327-329.)

Die Lernstildimension *analytisch* vs. *global* wird als relevant für das Fremdsprachenlernen betrachtet (Aguado & Riemer 2010, 854). Lerner mit einem eher *analytischen Stil* gehen beim Lernen von den Einzelkomponenten aus und setzen sie erst später zu einem Ganzen zusammen. Sie konzentrieren sich vorliegend auf die Grammatik und sprachliche Korrektheit, während solche Aufgaben, wo sie selbst kommunizieren müssen, ihnen nicht in gleicher Weise gefallen. Analytische Lerner bevorzugen unabhängige Lernformen und Einzelarbeit. Gruppenarbeit dagegen vermeiden sie eher. Lerner mit einem *globalen Stil* wiederum konzentrieren sich zuerst auf das Ganze bzw. das Gesamtbild, bevor sie die Details betrachten. Globale Lerner können Probleme damit haben, wichtige Details zu erkennen weil sie den ganzen Kontext zu erfassen versuchen. Sie bevorzugen kommunikative Lernsituationen und Gruppenarbeit. (Grotjahn 2003, 328; vgl. auch Aguado & Riemer 2010, 854.)

Die Lernstildimension *reflexiv* vs. *impulsiv* bezieht sich auf die Art und Weise, wie Lerner Entscheidungen bei Problemlösungen treffen. Beim Schreiben und Sprechen planen *reflexive Lerner* ihre Äußerungen vor und streben nach sprachlicher Korrektheit. *Impulsive Lerner* legen Wert auf spontane Kommunikation, die sprachliche Korrektheit ist ihnen nicht so wichtig. Wenn es um komplexe Problemlösungsaufgaben geht, denken reflexive Lerner länger und gründlicher nach als impulsive Lerner, die meistens spontan und weniger kontrolliert handeln. (Grotjahn 2003, 328, vgl. auch Julkunen 1998, 28.)

Eine weitere Lernstildimension ist die *Ambiguitätstoleranz* vs. *Ambiguitätsintoleranz*. Mit Ambiguitätstoleranz wird die Tendenz der Lerner bezeichnet, mehrdeutige, widersprüchliche oder unvollständige Information zu ertragen. Fremdsprachenlernen erfordert viel Ambiguitätstoleranz, da die Lerner nicht immer jedes Wort verstehen

können. *Ambiguitätsintolerante Lerner* werden nervös, wenn sie nicht jedes Wort genau verstehen. Daraus kann folgen, dass sie vorzeitig Schlüsse ziehen oder jedes einzelne Wort in einem Wörterbuch nachschlagen. Ihre Fertigkeit zum autonomen Lernen scheint geringer zu sein als bei Lernern, die mehr Toleranz für Ambiguität aufweisen. (Grotjahn 2003, 328; vgl. auch Aguado & Riemer 2010, 855.)

Eine Lernstildimension, die sich häufig als *Lernertyp* konkretisiert, ist die Tendenz zur *Bevorzugung eines speziellen Wahrnehmungskanals*. Die im Fremdsprachenunterricht populäre Kategorisierung der Lernertypen bezieht sich auf die *visuellen, auditiven, kinästhetischen* und *taktilen* Perzeptionsstile. Die meisten Lerner tendieren dazu, bestimmte Wahrnehmungskanäle zu bevorzugen. Es wird davon ausgegangen, dass die meisten Lerner eher *visuell* orientiert sind (Aguado & Riemer 2010, 855). Visuelle Lerner verarbeiten neue Informationen am effektivsten, wenn sie die Information sehen und in Form mentaler Bilder in ihr Gedächtnis einprägen können. Zu abstrakte Informationen können ihnen unangenehm sein zu lernen. *Auditive Lerner* nehmen neue Informationen am besten auf, wenn sie anderen und auch sich selbst zuhören können. Tonbänder und Gespräche über das Lernmaterial sind ihre bevorzugten Lernmittel. *Taktile Lerner* können sich diejenigen Lerninhalte am besten einprägen, die sie selbst, z.B. durch Schreiben oder Basteln produzieren. *Kinästhetische Lerner* dagegen brauchen physische Bewegung des ganzen Körpers, um sich konzentrieren zu können. (Grotjahn 2003, 328; Bimmel & Rampillon 2000, 78-79; vgl. Aguada & Riemer 2010, 855.)

Wie schon erwähnt, spielen Lernstile und Lerntypen eine Rolle bei der Wahl der Lernstrategien. Besonders wenn die Konzepte *Lernen lernen* und autonomes Lernen betrachtet werden, scheint es wichtig zu sein, dass Lerner ihre eigenen Lernstile erkennen und danach die angemessenen Strategien für effektives Lernen wählen. Im nächsten Kapitel werden die Lernstrategien behandelt.

4 Lernstrategien im Fremdsprachenlernen

In diesem Kapitel werden Lernstrategien dargestellt. Nach einem allgemeinen Überblick über die Lernstrategien und Begriffserklärung werden zuerst die *direkten Lernstrategien* behandelt und danach die *indirekten Lernstrategien*. In dieser Arbeit

werde ich mich hauptsächlich auf die Theorien von Oxford (1990) und Bimmel & Rampillon (2000) stützen.

Seit den 1970er Jahren sind Sprachlernstrategien untersucht worden. Naiman's (1978) Konzept des *good language learner* ließ die Frage stellen, wie ein „guter Lerner“ lernt. Gute Lerner sollen Lernstrategien vielfältiger und rationeller anwenden als schwache Lerner. Gute Lerner sind sich auch bewusst, welche Lernstrategien für sie die effektivsten sind. Auch Oxford (1990, 1) bemerkt, dass die besten Sprachenlerner die vielseitigsten Strategien benutzen, um ihr Lernen zu verbessern (vgl. Naiman et al. 1978, Kristiansen 1992, Julkunen 1998, 22).

Wenden & Rubin (1987) Oxford (1990) und O'Malley & Chamot (1990) haben die bekanntesten Untersuchungen zu Sprachlernstrategien durchgeführt. In Finnland hat Kristiansen Lernstrategien im Fremdsprachenlernen untersucht (1998).

4.1 Definition der Lernstrategien

Das Wort *Strategie* kommt ursprünglich aus dem Griechischen und bedeutet Kriegsführungskunst. Im Kontext Lernen und Ausbildung sind Strategien **Handlungsweisen** und **-pläne**, die ein Lerner benutzt, um sein eigenes Lernen zu steuern. Lernstrategien werden oft als Prozeduren oder Funktionen beschrieben, die dem Lerner bei der Beschaffung und Lagerung, dem Hervorholen und Gebrauch von Informationen helfen (vgl. Oxford 1990, 8). Laut Oxford sind Lernstrategien Werkzeuge für aktives, selbstgesteuertes Lernen, das wesentlich bei der Entwicklung der kommunikativen Kompetenz ist. Sie steuern das eigene Lernen, um besser lernen zu können (Oxford 1990, 1). Oxford erweitert die Definition von Lernstrategien zu spezifischen Handlungen der Lerner, die das Lernen effektiver, leichter und genießbarer sowie auf andere Lernsituationen übertragbar machen soll. Lernstrategien umfassen nicht nur kognitive Funktionen, sondern auch Bereiche wie Planung und Einrichtung des eigenen Lernens, den emotionalen Bereich und den sozialen Bereich (vgl. Oxford 1990, 8).

Bimmel und Rampillon definieren Lernstrategien als mentales Handeln beim Lernen, dass sie mit einer „wenn-dann“-Formulierung konkret fassen: „Wenn mein Ziel ist, die Wortstellung zu üben, dann bilde ich Haupt- und Nebensätze im Präsens und

Perfekt.“ Der Lerner hat ein *Lernziel* und macht einen Plan, wie er das Ziel erreichen will. Die Zielbewusstheit des Lerners ist eine Voraussetzung für die Anwendung von Lernstrategien. Lerner sind sich auch nicht automatisch der Lernstrategien bewusst, sondern die Automatisierung des Strategiegebrauchs muss gelernt werden. Lernstrategien werden erst nach Übung und bewusster Anwendung automatisiert (Bimmel & Rampillon 2000, 53).

Kristiansen definiert Lernstrategien als Arbeitsweisen, die ein Lerner anwendet, um die mündliche oder schriftliche Kommunikation in einer Fremdsprache zu beherrschen. Wie auch Oxford, betont sie die kommunikativen Aspekte des Lernens (1998, 43). Bimmel und Rampillon trennen allerdings Sprachlernstrategien und *Sprachgebrauchsstrategien* bzw. kommunikative Strategien voneinander. Sprachgebrauchsstrategien sehen sie als eine Art Lernstrategien, die aber eher für das kommunikative Produzieren und Verstehen der Fremdsprache angewandt werden. Jedoch zielen Sprachgebrauchsstrategien häufig darauf, die sprachliche Kompetenz des Lerners zu verbessern und können deswegen unter Lernstrategien eingeordnet werden. Aus diesem Grund werde ich mich an den Begriff Lernstrategien halten (vgl. Bimmel & Rampillon 2000, 62ff).

Alle Definitionen von Lernstrategien betonen die Rolle der Strategien bei der selbstständigen Steuerung des Lernens. Mit Hilfe der Strategien soll der Lernprozess sinnvoller und positiver werden. Durch positive Erfahrungen werden Lernstrategien automatischer angewandt, was wiederum die Lerner unterstützt, mehr Verantwortung für ihr eigenes Lernen zu übernehmen. Je besser Lerner mit Strategien umgehen können, desto autonomer können sie auch Lernen (vgl. Kapitel 2.3). Im Gegensatz zu Lernstilen können Lernstrategien **gelehrt** werden. Laut Bimmel (2010, 846) ist es sinnvoll, Lerner, die schon über längere Zeit Fremdsprachen lernen, mit Lernstrategien bekannt zu machen. Durch Strategietraining können Lerner ihren Strategiegebrauch verbessern und effektiver machen. Strategietraining verlangt von den Lernern jedoch Motivation und eine positive Einstellung zum Lernen. (Oxford 1990, 10-14.) Strategietraining kann getrennt von Unterricht stattfinden oder in den Unterricht integriert werden. O'Malley und Chamot sehen Integration als eine bessere Alternative an, weil dann konkret demonstriert werden kann, wie und wann bestimmte

Strategien benutzt werden können. Die Lerner können die Strategien so leichter in die Praxis umsetzen und selbstständig anwenden. (O'Malley & Chamot 1990, 184.)

4.2 Klassifikationen von Sprachlernstrategien

Die Klassifikation der Lernstrategien variiert danach, was verschiedene Autoren in ihrer Forschung betonen wollen.

Oxford sowie Bimmel & Rampillon unterscheiden bei Lernstrategien **direkte** und **indirekte Strategien**. Direkte Strategien befassen sich **direkt** mit dem Lernstoff, also hier dem Fremdsprachenlernen. Sie sind Strategien zur Strukturierung, Verarbeitung und Speicherung der neu gelernten Informationen. Die Anwendung dieser Strategien produziert im Prinzip deutliche (bemerkbare) Ergebnisse. Unter direkten Strategien werden *Gedächtnisstrategien*, *kognitive Strategien* und *Kompensationsstrategien* verstanden. Indirekte Strategien dagegen befassen sich mit der "Art und Weise des Lernens" (Bimmel & Rampillon 64), also wann und wie z.B. gelernt wird, wie sich der Lerner konzentriert und auf das Lernen vorbereitet. Die Anwendung indirekter Strategien hat keinen direkten Kontakt mit dem Lernstoff, aber sie beeinflussen indirekt die Voraussetzungen für möglichst effektives Lernen. Indirekte Strategien werden in *metakognitive Strategien*, *affektive Strategien* und *soziale Strategien* untergegliedert.

O'Malley und Chamot (1990) teilen Lernstrategien in drei Hauptkategorien ein: **kognitive**, **metakognitive** und **soziale** Strategien. Ihre Kategorie der kognitiven Strategien beinhaltet mehr oder weniger die gleichen strategischen Handlungen wie Oxfords Kategorie der direkten Strategien. Wie auch Oxford bei ihren indirekten Strategien, kennen O'Malley und Chamot entsprechend die Kategorien der metakognitiven und sozialen Strategien. Affektive Strategien lassen sie außer Acht.

In meiner Arbeit verwende ich die Klassifikation von Oxford (1990) als Basis, da ihre Gliederung der Lernstrategien meiner Ansicht nach logisch und umfangreich ist. Ihre Klassifikation wird auch von anderen Autoren anerkannt (vgl. Bimmel & Rampillon 2000).

4.3 Direkte Sprachlernstrategien

Sprachlernstrategien, die direkt die Zielsprache betreffen und einen direkten Einfluss auf das Fremdsprachenlernen haben, sind *direkte Strategien*. In diesem Abschnitt werde ich die direkten Strategien basierend auf der Klassifikation von Oxford (1990) behandeln. Nach Oxford werden direkte Strategien in drei Untergruppen eingeteilt: *Gedächtnisstrategien*, *kognitive Strategien* und *Kompensationsstrategien*. Bei allen diesen Strategien der drei Untergruppen wird die Sprache in unterschiedlicher Weise und für unterschiedliche Ziele prozessiert (Oxford 1990, 37). Laut Bimmel & Rampillon produziert die Anwendung dieser Strategien im Prinzip deutliche und ermessbare Ergebnisse. (2000, 64.)

4.3.1 Gedächtnisstrategien

Die Lerner wenden Gedächtnisstrategien an, wenn sie neue Informationen in ihrem Gedächtnis so speichern wollen, dass sie die Informationen leicht behalten und hervorholen können. Die neuen Informationen sollen nicht isoliert gespeichert werden. Sie können besser im Gedächtnis behalten oder aus dem Gedächtnis abgerufen werden, wenn sie mit bereits vorhandenen Kenntnissen verknüpft sind (Bimmel & Rampillon 2000, 66). Lernstrategien haben die Tendenz, zusammen aufzutreten, und auch laut Oxford sind Gedächtnisstrategien effektiver, wenn sie zusammen z.B. mit metakognitiven Strategien angewandt werden (1990, 38). Gedächtnisstrategien basieren auf sehr einfachen Prinzipien, nämlich dem Organisieren und der Anordnung von Informationen, Assoziieren und der Revision. Alle diese Prinzipien enthalten die Idee von Bedeutung. Das Lernen einer neuen Sprache mit Hilfe von Gedächtnisstrategien wird möglich, wenn die neue Information mit einer vertrauten oder persönlichen Bedeutung verbunden wird (Oxford 1990, 39). Obwohl Gedächtnisstrategien eine starke Wirkung auf das Sprachenlernen haben können, berichten manche Studien, dass sie nach der Primärstufe nicht sehr viel angewandt werden (Oxford 1990, 40). Oxford plädiert für eine alternative Erklärung: die Lerner sind sich einfach nicht bewusst, wie viel sie eigentlich automatisierte Gedächtnisstrategien anwenden (1990, 40).

In Abbildung 1 werden die verschiedenen Elemente der Gedächtnisstrategien dargestellt.

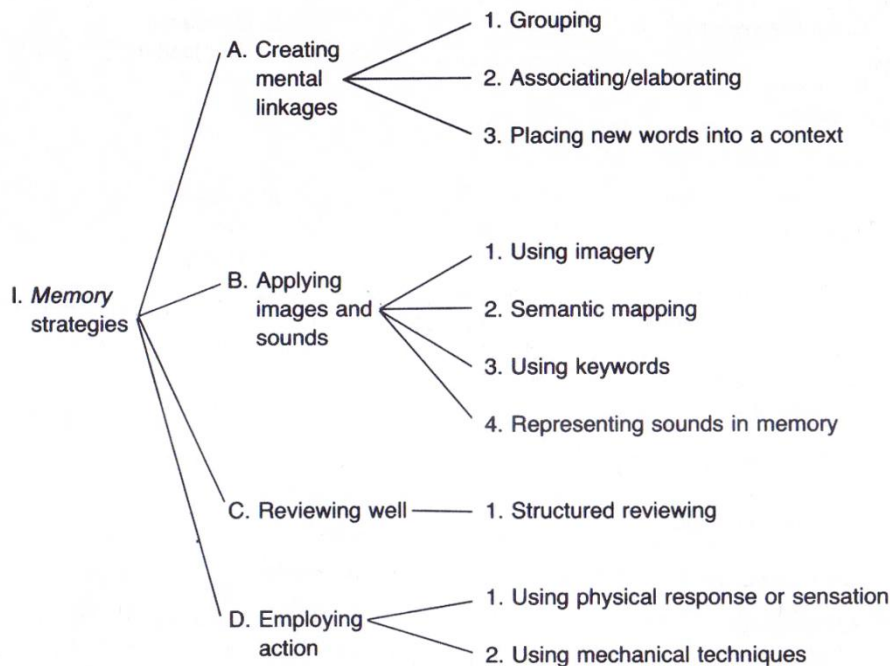

Abbildung 1: Gedächtnisstrategien (Oxford 1990, 39)

Mit der Gedächtnisstrategiegruppe 1A *Creating Mental Linkages* wird gemeint, dass der Lerner mentale Bezüge aufbaut. Zu dieser Gruppe gehören drei Strategien, die das Fundament der Gedächtnisstrategien bilden: *Gruppieren*, *Assoziieren* und *Kontexte erfinden*. Beim **Gruppieren** wird das Sprachmaterial entweder im Kopf oder schriftlich zu bedeutungsvollen Einheiten gruppiert oder klassifiziert, wie z.B. nach Kasus oder Thema. Beim **Assoziieren** oder der **Elaboration** wird das neue sprachliche Material mit dem schon im Gedächtnis vorhandenen verbunden, um Assoziationen zu bilden. Die Assoziationen können je nach Lerner einfach oder komplex, logisch oder ungewöhnlich sein – Hauptsache sie sind bedeutungsvoll für den Lerner. Je gründlicher und einzigartiger das Assoziieren oder Elaborieren ist, desto besser erinnert der Lerner sich an die neue Information (Kristiansen 1998, 32). Sehr oft vorkommende Beispiele sind die Wortpaare *Brot und Butter* und *Kaffee und Milch*. Die dritte Strategie in dieser Strategiegruppe, **Kontexte erfinden**, ist besonders wichtig beim Wortschatzlernen. Neue Wörter oder Phrasen sollen durch Elaborationstechniken in den Kontext übertragen werden. Lernende können z.B. Geschichten aus den zu lernenden Wörtern erfinden. Da alle diese Strategien miteinander relativ ähnlich sind, sind ihre Grenzen fließend (Oxford 1990, 40-41, vgl. Bimmel & Rampillon 2000, 66-67).

Viele Lerner die zum visuellen und/oder auditiven Lerntyp gehören, können besonders Nutzen aus der Strategieguppe 1B *Applying images and sounds* ziehen. Lerner können Bilder und Laute mit entsprechendem sprachlichen Material verbinden und sich dadurch besser an sie erinnern. Zu dieser Gruppe gehören vier Strategien: *Visualisierung*, *semantische Kartierung*, *Zwischenwörter verwenden* und *Lautverwandschaften nutzen*. Bei der **Visualisierung** verwendet ein Lerner Bilder, so dass er Wörter oder Ausdrücke mit einem Bild in seiner Vorstellung verbindet. Besonders das Verbinden von abstrakten Wörtern mit konkreten Bildern oder Symbolen unterstützt das Erinnern. **Semantische Kartierung** nennen Bimmel und Rampillon (2000, 67) „Wortigel herstellen“. Bei dieser Strategie werden Wörter bildlich zusammen arrangiert. Im Zentrum steht ein Schlüsselbegriff, mit dem die bedeutungsverwandten Wörter oder Konzepte durch Linien und Zeichen verbunden werden. Neben Visualisierung werden in dieser Strategie gleichzeitig auch Wortgruppen und Assoziationen gebildet. Wenn ein Lerner **Zwischenwörter** verwendet, erinnert er sich an neue Wörter durch auditive und visuelle Verbindungen. Bei dieser Strategie assoziiert der Lerner zuerst das neue Wort mit einem ihm bekannten Zwischenwort, das ungefähr gleich klingt, und erfindet danach ein Bild, in dem die beiden Wörter miteinander verknüpft werden. Ein Lerner aus England kann z.B. das Wort *Müll* mit dem englischen Wort *mill* (Mühle) assoziieren. In seiner Vorstellung wird nun Müll statt Körner gemahlen. Mit **Lautverwandschaften nutzen** wird gemeint, dass Lerner neue Wörter durch Lautverwandschaften mit bereits bekannten verbinden, wie z.B. *paperi* – *paper* – *Papier*. (Bimmel & Rampillon 2000, 68; Oxford 1990, 42.)

Strategieguppe 1C heißt *Reviewing well*, also regelmäßig und strukturiert die gelernte Sache wiederholen. **Wiederholung** ist ein notwendiges Element beim Sprachenlernen, da viele Informationen ohne Wiederholung vergessen werden. Wiederholung ist eine der Strategien die auch beim Fremdsprachenunterricht betont wird. Wiederholung spielt eine wichtige Rolle bei der Übermittlung von Informationen vom Kurzzeitgedächtnis ins Langzeitgedächtnis. (Oxford 1990, 42.)

Strategien aus der Strategieguppe 1D *Employing Action* – also **Handeln** sind für kinästhetische oder taktile Lerner geeignet. **Physische Reaktionen oder Empfindungen** werden zum Beispiel beim Lernen von neuen Ausdrücken benutzt.

Beispielsweise beim Lernen von Wörtern wie *Wärme* und *Kälte* denkt der Lerner an die physische Perzeption. Unter **mechanischen Techniken** wird verstanden, dass die Lerner durch Körperbewegung oder Anfassen (z.B. Basteln) sich an Informationen erinnern können. Wörter und Ausdrücke können z.B. schauspielerisch dargestellt werden. (Bimmel & Rampillon 2000, 68; Oxford 1990, 42-43.)

4.3.2 Kognitive Strategien

Kognitive Strategien, mit deren Hilfe die Fremdsprache verarbeitet wird, spielen eine wichtige Rolle beim Lernen einer neuen Fremdsprache sowohl in der Schule als auch zuhause. Sich Notizen machen und wesentliche Informationen zu unterstreichen ist bestimmt für viele Fremdsprachenlerner eine gewöhnliche Vorgehensweise. Im Unterschied zu Oxford nennen Bimmel und Rampillon (2000) diese Klasse von Strategien *Sprachverarbeitungsstrategien*. Der Inhalt dieser Strategiegruppe ist allerdings trotz der unterschiedlichen Terminologie derselbe. Kognitive Strategien helfen bei der Verarbeitung der Fremdsprache auf unterschiedliche Weisen. Die Fremdsprache wird durch diese Strategien „analysiert, manipuliert, strukturiert und transformiert“ (Bimmel & Rampillon 2000, 69). Der Unterschied zu Gedächtnisstrategien und kognitiven Strategien besteht darin, dass Gedächtnisstrategien das Erinnern fördern und unterstützen, während kognitive Strategien sich auf kognitive Denkprozesse gründen, wie zum Beispiel die Strukturierung des Lerngegenstandes (Oxford 1990, 43-45; Bimmel & Rampillon 2000, 69).

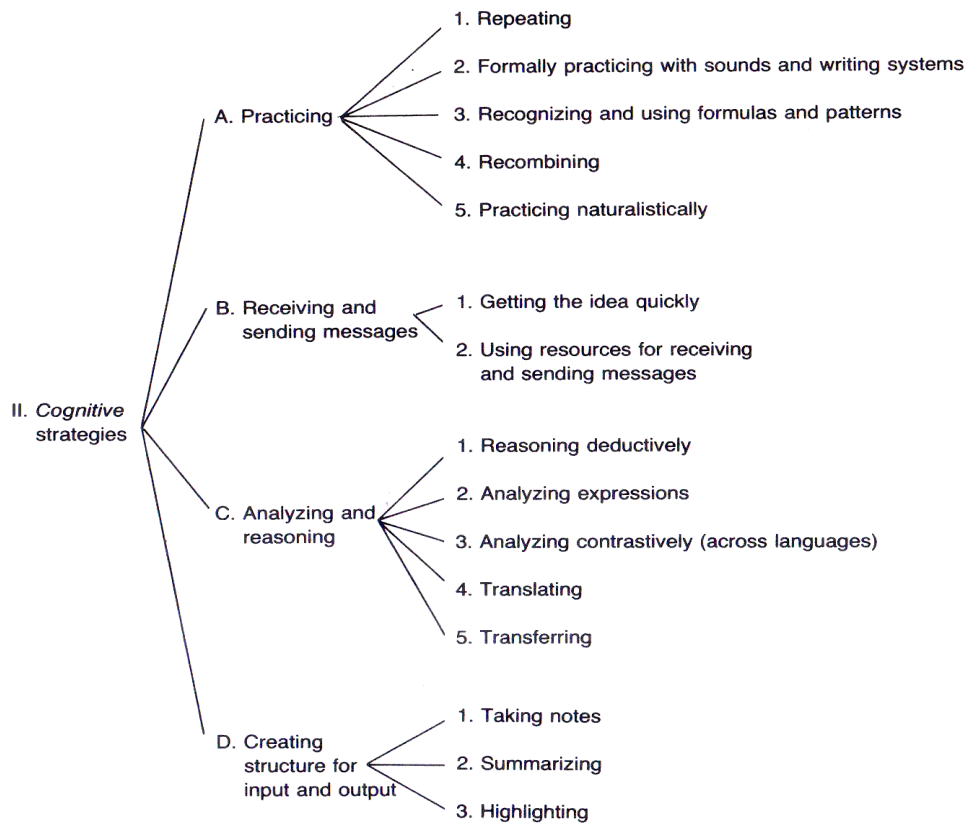

Abbildung 2: Kognitive Strategien (Oxford 1990, 44)

In der Strategieguppe 2A *Practicing* finden sich Strategien für das **Üben** der Fremdsprachen. Nach Oxford (1990, 43) verstehen Lerner oft nicht, wie wichtig das Üben beim Lernen einer Fremdsprache ist. Um eine Sprache fließend verwenden zu können, muss stundenlang geübt werden und für guten Lernerfolg muss auch zuhause geübt werden. Eine der am meisten angewendeten Strategien ist **Wiederholung** im Sinn der Repetition. Der Lerner muss z.B. ein Wort immer wieder sagen oder schreiben. Mit der Strategie der **Aussprache- und schriftlichen übung** ist gemeint, dass die Aussprache und Intonation der Fremdsprache im Unterricht oder zuhause geübt wird, also noch nicht in authentischen Situationen. Im Laufe der Zeit lernt der Lerner **formelhafte Wendungen zu erkennen und zu verwenden**, wie z.B. „Hallo, wie geht’s?“ und „Tut mir Leid“. Lerner können üben, diese Wendungen im Gespräch oder in Texten zu erkennen, und sie selber später zu verwenden. Neben diesen formelhaften Wendungen können Lerner **Satzmuster erkennen und verwenden** (*Recombining*). Lerner können üben, Satzmuster im Texten zu erkennen, sie zu

variieren und in unterschiedlicher Weise neu zu kombinieren. Vielleicht die wichtigste Übungsmethode ist **naturalistisches Üben**, also die Fremdsprache in möglichst authentischen Umgebungen z.B. kommunikativ zu verwenden. Die Lerner können die Fremdsprache im Ausland benutzen, Briefe oder E-Mails schreiben, Fernsehen und Internet nutzen und authentische Artikel oder Bücher lesen. (Bimmel & Rampillon 2000, 70; Oxford 1990, 45.)

Die Strategiegruppe 2B *Receiving and sending messages* beinhaltet Strategien zum Produzieren und Verstehen einer Fremdsprache. Der Lerner kann z.B. einen Text kurz durchblättern, um die **Hauptidee** zu verstehen. Diese Strategie hilft dem Lerner schneller zu verstehen, worum es im Text oder im Gespräch geht. Lerner können auch **Hilfsmittel verwenden**. Wörterbücher oder Wörterlisten, Grammatikbücher und auch Videoaufnahmen können bei der Sprachproduktion oder beim Verstehen verwendet werden. (Oxford 1990, 46; vgl. auch Bimmel & Rampillon 2000, 71.)

In der Strategiegruppe 2C *Analyzing and reasoning* geht es um die Analyse der Fremdsprache und Anwendung der Regeln. Die Strategien in dieser Gruppe sind: *Regeln anwenden, Wörter und Ausdrücke analysieren, Sprachen vergleichen, Übersetzen und Transfer*. Regelmäßigkeiten zu entdecken und **Regeln anzuwenden** ist einer der wesentlichsten kognitiven Strategien. Lerner wenden bewusst Regeln an, wenn sie versuchen, die Fremdsprache zu verstehen oder selbst zu produzieren. Die Lernenden können zum Beispiel verstehen, dass es um eine Frage geht, wenn eine Äußerung mit dem Fragewort anfängt, obwohl sie nicht genau verstehen, was tatsächlich gefragt wird (Bimmel & Rampillon 2000, 70). Bei dieser Strategie kann die Gefahr bestehen, dass Lerner übergeneralisieren und Regeln in solchen Fällen anwenden, wo die jeweilige Regel nicht gilt. (Oxford 1990, 45-46, 82.) Lerner **analysieren Wörter und Ausdrücke**, finden also die Bedeutung dadurch heraus, dass sie das Material zerlegen. *Rechtsschutzversicherungsgesellschaft* ist ein Beispiel für ein Wort, dessen Bedeutung ohne Zerlegung nicht leicht herauszufinden wäre. Lerner können auch **Sprachen vergleichen**, indem sie Gemeinsamkeiten und Unterschiede zwischen ihrer eigenen Sprache und der Fremdsprache herausfinden. Im Unterschied zu Oxford und O'Malley und Chamot bezeichnen Bimmel und Rampillon **Übersetzen** und **Transfer** nicht als Strategien. Mit Transfer wird gemeint, dass z.B. ähnliche Wörter und Strukturen aus einer Sprache in die andere überführt

werden. Bimmel und Rampillon (2000, 70) deuten an, dass die Kenntnisse der Muttersprache benutzt werden können, aber nur dann, wenn Sprachelemente und die Konzepte hinter den Wörtern in beiden Sprachen identisch sind. (Bimmel & Rampillon 2000, 69-70; O'Malley & Chamot 1990, 119-120); Oxford 1990, 46-47.)

Die Strategiegruppe 2D *Creating structure for input and output*, also *Strukturieren* umfasst wichtige Strategien für das Verstehen und Produzieren einer Fremdsprache: *Sich Notizen machen*, *Zusammenfassen* und *Markieren*. Es ist wichtig für die Lerner sowohl bei rezeptiven als auch bei produktiven Fertigkeiten zu strukturieren. Lerner machen sich **Notizen**, um die Grundidee oder wichtige Punkte besser zu verstehen oder sich besser an sie zu erinnern. Die Notizen können auch eine Art Gliederung in Form von Stichwörtern sein. Fortgeschrittene Lerner können eine **Zusammenfassung** formulieren. **Markieren** ist eine der bekanntesten Strategien für das Strukturieren. Die Lerner können Teile eines Textes unterstreichen, umkreisen, mit Farben markieren oder Symbole einfügen. Laut Bimmel und Rampillon (2000, 69) strukturiert diese Strategie allein jedoch einen Text noch nicht hinreichend, sondern das Markieren funktioniert besser kombiniert mit einer anderen Strategie für das Strukturieren (z.B. Notizen machen) (Bimmel & Rampillon 2000, 69; Oxford 1990, 47).

4.3.3 Kompensationsstrategien

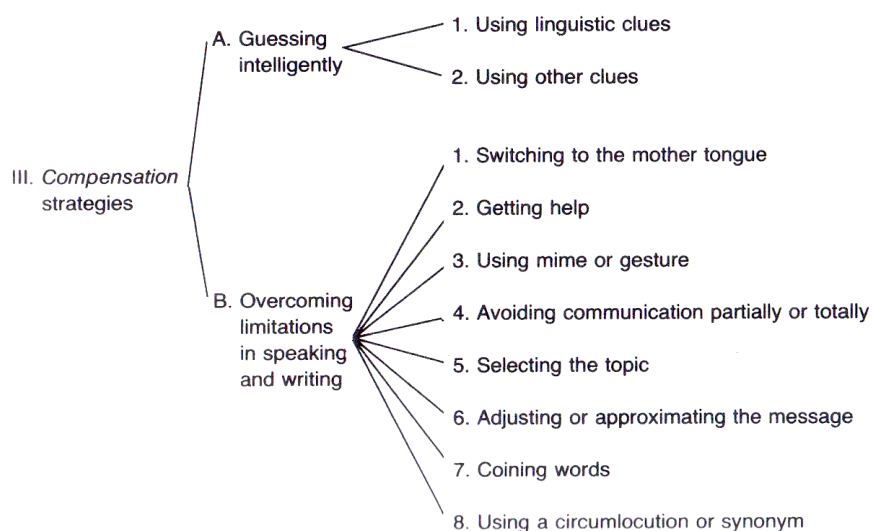

Abbildung 3 (Oxford 1990, 48)

Die meisten von uns haben die Situation erlebt, wo wir etwas in einer Fremdsprache ausdrücken wollen, aber uns die Wörter fehlen. Kompensationsstrategien helfen dem Lerner ihrem Namen gemäß trotz möglicher Lücken in Fertigkeiten oder Wissen die Fremdsprache zu verstehen und zu produzieren. Kompensationsstrategien werden häufig in zwei unterschiedlichen Situationen angewendet: in konkreten Kommunikationssituationen, also beim mündlichen Sprachgebrauch und in Klausur- und Testsituationen (vgl. Oxford 1990, 48).

Bimmel & Rampillon kennen keine besondere Gruppe von Kompensationsstrategien, sondern sie stellen *Sprachgebrauchsstrategien* vor (vgl. 4.1). O'Malley & Chamot beschreiben einige ähnliche Strategien, aber kategorisieren sie als kognitive und soziale Strategien (1990, 138-139). Die konkreten Strategien allerdings sind den Kompensationsstrategien von Oxford sehr ähnlich (1990).

Mit Hilfe der Strategien in der Strategiegruppe 3A *Guessing intelligently* kann der Lerner durch sein Vorwissen intelligente Vermutungen darstellen. Er kann Bedeutungen aufgrund sprachlicher Hinweise erraten (*using linguistic clues*), z.B. mithilfe von Internationalismen. Er kann auch seine nichtsprachlichen Kenntnisse einsetzen oder Bedeutungen aus dem Kontext erschließen (*using other clues*) (Oxford 1990, 49; vgl. auch Bimmel & Rampillon 2000, 75).

Die Strategiegruppe 3B *Overcoming limitations in speaking and writing* ist besonders nützlich beim produktiven Sprachgebrauch. Diese Strategiegruppe hilft dem Lerner, sich mit allen möglichen Mitteln verständlich zu machen. Dennoch kann der Gesprächspartner nicht immer verstehen, was gemeint ist. In solchen Situationen können Kompensationsstrategien kombiniert besser funktionieren. Die Strategien in dieser Gruppe sind: ***in die Muttersprache wechseln, um Hilfe bitten, Mimik und Gestik einsetzen, Kommunikation teilweise oder ganz vermeiden, das Thema wechseln und Umschreibungen und Synonyme anwenden***. Der Lerner kann z.B. durch Oberbegriffe (*Stift* statt *Kugelschreiber*) annähernd sagen, was er meint. Er kann auch Wörter erfinden oder leere Wörter (*Dingsda*) einsetzen. Im Fremdsprachenunterricht ist zum größten Teil sprachliche Korrektheit verlangt worden, was dazu geführt hat, dass die Lerner eher schweigen und gar nicht erst versuchen zu sprechen. Auch außerhalb der Schule können die Lerner später Angst haben, dass sie etwas falsch sagen. Da die Tendenz darin besteht, die Lerner als aktive

Konstruierer ihres eigenen Wissens zu unterstützen, werden die genannten Kompensationsstrategien immer mehr akzeptiert. (Oxford 1990, 50-51; Bimmel & Rampillon 2000, 75-76.)

4.4 Indirekte Lernstrategien

In Direkte und indirekte Strategien wirken zusammen auf das Lernen, aber die Anwendung indirekter Lernstrategien beschränkt sich nicht nur auf das Fremdsprachenlernen, sondern betrifft das Lernen im Allgemeinen. Indirekte Strategien fördern und unterstützen Lernprozesse im Ganzen (Bimmel & Rampillon 2000, 71). In diesem Abschnitt werde ich die Indirekten Lernstrategien behandeln und durch Beispiele beleuchten. Unter die indirekten Strategien werden *metakognitive*, *affektive* und *soziale Strategien* gezählt (Oxford 1990, 135).

4.4.1 Metakognitive Strategien

Metakognitive Strategien sind Handlungen, die bei der unmittelbaren Regulation und Planung der kognitiven Verfahren zum Einsatz kommen. Das Ziel der metakognitiven Strategien ist die Steuerung des eigenen Lernens durch Planen, Kontrollieren und Evaluieren. Mit Hilfe von metakognitiven Strategien kann ein Lerner über seinen Lernprozess nachdenken und dadurch seine Fähigkeiten und Fertigkeiten zum Lernen lernen entwickeln. Metakognitive Strategien können als wesentlich für erfolgreiches Fremdsprachenlernen angesehen werden. Diese Strategien werden in Abbildung 4 in drei Strategiegruppen eingeteilt (Oxford 1990, 136).

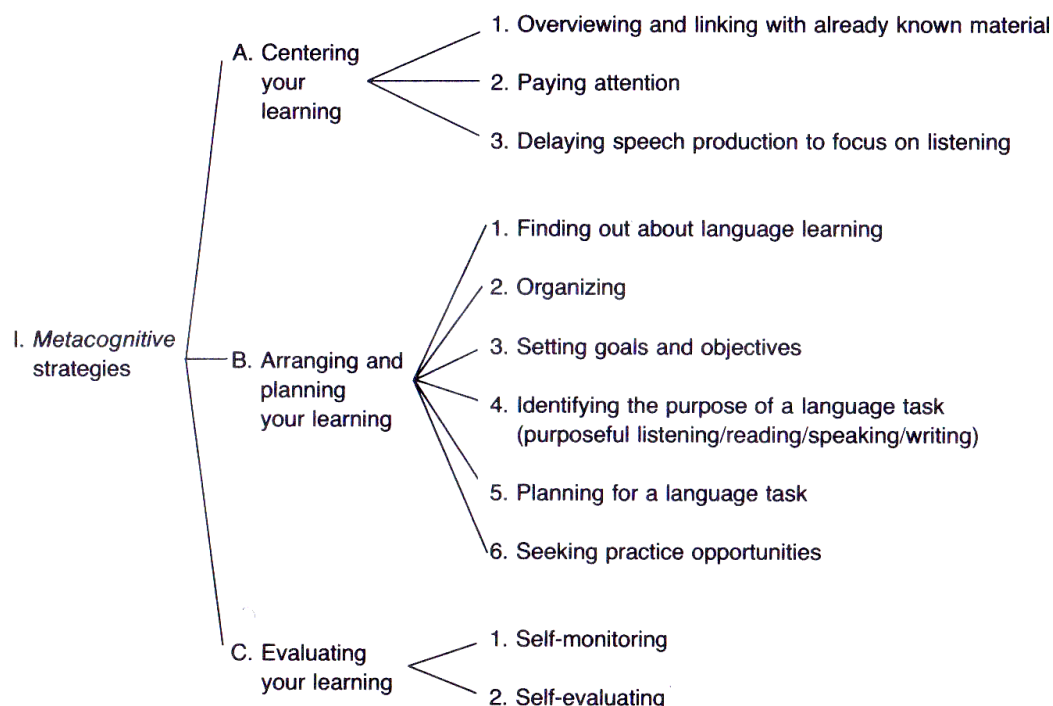

Abbildung 4: Metakognitive Strategien (Oxford 1990, 137)

Die Strategieguppe 1A heißt *Centering your learning*. Damit ist gemeint, dass der Lerner seine Aufmerksamkeit völlig auf das Lernen richten soll. Der Lerner soll eine allgemeine Vorstellung von seiner Tätigkeit haben, er soll sich **orientieren** und sein **Vorwissen aktivieren**. Er muss für sich klären, was für ein Ziel er durch die Tätigkeit erreichen will, was für sprachliche Mittel er für die Tätigkeit braucht und Assoziationen zum eigenen Wissen machen. Der Lerner muss sich auch **konzentrieren**, also zielorientiert arbeiten und mögliche Störfaktoren ausschalten. Der Lerner kann auch entscheiden, seine Hörverständnisfähigkeit zuerst zu entwickeln und erst danach das Sprechen. Diese „silent period“ –Strategie ist jedoch nicht für alle Lerner geeignet. (Oxford 1990, 138; Bimmel & Rampillon 2000, 71.)

In der Strategieguppe 1B *Arranging and planning your learning* befinden sich Strategien für das Einrichten und Planen des eigenen Lernens. Zuerst können Lerner **herausfinden, wie gelernt werden kann**. Durch Fachliteratur z.B. können sie ermitteln, wie Fremdsprachen gelernt werden können, zu welchem Lernertyp sie gehören und welche Lernstrategien sie selbst bevorzugen würden. Die Lerner sollen auch das Lernen **organisieren**, d.h. ihre Lernzeiten bestimmen, einen Arbeitsplatz ausrüsten und für Lernmaterial sorgen. Danach können sie sowohl die eigenen

Lernziele bestimmen (sowohl langfristige als auch kurzfristige Pläne) als auch die eigenen **Intentionen klären**. In einer Lernsituation soll der Lerner den **Sinn und Zweck** einer Aufgabe zuerst **identifizieren** (z.B. eine Fahrkarte kaufen) und danach die **Durchführung der Aufgabe planen**. Ein Lerner kann auch solche Anlässe suchen, wo er die Sprache in authentischen Situationen üben kann (z.B. eine Fahrkarte im Ausland kaufen) (Oxford 1990, 139; Bimmel & Rampillon 2000, 72.)

Der Lerner soll sein eigenes Lernen überwachen und evaluieren können, wie in Abbildung 4, Strategiegruppe 1C *Evaluating your learning* gezeigt wird. Die Strategie zum **Überwachen des eigenen Lernprozesses** bedeutet, dass der Lerner beobachtet, ob die gewählten Lernstrategien tatsächlich erfolgreich waren, er soll seine eigenen Fehler erkennen und korrigieren können. Die zweite Strategie in dieser Gruppe ist das **Kontrollieren**, dass die Lernziele tatsächlich erreicht werden. Bimmel und Rampillon (2000, 72) fügen noch eine weitere Strategie hinzu, nämlich „Schlüsse für zukünftiges Lernen ziehen“. Damit wird die Evaluation des eigenen Lernens gemeint, also wie effektiv der ganze Prozess war und wie in der Zukunft gehandelt werden kann. (Oxford 1990, 139-140; Bimmel & Rampillon 2000, 71-72.)

4.4.2 Affektive Strategien

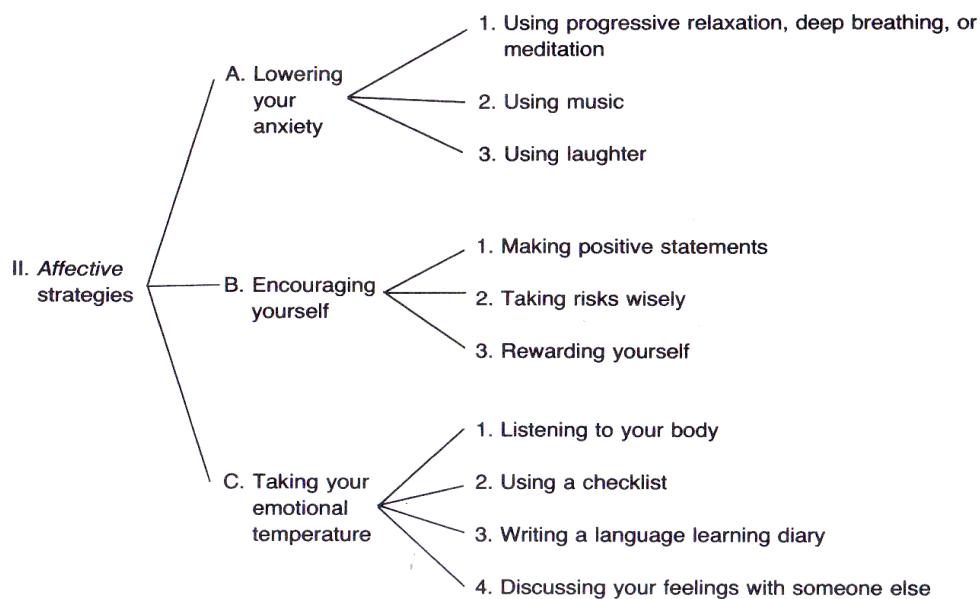

Abbildung 5: Affektive Strategien (Oxford 1990, 141)

Der Terminus *affektiv* verweist auf Emotionen, Werte und Motivationen. Bei der Anwendung affektiver Strategien spielen Gefühle, Motivation und die eigene Einstellung des Lerners eine wichtige Rolle. Mit Hilfe affektiver Strategien bereitet sich der Lerner emotional auf das Lernen vor. Grob gesagt, kann das Lernen effektiver sein, wenn die Lerner sich gut fühlen. Wenn sie sich nicht gut fühlen, können die Resultate schlecht sein, obwohl sie sonst „gute Lerner“ sind. Das Selbstgefühl des Lerners ist eines der wichtigsten affektiven Elemente. Stress in niedrigen Graden kann dem Lerner helfen, seine besten Resultate zu erreichen. Wenn der Lerner aber zu viel Stress oder Angst hat, wird das Lernen „blockiert“. Strategien, die den Stress reduzieren und das Selbstgefühl des Lerners verstärken, können das Sprachenlernen angenehmer machen. (Oxford 1990, 140-142.)

Strategien, um **Stress zu reduzieren** sind sich entspannen (z.B. tief atmen, Yoga), beruhigende Musik hören und lachen (z.B. komische Filme ansehen). Strategien, um **sich Mut zu machen** tragen dazu bei, dass der Lerner sein eigenes Selbstvertrauen verstärken kann. Die Lerner können sich selbst Mut machen, sich loben und bei guten Leistungen belohnen. Sie können auch vertretbare Risiken eingehen und dadurch ihre Toleranz für ihre eigenen Fehler verstärken. Strategien für das **Registrieren und die Äußerung von Gefühlen** helfen dem Lerner, seine negativen Gefühle und Einstellungen wahrzunehmen. Der Lerner soll seine körperlichen Signale registrieren, weil sie negative oder auch positive Gefühle reflektieren können. Der Lerner kann seine Einstellungen und Gefühle entweder in eine Checkliste oder ein Lerntagebuch eintragen. Die Gefühle können auch mit anderen Menschen besprochen werden (Oxford 1990, 143-144; Bimmel & Rampillon 2000, 73).

4.4.3 Soziale Strategien

Abbildung 6: Soziale Strategien (Oxford 1990, 145)

Soziales Handeln ist eines der wichtigsten Elemente bei der Entwicklung der kommunikativen Kompetenz. Eine Sprache zu sprechen ist eine Form des sozialen Handelns. Fremdsprachenlernen hat zum Ziel, dass Interaktion mit anderen Menschen auch in einer fremden Sprache möglich ist. Soziale Lernstrategien werden in solchen Situationen eingesetzt, wo zum Beispiel Hilfe gebraucht wird oder gemeinsam mit anderen gearbeitet wird. Manche Lernaktivitäten, besonders solche die mit mündlicher Kommunikation zu tun haben, sind nicht möglich als Einzelarbeit, sondern erfordern kooperatives Lernen. Dies kommt auch öfter zu Hause vor, wenn Geschwister sich gegenseitig helfen. Manchen Lernern macht kooperatives Lernen auch mehr Spaß (vgl. Bimmel & Rampillon 2000, 74).

Eine wichtige soziale Strategiegruppe ist **Fragen stellen**. Lerner bitten um Erklärung, Wiederholung, Korrektur der sprachlichen Äußerungen und um allgemeine Korrektur. Bimmel & Rampillon (2000, 74) erwähnen Lehrer, Mitschüler oder Muttersprachler als mögliche Helfer, aber lassen die Hilfe, die von zu Hause kommt, außer Acht. Eine andere zentrale affektive Strategiegruppe ist **Kooperation** bzw. **Zusammenarbeit**: Lerner können mit ihren Mitschülern zusammenarbeiten oder z.B. im Urlaub bei kompetenten Muttersprachlern Hilfe suchen. Mit Strategien der dritten Strategiegruppe müssen Lerner **sich in andere hineinversetzen**. Sie müssen Verständnis für fremde Kulturen entwickeln und sich der Gefühle und Gedanken anderer bewusst werden. (Oxford 1990, 146-147; Bimmel & Rampillon 2000, 74.)

5 Untersuchungsanlage

Fremdsprachenlernstrategien sind keine neue Erscheinung, aber in Finnland ist die Forschung auf diesem Gebiet eher begrenzt geblieben. Die frühere Forschung konzentriert sich eher auf direkte Lernstrategien und dabei auf kognitive Strategien (siehe Kapitel 4.3.2) und bei den indirekten Strategien auf die metakognitiven Strategien (siehe Kapitel 4.4.1). Die vorliegende Arbeit versucht hingegen das Thema holistisch zu betrachten und alle Lernstrategien der Kategorisierung von Oxford (1990) zu berücksichtigen.

Im Theorieteil dieser Pro Gradu –Arbeit wurde der theoretische Hintergrund für das Konzept der Sprachlernstrategien dargestellt. Der theoretische Referenzrahmen besteht aus den kognitiven und konstruktivistischen Fremdsprachenlerntheorien und den zentralen Konzepten der Lernstil- und Lernstrategietheorien. Im empirischen Teil dieser Arbeit wird versucht, das Auftreten dieser Konzepte im Alltag der Deutschlerner empirisch-explorativ zu untersuchen. Im diesem Kapitel wird die empirische Untersuchung vorgestellt, die im September 2012 mit sieben Schülerinnen einer gymnasialen Oberstufe in Tampere durchgeführt wurde. Unterkapitel 5.1 behandelt die Ziele und Forschungsfragen der Untersuchung. In Unterkapitel 5.2. wird auf die Untersuchungsmethoden eingegangen. In Unterkapitel 5.3 werden die Probanden vorgestellt, während Unterkapitel 5.4 die praktische Durchführung der Untersuchung erläutert.

5.1 Problemstellung

Das Hauptziel dieser Untersuchung ist zu klären, wie Lernstrategien beim Fremdsprachenlernen angewandt werden. Da das Ziel eher allgemein ist, wurden einige konkrete Aspekte hervorgehoben, mit deren Hilfe das Forschungsfeld präzisiert werden kann. Erstens will ich herausfinden wie DaF-Lerner Lernstrategien anwenden. Meine Absicht ist, die Autonomie der Lerner zu berücksichtigen, indem ich mich besonders mit solchen Strategien beschäftigen werde, die Lerner außerhalb des Unterrichts anwenden, weil die Initiative zum Gebrauch solcher Strategien vermutlich von den Lernern selbst kommt. Ich vermute, dass Lerner oft nur die obligatorischen Hausaufgaben machen und nicht unbedingt wissen, was man eigentlich alles machen

könnte, um die eigenen Sprachkenntnisse zu verbessern. Dazu will ich wissen, ob die Lernstrategien implizit verwendet werden, wenn die Lerner nicht direkt nach Lernstrategien gefragt werden, sondern ihr Lernen zuerst in einer allgemeinen Weise beschreiben. In der Untersuchung sollen die Lerner zuerst beschreiben wie sie für Tests lernen, weil das Lernen für Tests in der gymnasialen Oberstufe vermutlich relativ autonom ist. Mit der Autonomie wird hier gemeint, dass die Lerner selbst entscheiden sie was sie lernen wollen und wie sie es lernen wollen, welche Strategien sie einsetzen und wann sie lernen. Erst dann werden sie direkt über ihrem Gebrauch von Lernstrategien befragt. Aus diesen Beschreibungen sollen Lernstrategien ermittelt werden. Durch diese Fragen soll auch darauf geachtet werden, welche Strategien am häufigsten verwendet werden.

Zusätzlich will ich wissen, wie viel die Lerner über Lernstrategien und Lernstile wissen und ob sie in der Schule möglicherweise über Lernstrategien informiert werden. Lernstrategien und autonomes Lernen können gelehrt und gelernt werden. Es wird auch darauf geachtet, welche Lernstrategien und Repräsentationen von Lernstilen vorkommen und ob man Zusammenhänge zwischen diesen beiden Kategorien finden kann.

Die Arbeit soll eine Antwort auf die folgenden Forschungsfragen finden:

- Welche Strategien benutzen die Lerner, wenn sie für Klausuren und Prüfungen lernen und üben?
- Was tun sie, wenn ihre eigenen sprachlichen Fähigkeiten nicht ausreichen? D.h. welche Kompensationsstrategien gebrauchen sie?
- Wie viel wissen Lerner über Lernstrategien und Lernstile? Werden sie in der Schule über Lernstrategien informiert? Wissen sie, was für Lernstile sie selbst vertreten?
- Verwenden Lerner Lernstrategien auch außerhalb der schulischen Arbeit? Falls ja, ist es bewusstes oder unbewusstes Lernen? Falls bewusstes, welche Lernstrategien werden dann benutzt? Und welche Mittel benutzen sie (Zeitschriften, Blogs, Fernsehserien, Musik usw.)?

5.2 Untersuchungsmethode

Die vorliegende Untersuchung ist eine qualitative Fallstudie. Eine qualitative Vorgehensweise wurde gewählt, da die Untersuchung sich auf subjektive Daten der Probanden konzentriert. Nach Hirsjärvi et al. (2009, 164) ist das Ziel der qualitativen Forschung die relative Wirklichkeit zu beschreiben. Die eigenen Beobachtungen der Forscher spielen eine große Rolle. Anstatt einer hypothetisch-deduktiven Vorgehensweise, wird eine induktive Vorgehensweise verwendet, d.h. dass aufgrund von einzelnen, aber systematisierten Beobachtungen allgemeine Schlussfolgerungen gezogen werden. Eine Verallgemeinerung der Ergebnisse ist jedoch nicht der Zweck dieser Untersuchung, da sie sich auf eine kleine Probandengruppe richtet, um durch eine tiefere Analyse neuartige Erkenntnisse zu erzielen. Die Ergebnisse sind also explorativ und richtungsweisend zu betrachten.

Als Untersuchungsmethode habe ich das Themeninterview gewählt, obwohl es in diesem Forschungsfeld eine seltener gebrauchte Methode ist. Sie ist meiner Meinung nach jedoch fruchtbarer als der populäre Fragebogen, wenn Menschen als Subjekte in einer Untersuchung gesehen werden wollen. Laut Hirsjärvi & Hurme (2011, 35-36) ist das Themeninterview dann eine gute Methode wenn das Forschungsfeld noch relativ unerschlossen ist, oder wenn das Thema vielseitig ist und komplexe Antworten hervorrufen kann. Meiner Meinung nach ist der relevanteste Vorteil des Themeninterviews in Hinsicht auf diese Arbeit die direkte Interaktion zwischen dem Interviewer und den Probanden. Der Interviewer kann direkt auf Antworten reagieren, nach Begründungen oder Präzisierungen fragen oder selbst die Fragestellung präzisieren, falls es Undeutlichkeiten gibt. Eine positive Seite des Interviews ist, dass die Fragen und Themen in einer bestimmten Reihenfolge behandelt werden können. In meiner Untersuchung haben die Probanden zuerst selbst über ihr Fremdsprachenlernen erzählt und dabei habe ich versucht, Sprachlernstrategien in ihren Äußerungen zu finden, ohne dass ich das Wort „Strategie“ verwende. Erst danach wurden Fragen zu spezifischen Strategien gestellt. Bei einem klassischen Fragebogen hätte ein Proband schon vorher die Möglichkeit zu sehen welche Themen die nächsten Fragen behandeln. Hirsjärvi & Hurme (2011, 37) nennen noch einen weiteren Grund für die Wahl des Interviews, nämlich die Motivation der Probanden ordentlich zu antworten. Das Risiko der Fragebögen liegt darin, dass das Antworten

auf offene Fragen als anstrengend betrachtet werden kann und die Antworten deswegen sehr knapp bleiben. Auch wenn der Hersteller des Fragebogens umfangreiche fertige Antworten vorgibt, ist es trotzdem nicht sicher, dass sie der Gedankenwelt der Probanden entsprechen.

Das Themeninterview als Methode hat natürlich auch Nachteile. Weil die Interviews relativ unstrukturiert sind, können sie viel irrelevantes Material produzieren. Interviews können Fehler beinhalten, die sowohl der Interviewer als auch der Interviewte verursachen können. Der Interviewte kann zum Beispiel seine Antworten so formulieren und verändern, dass sie sozial akzeptabel sind (Hirsjärvi & Hurme 2011, 35). Es gibt auch keine fertigen Modelle, wie Interviews analysiert und bearbeitet werden sollten. Das Themeninterview alleine ist auch nicht die perfekte Forschungsmethode für diese Untersuchung, als wir nur herausfinden können, was die Probanden über ihren Strategiegebrauch berichten, aber nicht, welche Strategien sie tatsächlich gebrauchen. Um feststellen zu können, wie die Probanden Strategien außerhalb des Unterrichts gebrauchen, könnte man z.B. sie eine längere Zeit beobachten. Die Anwesenheit eines Beobachters jedoch könnte zu Folge haben, dass die Probanden ihre Vorgehensweisen verändern.

Das Themeninterview ist eine flexible Methode, wo die Interviewten aktive Subjekte sind und möglichst frei über das Thema sprechen können. Laut Eskola & Vastamäki (2001, 26) ist das Themeninterview eine Art Diskussion, die der Forscher zwar initiiert und reguliert, in der aber die Themen in einer Wechselwirkung behandelt werden. Hirsjärvi & Hurme (2011, 47-48) betrachten das Themeninterview als halbstrukturierte Methode. Statt klar strukturierten Fragen folgt diese Interviewmethode Themen, die allen Interviewten gleich sind, aber möglicherweise in Reihenfolge und Ausführlichkeit variieren. In einem Themeninterview ist es möglich solche Themen detaillierter zu behandeln, die für die Befragten von besonderer Relevanz sind.

5.3 Probanden

Die Versuchspersonen dieser Untersuchung sind 16-17-jährige L2- oder L3-Lernende, die im zweiten Jahrgang an einer gymnasialen Oberstufe lernen. Ich habe ihren Kurs besucht und Freiwillige für meine Untersuchung gesucht. Zu jener Zeit wurden sie

oberflächlich informiert, dass es in der Untersuchung darum geht, wie sie z.B. für Tests lernen. Es wurde auch betont, dass die Schulnote keine Rolle spielt, alle Freiwilligen konnten teilnehmen. Insgesamt nahmen sieben freiwillige Probanden (alle weiblich) an der Untersuchung Teil.

Fünf Probanden lernen seit der dritten Klasse Deutsch als A1-Sprache, d.h. seit dem 9. Lebensjahr. Zwei Probanden haben Deutsch ursprünglich seit der vierten Klasse als A2-Sprache gelernt, d.h. seit dem 10. Lebensjahr. In der finnischen gymnasialen Oberstufe werden die Lehrgänge der A1- und A2-Sprachen als eine gemeinsame A-Sprache kombiniert. Als andere A-Sprache lernen alle Probanden wenigstens Englisch.

Wie früher erwähnt, spielt die Schulnote der Probanden keine Rolle in dieser Untersuchung. Sie wurden auch nicht nach der Note gefragt, abgesehen von solchen Situationen, in denen sie natürlich auftauchen.

Ein Grund für die Auswahl dieser Probanden als Untersuchungssubjekte ist das Sprachenniveau, das sie repräsentieren und ihre lange Erfahrung mit der deutschen Sprache. Um zwei A-Sprachen gleichzeitig zu lernen, muss man wenigstens etwas Motivation und Interesse an den Sprachen haben. Ich vermute, dass Lerner mit solchen Hintergründen einen gewissen Grad an Autonomie zeigen und ihre Lernprozesse einigermaßen beschreiben und evaluieren können.

5.4 Durchführung der Untersuchung

Die Untersuchung wurde im September 2012 durchgeführt. Vier Interviews wurden in der Freizeit der in einem Café durchgeführt, drei Interviews wurden während einer Freistunde der Probanden in der Cafeteria der Schule durchgeführt. Alle Interviews wurden auf Finnisch durchgeführt. Die Absicht war, die Atmosphäre so angenehm und zwanglos wie möglich zu machen. Das Datenmaterial besteht aus diesem Themeninterviews, die auf Tonband aufgenommen wurden. Die Interviews dauern 57-93 Minuten.

Wie für Themeninterviews üblich, steht die Reihenfolge der behandelten Themen nicht fest, sondern variiert je nach Proband und dessen persönlichen Eigenschaften. Die Interviews weisen jedoch folgende allgemeine Struktur auf:

Vor Anfang der Interviews habe ich den Probanden erzählt, dass sie möglichst frei und mit eigenen Worten sprechen sollen und dass ihre Interviews anonym behandelt werden. Erstens wurden die Probanden gebeten, so genau wie möglich über die Art und Weise wie sie für Teste und Klausuren lernen zu erzählen. Beim Erzählen wurden erweiternde und präzisierende Fragen zu ihren Handlungen gestellt. Dazu wurden sie u.a. gefragt: Wie machst du Hausaufgaben? Findest du Deutsch schwer/leicht und warum? Was machst du, wenn du etwas nicht verstehst? Hast du Kontakt mit der deutschen Sprache auch außerhalb der Schule (z.B. deutsche Bekannte, hierzu auch Fernsehen, Radio, Bücher oder Zeitschriften, Internet)?

Zweitens wurde den Probanden erklärt, dass mit den früheren Fragen versucht wurde, ihre Sprachlernstrategien herauszufinden. Sie wurden gefragt, ob sie das Wort „Lernstrategie“ gehört haben und ob sie wissen was es bedeutet. Sie wurden gebeten mit eigenen Worten den Begriff zu erklären. Sie wurden auch nach Lernstilen und Lernertypen gefragt und ob sie wissen, was für ein Lernertyp sie selbst sind. Dazu wurden sie gefragt, ob sie in der Schule jemals von Lernstrategien gehört haben, oder ob ihnen jemand Lernstrategien gelehrt hat.

Im letzten Teil der Interviews wurden Lernstrategien detailliert am Beispiel von Oxfords (1990) Kategorisierung diskutiert. Alle Lernstrategien der Kategorisierung wurden behandelt und die Probanden konnten kommentieren, ob sie sie möglicherweise gebraucht haben oder gebrauchen könnten. In dieser Phase wurden Papiere auf den Tisch gelegt, die die Kategorisierung von Oxford mit Finnischen Übersetzungen in Tabellenform zeigten. Die Fragen der Interviewerin folgten dieser Kategorisierung, obgleich alle Strategien gleichzeitig auch gründlich erklärt wurden wenn nötig. Die Probanden konnten selber entscheiden, ob sie die Namen der Strategien von Papieren ablesen oder nur der Interviewerin zuhören.

Nicht alle oben erwähnten Fragen wurden immer gestellt, aber allen Probanden wurden sehr viele präzisierende Fragen gestellt, je nach dem, was sie erzählten.

Die Tonbandaufnahmen wurden vollständig transkribiert. Weil der Inhalt der Interviews relevanter für diese Arbeit ist, wurden die Interviews zwar Wort für Wort transkribiert, aber einige für das Thema irrelevanten Äußerungen und Hörersignale,

und überflüssige Wiederholung wurden ausgelassen. Solche Stellen sind mit (...) markiert.

6 Ergebnisse der Untersuchung

In diesem Kapitel wird das Untersuchungsmaterial vorgestellt und analysiert. Im ersten Unterkapitel werden die Ergebnisse zu direkten Lernstrategien der Lerner behandelt. In Unterkapitel 7.2 werden die indirekten Lernstrategien betrachtet, also was Lerner sagen, wie sie ihr eigenes Lernen organisieren und regulieren. Das Untersuchungsmaterial wird in Unterkapitel 7.3 bezüglich der Lernertypen und Lernstile betrachtet, unter besonderer Berücksichtigung der Perspektive der Probanden: Wie kategorisieren sie sich selbst als Lernertyp und ob man den Lernstil bei der Wahl der Lernstrategien erkennen kann. Unterkapitel 7.4 fasst die Ergebnisse zusammen.

Die Transkriptionsauszüge der Themeninterviews werden wie folgt dargestellt: Die Originaläußerung der Probanden wird zuerst auf Finnisch zitiert, jedem Zitat folgt eine Übersetzung ins Deutsche und danach steht in Klammern, von welchem Probanden die Äußerung stammt. Im Prinzip wird zuerst darüber berichtet, welche Lernstrategien die Probanden selber nennen oder beschreiben, bevor sie wissen, dass die Untersuchung sich mit Lernstrategien beschäftigt. Danach wird erläutert, was die Probanden sagten, nachdem sie direkt über spezifische Lernstrategien gefragt wurden. Es muss an dieser Stelle daran erinnert werden, dass das Interview insofern keine ideale Forschungsmethode ist, als wir nur herausfinden können, was die Probanden über ihren Strategiegebrauch berichten, aber nicht, welche Strategien sie tatsächlich gebrauchen. Temporale Bestimmungen wie „manchmal“ oder „meistens“ können für jeden Lerner eine unterschiedliche Bedeutung haben. Ziel der Analyse ist es folglich aus den Äußerungen der Befragten ihre Bewusstheit über Lernstrategien ihren Strategiegebrauch annähernd zu ermitteln.

6.1 Lernerberichte: was Lerner darüber berichten, wie sie direkte Sprachlernstrategien gebrauchen

Direkte Sprachlernstrategien wurden in Unterkapitel 4.3 folgendermaßen definiert: Sprachlernstrategien, die direkt die Zielsprache betreffen und einen direkten Einfluss auf das Fremdsprachenlernen haben, sind *direkte Strategien*.

In der folgenden Analyse der Daten aus den Themeninterviews werden die drei Untergruppen der direkten Strategien berücksichtigt: *Gedächtnisstrategien, kognitive Strategien und Kompensationsstrategien*.

6.1.1 Gedächtnisstrategien

Gedächtnisstrategien sind Lernstrategien, die auf sehr einfachen Prinzipien basieren, nämlich dem Organisieren von Informationen, Assoziationen und Revisionen. Gedächtnisstrategien werden angewandt, wenn Lerner neue Informationen in ihrem Gedächtnis so speichern wollen, dass sie die Informationen leicht behalten und hervorholen können. Laut Oxford (1990, 40) stellen einige Studien (z.B. Nyikos & Oxford, 1987; Reiss, 1985) fest, dass Gedächtnisstrategien seltener bei älteren Lernern angewandt werden. Sie bemerkt jedoch, dass Lerner sich einfach nicht bewusst sind, wie viel sie eigentlich automatisierte Gedächtnisstrategien anwenden. In diesem Unterkapitel wird dargestellt, was die Probanden darüber berichten, wie sie Gedächtnisstrategien anwenden.

Gedächtnisstrategien werden in drei Unterkategorien eingeteilt. Die erste Unterkategorie ist *Creating mental linkages* (siehe Unterkapitel 4.2), also wie die Lerner mentale Bezüge aufbauen. Die erste Lernstrategie in dieser Strategiegruppe ist **Gruppieren**. Gruppieren wird als eine effektive Methode des Wortschatzlernens betrachtet. Ich habe vermutet, dass einige Probanden über solche Handlungen berichten würden, die als Gruppieren interpretiert werden können oder dass sie, wenn ihnen die Strategie erklärt wird, die Strategie erkennen würden. Es ist aber deutlich, dass meine Vermutung falsch war, da keiner der Probanden erkannte, dass sie Gruppieren beim Lernen anwenden. Die Kursbücher bieten nämlich Wortlisten und Aufgaben zu jedem Kapitel, in dem die Wörter im Prinzip schon gruppiert dargeboten werden. Das meint auch eine Lernerin:

I: *”Tässä on nyt ihan ekana ryhmittely. Eliikkä sää ryhmität joko ihan kirjallisesti tai päässä sanoja eri teemojen mukaan, että voi olla vaikka sanan pituusjärjestyksessä tai teeman mukaan tai vaikka sanaluokan mukaan.” (Also hier ist zuerst das Gruppieren. Also du gruppierst entweder schriftlich oder in deinem Kopf Wörter nach Themen, die können zum Beispiel nach Länge, Thema oder Wortart sein).*

”tulee heti mieleen just kirjojen tehtävät et niissä on paljon tota. Mutta mää en oo kauheesti tota tehny, mää en tiä auttaakse sit loppupeleis. Kyllä se varmaan niinku jos sitä tekis laajemmin ja yrittäis enemmän tota kautta niin vois se auttaakkin, mut jotenkin ei jaksa ruveta niitä ryhmitteleen.” (da fallen mir sofort die Übungen in den Büchern ein, dass die das viel haben. Aber ich habe das nicht viel gemacht, ich weiß nicht ob es letztendlich was hilft. Es könnte ja wenn man es breiter machen würde und mehr dadurch versuchen würde so dann könnte es helfen, aber irgendwie hab ich keine Energie die zu gruppieren) (5)

Die Lernerin meint, dass die Aufgaben in ihrem Buch die Wörter bereits gruppieren. Sie erklärt, dass Gruppieren möglicherweise eine nützliche Strategie sein kann, wenn sie eingehender geübt wird, aber das aus eigenem Antrieb zu tun, ist ihr zu lästig. Eine andere Lernerin sagt auch, dass in ihrem Buch empfohlen wird, Wortlisten z.B. nach Themen zu gruppieren:

„Meillä yleensä ja sitäkin on varsinkin kirjassa neuvottu että pitäis tehdä just tällee teeman mukasesti niitä sanalistoja, mutta yleensä mä oon aina miettiny että vois tehdä mutta mä en oo koskan tullu tehneeks, mut sekin vois ehkä helpottaa.“ (Bei uns normalerweise und das hat man auch besonders im Buch empfohlen, dass man so nach Themen die Wortlisten machen soll, aber meistens habe ich immer gedacht dass ich so machen könnte aber habe nicht gemacht, aber das könnte ja auch helfen) (7)

Diese Lernerin sagt, dass sie im Prinzip den Nutzen dieser Strategie weiß, aber keinen Gebrauch davon macht.

Im Ergebnis scheint Gruppieren keine bekannte Strategie für diese Probandengruppe zu sein, da fünf von sieben Probanden berichten, dass sie Gruppieren als Strategie nie gebrauchen. Da diese fünf Probanden nicht gefragt wurden, warum sie die Strategie nicht gebrauchen, kann man nicht sicher sein, ob sie sich der Strategie nicht dennoch bewusst sind. Nur zwei von sieben Lernerinnen berichten, dass sie die Strategie zwar erkennen, aber nicht selbst gebrauchen. Von ihnen sagt nur eine, sie könne Gruppieren zwar benutzen, hätte das aber bis jetzt nicht getan. Die zwei Beispiele

veranschaulichen, dass diese Lernerinnen sich der Strategie „Gruppieren“ bewusst sind und angeben können, wie die Strategie gebraucht werden kann, obwohl sie sie nicht selbst gebrauchen.

Die zweite Lernstrategie in dieser Strategieguppe ist das **Assoziieren** bzw. **Elaborieren**. Hier wird das neue sprachliche Material auf verschiedene, nämlich komplexe, logische oder sogar ungewöhnliche Weisen mit dem schon im Gedächtnis Vorhandenen verbunden, um Assoziationen zu bilden. Das Assoziieren wurde mehrmals während den Interviews erwähnt, aber meist wieder nur dann, wenn die Lerner direkt nach dieser Strategie gefragt werden.

Aus einem Interview geht zunächst nicht direkt hervor, ob die Lernerin Assoziieren als Strategie gebraucht oder nicht, aber als sie im Verlauf des Interviews nebenbei gefragt wird, wie sie die Genera der deutschen Sprache gelernt hat, wird das Assoziieren klar und deutlich umschrieben:

I: „*Sitä mun piti kysyäkin aikasemmin, et onks sulla ollu jotain erityistä systeemiä millä sä oot noita sukuja opetellu?*” (Das wollte ich schon früher fragen, ob du irgendein System hast wie du die Genera gelernt hast?)

„...mä tein sillain, että mä mietin että justiinsa der Mann on der, koska se on mies ja die Frau on die ja das Kind on vähän niinku sukupuoleton, koska se on vaan lapsi, niin sit se on das. Ja sit mä niinku rupesin hakemaan monista asioista et miten ne on naisellisia kun ne kerran on die, et ne on jotenkin naisellisia ja sitten ne der-sanat on jotenki miehekkäitä. Sitten das sanat oli jostain syystä, mä yritin niinku sit jotenki hakee et miks se on neutraali.” (Ich habe es so gemacht, dass ich genauso gedacht habe dass *der Mann* ist *der*, weil der ein Mann ist und *die Frau* ist *die* und *das Kind* ist dann wie geschlechtslos, weil es nur ein Kind ist, also das ist warum es *das* ist. Und dann hab ich bei vielen Sachen überlegt, warum die weiblich sind, wenn sie *die* sind, dass die irgendwie weiblich sind und dann die *der*-Wörter irgendwie männlich sind. Dann *das*-Wörter waren irgendwie, ich habe es dann irgendwie überlegt warum es neutral ist.) (1)

In ihrer Antwort wird die Assoziationsstrategie dadurch sichtbar, dass sie erklärt wie sie neue Wörter semantisch mit konkreten Geschlechtsmerkmalen verbindet. Sie erläutert, wie sie durch assoziatives Suchen einen Zusammenhang zwischen den grammatischen Geschlecht und allgemeinen geschlechtsspezifischen Eigenschaften herzustellen versucht. Zwecks Ergänzung wird sie gefragt, was sie machen würde

wenn das Wort keine deutlichen semantischen Merkmale eines natürlichen Geschlechts aufweisen würde:

I: Pystyiks sä sit myöskin semmoset sanat mitkä ei oikeasti oo mitenkään ? Et niihinkin sit ikäänku vaan...? (Konntest du dann auch solche Wörter die wirklich kein Geschlecht sind? Also die dann auch nur als ob...?)

”jos vaikka oli joku esine joka oli die, niin sit mä mietin että...Kuvitellaan että kastelukannu olis die-sukuinen, mä en tiedä oikeesti mikä kastelukannu on saksaks, kuvitellaan et se olis die-sukuinen. Niin sit jos mä en muuten sitä saa, jossei se nyt menis sillee seksistisen ajattelun kautta, että naiset hoitaa puutarhaa ja tollee niin sit mä ajattelisin vaikka että se nokka on jotenkin siro, et se on naisellinen ja sit se kahva on jotenkin sellanen naisellisen muotonen.” (wenn zum Beispiel ich eine Sache hatte die *die* war, also dann habe ich gedacht, dass...Stellen wir uns vor, dass eine Gießkanne auf Deutsch *die* wäre, ich weiß nicht wirklich was Gießkanne ist, aber stellen wir uns vor, dass es *die* ist. Ja also dann, wenn mir nichts anderes einfällt, wenn irgendwie nicht sexistisch gedacht wird, so würde ich denken dass zum Beispiel die Tülle zierlich ist, dass es dann feminin ist und dann der Griff irgendwie so weibliche Formen hat.) (1)

Die Lernerin erklärt, wie sie vorgeht, wenn sie das Genus eines Wortes lernen will, das nicht direkt mit den weiblichen oder männlichen Geschlechtsmerkmalen verbunden werden kann. Als Beispiel benutzt sie das Wort „die Gießkanne“. Obwohl das Wort bzw. der Gegenstand nicht direkt mit Frauen oder Männern verbunden werden können, sagt die Lernerin, dass sie versucht mit verschiedensten Mitteln eine Verbindung zu finden. In diesem Fall denkt sie an die Form der Gießkanne und an die Form einer Frau und versucht dadurch eine Verbindung für beides zu finden. In ihrem Gedächtnis bildet sie also eine individuelle und einzigartige Assoziation

Laut Kristiansen (1998, 32) erinnern sich Lerner besser an die neue Information, je gründlicher und einzigartiger das Assoziieren oder Elaborieren ist. Aus den Äußerungen von zwei Lernerinnen geht die Einzigartigkeit der Assoziationen deutlich hervor:

„no jotain ehkä mielikuvitusharjoituksien tai koittaa itte keksiä jotain naurettavia muistisääntöjä” (also so vielleicht durch bildliche Vorstellungen oder ich versuche selbst lächerliche Gedächtnisstützen zu finden) (3)

Die Lernerin vermutet, dass sie manchmal durch bildliche Vorstellungen assoziiert, oder versucht, „lächerliche Gedächtnisstützen“ zu finden. In diesem Falle bildet sie

einzigartige Assoziationen, da sie bildliche Vorstellungen und Gedächtnisstützen selber erfindet und mit neuem sprachlichem Material in ihrem Gedächtnis verbindet.

„kyllä mää jonkin verran yritän löytää yhteyksiä. Ja sitten jos on joku tosi vaikee sana niin mää yritän keksii siihen jonkun, vaikka jonkun tarinan tai jonkun jutun mitä kautta sit se jäis mieleen paremmin... tai joku yhteys johonkin toiseen sanaan.” (ja ich versuche einigermaßen verbindungen zu finden. Und dann wenn es ein sehr schwieriges wort gibt versuche ich mir irgendetwas zu finden, zum Beispiel eine Geschichte oder ein Ding wodurch es besser im Gedächtnis bleibt... oder irgendeine verbindung zu einem anderen wort) (5)

Auch diese Lernerin beschreibt, wie sie versucht von Fall zu Fall Verbindungen zu finden. Wenn sie ein Wort lernen will, dass sie sehr schwierig findet, versucht sie z.B. eine Geschichte zu erfinden, wodurch sie sich besser an das Wort erinnern kann. Sie kann auch eine Verbindung mit einem anderen Wort suchen, um die Assoziation zu bilden.

Aus den Interviews geht hervor, dass die meisten Probanden sich der Lernstrategie „Assoziieren/Elaborieren“ bewusst sind. Merkmale der Assoziationsstrategie finden sich bei drei Probanden, die erklären, wie sie die Genera lernen. Nachdem den Probanden das Assoziieren als Strategie erklärt wurde und sie direkt gefragt werden, ob sie jemals das neue sprachliche Material mit etwas assoziieren, antworten vier von ihnen eher allgemein mit „meistens“ oder „manchmal“ ohne weitere Präzisierung. Auf Nachfrage können zwei Lernerinnen ausführlicher beschreiben, wie sie Assoziationen bilden und wie diese Strategie angewandt werden kann.

Die dritte Strategie in der Strategiegruppe ist **Kontexte finden und erfinden**, also neue Wörter in einen Kontext setzen. Es wurde vermutet, dass diese Strategie von allen Probanden angewandt wird, da ihre Kursbücher normalerweise Vokabellisten neben einen Text stellen, in der alle Wörter wenigstens einmal vorkommen. Die implizite Verwendung dieser Strategie konnte ermittelt werden, als die Probanden das Memorieren von Wörtern und Redewendungen beschreiben. Manche Probanden bemerken, dass sie beim Lesen eines Textes besonders solche Wörter erkennen, die sie in der Vokabelliste gelesen haben. Einige Probanden beschreiben, wie sie sich beim Lernen von Wörtern von der Vokabelliste an den Text und den Kontext erinnern, in dem sie die Wörter gelesen haben:

I: Kuinka paljon sä ylipäättänsä luet niitä kappaleita, mistä ne sanat on peräsin? (Wie viel liest du überhaupt diese Kapitel, wo die Wörter herkommen?)

„(..) että kun mä nään sen sanan ni mää muistan mistä kohtaa siitä niinku kappaleesta se on“ (also wenn ich das Wort sehe kann ich mich dann daran erinnern, wo es in diesem Kapitel steht) (6)

Während die Lernerin erklärt, wie sie neue Wörter für Tests lernt, verrät sie, wie sie sich, wenn sie ein bestimmtes Wort sieht, daran erinnert, wo es im Text vorkam. Später, als sie gefragt wird, ob sie neue Kontexte erfindet, antwortet sie jedoch:

„kun mää just nään sen suomenkielisen sanan, jos mä peitän sen saksankielisen, niin just mää muistan että mistä kohtaa siitä tekstistä se on, mutta emmä niinkun ajattele että missä voisin tota sanaa käyttää“ (wenn ich das finnische Wort sehe, wenn ich das Deutsche abdecke, also dann kann ich mich daran erinnern, wo es im Text stand, aber ich denke nicht daran, wo ich das Wort benutzen könnte) (6)

Die Lernerin meint, dass sie eigentlich nicht daran denkt, in welchen Kontexten sie das neue Wort benutzen könnte. Dieses Beispiel zeigt, dass sie sich im Prinzip der Strategie „Kontexte finden“ bewusst ist. Obwohl sie ihrer Meinung nach Wörter nicht in neue Kontexte überträgt, kommt ihr Strategiegebrauch hervor wenn sie Wörter in alte Kontexte einsetzen kann.

Drei Probanden deuten an, dass sie neue Kontexte finden, also neue Wörter oder Phrasen durch Elaborationstechniken in einen Kontext übertragen. Um ihr Lernen zu verbessern, nutzen sie dabei also auch die Lernstrategie Assoziieren/Elaborieren:

„mää kyllä teen joskus itekin sitä että esim. et jos mä vaikka kuulen esim. just laulussa jonkun sellasen sanan, et hei toihan on hyvä sana, ja sit mä muistan sen siitä laulusta, muistan mitä siinä laulettiin“ (ich mache das auch selbst manchmal, wenn ich zum Beispiel in einem Lied so ein Wort höre, dass hey das ist ja ein gutes Wort und dann kann ich mich immer an das aus dem Lied erinnern, ich erinnere mich was gesungen wurde.) (1)

„siinä kun mä mietin mä käyn sitä sanastoa läpi niin mä saatan tehdä esimerkkilauseita sillee et mä älyän et mihin kohtaan se prepositio tulee ja sillee“ (da wenn ich denke gehe ich das Vokabular durch also dann kann ich Beispielsätze machen so dass ich dann verstehe an welcher Stelle die Präposition kommt und so) (7)

„josson ollu jossain kappaleessa joku sana niin sit sitä yrittää laittaa siihen sen kurssin aineeseen ja sit sitä kautta niinku käyttää sitä laajemmin sitä kieltä”
 (falls wir in einem kapitel irgendein Wort hatten, dann versucht man es in den Kursaufsatz zu stecken und dann dadurch so die sprache breiter zu benutzen)
 (5)

Die erste Lernerin beschreibt wie sie zum ersten Mal ein neues Wort in einem Lied hört und es für nützlich hält. Von hier an kann sie sich durch den Kontext des Liedes an das Wort erinnern, also das Wort mit diesem Lied assoziieren. In dem zweiten Beispiel erklärt die Lernerin, dass sie beim Wortschatzlernen manchmal Beispielsätze formuliert, um z.B. besser zu verstehen, an welcher Stelle die Präposition kommen muss. Die Lernerin im dritten Beispiel erläutert, wie sie versucht die Wörter, die sie in den Kapiteln des Kursbuches findet, in ihren Aufsätzen zu verwenden, um die Sprache dadurch „umfangreicher benutzen zu können“. Durch solche Handlungen können die Lernerinnen Wörter in neue Kontexte einsetzen.

Die drei letzten Beispiele veranschaulichen, dass sich diese Befragten im Prinzip der Strategie „Kontexte finden und erfinden“ bewusst sind und auf Nachfrage angeben können, wie man diese Strategie anwendet. Alle sieben Probanden geben an, dass sie die neuen Wörter regelmäßig wenigstens in einen bekannten Kontext setzen, d.h. zum größten Teil mit den Texten in ihren Kursbüchern verbinden.

Die zweite Strategiegruppe heißt *Bilder und Laute mit entsprechendem Material verknüpfen*. Besonders visuelle und auditive Lerner können Nutzen aus diesen Strategien ziehen.

Die erste Strategie in dieser Gruppe ist **Visualisierung**, wobei ein Lerner Bilder verwendet, indem er Wörter oder Ausdrücke mit einem Bild in seiner Vorstellung verbindet. Auch die Verbindung von abstrakten Wörtern mit konkreten Bildern oder Symbolen kann das Erinnern unterstützen. Eine Form der Visualisierung ist auch, wenn Lerner sich z.B. daran erinnern wo im Text ein Wort steht, wie die Grammatikseiten in ihrem Buch aussehen oder mit welchen Farben sie neue Information unterstrichen haben. (Oxford 1990, 63.)

Eine Lernerin beschreibt ihr Lernen für Tests und erwähnt, sie hätte ein photographisches Gedächtnis. Ohne über Strategien zu sprechen, wird sie dann an dieser Stelle gefragt, ob sie Wörter mit Bildern verbindet:

I: Jääks sulla hyvin myös mieleen esimerkiksi kirjojen, siis esimerkiksi yhdistäks sä helposti sanan johonkin kuvaan tai siis sillee ... (Bleiben dir leicht im Gedächtnis zum Beispiel von den Büchern.. also zum Beispiel verbindest du ein Wort leicht mit einem Bild und so ...)

„Nyt siis ehkä just kun ne kappaleet on niin laajoja ja on paljon tekstiä yhdellä sivulla. Et nyt ei välttämättä enää, mutta varsinkin ala-asteella ja yläasteella kun sitä tekstiä oli paljon vähemmän, niin kyl mä muistin(...) just et mä saatoin muistaa sen sivun ja ikäänku lukee sitä sivua päässäni. Et just et jos siin oli joku tietty kuva ja sen kuvan yläpuolella joku tietty vuorosana niin mä saatoin muistaa sen niinkun sitä kautta.“ (Jetzt also wenn die Kapitel so umfangreich sind und es gibt viel Text auf einer Seite. Also vielleicht nicht mehr so, aber besonders auf der Unterstufe und Mittelstufe als es viel weniger Text gab, da habe ich die dadurch behalten (...) genau dass ich mich an die Seite erinnern und die Seite in meinem Kopf lesen konnte. Also genau wenn es ein bestimmtes Bild und über dem Bild eine bestimmte Replik stand, konnte ich das dadurch erinnern. (6))

Die Lernerin erklärt, dass sie heutzutage nicht mehr so deutlich Bilder mit Wörtern verbindet, da ihre Bücher heute im Prinzip mehr Text und weniger Bilder enthalten, aber dass sie sich früher sehr genau daran erinnern konnte, wie eine Seite aussah. Sie erinnert sich also gut an das bildliche Material, den andere ihr vorlegen und kann das Material detailliert in ihrem Kopf visualisieren. Aus dieser Äußerung geht nicht hervor, wie viele bildliche Verbindungen sie sich selbst ausdenkt. Manche Probanden beschreiben auf eine ähnliche Weise, dass sie Bild-Wort-Verbindungen mehr in den unteren Stufen der Schule benutzt haben, da solche Übungen auch in den Schulbüchern ziemlich üblich waren.

Wenn eine Lernerin mit einer Kontrollfrage über die Strategie „Visualisierung“ befragt wird, gibt sie an wie die meisten Probanden, dass sie wenigstens ab und zu Bilder mit Wörtern verbindet:

I: Entäs sitten visualisointi? Yhdistätkö sä sanoja kuviin? (Wie ist es mit der Visualisierung? Verbindest du Wörter mit Bildern?)

Joissain tapauksissa joo. En sillain niinkun, että mä tekisin niin aina mutta jos on joku vaikea sana tms ja siit on joku helppo mikä tulee mieleen ... se vähän riippuu, en aina jos on joku tapaus mikä on helppo niin sitten. (In einigen Fällen ja. Nicht so, dass ich es immer machen würde, aber wenn ich ein schwieriges Wort habe und dann fällt mir einfach etwas davon ein... es kommt drauf an, nicht immer, aber wenn es ein einfacher Fall ist, dann ja) (3))

Laut der Lernerin verbindet sie manchmal Wörter mit Bildern. In solchen Fällen, wenn sie ein schwieriges Wort lernen will und ihr ein Bild einfällt, das sie mit dem Wort verbinden kann, kann sie das Wort visualisieren. Die Verbindung soll sich jedoch mühelos einstellen. Wie das Beispiel zeigt, ist sich die Lernerin der Strategie „Visualisierung“ bewusst und kann berichten wie sie die Strategie anwendet.

Aus den Interviews geht hervor, dass alle Probanden sich der Strategie „Visualisierung“ bewusst sind und wissen, wie man die Strategie anwenden kann. Fast alle, also sechs Probanden, sagen, nachdem ihnen die Strategie erklärt worden ist, dass sie wenigstens ab und zu die Strategie Visualisierung gebrauchen. Nur eine Lernerin sagt, dass sie nie bildlich an etwas denkt. Die meisten beschreiben, dass sie sich z.B. an Seiten ihrer Kursbücher oder bunte Unterstreichungen und Markierungen erinnern können, aber eher selten selbst einzelne Wörter mit Bildern verbinden. Manche erwähnen jedoch, dass sie auf den unteren Stufen der Schule solche Visualisierungen mehr gebraucht haben.

Die zweite Strategie in dieser Strategiegruppe heißt **semantische Kartierung**. Bei dieser Strategie wird sprachliches Material semantisch in eine Mindmap arrangiert. Im Zentrum steht ein Schlüsselbegriff, mit dem die bedeutungsverwandten Wörter oder Konzepte durch Linien und Zeichen verbunden werden.

Aus den Interviews geht hervor, dass die Probanden die semantische Kartierung eher bei Aufsätzen, als bei anderen sprachlichen Lernsituationen benutzen:

I: Teetkö sä ikinä mielessäs mindmappeja saman aihepiirin sanoista? (Machst du jemals Mindmaps von Wörtern zum selben Thema)

”En yleensä...kun mä teen kirjotelmaa mä teen sitä, vaikka jos tekee saksaks kirjotelmaa niin tekee sellasen mindmapin ja koittaa siihen saksaks saada niitä aiheita mutta se liittyy yleensä sitten vaan siihen ainekirjoitukseen. En mä varmaan yksittäisten sanojen kohdalla tee niin” (Normalerweise nicht. Wenn ich einen Aufsatz schreibe, mache ich das, z.B. wenn man einen Aufsatz auf Deutsch schreibt und versucht auf Deutsch die Themen dahin zu kriegen aber normalerweise kommt das nur bei den Aufsätzen vor. Ich glaube nicht, dass ich es mit einzelnen Wörtern mache) (3)

Die Lernerin sagt, dass sie beim Schreiben der Aufsätze ein Mindmap mit verschiedenen Themen aufbauen kann, die sie in ihren Aufsatz benutzt. Einzelne

Wörter hat sie ihrer Meinung nach jedoch noch nie durch ein Mindmap gelernt. Aufsätze haben oft ein Thema, das semantisch zusammengehörige Wörter erfordert. Ihr Handeln zählt als semantische Kartierung, wenn sie Wörter und Konstruktionen auf Deutsch unter Themen arrangiert, um ihren Aufsatz zu planen.

Aus den Interviews geht auch hervor, dass die meisten Befragten z.B. Wörter und nützliche Konstruktionen in einer Mindmap organisieren, wenn sie einen Aufsatz schreiben. Es wird allerdings nicht klar, ob es Unterschiede in ihren Handlungen gibt, wenn sie den Aufsatz zuhause oder in der Schule schreiben. Außer in Aufsätzen, geben zwei Probanden an, dass sie manchmal Wörter oder Konstruktionen durch kleine Mindmaps semantisch kartieren. Ein Teilergebnis ist, dass die Befragten sich dieser Strategie bewusst sind. Es bleibt unklar, ob die meisten von ihnen die Strategie nur bei Aufsätzen nutzen, da vier von ihnen nicht angeben, ob sie wissen, in welchen unterschiedlichen Situationen sie die Strategie anwenden.

Die Anwendung von **Zwischenwörtern** (*Keywords*) ist die dritte Strategie in dieser Gruppe. Wenn ein Lerner Zwischenwörter verwendet, erinnert er sich durch auditive und visuelle Verbindungen an neue Wörter (Oxford 1990, 62). Die Anwendung dieser Strategie kommt nicht in den Interviews vor. Wenn die Probanden über ihr Lernen für Tests erzählen erkennen sie die Strategie nicht und auch nicht, wenn ihnen später die Strategie erklärt wird. Aus den Interviews ergibt sich also, dass diese Gruppe von Probanden die Strategie „Zwischenwörter benutzen“ nicht kennt und daher nicht weiß, wie man sie anwenden kann.

Die vierte Strategie in dieser Strategieggruppe ist **Lautverwandschaften** nutzen. Mit Lautverwandschaften wird in diesem Fall gemeint, dass Lerner sich durch bereits bekannten, phonetisch ähnlichen Wörter an Wörter erinnern, wie z.B. *paperi* – *paper* – *Papier* (Bimmel & Rampillon 2000, 68). Als die Probanden ihr Lernen allgemein beschreiben, erwähnt keiner von ihnen, dass sie andere Sprachen als Hilfe brauchen würden. Als ihnen jedoch die Strategie erklärt wird und sie direkt gefragt werden, ob sie diese Strategie gebrauchen, erkennen fast alle die Strategie. Eine Lernerin, die mehrere Fremdsprachen lernt, antwortet folgendermaßen, als sie gefragt wird, ob sie Lautverwandschaften nutzt:

I: niin esimerkinsä vaikka mietiksä sä (...) kun meil on sana paperi, sit meil on papier, papper, paper. Mietiksä tommosia, (...) et hei toihan on tosi saman

kuulonen. (ja also zum Beispiel denkst du jemals, weil wir haben das Wort paperi, dann haben wir papier, papper, paper. Denkst du an solche sachen, ... dass hey der hört sich ja genauso an wie der andere.)

„Kyl mä joskus jos se on noin niinku tiekkö ilmiselvää että se on sitä. Et kyl mä varmaan, jos mä rupeisin miettiä mikä on paperi, jos mä en muistais sitä, ja mä miettisin et mikä se on saksaks, niin sit mä varmaan rupeisin että okei se on englannissa paper, se on myöskin suomeks paperi, joten ehkä se on jotain niitä läheltä. Ja sit mä yrittäisin saada sen kuulostamaan saksalaisemmalta. Ehkä mä sitten osuisin oikeeseen. (Ja manchmal wenn es so weißt du eindeutig ist dass sie es sind. Ja also wahrscheinlich würde ich, wenn ich denken würde was Papier ist, falls es mir nicht einfällt und ich denken würde was es auf Deutsch ist, würde ich dann also denken das es in Englisch *paper* ist, es ist auch auf Finnisch *paperi*, vielleicht ist es etwas ähnliches. Und dann würde ich versuchen, so dass es irgendwie Deutsch klingen würde. Und vielleicht würde es dann zutreffen. (1)

Die Lernerin meint, dass sie manchmal an Lautverwandschaften denkt, besonders wenn die Verbindung der Sprachen deutlich ist. Wenn sie sich nicht erinnern kann, was ein Wort auf Deutsch ist, beschreibt sie, wie sie versuchen würde es durch Analogiebildung aus anderen Sprachen herauszufinden. Aus ihrer Erläuterung geht außer dem Gebrauch von Lautverwandschaften auch der Gebrauch von Kompensationsstrategien hervor (siehe 6.1.3), da sie erklärt, wie sie, wenn sie ein Wort auf Deutsch nicht kennt, es mit Hilfe von anderen Sprachen herauszufinden versucht, hier also durch Lautverwandschaften.

Wie andere Probanden, erwähnt auch eine Lernerin bei der Kontrollfrage, dass sie sich oft durch die Englischen Äquivalente an Wörter erinnert:

„No toi mulla kyllä on aika useesti et jos on joku enkkukielinen sama sana niin siitä kautta kyl muistaa sitte.” (Na das ist bei mir ziemlich oft, wenn ein Wort dasselbe auf Englisch ist, dass ich dadurch dann mich daran erinnere) (4)

Die Lernerin gibt an, dass sie sich gut an Wörter erinnert, wenn es ein ähnliches Wort auf Englisch gibt den sie kennt. Mit ihrer Antwort zeigt sie, dass sie die Strategie anwenden kann, da sie phonetisch ähnliche Wörter in ihrem Gedächtnis miteinander verbindet.

Im Ergebnis erzählen sechs Probanden, dass sie in unterschiedlichen Frequenzen die Strategie „Lautverwandschaften nutzen“ gebrauchen. Eine Lernerin erkennt die Strategie zwar, aber meint sie kommt durcheinander, wenn sie an

Lautverwandschaften denkt. Die zwei Beispiele veranschaulichen, dass sich die Probanden im Prinzip dieser Strategie bewusst sind und angeben können, wie sie angewandt werden kann.

Die nächste Strategie ist **strukturiertes Wiederholen**. Damit wird gemeint, dass die gelernte Sache regelmäßig und strukturiert wiederholt wird. Das Ziel des strukturierten Wiederholens ist, die Information so oft und so gut zu wiederholen, dass sie sich endlich automatisiert. Aus den meisten Interviews geht Strukturiertes Wiederholen schon am Anfang hervor, nachdem die Probanden gefragt wurden, wie sie für Tests lernen. Das nächste Beispiel veranschaulicht, wie eine Lernerin vorgeht:

I: Miten sä lähdet liikkeelle ihan ja mitä sä yleensä teet. Ihan aihepiiri kerrallaan ihan niinku että mitä, missä, milloin tapahtuu kun on koe tulossa. (Wie gehst du vor und was machst du normalerweise. Eine Sache auf einmal, also was, wo, wann passiert, was wenn du bald einen Test hast.)

”mua auttaa se että mä pitkin kurssia kun tulee läksyys, esitellään jotain kappaletta, niin mä luen niinku niitä sanoja jo etukäteen siinä, ettei ne kaikki sanat tuu sitten kerralla ja kieliooppi niinku sinne ennen koetta niille edeltäville päiville. (mir hilft es wenn ich den ganzen Kurs hindurch, wenn ich als Hausaufgabe habe, irgendein Kapitel wird vorgestellt, dass ich die Wörter schon vorher lerne, so dass die nicht alle auf einmal kommen und dann die Grammatik lasse ich für die letzten Tage vor den Test) (4)

Die Lernerin beschreibt in ihrer Antwort auf die erste Frage des Interviews, wie sie mit dem Lernen schon früh anfängt. Sie schildert, wie sie das Vokabular bereits während des Kurses lernt, um zu vermeiden, dass sie das ganze Material in einer kurzen Zeit durchgehen muss. In ihrer Antwort wird der Gebrauch der Strategie „strukturiertes Wiederholen“ dadurch sichtbar, dass sie das Vokabular absichtlich schon vorher wiederholt um nicht alles unmittelbar vor dem Test machen zu müssen. Indem sie sagt, dass sie durch den ganzen Kurs hindurch Vokabeln wiederholt, zeigt sie, dass sie ihr Lernen plant.

Wenn die Probanden direkt gefragt werden, ob sie strukturiert wiederholen, wird klar, dass alle sieben Probanden sich als strukturierte Wiederholer betrachten. Nach ihrer Meinung planen sie ihr Lernen meistens so, dass sie mehrere Möglichkeiten für die Wiederholung haben. Einige meinen, dass das Niveau der Wiederholung variieren kann, je nachdem wie motiviert sie sind und wie viel Zeit sie haben. Die Mehrheit der Probanden sagt, dass sie fast immer eine gewisse Reihenfolge beim Lernen befolgen.

Die meisten wiederholen zuerst die Vokabeln bevor sie die ganzen Texte lesen oder die Grammatik üben. Aus den Interviews ergibt sich also, dass die Probanden sich der Strategie „strukturiertes Wiederholen“ bewusst sind und auf Nachfrage angeben können, wie man die Strategie anwenden kann, obwohl sie sie nicht immer selber gebrauchen würden.

Die letzte Strategieguppe der Gedächtnisstrategien ist *Employing Action*, also Handeln. Diese Strategien werden für kinästhetische oder taktile Lerner als nützlich betrachtet (Bimmel & Rampillon 2000, 68). Die Lerner können neue Ausdrücke mit **physischen Reaktionen oder Empfindungen** verbinden. Aus den Interviews geht hervor, dass die Befragten sich der Strategie „physische Reaktionen oder Empfindungen benutzen“ nicht bewusst sind, da keiner der Probanden andeutet, dass er oder sie die Strategie erkennen. Nachdem ihnen die Strategie erklärt wird, geben sie an, dass sie die Strategie nicht anwenden. Die meisten Probanden sind der Meinung, dass sie Perzeptionswörter eher visuell verbinden als durch physischen Empfindungen.

Die zweite Strategie in dieser Strategieguppe ist das gebrauchen von **Meschanischen Techniken**. Damit wird gemeint, dass die Lerner sich durch Körperbewegung oder Anfassen (z.B. Basteln) an Informationen erinnern können (Oxford 1990, 43).

Diese Strategie geht nicht durch implizite Andeutungen aus den Interviews hervor. Erst nachdem die Probanden direkt nach der Strategie gefragt wurden, haben einige sie erkannt. Eine Lernerin wird im Zusammenhang mit der Strategie gefragt, ob sie das Verbinden von Wortendungen jemals mit kleinen Papierzetteln oder Ähnlichem geübt hat, wobei die Lerner die Wörter mechanisch aufbauen müssen, um Wurzeln und Suffixe oder Präfixe zusammenzubinden:

I: Ootteks te ikinä käyttäny ikäänku tälläsia palikkaharjotuksia, et on niinku sanan alku ja tämmösillä lippusilla lappusilla ja sit on sanan päätteitä ja niitä pitää sit sekotella ja osata yhdistää. (Habt ihr jemals solche Bauklotzübungen gemacht, so dass ihr den Anfang des Wortes und auf solchen Zettelchen und dann habt ihr Wortendungen und die muss man dann mischen und kombinieren können.)

Ei meil oo ainaskaan sellasta ollu, mutta kuulostaa musta hauskalta. [...] usein mä en muista päätteitä, niin jos mulla ois joku sana ja siellä olis niinku monta päätevaihtoehtoa ja sit mä saisin yhdistää sen siihen oikeeseen, niin kyl mä

varmaan oppisin. (Wir haben so etwas nicht gemacht, aber das hört sich lustig an. Ich kann mich oft nicht an Endungen erinnern, also dann wenn ich mehrere Endungen hätte und dann dürfte ich das mit den Richtigen verbinden, also dann würde ich wahrscheinlich lernen (1)

Laut der Lernerin hat sie noch nie mechanische Übungen gemacht, aber im Prinzip erkennt sie den Nutzen dieser Strategie und schätzt, sie könnte mit deren Hilfe lernen. Dieses Beispiel veranschaulicht, dass die Lernerin, obwohl sie sich der Strategie „mechanische Techniken“ vorher nicht bewusst war, nach der Erklärung beschreibt, wie man die Strategie anwenden kann. Aus den Interviews ergibt sich, dass die Mehrheit der Probanden diese Strategie nicht kennt.

Bezüglich der Gedächtnisstrategien kann ich festhalten: Die Interviews deuten an, dass diese Probandengruppe laut den Lernerberichten Gedächtnisstrategien relativ vielfältig gebraucht. Die Gedächtnisstrategien werden jedoch nicht explizit benannt, wenn die Probanden über ihr Lernen erzählen, sondern werden erst durch die Kontrollfragen erkannt. In den meisten Fällen, kommt ihre Anwendung erst zum Vorschein, nachdem sie direkt zu diesen Strategien befragt werden. Die Strategie „strukturiertes Wiederholen“ ist die einzige Lernstrategie die schon am Anfang oft vorkommt, wenn die Probanden ihr Lernen für Tests beschreiben. Von den Gedächtnisstrategien kommen auch „Assoziieren“, „Kontexte finden“, „Visualisierung“ und „semantische Kartierung“ häufig hervor. Auf Nachfrage geben alle sieben Probanden an, dass sie wenigstens manchmal diese Strategien anwenden. Die Lernstrategien „Zwischenwörter anwenden“ und „physische Reaktionen oder Empfindungen verbinden“ wiederum erkennt keiner von ihnen.

6.1.2 Kognitive Strategien

Kognitive Strategien sind Strategien zur Verarbeitung der Fremdsprache. Sie spielen eine wichtige Rolle beim Lernen einer neuen Fremdsprache, sowohl in der Schule als auch zuhause. Der Unterschied zwischen Gedächtnisstrategien und kognitiven Strategien besteht darin, dass Gedächtnisstrategien das Erinnern fördern und unterstützen, während kognitive Strategien sich auf Denkprozesse gründen, wie zum Beispiel die Strukturierung des Lerngegenstandes (Oxford 1990, 43-45; Bimmel &

Rampillon 2000, 69). In diesem Unterkapitel wird dargestellt, was die Probanden darüber berichten, wie sie kognitive Strategien anwenden.

Die kognitiven Strategien werden in vier Untergruppen eingeteilt: *Practicing* (Üben), *Receiving and sending messages* (Nachrichten erhalten und senden), *Analyzing and reasoning* (analysieren und schlussfolgern) und *Creating structure for input and output* (Input- und Outputstrukturen schaffen). In der Strategiegruppe *Practicing* finden sich Strategien für das **Üben** der Fremdsprachen. Eine der am meisten angewendeten Strategien sowohl alleine als auch kombiniert mit anderen Strategien ist die **Wiederholung**. Der Lerner muss z.B. ein Wort immer wieder lesen, sagen oder schreiben.

Diese Strategie kommt oft aus den Berichten der Probanden hervor. Wenn die Probanden gebeten werden zu erzählen, wie sie im Allgemeinen für Deutschtests lernen, fangen die meisten mit einer Beschreibung an, wie sie die Wörter der Fremdsprache üben. So berichtet auch die folgende Lernerin:

I: Miten sä niinku niitä sanastoja sitten, jos sä niistä kerta lähdet liikkeelle, niin miten sä niitä sit luet tai opettelet? (Wie ist es mit den Vokabeln dann, falls du damit anfängst? Also wie lernst du oder übst du sie?)

Mä peitän sen saksankielisen puolen, katon niitä suomenkielisiä ja keskityn niihin kun usein on tummennettuja sanoja. Mä keskityn sit niihin, ellei niissä muissa sanoissa oo sellasia mitä mää ajattelin että tää on ollu ja mä en muista sitä, mun tarvii opetella se. Tai mä ajattelen et se on muuten mulle tärkeä sana. (Ich decke die deutsche Hälfte zu, schaue die finnischen an und konzentriere mich auf die fettgedruckten Wörter. Ich konzentriere mich dann auf die, wenn die anderen Wörter nicht solche haben von denen ich dachte, dass wir dieses hatten und das fällt mir nicht ein, ich muss es lernen. Oder ich denke, dass es ein wichtiges Wort für mich ist.) (1)

Die Lernerin beschreibt wie sie Wörter lernt, so dass sie die deutschen Wörter abdeckt und die Finnischen anschaut und dann versucht, sich an die Deutschen zu erinnern. Sie sagt, sie konzentriere sich auf die fettgedruckten Wörter, die sogenannte Schlüsselwörter sind. Schlüsselwörter sind wichtige neue und inhaltlich relevante Wörter in den Vokabellisten. Die Lernerin gibt an, dass sie die Wörter der Vokabelliste wiederholt. Aus ihrer Antwort geht jedoch noch nicht hervor, ob sie die Wörter mehrmals wiederholt oder nur einmal durchgeht. Zwecks Ergänzung wird ihr eine präzisierende Frage gestellt:

I: Joo okei, ooksä sit sillai niinku et kun sä paljastat sen listalla sen sanan että sit sä vaan käyt sitä uudestaan ja uudestaan läpi. Vai miten sä sit , et sä vaan ikäänku muistat sen aina sit? (Ja okey, bist du dann so wenn du das Wort auf der Liste aufdeckst, dass du es nochmal und nochmal durchgehst. Oder wie ist es, du erinnerst dich dann nur immer daran)

Joo siis, mä käyn sen pari kertaa läpi sillai kerta... sana sanalta, ja sitten.. sitten tota kun mä alan muistaa niitä niin mä käyn ne vaikeet sanat läpi sen jälkeen. Ja sit mä useimmiten kertaan epäsäännölliset verbit kans kokeeseen, koska ne tuppaa aina unohtumaan. Ja mä teen samallalailla niillä, et mä katon aina sen infinitiivin ja tän preesensin ja perfektin ja imperfektin. (Ja also ich gehe [die Liste] ein paar Mal durch so... Wort für Wort und dann wenn ich fange an mich daran zu erinnern, gehe ich durch die schwierigen Wörter danach. Und dann meistens wiederhole ich die unregelmäßigen Verben für den Test, weil die so leicht vergessen werden. Und ich mache dasselbe mit dem, dass ich immer den Infinitiv und das Präsens und Perfekt und Imperfekt gucke.) (1)

Die Wiederholungsstrategie geht deutlich aus dem Bericht der Lernerin hervor, da sie erklärt wie sie die Wörter in der Vokabelliste und auch die unregelmäßigen Verben mehrmals wiederholt. Alle Probanden antworten auf ähnliche Weise. Wenn die Probanden anfangen, über ihr Lernen für die Tests zu berichten, beginnen alle mit der Beschreibung dessen, was und wie sie wiederholen. Wiederholung scheint also eine beliebte Methode zu sein. Drei Probanden sagen, dass sie mit der Wiederholung der Vokabeln anfangen. Zwei Probanden berichten, dass sie die Grammatik zuerst wiederholen, während eine Lernerin erzählt, dass ihr die Wiederholung der Kapitel und deren Inhalte als Startpunkt dient. Meistens werden sie später in den Interviews nicht mehr spezifischer über die Wiederholung gefragt, da die Wiederholungsstrategie schon sehr deutlich aus ihren früheren Berichten hervorgeht. Im Ergebnis zeigen die Interviews, dass diese Gruppe von Probanden sich der Strategie „Wiederholung“ bewusst ist und auch ohne Nachfrage beschreiben kann, wie sie diese Strategie anwendet.

Mit der Strategie der **Aussprache- und schriftlichen Übung** wird gemeint, dass die Sprache durch das Schreiben von einzelnen Konstruktionen und die Aussprache und Intonation im Unterricht oder zuhause geübt wird, also noch nicht in authentischen Situationen. Diese Strategien kommen oft kombiniert mit der Wiederholungsstrategie vor (Oxford 1990, 45).

Als eine Lernerin gefragt wird, wie sie für Tests lernt, antwortet sie, dass sie meistens die Wörter schreibt:

Mä luen yleensä sanoja niin että mä peitän niinku sen saksankielisen ja kirjotan aina sen öö ylös ja sitten katon että menikse oikein ja sit merkkeen et jos se menee väärin niinkun. (Ich lerne meistens Wörter so, dass ich das deutsche Wort abdecke und es dann schreibe und dann sehe ich, ob es richtig ging und markiere, falls es falsch ist) (6)

Um zu klären, ob ihre Strategie mehr als Wiederholung oder als schriftliche Übung zu betrachten ist und wie sie unkorrekte Wörter markiert, wird sie gefragt:

I: Elikkä kun sä puhuit et sä lähet liikkeelle niistä sanoista, niin lueksää ne useempaan kertaan aina vaan onkse se et sä peität ja kirjotat? Vai miten se käytännössä toimii? (Also wenn du gesagt hast, dass du von den Wörtern losgehst, also liest du die immer mehrere Male oder ist es so, dass du abdeckst und schreibst?)

eli siis mä just niinkun eka peitän sen saksankielisen. Sit jos mää no... just niinku kirjotan sit mää laitan niinku sen lapun sillai yhen sanan alemmas että mä nään olikse oikein. Jos se ei ollu oikein niin mä pistän pisteen niinku siihen suomenkielisen sanan viereen sit mä niinku taas kirjotan ja meen vaikka sen koko sivun sillai loppuun. Sit mä laitan uudestaan sen lapun siihen ja sitten ne kaikki suomenkieliset sanat jois on niinku piste, kirjotan uudestaan saksaks. Ja sit jos taas menee väärin niin taas piste. Et mul on välil niinku semmosia pitkiä pistejonoja niinku jonkun sanan edessä. Ja sitten niinku just kun tekee nii, alottaa viikkoo ennen öö... nii sit voi vielä vikana päivänä kattoo just kirjasta ne kaikista pisimmät pistejonot ja kattoo niinku et muistaaks ne nyt sitten. Oon kehittäny tätä pitkään tätä taktikkaa. (also zuerst decke ich die deutschsprachigen ab. Und dann wenn ich also... gerade so also schreibe, dann schiebe ich den Zettel so ein Wort nach unten, so dass ich sehe ob es richtig war. Wenn es nicht richtig war, mache ich einen Punkt neben das finnische Wort und dann schreibe ich wieder und gehe die ganze Seite nochmals durch. Dann schiebe ich den Zettel nochmal dorthin, und alle finnischen Wörter, die neben sich ein Punkt haben, schreibe ich nochmal. Und dann, wenn es nochmal falsch ist, mache ich wieder einen Punkt. Also dann habe ich manchmal diese langen Schlangen mit Punkten vor einem Wort. Und dann, wenn man das macht, fängt eine Woche früher an... also dann kann man sich noch am letzten Tag im Buch die längsten Schlangen anschauen und sehen, ob man sich jetzt an sie erinnert. Ich habe diese Taktik lange entwickelt) (6)

Die Lernerin erwähnt, dass sie ihre „Taktik“ lange entwickelt hat. Sie gibt an, dass sie Wörter dadurch wiederholt und übt, dass sie sie schreibt. Immer, wenn die

Rechtschreibung des Wortes fehlerhaft ist, markiert sie das. Später geht sie alle markierten Wörter durch und schreibt sie noch einmal. Immer, wenn sie einen Fehler macht, markiert sie ihm und schreibt so lange, bis sie alle Wörter richtig hat. Sie meint, dass sie vor den Test dann noch solche Wörter wiederholen kann, die viele Markierungen haben. Aus ihrer Antwort geht hervor, dass sie eine eigenartige Technik anwendet, die die beiden Strategien kombiniert. Die Lernerin gibt an, dass sie das Schreiben formelhaft übt, da sie sich bemüht, die einzelnen Wörter korrekt zu schreiben. Weil sie die Rechtschreibung eines Wortes so lange wiederholt bis sie das Wort richtig schreibt, kann ihre Handlungsweise auch als Vorkommen der Wiederholungsstrategie betrachtet werden. Es muss jedoch daran erinnert werden, dass die Lernerin selber erwähnt, dass nur dann so sorgfältig arbeiten kann, wenn sie viel Zeit hat.

Den anderen Teil dieser Strategie bildet die Ausspracheübung. Der Gebrauch der Strategie „Ausspracheübung“ wird erst erwähnt, wenn die Probanden direkt danach gefragt werden. Als die kognitiven Strategien mit einer Lernerin diskutiert werden, wird sie direkt gefragt, ob sie die Aussprache übt:

No jos mää oon kotona sillee välillä mää saatan mieltä et miten toi sana sanotaan. Jos tulee joku hankala sana niin sitten mä saatan toistaa sitä sillee muutama kertaan, et mä opin ääntään sen kunnolla. Koulussa ei sillee, ei siellä niin paljo kiinnitetä siihen ääntämiseen huomiota, et siellä se jää vähän vähemmälle sit. (Na also wenn ich so zuhause bin kann ich mir manchmal überlegen, wie man dieses Wort ausspricht. Wenn es ein schwieriges Wort gibt, kann ich es einige Male wiederholen, so dass ich lerne wie man es ordentlich ausspricht. In der Schule ist es nicht so, da berücksichtigt man die Aussprache nicht so viel, also da macht man das dann weniger) (4)

Die Lernerin erklärt, dass sie zuhause manchmal üben kann, wenn das Wort schwierig auszusprechen ist. Sie erwähnt auch, dass die Aussprache in der Schule nicht sehr viel berücksichtigt wird. Fast alle Probanden geben an, dass sie die Aussprache so üben, dass sie Wörter oder Texte aus ihrem Kursbuch laut lesen. Drei von ihnen betonen, dass sie eher alleine zuhause üben. Nur eine Lernerin sagt, dass sie die Aussprache nie übt oder Wörter nie laut liest:

I: Tuota, mites sitten, toistaksää ikinä ääneen niitä sanoja, mitä sää luet ja kirjotat?(Also, wie ist es dann, wiederholst du jemals die Wörter die du liest und schreibst, laut?)

Öö, en mutta mun pitäis varmaan. Mutta... en, en. Mää saatan muistaa kun opettaja on sanonut sen, just kun mulla on semmonen kuulomuistin tapanen muisti. Öö, mutta en mä ite yleensä sano. (Nein, aber wahrscheinlich sollte ich. Aber.. nein, nein. Ich kann mich daran erinnern, wie die Lehrerin das ausgesprochen hat, gerade weil ich so etwas Ähnliches wie ein Hörgedächtnis habe. Eeh, aber normalerweise spreche ich selbst nichts laut.)

I: No etsä sitten varmaan, vai harjotteleksää ääntämistä jotenkin erityisesti?(Na dann wahrscheinlich nicht, oder übst du die Aussprache irgendwie?)

En, en. Just ehkä myös sen takia, musta puhuminen ei oo niin kauheen sillain luontavaa, koska mä oikeesti välttämättä tiedä, miten äännetään. (Nein nein. Vielleicht auch aus den Grund, dass das Sprechen mir nicht natürlich ist, weil ich wirklich nicht unbedingt weiß, wie man das ausspricht.) (6)

Die Lernerin gibt jedoch an, dass sie die Aussprache mehr üben könnte. Sie meint, sie könne sich daran erinnern, wie ihre Lehrerin ein Wort ausspricht, weil sie ein Hörgedächtnis hat. Als Grund nennt sie, dass das Sprechen ihr nicht angenehm ist, weil sie nicht immer weiß, wie man ein Wort aussprechen sollte. Im Prinzip kennt sie den Nutzen dieser Strategie, aber aus irgendeinen Grund kann sie keinen Gebrauch davon machen.

Sechs Probanden meinen auf Nachfrage, dass sie die Strategie „Aussprache- und schriftliche Übung“ manchmal anwenden, während eine beschreibt, dass sie im Prinzip die Strategie kennt, obwohl sie sie nie gebraucht. Mehrmals wird auch erwähnt, dass die Aussprache in der gymnasialen Oberstufe nicht besonders gelehrt oder berücksichtigt wird. Alles im allem veranschaulichen die Beispiele, dass die Befragten sich dieser Strategie bewusst sind und angeben können, wie man sie anwendet.

Die letzte Strategie in der Gruppe „Üben“ ist **naturalistisches Üben**. Damit wird gemeint, dass die Fremdsprache in möglichst authentischen Umgebungen verwendet wird. Alle vier sprachlichen Fertigkeiten (Hören, Lesen, Sprechen und Schreiben) können einzeln oder zusammen gebraucht werden (Oxford 1990, 45, 74). Es wird als naturalistisches Üben betrachtet, wenn die Lerner z.B. die Fremdsprache im Ausland benutzen, Briefe oder E-Mails schreiben, Fernsehen und Internet nutzen und Zeitschriften oder Bücher lesen. Naturalistisches Üben verlangt und zeigt zugleich die

Autonomie des Lernalerns, weil diese Strategie im Prinzip nur außerhalb der gewöhnlichen Schularbeit angewandt wird.

Die Probanden werden gefragt, ob sie jemals außerhalb des Unterrichts Deutsch sprechen oder etwas Anderes mit der deutschen Sprache unternehmen, z.B. Musik hören, Fernsehen oder deutsche Bücher, Zeitschriften oder irgendetwas im Internet lesen. Im folgenden Beispiel beschreibt eine Lernalerin, wie sie versucht, deutsche Bücher zu lesen:

I: Lueksää ikinä mitään saksankielisiä kirjoja?(Liest du jemals deutsche Bücher?)

Joo, mää oon nyt öö tän parin vuoden aikana mää oon yrittäny nyt ruveta lukeen enemmän niitä semmosia ihan pieniä pikkukirjoja, koska lukiossa on se että ei oikein ehi lukeen mitään paksua kirjaa niin on pakko lukee semmosia pieniä. Mut oikeestaan niistä saa just enemmän sitä peruspohjaa mun mielestä. Et vaikka tulis monta kertaa sitä yhtä helppoo sanaa niin sit se kumminkin jää paremmin mieleen kun sen lukee aina sieltä helpoista kirjoista. (Ja, ich habe jetzt so während den letzten zwei Jahren versucht, mehr solche ganz kleinen Bücher zu lesen, weil in der Oberstufe ist es so, dass man keine Zeit hat, dicke Bücher zu lesen, also muss man solche kleinen lesen. Aber eigentlich bekommt man einfach mehr die Grundlagen davon. Also obwohl ein einfaches Wort immer wieder vorkommt, bleibt es besser im Gedächtnis, wenn man es in diesen einfachen Büchern liest. (5)

tuolta kirjastosta mää oon nyt löytäny silleen. Ois pitäny jo aikasemmin... aina miettii et aikasemminkin ois voinu tehdä koska siellä on ihan älyttömästi just semmosia pieniä, ohuita liuskakirjoja. (da in der Bibliothek habe ich es jetzt gefunden. Hätte schon früher... man denkt immer, dass ich hätte schon früher das so machen können, weil es da wahnsinnig viele solche kleinen dünnen Bücher gibt) (5)

Die Lernalerin erklärt, wie sie dünne Bücher in der Bibliothek ausleiht und sie liest. Ihrer Meinung nach ist es von Vorteil, dass die Bücher dünn sind, weil sie die Grundlagen der Sprache verstärken. Obwohl die Bücher, die sie liest, Kinderbücher oder Kurzgeschichten sind, wird die Sprache durch sie in einer anderen Weise geübt, als in ihren Kursbüchern. Zwei Probanden geben an, dass sie deutsche Bücher lesen. Andere sagen, dass sie überlegt haben, dass sie versuchen könnten deutsche Bücher zu lesen. Manche Probanden geben an, dass sie jedoch manchmal deutsche Zeitschriften lesen. Keiner von ihnen deutet an, dass sie sich der Möglichkeit bewusst

sind, deutsche Internetwebsites zu besuchen. Auf Nachfrage erzählen manche, dass sie allerdings oft englische Websites besuchen. Die Probanden werden gefragt, was ihre Verhaltensweise wäre, wenn man ihnen in der Schule Hinweise z.B. auf deutsche Blogs oder Websites gäbe:

Joo, kyl mä luultavasti sen ainakin kattoisin et mikä se on. Ja jos sieltä löytyis jotain mielenkiintosta niin kyllä mä saattasin.. just joku blogi. Täytyis olla sitten mulle mielenkiintonen mut jos menee sillai kauheen tylsäks se aihe niin en luultavasti kauheesti sitä jaksais. (Ja, wahrscheinlich würde ich wenigstens sehen, was es ist. Und wenn ich etwas Interessantes finden würde, dann könnte ich.. genau ein Blog oder so. Es sollte mich interessieren, aber wenn es so sehr langweilig wird, dann würde ich nicht sehr viel Lust darauf haben.) (5)

Wie die meisten Probanden meint auch diese Lernerin, dass sie wenigstens sehen würde, wie die empfohlenen Websites sind. Dieses Beispiel veranschaulicht die Meinung der Probanden, dass sie eine Website nicht nur wegen der deutschen Sprache besuchen wollen, sondern der Inhalt soll auch interessant sein.

Weil Lerner nicht immer die Möglichkeit haben, die Fremdsprache im Ausland zu benutzen, sieht man den kommunikativen Gebrauch der Sprache außerhalb des Unterrichts auch als naturalistisches Üben. Die Probanden werden gefragt, ob sie jemals Deutsch mit Muttersprachlern gesprochen haben oder ob sie das Sprechen irgendwie anders geübt haben. Sechs Probanden erzählen, dass sie Deutsch mit einem Muttersprachler gesprochen haben. Fünf von ihnen haben Deutschland besucht und beschreiben, wie sie z.B. im Restaurant ihr Essen selbst auf Deutsch bestellt haben. Einige erzählen, dass sie versuchen mit deutschen Austauschschülern, die Sprache zu sprechen.

Einige Probanden berichten, dass sie manchmal Deutsch mit ihren Freunden, Geschwistern oder Eltern sprechen. Im folgenden Beispiel beschreibt eine Lernerin, dass sie während des Übens für einen Deutshtest Deutsch mit ihren Eltern und Freunden sprechen kann:

Sit jos mä tiän et mulla on just saksankoe tulossa ja jotain semmosta niin mä pyydän että mun vanhemmat vois puhua mun kanssa saksaa. Sillee kun mulla on yks saksankielinen kaveri niin mä yritän sen kanssa puhua aina saksaa. (Und dann wenn ich weiss, dass ich bald einen Test habe und solches, frage ich meine Eltern ob die Deutsch mit mir reden könnten. Dann habe ich einen deutschen Freund und also mit ihm versuche ich Deutsch zu sprechen. (6)

Die Lernerin sagt, sie übe das Sprechen zuhause mit ihren Eltern, da sie sie vor einem Test fragt, ob sie Deutsch mit ihr reden könnten. Sie fügt hinzu, dass sie einen deutschen Freund hat, mit dem sie versucht, Deutsch zu sprechen. Die Lernerin initiiert also selbst die Kommunikation in der Zielsprache mit ihren Eltern und gibt sich Mühe in der Kommunikation mit ihrem Freund. Wenn die Lernerin solche Situationen findet, in denen sie die Sprache anwenden kann, kann ihr Handeln als naturalistisches Üben betrachtet werden. Die Lernerin erklärt noch weiter, dass sie einmal auf eine eher fantasiereiche Weise mit anderen Schülern das Kommunizieren geübt hat:

ja just mä oon tehny niin myös niin just sen kaverini kanssa ja muiden saksan opiskelijoiden kanssa. Esimerkiks me tehtiin kerran niin että me mentiin Lidliin ja me sovittiin että nyt saa puhua vaan saksaa ja vaikkei tietäis sitä sanaa niin pitää jotenkin... ei saa sit niinku sanoo sanaakaan suomee ja sillain. Se on... kuulostaa varmaan oudolta mut kyl se niinku auttaa. (Und dann habe ich es auch so mit dieser Freundin und mit anderen Deutschlernern gemacht. Zum Beispiel einmal haben wir es so gemacht, dass wir zu Lidl gegangen sind und vereinbart haben, dass man jetzt nur Deutsch sprechen darf und obwohl man ein Wort nicht weiß, muss man dann irgendwie... kein Wort Finnisch darf gesagt werden und so. Hört sich wohl merkwürdig an, aber es hilft.) (6)

Die Lernerin beschreibt, wie sie mit ihren Freunden das ursprünglich deutsche Lebensmittelgeschäft Lidl besucht hat und wie sie vereinbart haben, dass sie dort nur auf Deutsch kommunizieren dürfen. Wenn sie nicht ins Finnische wechseln dürfen, ist die Situation so, als ob sie unter Muttersprachlern wären, was als Anwendung der Strategie „naturalistisches Üben“ betrachtet werden kann.

Das Beispiel veranschaulicht, wie die Lerner die Sprache sogar in eigenartigen Weisen naturalistisch üben können, obwohl sie keine Muttersprachler in der Nähe haben. Die Kommunikation muss in der Zielsprache mit einem Muttersprachler oder Mitschüler stattfinden, um als naturalistisches Üben betrachtet werden zu können.

Laut den Lernerberichten kommt die Lernstrategie „naturalistisches Üben“ oft in dieser Probandengruppe vor. Die beliebteste Weise, naturalistisch zu üben, ist Musik zu hören. Alle Probanden geben an, dass sie wenigstens ab und zu deutsche Musik hören. Die Meisten von ihnen erklären, dass sie die Texte des Liedes finden und gleichzeitig lesen, während sie die Musik hören. Obwohl die Sprache in Liedern nicht

immer als authentisch betrachtet werden kann, kann dies trotzdem als eine natürliche Weise, das Hörverständnis zu verbessern gesehen werden. Genauso oft werden Fernsehprogramme in den Interviews genannt. Die Probanden sagen, dass sie manchmal deutsche Fernsehprogramme wie „Sturm der Liebe“ oder „Kommissar Rex“ schauen. Einige von ihnen meinen, dass die Auswahl der Serien in Finnland eher mager ist, und dass sie wünschen, bessere und aktuellere Fernsehserien zu sehen. Die meisten Probanden sagen, dass sie Blogs lesen und gerne einen Deutschen Blog lesen würden, wenn dessen Themenbereich interessant wäre. Aus den Interviews geht auch hervor, dass die Probanden es schätzen, wenn die Lehrer im Deutschunterricht möglichst nur Deutsch sprechen. Fast alle Probanden üben manchmal das Sprechen naturalistisch, entweder mit Muttersprachlern, ihrer Familie oder mit Freunden. Nur eine Lernerin meint, ihre Deutschkenntnisse seien noch nicht gut genug, um Deutsch außerhalb des Unterrichts zu sprechen. Alles in allem geht es aus den Interviews hervor, dass diese Probanden sich im Prinzip der Strategie „naturalistisches Üben“ bewusst sind und angeben können, wie man sie gebrauchen kann.

Die Strategiegruppe *Receiving and sending messages* beinhaltet zwei Strategien zum Produzieren und Verstehen einer Fremdsprache. Die erste Strategie dieser Gruppe kann Lernern bei Lese- und Hörverständnisübungen helfen: Der Lerner kann z.B. einen Text kurz durchblättern, um die **Hauptidee zu verstehen**. Diese Strategie hilft dem Lerner schneller zu verstehen, worum es im Text oder im Gespräch geht.

Das folgende Beispiel veranschaulicht, wie Lerner diese Strategie anwenden können, wenn sie ein neues Kapitel in ihrem Kursbuch lesen:

Kun sä alat lukemaan uutta kappaletta niin luetko sä sen ensin läpi niinkun lyhyesti?(Wenn du anfängst, ein neues Kapitel zu lesen, liest du es zuerst so kurz durch?)

Joo. Mä luen sen läpi ja vaikka mä en kaikkea ymmärtäisi niin siitä saa kuitenkin sen käsityksen, että mistä se kertoo ja mitä siinä suunnilleen tapahtuu. (Ja. Ich lese es durch und obwohl ich nicht alles verstehe, bekommt man einen Eindruck. Worüber es da geht und was so ungefähr passiert.) (5)

Die Lernerin beschreibt, wie sie den Text zuerst schnell durchliest, um zu verstehen, wovon der Text handelt, obwohl sie nicht alle Wörter versteht. Ihre Vorgehensweise kann als Anwendung der Strategie „Hauptidee verstehen“ betrachtet werden.

Der Gebrauch dieser Strategie wird in den Interviews nicht am Anfang besprochen, wenn die Probanden über ihr Lernen für Tests berichten. Wenn sie später allerdings gefragt werden, ob sie einen Text zuerst durchblättern oder sofort genau lesen, geben drei Probanden an, dass sie bei neuen Texten zuerst versuchen, die Hauptidee herauszufinden und erst danach den Text genauer lesen. Eine Lernerin gibt an, dass sie die Strategie kennt, aber erzählt nicht, wie sie selbst vorgeht. Drei Probanden sagen, dass sie meistens sofort anfangen, den Text im Detail durchzulesen. Sie sagen auch, dass die Texte in den Kursbüchern oft ins Finnische übersetzt werden müssen und beschreiben wie sie sofort anfangen, den Text Wort für Wort zu übersetzen. Eine Lernerin z.B. meint, dass es so viele neue Wörter geben kann, dass sie „das alles“ nicht unbedingt versteht und deswegen sie sofort anfängt, den Text zu übersetzen. Die Idee dieser Strategie ist jedoch, nicht alles sofort zu verstehen, sondern erst den Hauptgedanken zu finden.

Die Antworten der Lerner deuten an, dass ungefähr die Hälfte der Probanden sich im Prinzip der Strategie „Hauptidee verstehen“ bewusst ist und angeben kann, wie man die Strategie anwendet, während die andere Hälfte sich der Strategie nicht bewusst ist.

Die zweite Strategie in dieser Strategiegruppe ist **Hilfsmittel verwenden**. Als Hilfsmittel können Wörterbücher oder Wörterlisten, Grammatikbücher und z.B. Online-Übersetzungsprogramme verwendet werden. Einige Lerner erzählen schon im ersten Teil des Interviews, wo sie Information suchen, wenn sie z.B. ein Wort nicht finden, aber die meisten Probanden erkennen diese Strategie erst bei den Kontrollfragen. Eine Lernerin, die schon früher erwähnt hat, dass sie das Internet als Hilfsmittel verwendet, ergänzt ihre Antwort folgendermaßen:

I: Ja sit apuvälineistäkin meillä oli jo puhetta, eli sää käytit nettiä apunas?(Und über Hilfsmittel haben wir schon gesprochen, also du benutzt das Internet als Hilfe?)

Nettiä, sanakirjaa. Mulla on aika paljon sanakirjoja, mää ostan niitä kokoajan lisää jos mä löydän jonkun tosi hyvän. Sitten niin... kielioppimateriaalia, jos on sillee niinku kokoova kielioppikirja, niin mun mielestä se auttaa tosi paljon. Et ei tarvi ruveta plärään jokaisesta kirjasta erikseen vaan ne on kaikki siellä yhessä kirjassa. (Internet, Wörterbücher. Ich habe ziemlich viele Wörterbücher, ich kaufe die ganze Zeit mehr, wenn ich irgendein Gutes finde. Und dann... Grammatikmaterial, wenn es so eine Grammatik gibt wo alles

drin ist hilft es meiner Meinung nach viel. Man muss nicht alle Bücher einzeln durchblättern, sondern man findet alle in diesem einen Buch) (5)

Dieses Beispiel veranschaulicht, wie man Hilfsmittel auf vielfältige Weise verwenden kann. Die Lernerin sagt, dass sie außer Wörterbüchern auch eine Grammatik benutzt. Alle Probanden geben an, dass sie wenigstens die Vokabellisten in ihren Kursbuch und manchmal auch Wörterbücher als Hilfsmittel benutzen. Die meisten von ihnen benutzen manchmal auch Online-Wörterbücher und Grammatiken. Einige von ihnen sagen, dass sie Hilfsmittel besonders dann benutzen, wenn sie einen Aufsatz schreiben. Alle Probanden können auf Nachfrage angeben, dass sie Hilfsmittel benutzen und zeigen damit, dass sie sich der Strategie bewusst sind.

In der Strategiegruppe *Analyzing and reasoning* geht es um die Analyse der Fremdsprache und Anwendung der Regeln.

Eine der wesentlichen kognitiven Strategien ist laut Bimmel & Rampillon (2000, 70) Regelmäßigkeiten zu entdecken und **Regeln anzuwenden** (*Reasoning Deductively*). Lerner wenden Regeln an, wenn sie versuchen, die Fremdsprache zu verstehen oder selbst zu produzieren. Diese Strategie wird nicht genannt, wenn die Probanden ihr Lernen selbst beschreiben, aber bei den Kontrollfragen meinen alle eindeutig, dass sie Regeln deduktiv anwenden können. Die Probanden antworten eher nur mit „Ja“ und zu diesem Zeitpunkt werden keine ergänzenden Fragen gestellt. Wenn eine Lernerin jedoch bei einer Frage nach der Kompensationsstrategie „Intelligente Vermutungen“ (*Guessing intelligently*) (siehe Kapiteln 4.3.3 und 6.1.3) gefragt wird, geht aus ihrer Antwort eine Vorgehensweise hervor, die auch als Gebrauch dieser Strategie betrachtet werden kann:

mää saatan yrittää muistella sitä kielioppia, että mää kirjotan sitä kielioppia ylös vähän matkaa ja mietin sitä kautta. Et tavallaan teen itselleni oman pienen kielioppikirjan siihen sivuun ja sit sitä kautta mietin. (Ich kann versuchen mich an die Grammatik zu erinnern, dass ich die Grammatik ein bisschen aufschreibe und dadurch denke. Also ich mache mir quasi eine kleine Grammatik daneben und denke dann dadurch.) (5)

Die Lernerin beschreibt, wie sie vorgeht, wenn sie im Test ein Problem bei einer grammatischen Aufgabe hat. Sie sagt, sie erinnere sich an die Grammatik, die sie kennt und aufschreibe und dass sie dadurch die Antwort erschließen kann. In so einem

Fall denkt sie an Regeln, die sie kennt und wendet sie dann deduktiv an, um die Aufgabe zu lösen.

Die nächste Strategie in dieser Gruppe ist **Wörter und Ausdrücke analysieren**. Lerner können die Bedeutung langer Wörter und Ausdrücke dadurch herausfinden, dass sie das Material zerlegen. Als mit den Probanden die Zerlegung der Wörter diskutiert wird, wird das Wort „Aufnahmeprüfung“ als Beispiel genannt:

I: No sitten tässä oli, kun meil oli puhetta siitä et ku teillä alkaa oleen niin pitkiä nää sanat jo, niin teekkö sä semmosta just että sä ikäänku purat sen sanan lyhyemmiks pätkiks?(Na, dann hatten wir hier, als wir darüber gesprochen haben, dass eure Vokabeln schon ziemlich lang sind, also machst du das so, dass du das Wort in kürzere Teile zerlegst?)

Joo, teen teen. Se on vähän niinku pakko, ei sitä muuten tuu mitään jos vaan menis tollee. Varsinkin toi Aufnahmeprüfung, se vaan menis sellasena litaniana, ei se jää päähän. Et kyl se täytyy löytää jotain yksittäisiä kohtia. (Ja, das mache ich. Es ist ein bisschen notwendig, sonst würde nichts funktionieren, wenn es nur so ginge. Besonders diese Aufnahmeprüfung, es würde nur als Litanei gehen, es bleibt nicht im Kopf. Also man muss einzelne Stellen finden.) (5)

Die Lernerin meint, dass es einfacher für sie ist, lange Wörter zu lernen, wenn sie sie in einzelne Wörter zerlegt. Wenn sie ein Wort wie Aufnahmeprüfung in mehreren Teilen analysiert, kann sie die Bedeutungen der einzelnen Wortteile erkennen und dadurch das ganze Wort wahrnehmen und sich besser daran erinnern. Die meisten Probanden geben an, dass sie lange, schwierige Wörter zerlegen. Nur eine Lernerin meint, dass sie die Wörter immer als Ganze paukt.

Lerner können auch **Sprachen vergleichen**, indem sie Gemeinsamkeiten und Unterschiede zwischen Sprachen herausfinden. Die Lerner können die Zielsprache mit ihrer Muttersprache oder mit einer anderen Fremdsprache vergleichen. Laut Oxford (1990, 82) ist das Vergleichen eine relativ einfache Strategie, die Lerner oft natürlich beherrschen. Wenn die Strategie den Probanden erklärt wird, erkennen sie alle von ihnen. Sie teilen sich jedoch in diejenigen, die die Strategie ziemlich bewusst verwenden und nützlich finden und diejenigen, die der Meinung sind, dass das Vergleichen sie mehr stört als lehrt. Das folgende Beispiel kommt von einer Lernerin, die berichtet wie sie z.B. die Grammatiken der Sprachen vergleicht:

I: Entäs sitten, vertaileks sää ikinä kieliä? Että aa tää asia on erilailla saksassa ja englannissa ja tää asia samanlailla. (Wie ist es dann, vergleichst du jemals die Sprachen? Also das ah, diese Sache ist unterschiedlich in Deutsch und Englisch und diese Sache ist ähnlich.)

Joo kyl mä just kielioppia vertailen. Ja niinku esim. [opettaja] ottaa just aina esiin niinku englannin kielen, et muista kielistä esimerkkejä. Kun oli just joku tämmönen konditionaali niin otti just esimerkkejä englannista ja ruotsista, et se auttaa kyllä. Kyl mää itekin mietin just näitä sanoja, et mitä ne englanniks ja vaikka ruotsiks. Ja kielioppiakin mietin mää muillakin kielillä. (Ja ich vergleiche genau die Grammatik. Und also z.B. die [Lehrerin] nimmt als Beispiel immer English, also Beispiele aus anderen Sprachen. Als wir gerade irgendein Konditional oder so hatten, nahm sie Beispiele aus dem Englischen und Schwedischen, also das hilft schon. Und ich denke schon selbst auch über diese Wörter, was sie auf Englisch oder Schwedisch sind. Und auch an die Grammatik denke ich in anderen Sprachen. (4)

Die Lernerin erzählt, dass die Sprachen in ihren Unterricht verglichen werden, und dass sie auch selbst deutsche Wörter und die Grammatik mit dem Englischen und Schwedischen vergleicht. Aus dem Bericht der Lernerin geht hervor, dass sie schon im Unterricht über das Vergleichen von Sprachen bewusst wird, weil ihre Lehrerin Beispiele und Äquivalente aus anderen Sprachen im Unterricht berücksichtigt und wie sie auch selbst Nutzen aus dieser Strategie ziehen kann. Eine andere Lernerin gibt an, dass auch sie auf eine ähnliche Weise die Sprachen vergleicht. Die anderen fünf Lernerinnen sind der Meinung, dass sie gelegentlich vergleichen, wenn es eine deutliche Verbindung zwischen zwei Wörtern gibt. Sie sehen jedoch nicht, dass sie die Sprachen aktiv und bewusst vergleichen würden. Zwei von ihnen betrachten das Vergleichen eher als störend.

Die letzte Strategie in dieser Strategiegruppe ist **Übersetzen**. Laut den Lernerberichten ist das Übersetzen eine beliebte Strategie, die bei allen Probanden vorkommt. Übersetzen ist eine von den Strategien, die gewissermaßen in der Schule gelehrt werden. Die Probanden müssen die Texte in ihren Kursbüchern meistens im Kopf und manchmal auch schriftlich übersetzen. Eine Lernerin beschreibt, wie sie im Prinzip immer übersetzt, wenn sie etwas auf Deutsch liest:

I: Niin suomennatko sä niitä samanaikaan päässä vai?(Also übersetzt du die gleichzeitig in deinem Kopf oder wie?)

Joo (Ja)

I: Teeksää näin aina kun sä luet uutta kappaletta? (Machst du das immer, wenn du ein neues Kapitel liest?)

Joo, koska ei siinä oo muuten mitään hyötyä, jos mä vaan luen sitä saksankielistä pötköö vaan automaattisesti sitä tulee niin että ymmärtää sen tekstin sisällön (Ja, weil es sonst kein Sinn macht, wenn ich nur sofort das Deutsche direkt lese, sondern automatisch geht es so, dass man den Inhalt des Textes versteht) (7)

Laut den Lernerberichten ist das Übersetzen eine beliebte Strategie, die bei fast allen Probanden vorkommt. Obwohl oft vorkommt, dass das Übersetzen eine Hausaufgabe ist, geben die Probanden an, dass sie alles schriftliche Material relativ automatisch ins Finnische übersetzen. Nur eine Lernerin ist der Meinung, dass sie nicht übersetzt, weil sie z.B. Texte ohne Übersetzen versteht. Aus den Interviews geht hervor, dass die Probanden sich im Prinzip der Strategie „Übersetzen“ bewusst sind, obwohl nicht alle Nutzen daraus ziehen können.

Die letzte Strategiegruppe der kognitiven Strategien heisst *Creating structure for input and output*, also **Strukturieren**. Sie umfasst Strategien für das Verstehen und Produzieren einer Fremdsprache: *sich Notizen machen, zusammenfassen und markieren*.

Lerner können sich während des Unterrichts **Notizen** machen, um die Grundidee oder wichtige Punkte besser zu verstehen oder sich besser an sie zu erinnern. Manche Probanden geben an, dass sie zwar einzelne nützliche Wörter oder Konstruktionen in ihre Hefte schreiben können, aber sonst kennen sie die Strategie „Notizen machen“ nicht. Einige Probanden bemerken, dass sie in vielen anderen Fächern Notizen machen, aber nicht in Sprachen.

Eine weitere Strategie aus dieser Strategiegruppe ist **Zusammenfassungen**, was laut Oxford für fortgeschrittene Lerner geeignet ist, die aber kaum in Sprachen gelehrt wird (1990, 86). Diese Strategie geht nicht aus den Interviews hervor, und auch auf Nachfrage können die Lerner diese Strategie nicht erkennen. Als Ergebnis kann man festhalten, dass die Probanden sich bezüglich des Fremdsprachenlernens nicht der Lernstrategien „Notizen machen“ und „Zusammenfassung“ bewusst sind.

Die letzte Strategie in dieser Strategiegruppe ist **Markieren**. Die Lerner können Teile eines Textes unterstreichen, umkreisen, mit Farben markieren oder Symbole einfügen.

Sie wird als einer bekannten Strategie für das Strukturieren betrachtet (Bimmel & Rampillon 2000, 69).

Der Gebrauch der Strategie „Markieren“ wird von einigen Probanden genannt, wenn sie ihr Lernen beschreiben:

Jonkin verran mä käyn niitä tehtäviä läpi, et mää oon yleensä laittanu niinku huutomerkin aina siihen kohtaan mikä on mun mielestä.. jos on ollu jossain tehtävässä joku tärkeempi asia, niin mää laitan huutomerkin ja sit mää käyn niitä kokeeseenluvussa (Ja, einigermäßen gehe ich die Aufgaben so durch, dass ich ein Ausrufezeichen an so einer Stelle mache, die meiner Meinung nach... Falls es in irgendeiner Aufgabe eine wichtigere Sache gibt, dann mache ich ein Ausrufezeichen dahin und dann gehe ich die durch wenn ich für Tests lerne) (5)

Die Lernerin erklärt, wie sie dadurch für Tests lernt, dass sie die für sie wichtigen Stellen mit Ausrufezeichen markiert. Ihre Vorgehensweise kann als Gebrauch der Strategie „Markierung“ betrachtet werden, da sie das zu lernende Material dadurch strukturiert, da sie Markierungen setzt.

Bei manchen Probanden kommt die Strategie spätestens dann vor, wenn sie direkt danach gefragt werden:

Sitten noita merkkauksia, niitä mä teen. Niinkun alleviivauksia, välillä ympyröidään jotain...yleensä lyijykynällä, väreillä jollain stabiloilla tms. (Und dann solche Markierungen, die mache ich. Also so Unterstreichungen, manchmal kreise ich etwas, meistens mit Bleistift, Farben, Stabilos oder so) (3)

Die Lernerin sagt, dass sie Material unterstreicht und manchmal einkreist, meistens mit einem Bleistift, ab und zu mit Farben. Dieses Beispiel veranschaulicht viele Weisen, wie die Strategie „Markieren“ angewandt werden kann. Einige Probanden meinen, dass sie mehr markieren würden, aber da sie ihre Kursbücher später verkaufen wollen, müssen sie sie so sauber wie möglich halten. Aus den Interviews ergibt sich, dass die Probanden die Strategie „Markierung“ zwar kennen, auch wenn sie sie nicht anwenden würden.

Zusammenfassend kann festgestellt werden, dass die Probanden oft kognitive Strategien anwenden. Wenn die Probanden ihr Lernen für Tests oder ihr Lernen im Allgemeinen beschreiben, sind es meistens kognitive Strategien, die aus ihren Berichten hervorgehoben können. Die Strategie „Wiederholung“ erweist sich als

Strategie, deren Anwendung bei den Probanden automatisiert ist. Alle Probanden verwenden ab und zu auch Hilfsmittel beim Lernen. Alle Probanden geben an, dass sie manchmal „naturalistisch üben“, also auf verschiedene Weisen Deutsch außerhalb des Unterrichts gebrauchen. Andere Strategien, die häufig in den Interviews genannt werden, sind: „übersetzen“, „Aussprache- und schriftliche Übung“, „Wörter und Ausdrücke analysieren“, „Markieren“ und „Wörter und Ausdrücke analysieren“. Der Gebrauch der Strategien „Notizen machen“ und „Zusammenfassen“ geht wiederum nicht aus den Interviews hervor. Kognitive Strategien sind Strategien, deren Gebrauch im Vergleich zu anderen Strategien am deutlichsten aus den Interviews hervorgeht. Dazu sind die Probanden sich bezüglich der kognitiven Strategien bewusster als anderen Lernstrategien. In vielen Fällen wissen sie, wie man die Strategie anwenden kann, obwohl sie selbst entscheiden würden, die Strategie nicht zu gebrauchen.

6.1.3 Kompensationsstrategien

Kompensationsstrategien sind Strategien, die dem Lerner helfen, solche Situationen zu bewältigen, in denen ihre sprachlichen Fertigkeiten ungenügend sind. Laut Oxford werden Kompensationsstrategien häufig in zwei unterschiedlichen Situationen angewandt: in konkreten Kommunikationssituationen, also beim mündlichen Sprachgebrauch und in Klausur- und Testsituationen (1990, 48).

Kompensationsstrategien werden in zwei Untergruppen eingeteilt. Mit Strategien der ersten Gruppe kann der Lerner durch sein Vorwissen durch *intelligente Vermutungen* (*Guessing intelligently*) darstellen. Die erste Strategie in dieser Gruppe ist **Bedeutungen aufgrund sprachlicher Hinweise erraten** (*using linguistic clues*). Lerner können z.B. ihr Vorwissen über die Sprache benutzen, um mögliche Lücken in ihren Sprachkenntnissen zu schließen.

Nachdem einer Lernerin die erste Kompensationsstrategie erklärt wurde und sie gefragt wird, wie sie handelt, wenn sie in einem Test die Antwort nicht weiß, antwortet sie:

I: jos sul tulee joku ongelma et mitenkä sä ikäänku kompensoit niitä puutteita sun kielitaidossa. Niin mites sitten kokeessa (...) et josset sä yhtään muista? (wenn du ein Problem hast, also wie kompensierst du die Lücken in deinen

Sprachfertigkeiten. So, also wie ist es dann im Test, also wenn du dich an etwas gar nicht erinnerst?)

No mä saatan just miettiä [toisella] vieraalla kielellä joo ja sitten jos on joku verbi niin mä saatan siitä miettiä substantiivin jos siitä samasta on. Sit sitä kautta. Sit vaan yritän pinnistää ja yritän muistaa et onks sitä sanottu tunnilla tai jotain. (Also ich kann durch eine [andere] Fremdsprache denken ja und dann wenn es ein Verb gibt, kann ich an das Substantiv denken, wenn es Eins von demselben gibt. Und dann dadurch. Dann strenge ich mich an und versuche zu erinnern, ob man es im Unterricht gesagt hat oder so.) (4)

Die Lernerin gibt an, dass sie mit Hilfe von anderen Fremdsprachen versucht, die richtige Antwort zu finden. Wenn sie ein Verb nicht kennt, sagt sie, dass sie sich an solche Substantive zu erinnern versuche, die dem Verb ähneln. Aus ihrer Antwort geht hervor, dass sie ihre früheren Sprachkenntnisse, sowohl der anderen Fremdsprachen, als auch der Zielsprache, verwendet, um die sprachliche Lücke zu schließen. Aus den Interviews geht hervor, dass alle Probanden der Meinung sind, dass sie mit Hilfe von sprachlichen Hinweisen versuchen, Lösungen zu erraten. Die Methode, die am häufigsten erwähnt wird, ist dass die Lernerinnen versuchen, andere Sprachen zu Hilfe zu nehmen.

Mit Hilfe der zweiten Strategie in dieser Gruppe kann ein Lerner **andere Hinweise nutzen** (*using other clues*), also z.B. Bedeutungen aus dem Kontext schließen (Bimmel & Rampillon 2000, 75; Oxford 1990, 49).

Lerner können z.B. versuchen, ein fehlendes Wort irgendwo im Text zu finden, oder das Wort aus dem Kontext abzuleiten. So handelt auch die folgende Lernerin:

I: Esimerkiks kokeessa, (...) ikäänku jos sun oma tietos ei riitä. Et mitä teet sillon kun et tiedä jotain? (Zum Beispiel in einem Test (...) wenn deine eigenen Kenntnisse nicht ausreichen. Also was machst du dann, wenn du etwas nicht weißt?)

Mää yritän löytää just jotain, no arvuutella totta kai, mut sit jotain toista kautta löytää niinku vihjeitä siihen mitä kuuluis tulla. (Ich versuche gerade irgendetwas zu finden, also raten natürlich, aber dann durch etwas anderes die Hinweise zu finden, was man da schreiben müsste) (5)

I: Mitä meinaa toista kautta? (Was heißt durch etwas anderes?)

Eh no siis, jos on vaikka joku pitempi teksti ja pitää joku sana lisätä, niin sit mä yritän ettiä sieltä aiempaa kautta sitä tekstiä. Et jos sieltä löytys joku vihje siihen kohtaan, mikä pitää kirjottaa täydeks (Äh na also, wenn es zum Beispiel

einen längeren Text gibt, und dann muss man ein Wort einzufügen, also dann versuche ich das Wort im früheren Text zu suchen. Also wenn man da ein Hinweis dazu finden könnte, was man dahin schreiben soll) (5)

Der Gebrauch dieser Strategie geht aus den Bericht der Lernerin hervor, da sie angibt, dass sie versucht zu erraten, was die richtige Antwort sein könnte. Sie erklärt auch, sie gehe den Test durch, um Hinweise zu finden, was das fehlende Wort sein könnte.

Alle Probanden sagen, dass wenn sie in einem Test etwas nicht wissen, schauen sie den ganzen Test nochmal durch und versuchen das fehlende Wort oder eine ähnliche Konstruktion irgendwo anders im Test zu finden. Wenn sie die richtige Antwort nicht aufgrund sprachlicher Hinweise erraten können, versuchen sie Hinweise z.B. aus dem Kontext zu finden. Die meisten Probanden geben an, dass sie auf keinen Fall leere Stellen im Test lassen wollen und deswegen mit allen Mitteln versuchen, die richtige Antwort zu finden. Aus den Interviews ergibt sich, dass alle Probanden bewusst „intelligente Vermutungen“ anstellen können.

Die zweite Strategiegruppe beinhaltet Strategien zum **Überwinden der Schwierigkeiten bei sprechen und schreiben** (*Overcoming limitations in speaking and writing*). Diese Strategien helfen dem Lerner, sich mit allen möglichen Mitteln im Gespräch oder schriftlich verständlich zu machen. Es muss natürlich daran erinnert werden, dass die Probanden dieser Untersuchung Deutsch eher wenig kommunikativ gebraucht haben. Nur einige von ihnen haben Deutsch mit jemandem gesprochen, der nicht ihre Muttersprache kann, während die meisten Deutsch meistens nur im Unterricht sprechen oder schreiben. Als einige Strategien diskutiert werden, erzählen manche Probanden also, was sie glauben, dass sie machen würden. Einige von ihnen haben tatsächlich mit Muttersprachlern Deutsch gesprochen, aber nicht alle.

Die erste Strategie in dieser Gruppe ist **in die Muttersprache wechseln**. Aus den Interviews geht hervor, dass die Probanden im Sprachunterricht manchmal in die Muttersprache wechseln, wenn sie etwas nicht wissen. In Oxfords Kategorisierung der Kompensationsstrategien gibt es keine direkte Strategie für das Wechseln in eine andere Sprache. Eine solche Vorgehensweise kommt in den Interviews jedoch so oft vor, dass sie an dieser Stelle berücksichtigt wird.

Im folgenden Beispiel erklärt eine Lernerin, dass sie im Unterricht ziemlich leicht in die Muttersprache wechselt:

I: Että yritäksää kaikin keinoin saksaks vai vaihdaks sää kauheen helposti suomeen, jos sä et tiedä jotain? (Also versuchst du mit allen Mitteln auf Deutsch, oder wechselst du leicht ins Finnische, wenn du etwas nicht weißt?)

Kyl mä varmaan vaihdan aika helposti suomeen. Just jos me.. sillonku me sovitaan, että nyt ei saa puhua suomea, niin emmä nyt sillon tietenkään. Mut kyllä mä saksan tunnilla niinkun aika helposti kysyn [suomeksi], että ”mikä toi on saksaks”. (Ich wechse ziemlich leicht ins Finnische. Genau falls wir, wenn wir beschließen, dass man jetzt kein Finnisch sprechen darf, dann natürlich nicht. Aber im Deutschunterricht frage ich ziemlich leicht [auf Finnisch], dass „was ist das auf Deutsch“.) (6)

Die Lernerin ist der Meinung, dass sie im Unterricht ziemlich leicht vom Deutschen ins Finnische wechselt. Aus den Interviews geht hervor, dass die Probanden im Unterricht ins Finnische wechseln, wenn sie etwas nicht wissen. Einige meinen, dass sie die Sprache eigentlich sofort wechseln, wenn ihnen etwas unklar ist, während andere sagen, dass sie zuerst mit anderen Mitteln eine Lösung versuchen und erst danach wechseln. Im Alltag haben die Lernerinnen im Unterricht andere Lerner neben sich, die Finnisch auch als Muttersprache sprechen. Aus den Lernerberichten geht aber hervor, dass sie auch in eine andere Fremdsprache wechseln können:

I: Vaihdaks sä suomeen vai englantiin vai että riippuen just että kenen kans puhuu vai mitenkä se menee? (Wechselst du ins Finnische oder Englische oder kommt es darauf an, mit wem du redest oder wie geht es?)

Vähän riippuu kenen kans puhuu. Et jos mä tiän et se toinen ymmärtää vaikka kolmea kieltä niin mä saatan sekottaa kolmea kieltä yhteen, just tarvittaessa. Et jos on joku sana mitä ei osaa niin sit mä meen semmosta sekakieltä. (Es kommt darauf an, mit wem man spricht. Also wenn ich weiß, dass der andere zum Beispiel drei Sprachen versteht dann kann ich drei Sprachen zusammen mischen, wenn nötig. Also wenn es ein Wort gibt, den ich nicht kenne, kann ich so eine Mischsprache benutzen.) (5)

Die Lernerin, die mehrere Fremdsprachen lernt, sagt, dass ihre Sprachenwahl davon abhängt, welche Sprachen der Gesprächspartner kennt. Hierzu geben alle Probanden an, dass sie auch ins Englische oder in andere Sprachen wechseln, wenn sie mit jemandem sprechen, der ihre Muttersprache nicht kann. Diese Vorgehensweise kann auch als Gebrauch dieser Strategie betrachtet werden.

Die zweite Strategie in dieser Gruppe ist **um Hilfe bitten**. Während die Probanden ihr Lernen für Tests beschreiben, werden sie gefragt, wie sie normalerweise handeln,

wenn sie etwas nicht wissen. Es kommt oft hervor, dass sie Hilfsmittel gebrauchen (siehe Kapitel 6.1.2), aber auch die Anwendung der Strategie „um Hilfe bitten“ kommt bei allen Probanden hervor. Eine Lernerin wird gefragt, wie sie handeln würde wenn sie z.B. etwas in der Grammatik nicht versteht:

I: Mites jos sulla on ois joku mitä sä et vaikka ymmärrä, et jos on vaikka joku kielioppijuttu mikä ei ihan heti mene päähän? (Wie ist es wenn du etwas hast, das du nicht verstehst, zum Beispiel eine Grammatiksache die dir nicht sofort in den Schädel geht?)

Mä kysyn äitiltä. (Ich frage meine Mutter.) (2)

Die Lernerin antwortet auf eine ähnliche Weise, wie auch drei andere Probanden, dass sie zuhause ihre Mutter um Hilfe bitten kann. Alle Probanden sagen, dass sie um Hilfe bitten, wenn sie Hilfe brauchen. Diejenigen, die zuhause nicht um Hilfe bitten, sagen, dass sie in der Schule von der Lehrerin oder von ihren Freunden Hilfe bekommen können. Die Lernerberichte deuten an, dass die Strategie „um Hilfe bitten“ für diese Probanden eher eine Selbstverständlichkeit ist, so dass sie, wenn nötig, automatisch um Hilfe bitten.

Die nächsten Strategien dieser Gruppe sind **Kommunikation teilweise oder total vermeiden** und das **Thema wechseln oder wählen**. Wenn eine Lernerin mit einer Kontrollfrage über diese Strategien gefragt wird, drückt sie aus, dass sie bestimmte Gesprächsthemen vermeidet:

I: Entäs sitten vielä niinkun et... huomaaksää välttelevä semmosia puheenaiheita, joista sulla ei oo niin laajaa tietämystä sitten?(Dann also, merkst du, dass du solche Themen vermeidest, über die deine Kenntnisse nicht so gut sind?)

Mmm... no siis, tottakai. Musta on kivempi puhua jostain mistä mää niinkun voin puhua, että sitten jos... emmä niinkun kauheen mielelläni lähde puhuun just jostain politiikasta saksaks, kun ei... ei mulla oo sitä niinkun tarpeeks niinkun sanoja siihen. Niin kyllä, joo. (Mm... also na ja, natürlich. Mir ist es angenehmer über so etwas zu sprechen, worüber ich sprechen kann, also dann wenn... ich fange nicht so gerne an über Politik auf Deutsch zu sprechen, weil ich... ich habe also nicht genug Wörter dafür. Also ja, schon.)

Die Lernerin gibt an, dass sie unbekannte Gesprächsthemen vermeidet, also wenn sie ihrer Meinung nach keinen genügenden Wortschatz hat um über das Thema zu sprechen. Die meisten Probanden deuten an, dass sie mündliche Kommunikation

meistens vermeiden, wenn sie sich nicht sicher sein können, dass ihre Sprachkenntnisse ausreichen.

Bei einer Lernerin kommt der Gebrauch dieser Strategien zum Vorschein, als sie gefragt wird, ob ihr Deutsch zu sprechen angenehm und leicht vorkommt oder eher Unsicherheit verursacht:

I: Tuleeko siitä saksan puhumisesta sellanen olo, että ”apua osaankohan mä” vai tuntuuko se sellaselta mukavalta ja helpolta? (Bekommst du wenn du Deutsch sprichst so ein Gefühl, dass „hilfe, kann ich das jetzt“ oder fühlt es sich so angenehm und leicht?)

No riippuu vähän, että jos jostain perusjutuista voi puhua esim. Perheestä, harrastuksista, kavereista tai koulusta niin sit se on ehkä ihan ok. Jos sä tunnet että sä osaat puhua niistä ja ne on semmosia perusaiheita niin niistä saa ehkä puhuttuakin, mutta vaikka sitten joku sellanen syvällisempi juttelu on ehkä vähän sellanen mistä ei niin mielellään kun tuntuu että taidot ei riitä (Na das kommt darauf an, dass wenn man so über einfache Sachen sprechen kann, zum Beispiel Familie, Hobbys, Freunde oder Schule, ist es dann vielleicht ok. Wenn du fühlst, dass du über sie sprechen kannst und es so einfache Themen sind, dann schaffst du das Sprechen, aber dann, so ein vertieftes Gespräch ist etwas, was man nicht so gerne, weil man sich so fühlt, dass die Kenntnisse nicht ausreichen) (2)

Die Lernerin erklärt, dass sie über ein einfaches und alltägliches Thema wie Familie zwar sprechen kann, aber „tiefere“ Themen vermeidet.

Vier Probanden explizieren, dass das Gesprächsthema viel damit zu tun hat, wie sie kommunizieren. Der Gebrauch dieser Strategien ist besonders sichtbar im Gespräch, aber z.B. in Aufsätzen können Lerner meistens das Thema für ihren Aufsatz wählen, so dass sie solche Themen bevorzugen können, die ihnen bekannt sind.

Die nächste Strategie in dieser Gruppe ist **Mimik und Gestik einsetzen**. Wenn die Lerner Schwierigkeiten bei der Sprachproduktion haben, können sie Mimik und Gestik zur Hilfe nehmen, um sich selbst verständlich zu machen. Das folgende Beispiel veranschaulicht, wie Lerner diese Strategie anwenden können:

I: Jos sä vaikka juttelet jonkun saksalaisen kanssa, ja sää et just tarkalleen tiedä sitä sanaa mikä sul on mielessä, niin miten sää sit toimit? (Wenn du zum Beispiel mit einem Deutschen sprichst und du weißt nicht genau das Wort an das du denkst, wie handelst du dann?)

Sit, sit mää, jos ei oo mitään sanakirjaa tai mitään, niin sit mä yritän selittää sen käsin tai jotain näyttää jotain asiaa tai sit kiertää sen asian jotain toista kautta, sanoo sen toisella tavalla, selittää sitä asiaa, et miten se meni. (Dann, dann ich, falls ich kein Wörterbuch oder so etwas habe, versuche ich das mit Händen zu erklären oder irgendeine Sache zu zeigen, oder dann die Sache zu umschreiben, etwas auf eine andere Weise zu sagen, die Sache zu erklären, also wie es geht.) (5)

Dass sie diese Strategie gebraucht, geht deutlich aus der Antwort der Lernerin hervor, da sie erklärt, dass sie Gestik einsetzt, wenn sie die richtigen Wörter nicht findet. Insgesamt fünf Probanden geben an, dass sie Mimik und Gestik einsetzen, wenn sie mit jemandem sprechen, bei dem sie nicht in ihre eigene Muttersprache wechseln können. Zwei Probanden glauben, dass sie sofort ins Englische wechseln würden, wenn sie etwas nicht sagen könnten und deswegen keine Mimik oder Gestik gebrauchen.

Der vorige Beispiel veranschaulicht auch, wie man die nächste Strategie in dieser Gruppe, **Umschreibungen und Synonyme**, gebrauchen kann. Der Gebrauch dieser Strategie kommt bei manchen Probanden vor, wenn sie gefragt werden, wie sie handeln würden, wenn sie z.B. im Gespräch nicht wissen, wie man etwas sagt. Die folgenden Beispiele zeigen, wie zwei Lernerinnen beschreiben, wie sie Wörter und Ausdrücke umschreiben können:

Mä saatan, jos mä en tiedä jotain sanaa, niin sit mää... mä oon huomannu et mä yritän selittää sen ympäriltä, sillee Alias-tyyppisesti, et se ehkä niinku tajuaa sen, et mikä se sana sitten on. Ja sit jos se ei toimi, niin sit mä vaihdan kieltä (Ich kann, wenn ich ein Wort nicht weiß, dann kann ich... ich habe gemerkt, dass ich versuche, um das Wort herum zu erklären, so wie in Alias, also dann vielleicht versteht er, was das Wort ist.) (1)

Tai... mmm... sitten niinkun semmosella kiertoilmauksella, että jos on että, niinkun "oletko uskonnollinen?", enkä mä tiä mikä on "uskonnollinen" niin sitten "uskotko jumalaan". Semmosilla jutuilla... yleensä. (Oder... mmm... mit so einer Umschreibung, also wenn wir zum Beispiel "bist du religiös?" haben, und ich nicht weiß, was "religiös" ist, dann sage ich "glaubst du an Gott?". Mit solchen Sachen... meistens.) (6)

Aus den Interviews geht hervor, dass alle Probanden schätzen, dass sie Umschreibungen oder Synonyme im Gespräch gebrauchen würden, wenn sie die treffenden Wörter nicht kennen. Die Beispiele veranschaulichen, dass die meisten

Probanden die Strategie „Synonyme und Umschreibungen gebrauchen“ kennen und auf Nachfrage angeben können, wie man die Strategie anwendet.

Die letzte Strategie dieser Gruppe und der Kompensationsstrategien ist **Wörter erfinden**. Fünf Probanden geben an, dass sie manchmal auch Wörter erfinden, wenn sie keine andere Alternative mehr haben. Sie können jedoch an dieser Stelle keine Beispiele nennen.

Bezüglich der Kompensationsstrategien kommt aus einem Interview etwas hervor, das als Strategie betrachtet werden kann, die aber in der Fachliteratur nicht berücksichtigt wird - nämlich **Onomatopoesie**. Als eine Lernerin direkt gefragt wird, ob sie jemals Mimik oder Gestik einsetzt, sagt sie, dass sie außer Gestik auch „merkwürdige Geräusche, solche Klangeffekte“ einsetzt, wenn ihre sprachlichen Kenntnisse nicht ausreichen. Zwecks Verständlichkeit wird sie gebeten zu präzisieren, was sie mit „Klangeffekten“ meint:

I: Mitä sä meinaat ääniefekteillä? (Was meinst du mit Klangeffekten?)

mä en osais vaikka sanoo et mä törmäsin, niin sit mä tekisin sellasen [matkii törmäysääntä] äänen. Tai jos mä en jostain syystä tietäs mikä on lintu niin sit mä oisin sillee [viheltää vaimeasti], tai ainakin yrittää viheltää. (ich könnte zum Beispiel nicht sagen, dass ich gegen etwas prallte, also dann würde ich so ein [imitiert ein Zusammenprall] Geräusch machen. Oder wenn ich nicht wissen würde, was ein Vogel ist, dann wäre ich so [pfeift leise], oder wenigstens würde ich versuchen zu pfeifen.) (1)

Die Lernerin beschreibt, wie sie sich mit Hilfe von Onomatopoesie verständlich machen kann. Ihre Vorgehensweise kann deutlich als Gebrauch einer Kompensationsstrategie betrachtet werden, da sie Lücken in ihrem Wissen durch Geräuschen kompensiert. Diese Strategie kann jedoch nicht direkt in den Kategorisierungen von Oxford (1990) oder O'Malley und Chamot (1990) gefunden werden.

Wie schon früher erwähnt, wird im Fremdsprachenunterricht zum größten Teil sprachliche Korrektheit verlangt, was dazu führt, dass die Lerner eher schweigen und gar nicht erst versuchen zu sprechen. Auch aus den Interviews dieser Untersuchung geht hervor, dass manche Probanden über ihren Sprachkenntnissen einigermaßen unsicher sind, so dass sie z.B. Gesprächssituationen vermeiden. Die heutigen Rahmenlehrpläne (Internetquelle 2) betonen jedoch, dass Lerner in sozialen

Situationen zu kommunizieren lernen sollten. Laut den Lernerberichten versuchen die Lehrer, die Lerner zu ermutigen, Deutsch zu sprechen, obwohl sie dabei Fehler machen.

Bezüglich der Kompensationsstrategien kann ich feststellen, dass diese Probandengruppe weiß, wie sie Lücken in ihren Sprachkenntnissen schließen kann. Die Anwendung der Kompensationsstrategien wird meist nicht erwähnt, wenn die Probanden ihr Lernen allgemein beschreiben. Wenn ihnen die Kompensationsstrategien jedoch vorgestellt werden und sie direkt befragt werden, wie sie handeln, wenn sie etwas nicht wissen, erkennen sie viele von ihnen. Die Strategie, die von allen Probanden beschrieben wird, wenn ihnen allgemeine Fragen zu ihrem Lernen gestellt werden, ist „um Hilfe bitten“. Obwohl nicht alle eine persönliche Erfahrung damit haben, schätzen alle Probanden, dass sie „Umschreibungen und Synonyme“ als Kompensationsstrategie gebrauchen würden. Alle Probanden geben auch an, dass sie die Sprache je nach Situation in die Muttersprache oder in eine andere Fremdsprache wechseln, wenn ihre Deutschkenntnisse nicht ausreichen.

6.2 Lernerberichte: was Lerner darüber berichten, wie sie indirekte Lernstrategien gebrauchen

In Unterkapitel 4.4 wurden indirekte Lernstrategien folgendermaßen definiert: sie betreffen nicht direkt die Zielsprache, sondern sie sind Strategien zum Fördern und Unterstützen der Lernprozesse. Die Anwendung indirekter Lernstrategien beschränkt sich nicht nur auf das Fremdsprachenlernen, sondern betrifft das Lernen im Allgemeinen. Indirekte Lernstrategien werden oft zusammen mit direkten Lernstrategien gebraucht. (Oxford 1990, 135; Bimmel & Rampillon 2000, 71.)

Indirekte Lernstrategien werden in drei Untergruppen eingeteilt: *metakognitive*, *affektive* und *soziale Strategien*. (Oxford 1990, 135). In den folgenden Unterkapiteln wird dargestellt, was die Probanden darüber berichten, wie sie indirekte Strategien anwenden.

6.2.1 Metakognitive Strategien

Metakognitive Strategien sind Handlungen zur Koordination der kognitiven Verfahren (siehe Kapitel 4.4.1). Das Ziel der metakognitiven Strategien ist die

Steuerung des eigenen Lernens durch Planen, Kontrollieren und Evaluieren, um dadurch die Fähigkeiten und Fertigkeiten zum Lernen des Lernens zu entwickeln. Laut Oxford ist der Gebrauch der metakognitiven Strategien zusammen mit den direkten Lernstrategien wesentlich für erfolgreiches Fremdsprachenlernen (1990, 136).

Metakognitive Strategien werden in drei Unterkategorien eingeteilt. Die erste Gruppe heißt *Centering your learning*. Damit ist gemeint, dass der Lerner seine **Aufmerksamkeit auf das Lernen richten** soll. Wenn der Lerner anfängt, für einen Test zu lernen, soll er eine allgemeine Vorstellung von seiner Tätigkeit haben. Die erste Lernstrategie in dieser Gruppe ist **sich orientieren** und das **Vorwissen aktivieren**. Wenn die Probanden gebeten werden, über ihr Lernen für Deutschtests zu erzählen, fangen die meisten an zu beschreiben, wie sie z.B. mit Hilfe der kognitiven Strategien die Vokabeln lernen. Obwohl sie sich vermutlich orientieren, sagen sie die an dieser Stelle nicht. Bei einer Lernerin geht der Gebrauch dieser Strategie aber aus dem Interview hervor, als sie gebeten wird, in ihren eigenen Wörtern zu erzählen, wie sie für Tests lernt:

I: Jos nyt kertoisit ihan omin sanoin sun kokeisiin luvusta. Elikkä kun sää luet saksan kokeisiin niin ihan siis mitä, missä, milloin? (...) (Wenn du jetzt mit deinen eigenen Wörter über dein Lernen für Tests erzählen könntest. Also wenn du für Deutschtests lernst, also was, wo, wann? (...))

Aa, hetkonen, no siis, kyllä vähän sekavasti mää meen niitä asioita läpi mutta yleensä mää ensin käyn läpi niinku ihan kun me saadaan yleensä semmoset listat missä on kaikki kurssin asiat, varsinkin [opettajalta] tulee tosi selvät. Niin mää meen ne läpi silleen ihan niinkun hennosti vaan käyn että tää on tällänen asia, tää on tällänen asia, tää on tällänen asia. (Aa, also, ja ich gehe ein bisschen kompliziert die Sachen durch, aber normalerweise gehe ich die durch weil also wir bekommen solche Listen, wo alle die Sachen die wir im Kurs hatten sind, besonders von [der Lehrerin] bekommt man super deutliche. Dann gehe ich die so ganz zart durch, also hier haben wir diese Sache, hier diese Sache, hier diese Sache.) (5)

Die Lernerin gibt an, dass sie vor dem Test eine Liste von ihren Lehrern bekommt, auf der die Themen und Inhalte des Kurses aufgelistet sind. Sie sagt, dass sie die Liste durchgeht und prüft, welche Inhalte sie für den Test lernen muss. Ihre Vorgehensweise kann als Gebrauch der Strategie „sich orientieren“ betrachtet werden,

da ihr Lernprozess damit beginnt, wenn sie die Liste durchsieht, ihr Vorwissen aktiviert und sieht, was sie lernen muss. Also sie orientiert sich auf den zukünftigen Test. In den Berichten der anderen Probanden kommt der Gebrauch einer solchen Liste nicht vor, obwohl sie dieselben Deutschlehrer haben.

In den Interviews werden den Probanden metakognitive Strategien erklärt und sie werden direkt gefragt, ob sie sich auf Tests orientieren. Insgesamt deuten fünf Probanden an, dass sie sich ab und zu auf das Lernen orientieren. Zwei von ihnen geben an, dass sie manchmal das Material im Buch durchsehen, um ihr Vorwissen zu aktivieren. Die meisten Probanden können diese Strategie nur auf Nachfrage erkennen und nur einige können angeben, wie man diese Strategie anwenden kann.

Die zweite Lernstrategie in dieser Gruppe ist **sich konzentrieren**. Damit wird gemeint, dass die Lerner zielorientiert arbeiten und mögliche Störfaktoren ausschalten (Oxford 1990, 138; Bimmel & Rampillon 2000, 71). Im folgenden Beispiel wird eine Lernerin gefragt, was für eine Rolle das Konzentrieren für sie spielt:

I: Ja keskittyminen? (Und das Konzentrieren?)

Se keskittyminen on tosi tärkeä. Et jossei keskity, et mullakin on kaks pikkuveljeä et välillä on ihan mielenkiintosta yrittää keskittyä siinä metakassa. Et sillon täytyy lähtee jonnekin muualle. (Das Konzentrieren ist sehr wichtig. Also wenn man sich nicht konzentriert, also ich habe auch zwei jüngere Brüder, also manchmal ist es ganz interessant in solchem Lärm zu versuchen sich zu konzentrieren. Also dann muss man irgendwo anders hingehen.)

I: Onks sulla just sillee et tarviks sä just sen hiljasuuden vai kuunteleks sä esimerkiks musiikkia samalla? (Ist es für dich so, dass du die Ruhe brauchst, oder hörst du zum Beispiel gleichzeitig Musik?)

Saksan kans mä oon yrittänyt et mä oon saattanut ottaa jonkun radiokanavan netistä siihen, jos on kauhea metakka. Mutta kyllä mää yleensä tarvin sitä hiljasuutta, että kyllä mä sitten sanon että nyt hiljaa, mun tarvii lukee. (Mit Deutsch habe ich versucht, dass ich einen Radiosender im Netz gesucht habe, wenn es Riesenlärm gibt. Aber meistens brauche ich die Ruhe, also dann sage ich schon jetzt Ruhe bitte, ich muss lernen.) (5)

Die Lernerin sagt, dass das Konzentrieren für sie sehr wichtig ist. Sie beschreibt, dass es ab und zu schwierig ist, zuhause genug Ruhe zu bekommen. Wenn es zu viel Lärm gibt, sagt sie, dass sie sich einen Deutschen Radiosender im Internet sucht, um die Geräusche zu eliminieren. Die meisten Probanden erwähnen schon, wenn sie ihr

Lernen für Tests beschreiben, dass sie sich zuhause am besten konzentrieren können. Insgesamt fünf Probanden geben deutlich an, dass sie sich konzentrieren wenn sie für Tests lernen. Die meisten von ihnen sagen, dass sie in ihrem eigenen Zimmer in Ruhe lernen. Einige von ihnen meinen, dass sie ab und zu während des Lernens Musik hören und versuchen, dass die Musik dann Deutsch wäre. Im Ergebnis zeigen die Interviews, dass diese Probandengruppe sich im Prinzip der Strategie „sich konzentrieren“ bewusst ist.

Die zweite Strategiegruppe der metakognitiven Strategien ist *Arranging and planning your learning*, also Strategien für das **Einrichten und Planen** des eigenen Lernens.

Die erste Lernstrategie in dieser Gruppe ist **herausfinden, wie gelernt werden kann**. Lerner können z.B. durch Suche im Internet oder in der Fachliteratur ermitteln, wie Fremdsprachen gelernt werden können, zu welchem Lernertyp sie gehören und welche Lernstrategien sie selbst bevorzugen würden. Wie ich vermutet habe, geben fast alle Probanden auf Nachfrage an, dass sie nie selbst etwas über ihr Lernen herausgefunden haben. Einige Probanden sagen, dass sie nur im Schulunterricht ab und zu auf Papier Hinweise bekommen haben, wie man lernen kann, aber dass die Hinweise eigentlich nicht zusammen behandelt werden, sondern dass die Lerner selbst entscheiden, ob sie das Papier überhaupt lesen. Die Probanden deuten an, dass sie eigentlich auch nicht wissen, was sie selbst über Lernen oder Lernstrategien herausfinden könnten. Überraschenderweise gibt eine Lernerin jedoch an, dass sie selbst mehr über Lerntechniken herausgefunden hat:

I: Tota, mites sit toi kokeisiinlukutekniikka, ootko ottanu koskaan ite selvää siitä?(Also, wie ist es mit der Lerntechnik, hast du die jemals selbst untersucht?)

Oon, oon paljon ottanu että, sitten jos on ruvennu kiinnostaankin enemmän, niin oon ettiny netistä että miten vois ehkä paremmin [oppia]. Erilaisia tekniikoita. (Ja, ich habe viel ausprobieren, also wenn es mich mehr interessiert hat, habe ich im Internet gesucht, wie man besser [lernen] könnte. Verschiedene Techniken. (5)

Die Lernerin sagt, dass sie im Internet nach Informationen über Lerntechniken sucht. Ihre Vorgehensweise zeigt einen hohen Grad an Autonomie, da sie selbst nach Techniken sucht, um ihr Lernen zu verbessern. Aus den Interviews ergibt sich jedoch,

dass die meisten Probanden diese Strategie nicht kennen und daher auch nicht wissen, wie man sie anwenden kann.

Die nächste Strategie ist das Lernen **organisieren**, d.h. die Lerner sollen ihre Lernzeiten bestimmen, einen Arbeitsplatz ausrüsten und für Lernmaterial sorgen. Alle Probanden geben an, dass sie ihr Lernen organisieren, wenigstens dermaßen, dass sie ihre Lernzeiten bestimmen:

Jos mä tiän et mulla on koeviikko tulossa, niin sitten mä päätän että tollon ja tollon mä luen kokeeseen. Ja sit mä yleensä niinkun sanon siitä just mun perheelle et tollon ja tollon mä luen kokeeseen. ... (Wenn ich weiß, dass ich bald eine Testwoche habe, dann entscheide ich, dass ich dann und dann für den Test lerne. Und dann meistens erzähle ich das auch meiner Familie, dass ich dann und dann für den Test lernen werde ...) (6)

Die Lernerin gibt an, dass sie entscheidet, wann sie lernt und auch ihrer Familie erzählt, wann sie für den Test lernen wird. Die Lernerin organisiert ihr Lernen also, indem sie ihre Lernzeiten bestimmt. Da sie ihre Lernzeiten ihrer Familie auch mitteilt, kann die Familie darauf achten, dass die Lernerin sich an diesem Tagen konzentrieren muss und möglicherweise Hilfe brauchen kann.

Die Strategie „Organisieren“ kommt oft im Zusammenhang mit der Strategie „Konzentrieren“ vor. Die meisten Probanden lernen zuhause in ihren eigenen Zimmern, wo sie einen Platz für das Lernen organisieren können und ihre Umgebung selbst kontrollieren können. Die Probanden wissen also im Prinzip, wie sie ihr Lernen organisieren müssen, um sich konzentrieren zu können.

Die nächste Strategie dieser Gruppe ist **Lernziele bestimmen**. Lerner sollen sowohl kurzfristige als auch langfristige Ziele haben und gleichzeitig auch die eigenen **Intentionen klären**. Laut Oxford sind Lerner, die keine Lernziele haben, wie ein Boot ohne Ruder: sie wissen nicht, was sie wollen, weshalb sie nie Ziele erreichen (1990, 157). Die folgende Äußerung stammt von einer Lernerin, die ihr Lernen für Tests beschreibt und meint, dass sie sich nicht sehr für Fremdsprachen interessiert. Sie wird gefragt, wie sie sich für das Deutschlernen motiviert:

... Se, kun mä tiedän et ne [kielet] on hyödyks, sen lisäksi kun mä oon lukenu saksaa jo niin pitkään, niin öö se tunne kun alkaa pikkuhiljaa pystyy, pystymään niinku käyttää sitä sillai niinku oikeesti, se tuntuu tosi sillai hienolta, koska muut ei pysty siihen. Kaikki mun kaverit ei just pysty siihen.

Se, se niinku motivoi mua ehkä tällä hetkellä kaikista eniten, se on niinku se taito itsessään. (Das, wenn ich weiß dass die [Sprachen] mir nützlich sind, deshalb habe ich Deutsch so lange schon gelernt, ja also das Gefühl, wenn man langsam kann, anfangen kann die Sprache so richtig zu gebrauchen, das fühlt sich gut an, weil die anderen das nicht können. Nicht alle meine Freunde können das. Das, das motiviert mich vielleicht am meisten jetzt, die Fähigkeit an sich.) (6)

Aus der Antwort der Lernerin geht hervor, dass sie Sprachen wichtig findet und ihre eigenen Sprachkenntnisse schätzt. Sie meint, dass es ihre größte Motivation ist, solche Sprachkenntnisse zu haben, die nicht alle haben. Sie hat also ihre Intentionen geklärt, um ihre Motivation aufrechtzuhalten. Später wird sich noch präzisierend gefragt, ob sie immer ein konkretes Ziel hat, wenn sie lernt:

I: Entäs, onks sulla aina joku selvä tavote, kun sää luet? Asetaksää itelles mitään.? (Wie ist es dann, hast du immer ein klares Ziel, wenn du lernst? Bestimmst du dir solche?)

Ei, itseasiassa, joo en, en aseta. Joo, ei mulla oo minkäänlaista, emmä ikinä ajattele että mun on pakko saada ysi kokeesta, että nyt mä luen sen takia, vaan mää luen niinkun sillain että musta tuntuu että mä osaan ne asiat. Niin silloin mä oon niinkun tyytyväinen, mutta (...) en aseta semmosta. No okei, no onhan se tavote, että mä osaan ne. Joo, se on se mun tavote. (Nein, eigentlich, ja nein, ich habe keine. Ja, ich habe nie so, ich denke nie, dass ich jetzt eine Neun im Test bekommen muss, also dass ich nur deswegen jetzt lerne, sondern ich lerne so, dass ich so fühle, dass ich die Sachen kenne. Also dann bin ich zufrieden, aber (...) ich bestimme keine. Na ok, das ist ja ein Ziel, dass ich die kann. Ja, das ist mein Ziel.) (6)

Die Lernerin meint zuerst, dass sie kein Ziel hat, da die Noten meistens keine große Rolle für sie spielen. Wenn sie jedoch beschreibt, dass ihr wichtiger ist, die gelernten Inhalte zu kennen, bemerkt sie auch selbst, dass sie doch eine Intention oder ein Ziel hat. Bezüglich des Deutschen ist es also ihr Ziel, die Sprache zu können und die Inhalte wirklich zu lernen.

Insgesamt fünf Probanden sagen, dass sie zielorientiert arbeiten. Vier von ihnen meinen, dass sie das Material zwar auch wirklich lernen wollen, dass sie aber meistens eine gewisse Note als konkretes Ziel haben. In einem solchen Fall ist es also ihre Intention, die gewünschten Noten zu bekommen.

Eine Lernerin zeigt, dass sie die Vorteile der zielorientierten Arbeit kennt, obwohl sie sagt, dass sie sich selbst keine Lernziele stellt:

I: Asetatko sä itselles selkeitä tavoitteita kielen oppimisen suhteen? (Bestimmst du dir irgendwelche Ziele bei dem Sprachenlernen?)

En, ehkä kannattaisi asettaa niin se toisi sitä motivaatiota, että olisi just selkeät tavoitteet mihin pyrkiä. Se olisi ehkä helpompi tehdä töitä, että kannattaisi, nyt mä en sitä tee (Nein, vielleicht sollte ich, so dass es motivieren würde, dass man gerade klare Ziele hat, die man versucht zu erreichen. Dann wäre es vielleicht einfacher zu arbeiten, also das würde sich lohnen, jetzt mache ich das nicht) (3)

Die Lernerin erklärt, dass sie sich keine besonderen Ziele stellt. Sie gibt jedoch an, dass sie Ziele bestimmen sollte, da konkrete, deutliche Ziele sie motivieren würden. Das Beispiel der Lernerin veranschaulicht, dass es schwierig sein kann sich zu motivieren, wenn Lerner nicht wissen, was sie mit ihrem Lernen erreichen wollen. Im Ergebnis zeigen die Interviews, dass diese Gruppe von Probanden sich im Prinzip der Strategie „Lernziele bestimmen“ bewusst ist und auf Nachfrage beschreiben kann, wie man diese Strategie anwendet.

Die letzte Strategie dieser Gruppe ist **Anlässe suchen**, womit gemeint wird, dass Lerner Anlässe suchen, um die Sprache in authentischen Situationen zu üben (Oxford 1990, 139). In den Interviews geben zwei Probanden auf Nachfrage an, dass sie Anlässe für Übungen suchen. Sie werden aber trotzdem nicht gefragt, wie sie solche Anlässe suchen. Wenn die anderen Probanden direkt gefragt werden, ob sie Anlässe für den Sprachgebrauch suchen, sind die Meisten eher der Meinung, dass sie Deutsch in authentischen Situationen zwar üben können, aber dass sie solche Anlässe trotzdem nicht bewusst suchen. Aus den Interviews ergibt sich also, dass die meisten Probanden die Strategie „Anlässe suchen“ nicht kennen und daher nicht wissen, wie man sie anwenden kann.

Die dritte und letzte Strategieguppe der metakognitiven Strategien ist die **Evaluation des eigenen Lernens** (*Evaluating your learning*). Die Strategien in dieser Gruppe sind das **Überwachen des eigenen Lernprozesses** und **Kontrollieren**, wie erfolgreich das Lernen ist. Der Lerner soll beobachten, ob sein Lernen bzw. die gewählten Lernstrategien tatsächlich erfolgreich sind. Die Strategien dienen der Evaluation des eigenen Lernens, also wie effektiv der ganze Prozess ist und wie in der

Zukunft gehandelt werden kann. (Oxford 1990, 139-140; Bimmel & Rampillon 2000, 71-72).

Der Gebrauch dieser Strategien kommt nicht hervor, wenn die Probanden ihr Lernen für Tests beschreiben. Als Kontrollfrage werden sie gefragt, ob sie ihr Lernen evaluieren, z.B. wenn sie ein Test machen oder während des Kurses. Als Beispiel dienen die Antworten von zwei Lernerinnen:

Siis kyl mä pidän itteäni kartalla usein siitä, et missä vaiheessa opiskelua mä meen, tai että ooks mä niinkun osaanko mä [ne asiat] vai en. Niin kyllä se, kyllä mulla on aina mielessä se että nyt mulla menee hyvin, nyt ei mee kovin hyvin, et menee huonosti, ehkä pitäis tehdä jotain asialle. Ja sit saa nähdä et teenkö mä jotain asialle vai en. (Ja ich weiß meistens, wie es mir mit dem Lernen geht, also ich bin so, beherrsche ich [die Sachen] oder nicht. Also dann, ich weiß immer Bescheid, dass jetzt geht es gut, jetzt geht es nicht so gut, dass es schlecht geht, vielleicht sollte ich etwas für die Sache tun. Und dann mal sehen ob ich etwas mache oder nicht.) (1)

No kyllä mulla yleensä tulee semmonen että meni hyvin ja oon tyytyväinen itteeni, mutta välillä just jos menee huonommin niin mieltii et ois nyt pitäny vähän enemmän niitä sanoja lukee ja ois pitäny vähän keskittyä enemmän siinä kokeessa tai miksen mää tota tajunnu. Mutta kyllä yleensä ihan positiivisella mielellä vaikka tulis vähän huonompiakin [arvosanoja]. (Ja ich bin meistens so, dass es gut ging und dass ich zufrieden mit mir bin, aber manchmal, wenn es schlechter geht, denkt man, dass man hätte die Vokabeln mehr lernen sollen oder sich besser im Test konzentrieren sollen oder warum habe ich das nicht verstanden. Aber meistens habe ich ganz positive Gedanken, obwohl die [Noten] auch schlechter wären) (4)

Die erste Lernerin gibt an, dass sie meistens weiß, in welcher Phase sie sich mit ihrem Lernen befindet. Wenn sie sich Gedanken macht, wie gut sie das Material kennt, zeigt das, dass sie sich ihres eigenen Lernprozesses bewusst ist und ihn überwacht. Vier Probanden geben an, dass sie ihre Lernprozesse einigermaßen überwachen.

Die zweite Lernerin sagt, dass sie mit ihrer Testleistung meistens zufrieden ist, aber dass sie auch daran denkt, wie sie ihre Leistung hätte verbessern können, wenn der Test nicht gut gegangen ist. Ihre Äußerung zeigt, dass sie ihre Leistung evaluiert und kontrolliert.

Aus den Interviews ergibt sich, dass insgesamt sechs Probanden angeben, dass sie ihr Lernen evaluieren und meistens einschätzen, wie sie einen Test absolviert haben. Von

diesen sechs Probanden geben vier auf Nachfrage an, dass sie sich auch während des Lernprozesses kontrollieren, also den Prozess überwachen. Die zwei Beispiele veranschaulichen, dass sich die Probanden im Prinzip der Strategien „Evaluation des eigenen Lernens“ bewusst sind und angeben können, wie sie angewandt werden können.

Bezüglich der metakognitiven Strategien ergibt sich aus den Interviews, dass die Mehrheit dieser Probandengruppe diese Strategien zwar anwendet, dass die Anwendung aber eher unbewusst geschieht. Die meisten Probanden können jedoch auf Nachfrage die metakognitiven Strategien erkennen und angeben, ob sie die Strategien gebrauchen. Die Strategie, die am häufigsten in den Lernerberichten vorkommt, ist das „Organisieren“. Diese Strategie geht aus drei Interviews hervor, wenn die Probanden ihr Lernen für Tests beschreiben. Bei den Kontrollfragen erkennen alle Probanden diese Strategie und können angeben, wie sie ihr Lernen organisieren. Andere Strategien, die bei den Kontrollfragen häufig vorkommen, sind „sich orientieren“, „sich konzentrieren“, „Lernziele bestimmen“ und das „Kontrollieren“ des eigenen Lernerfolgs. Diese metakognitiven Strategien werden von 4-5 Probanden erkannt. Eine Strategie, die nur selten gebraucht wird, ist „Anlässe für Übung in authentischen Situationen suchen“; zwei Probanden geben an, dass sie diese Strategie anwenden. Dazu gibt nur eine Lernerin an, dass sie die Strategie „herausfinden, wie gelernt werden kann“ anwendet.

6.2.2 Affektive Strategien

Wenn Lerner affektive Strategien anwenden, spielen ihre Gefühle, ihre Motivation und ihre eigene Einstellung zum Lernen eine wichtige Rolle. Mit Hilfe affektiver Strategien bereitet sich der Lerner emotional auf das Lernen vor. Das Selbstgefühl des Lernalers ist eines der wichtigsten affektiven Elemente. Strategien, die den Stress reduzieren und das Selbstgefühl des Lernalers stärken, können das Sprachenlernen angenehmer machen. (Oxford 1990, 140-142). In diesem Unterkapitel wird dargestellt, was die Lerner darüber berichten, wie sie affektive Strategien anwenden. Affektive Strategien werden in drei Unterkategorien geteilt.

In der ersten Gruppe befinden sich Strategien, die **Stress reduzieren**. Solche Strategien sind sich entspannen (z.B. tief atmen), beruhigende Musik hören und

lachen (z.B. lustige Filme ansehen). Nach Oxfords Meinung sollten diese Strategien schon im Unterricht gelehrt werden, da Angst oder Stress das Sprachenlernen behindern können (1990, 164). Die Anwendung dieser Strategien wird nicht genannt, wenn die Probanden ihr Lernen allgemein beschreiben. Auf Nachfrage geben jedoch alle Probanden an, dass sie versuchen sich zu entspannen, während sie für Tests lernen. Wenn die Probanden ihren Stress reduzieren wollen, wenn sie für Tests lesen, sagen sie, dass sie meistens eine Pause machen und ein Fernsehprogramm oder sich im Internet etwas anschauen, oder einfach eine kleine Weile tief atmen oder sogar schlafen. Einige Probanden sagen, dass sie früher Musik gehört haben, aber dass es heutzutage eher stört. Eine Lernerin gibt an, dass sie beim Lernen für Tests Musik hört, obwohl es stören kann.

In einer Testsituation sind die Möglichkeiten, Stress zu reduzieren, geringer. Eine Lernerin beschreibt, wie sie handelt, wenn die Situation sehr stressig wird:

(...) kokeessa kun mulla tulee joskus sellanen hirvee paniikki et oikein sydän tykyttää ja on sellanen et adrenaliini virtaa ja sit mä huomaa et enhän mä enää ajattele mitään et mä vaan teen jotain, niin siinä mä yleensä niinkun katon että mä oon pari minuuttia sillain et mä suljen silmät ja hengitän. ((...)) in einem Test, als ich manchmal so richtig in Panik geraten bin, dass mein Herz klopft und Adrenalin fließt und dann merke ich, dass ich an gar nichts mehr denke, also dass ich einfach etwas mache, dann sehe ich meistens, dass ich so für ein paar Minuten einfach meine Augen schließe und tief atme.) (1)

Die Lernerin sagt, dass sie während eines Tests manchmal in Panik geraten kann. In einer solchen Situation versucht sie für eine Weile, an etwas ganz anderes zu denken, wobei sie ihre Augen schließt und tief atmet. Nachdem sie gemerkt hat, dass ihr emotionaler Zustand sehr unangenehm ist und sie sich nicht konzentrieren kann, hat sie eine Strategie gefunden, um sich in der Testsituation selbst zu beruhigen. Alles im allem deuten die Interviews an, dass die Probanden wissen, wie sie Stress reduzieren können, wenn sie zuhause sind. Es wird aber nicht klar, ob sie auch alle Stress in einer Testsituation reduzieren können.

Die nächste Gruppe beinhaltet Strategien um **sich Mut zu machen**. Diese Strategien tragen dazu bei, dass der Lerner sein eigenes Selbstvertrauen und seine Motivation stärken kann. Die Lerner können sich selbst Mut machen, sich loben und bei guten

Leistungen belohnen. Die folgenden Beispiele zeigen, wie zwei Lernerinnen bei den Kontrollfragen über diese Strategie gefragt werden und wie sie antworten:

I: Entäs, rohkaseksää ittees muuten sitten, että kehut itseäsi, että "jes, hyvin tehty"? (Na und dann, ermutigst du dich selbst, so dass du dich selbst lobst, so „gut gemacht“?)

No joo, välillä. Kyl mää sillain niinkun, se mun sisäinen ääni on sillain positiivinen että niinku että "kyl sää tästä kokeesta selviät" ja että "hyvin se menee". Ja just jos mä koen niinkun onnistuneeni, että mä oon oikeesti oppinu, niin kyllä se niinkun, kyl mä sillon ajattelen, että hyvin tehty. Ja jos vielä koe menee niinkun hyvin, sitten tulee semmonen "kyllä mää tän ansaitsin" (Na ja, manchmal schon. Also ja schon, meine innere Stimme ist irgendwie positiv, so „du schaffst den Test schon“ und „es wird gut gehen“. Und dann wenn ich fühle, dass ich erfolgreich war, dass ich wirklich gelernt habe, also dann denke ich schon, dass habe ich gut gemacht. Und dann wenn der Test noch gut geht, dann kommt es so „ich habe das jetzt verdient“) (6)

I: Tota, mites sitten, kehuks sä ikinä ittees tai ooksä niinku sillee et "jes, hyvin tehty". Että nyt onnistuin ihan jees, tai että nyt oon tehny kaikkeni. (Also, dann, lobst du dich selbst jemals oder bist du so "jes, gut gemacht". Also jetzt habe ich das ganz gut geschafft oder jetzt habe ich mein Allerbestes getan.)

Joo kyllä mää yleensä, mää yleensä heitän aina kavereille et nyt mää oon panostanu kyllä niin paljon ja nyt tuli hyvä numero. Ja sitten mää just palkitsen itteeni, just jos tulee vaikka hyvä numero, et saatan ostaa jotain herkkuja tai sillee. Et kyllä mää aikailla palkitsen itteeni. (Ja, meistens schon, meistens sage ich meinen Freunden, dass ich jetzt so viel gemacht und jetzt habe ich eine gute Note bekommen. Und dann belohne ich mich, wenn ich eine gute Note bekomme, so dass ich Delikatessen kaufen mag oder so. Also ich belohne mich schon.) (4)

Die erste Lernerin gibt an, dass sie sich in Gedanken Mut macht und sich selbst lobt. Dadurch stärkt sie ihr Selbstgefühl und ihr Selbstvertrauen mit der Fremdsprache. Aus ihrer Antwort geht hervor, wie sie zusammen mit der Strategie „sich Mut machen“ auch die metakognitive Strategie „Evaluation des eigenen Lernens“ gebraucht, da sie zur selben Zeit, wenn sie sich selbst lobt, auch evaluiert, wie gut sie gelernt hat. Auf eine ähnliche Weise deutet die zweite Lernerin an, dass sie ihr Lernen evaluiert und dass, wenn das Lernen erfolgreich ist, sie sich belohnt. Die zwei Beispiele veranschaulichen, wie Lerner sich loben oder belohnen und dadurch ihre Motivation verbessern können. Fast alle Probanden geben an, dass sie sich belohnen, wenn sie

einen Test bestanden haben. Vier Probanden sagen, dass sie sich Mut machen und sich selbst loben, während sie lernen.

Die letzte Gruppe der affektiven Strategien ist das **Registrieren und die Äußern von Gefühlen**. Die Strategien in dieser Gruppe helfen Lernern, die negativen Gefühle und Einstellungen wahrzunehmen. Die Lerner sollen **ihre Gefühle registrieren** und sie mit anderen Menschen besprechen oder z.B. in ein **Lerntagebuch** eintragen. (Oxford 1990, 143-144; Bimmel & Rampillon 2000, 73). Die Anwendung dieser Strategien geht nicht aus den Interviews hervor, während die Probanden ihr Lernen allgemein beschreiben. Wenn in der Kontrollfrage diese Strategien vorgestellt werden, geben die meisten Probanden an, dass sie ihre Gefühle sowohl während der Lernprozesse als auch sonst oft registrieren und mit anderen diskutieren. Im folgenden Beispiel beschreibt eine Lernerin, wie sie ihre Gefühle vor einem Test mit ihren Eltern bespricht:

I: No entäs kehuks sä niinku ittees sitte sillee, tai rohkaseks sä ittees että kyllä tää tästä ja kyllä tää hyvin menee, sä oot lukuun niin hyvin et kyl tää menee [hyvin]. (Na und dann lobst du dich selbst so oder machst du dir Mut, dass das geht schon und es wird gut gehen, du hast so gut gelernt, dass es [gut] geht)

Joo, no jos on tommonen tilanne että mä oikeesti stressaan niin mä meen vanhempien luokse ja alan selittää että ”no, kyllä mää nyt oon ihan hyvä että ei se mitään!” ja sitten ne kannustaa mua että ne tukee sitä mun omaa sellasta ajatusta siitä että kyllä tää hyvin menee. Tai sitten mää ajattelen sillee et „ei tää menee huonosti“ niin sitten ne sanoo kummiski että hyvin se menee, niin sitten mul tulee rauhallisempi olo (Ja, na wenn es so eine Situation gibt, dass ich Stress habe, gehe ich zu meinem Eltern und erkläre denen, dass „na, ich bin jetzt ganz gut, also alles ok!“ und dann muntern die mich auf, also die unterstützen meine eigene Einstellung, dass es gut geht. Oder dann denke ich, dass „nein, das wird schlecht gehen“ und dann sagen sie trotzdem, dass es gut gehen wird und dann fühle ich mich ruhiger) (5)

Die Lernerin gibt an, dass ihre Eltern sie unterstützen, indem sie ihr entweder Mut machen oder ihre positive Einstellung verstärken. Der Gebrauch der Strategien „die eigenen Gefühle registrieren und äußern“ wir deutlich sichtbar, da die Lernerin, wenn sie sich nicht gut oder selbstsicher fühlt, ihre Gefühle erkennt und sie mit ihren Eltern bespricht, um positive emotionale Verstärkung von ihnen zu bekommen.

Fast alle Probanden geben an, dass sie ihre Gefühle mit jemandem diskutieren, wenn sie sich z.B. nicht gut oder selbstbewusst fühlen.

Die letzte Strategie in dieser Gruppe ist das **Lerntagebuch**. Die Lerner können außer den gelernten Inhalten auch ihre Gefühle, Einstellungen und Erwartungen während des Lernprozesses in das Tagebuch schreiben. Keiner von den Probanden gibt an, dass er ein Lerntagebuch geführt hätte. Die meisten deuten an, dass sie eigentlich vorher nie von einem Lerntagebuch gehört haben. Aus den Interviews ergibt sich also, dass diese Gruppe von Probanden die Strategie „Lerntagebuch“ nicht kennt und daher nicht weiß, wie man sie anwenden kann.

Die Interviews deuten an, dass die Mehrheit der Probanden affektive Strategien gebraucht. Die Strategien sind aber eher automatisierte Vorgehensweisen, wie sie handeln, wenn sie sich besser fühlen wollen. Die meisten Probanden wissen, wie sie mit Stress umgehen können, wenn sie zuhause sind. Es bleibt jedoch unklar, ob sie wissen, wie man sich entspannen kann, gerade bevor man einen Test macht oder z.B. eine Rede hält. Die meisten Probanden belohnen sich auch nach dem Test, aber sie geben nicht an, dass sie sich während des Lernprozesses Mut machen, wenn sie unsicher sind. Die Probanden geben auf Nachfrage auch an, dass sie ihre Gefühle registrieren können und wenn nötig auch mit jemandem besprechen können. Die einzige Strategie, die sie gar nicht erkennen, ist das Lerntagebuch benutzen.

6.2.3 Soziale Strategien

Wie in Kapitel 4.4.3 erwähnt wurde, ist eine Sprache zu sprechen eine Form sozialen Handelns. Ein Ziel des Fremdsprachenlernens ist es, dass Interaktion mit anderen Menschen auch in einer fremden Sprache stattfinden kann. Lerner setzen soziale Lernstrategien in solchen Situationen ein, in denen sie zum Beispiel Hilfe brauchen oder gemeinsam mit anderen arbeiten. Auch im Fremdsprachenunterricht ist das kooperative Lernen heutzutage eine beliebte Form von Lerneraktivitäten (vgl. Bimmel & Rampillon 2000, 74). Soziale Strategien werden in drei Unterkategorien eingeteilt.

Die erste Gruppe ist **Fragen stellen**. Die erste Strategie in dieser Gruppe ist **um Erklärung und Wiederholung bitten**. Wenn die Probanden ihr Lernen im Allgemeinen beschreiben, werden sie gefragt, wie sie handeln, wenn sie ein Problem haben:

I: Okei, mitäs sit jos sul tulee joku tota et siis vaikka läksyjä tehdessä tai kokeisiin lukiessa sul tuleekin joku ongelma. Sä huomaat et nyt mä en osaa tätä tai en tiedä. Mitä sä sit teet? (Okay, also wenn du dann ein Problem hast, sagen wir mal bei Hausaufgaben oder beim Lernen für Tests. Du merkst, das kann ich jetzt nicht oder ich weiß das nicht. Was machst du?)

Noo mää tota jos mä en millään saa siihen vastausta mistään niin mää yritän vaik kysyä joltain kaverilta, oisko ne osannu tehdä sitä. Tai sit jos kukaan ei oo tajunnut sitä niin sit yleensä tunnilla se saatetaan käydä tai sit mää kysyn ite opettajalta tunnilla että mites tää. (Na ich also wenn ich die Antwort nirgendwo finde, versuche ich zum Beispiel Freunde zu fragen, ob die wussten wie man das macht. Oder dann, wenn keiner es verstanden hat, also dann gehen wir es im Unterricht durch oder ich frage die Lehrerin selbst, also wie ist es damit) (4)

Die zweite Strategie ist **um Korrektur der sprachlichen Äußerungen und um allgemeine Korrektur bitten**. Aus den Interviews geht hervor, dass, wenn die Probanden ihr Lernen allgemein beschreiben, die Mehrheit von ihnen bezüglich des mündlichen Gebrauchs der deutschen Sprache eher unsicher ist. Fast alle Probanden sind der Meinung, dass sie nicht um Korrektur bitten. Nur eine Lernerin gibt an, dass sie manchmal um Korrektur bittet und dass es für sie in Ordnung ist, wenn ihre sprachlichen Äußerungen korrigiert werden. Eine Lernerin sagt, dass sie ihre Freundin um Korrektur ihrer Aufsätze bittet, aber dass sie sich auch eher unangenehm fühlt wenn jemand ihre mündliche Sprache korrigiert. Die meisten Probanden deuten an, dass sie unsicher sind, wenn sie Deutsch sprechen und dass sie deswegen auch nicht selber um die Korrektur ihrer sprachlichen Äußerungen bitten wollen. Es bleibt also unklar, wieweit die Probanden diese Strategie und deren Nutzen erkennen.

Eine andere zentrale Gruppe der sozialen Strategien ist **Kooperation** bzw. **Zusammenarbeit**: Lerner können **mit ihren Mitschülern zusammenarbeiten** oder z.B. **bei kompetenten Sprechern Hilfe suchen**. Das folgende Beispiel veranschaulicht, wie Mitschüler zusammen arbeiten können:

I: reenaatko sä ikinä kavereitten kanssa yhdessä kokeisiin millään tapaa? (übst du jemals zusammen mit deinen Freunden für einen Test)

(...)Välillä saatetaan, et ”okei nyt kummallakin on tulossa saksan koe” sillain nähään ja siinä samalla vähän reenailla saksaa. (...) ((...)) Ja manchmal, so

„jetzt haben wir beide bald einen Deutschtest“, dann treffen wir uns und üben dabei ein bisschen Deutsch (...)

I: Kyselettekö te toisiltanne sanoja vai...? (Fragt ihr Vokabeln ab oder wie?)

No joo ja sitten just ehkä käydään jotain kielioppia tai just jos toisella on joku epäselvää niin käydään niitä läpi (Ja und dann gehen wir irgendwelche Grammatik durch oder dann, wenn einem von uns etwas unklar geblieben ist, dann gehen wir das durch.) (3)

Die Lernerin erklärt, wie sie vor einem Test mit einer Freundin kooperieren kann, also z.B. die Lösung für mögliche Unklarheiten zusammen finden kann. Alle Probanden geben auf Nachfrage an, dass sie Strategien der Gruppe „Kooperation“ anwenden. Manche Probanden lernen z.B. Vokabeln mit ihren Freunden, andere lernen vor dem Test mit Hilfe ihrer Eltern. Im Ergebnis zeigen die Interviews, dass diese Gruppe von Probanden sich im Prinzip der Strategien der Gruppe „Kooperation“ bewusst ist und auf Nachfrage beschreiben kann, wie sie diese Strategien anwenden.

Die letzte Gruppe der sozialen Strategien heißt *Empathizing with others*, also **sich in andere hineinversetzen**. Die Lerner sollen z.B. **Verständnis für fremde Kulturen entwickeln**. Der Gebrauch dieser Strategie kann den Lernern helfen, ihre Motivation zu verbessern und ihre Intentionen zu klären. (Oxford 1990, 146-147.) In den Interviews wurden die Probanden gefragt, inwiefern sie deutsche Kultur oder z.B. kulturelle Unterschiede im Unterricht behandeln:

No usein siin kirjassa on yks tai kaks kappaletta jotka aina käsittelee sitä kulttuuria. (Na meistens in unserem Buch gibt es ein oder zwei Kapitel, die die Kultur behandeln.)

I: Joo? (Ja?)

Mutta niissä ei välttämättä oo niinkun sellasia kielioppiasioita ja sitten kun on niin tiukka tahti, niin ne on usein niitä jotka skipataan. Et niiden yli hypätään ... Mut sit tulee sellasia pieniä niinku kulttuuri ööh faktoja tai sellasia juttuja pitkin tunteja, sillee et sattuu tulemaan jokin asia esille, että ei sillee että opettaja olis välttämättä suunnitellu että nyt me puhutaan tästä (...) (Aber die haben nicht unbedingt Grammatik und dann, wenn das Tempo sehr schnell ist, sind sie solche, die meistens ausgelassen werden. Also die werden überschlagen ... Aber dann haben wir solche kleine Kultur äh Fakten, oder solche Sachen den Unterricht hindurch, so dass eine Sache zufällig hervorkommt, also nicht so, dass die Lehrerin unbedingt geplant hätte, dass wir jetzt über diese Sache hier sprechen (...)) (1)

Die Lernerin gibt an, dass ihr Kursbuch solche Kapitel hat, deren Thema Kultur ist, aber dass diese Kapitel in Unterricht leicht ausgelassen werden, falls es Zeitdruck gibt. Sie deutet jedoch an, dass ihre Lehrerin kleine Sachen über die deutsche Kultur während des Kurses erzählt. Alle anderen Probanden antworten auf ähnliche Weise, dass sie relativ selten Kultur im Unterricht behandeln. Die Probanden geben an, dass es auch von dem Lehrer abhängt, wie groß die Rolle der Kultur im Unterricht ist. Die meisten Probanden wünschen, dass sie die Kultur etwas mehr im Unterricht besprechen könnten, einige hingegen sind der Meinung, dass Lerner selbst dafür verantwortlich sein sollten, Information über die Kultur zu finden, wenn sie sich dafür interessieren. Aus den Interviews geht also hervor, dass die Mehrheit der Probanden die Strategie „Verständnis für fremde Kulturen entwickeln“ erkennt, aber nicht außerhalb des Unterrichts gebrauchen will, oder nicht weiß, wie sie gebraucht werden kann.

Alles im allem deuten die Interviews an, dass diese Probandengruppe manchmal soziale Strategien gebraucht. Der Gebrauch dieser Strategien wird meistens erst erkannt, wenn die Probanden direkt nach der Strategie gefragt werden. Die Strategien, die am häufigsten vorkommen, sind „um Erklärung/Wiederholung bitten“ und „Kooperation“. Es kommt vor, dass diese Strategien häufig auch zusammen gebraucht werden, da die Probanden angeben, dass sie z.B. während der Zusammenarbeit mit ihren Mitschülern um Erklärung bitten können. Zwei Strategien stoßen aber auch auf widersprüchliche Meinungen: Manche Probanden können den Nutzen der Strategie „Korrektur der sprachlichen Äußerungen“ nicht erkennen, da sie eine negative Einstellung zu bzw. mögliche negative Erfahrungen mit fremdinitiierten Korrekturen haben. Sie deuten an, dass die Korrektur eine negative Wirkung auf ihr Selbstgefühl haben kann. Die Strategie „Verständnis für fremde Kulturen entwickeln“ zieht auch Meinungsunterschiede nach sich, inwiefern Kultur überhaupt in einem Deutschkurs behandelt werden sollte.

6.3 Vermittlung der Lernstrategien

In diesem Unterkapitel wird dargestellt, was die Probanden darüber berichten, was sie über Lernstrategien wissen und ob und wie ihnen Lernstrategien in der Schule vermittelt werden.

Der Rahmenlehrplan der gymnasialen Oberstufen in Tampere (Internetquelle 2) schreibt vor, dass in gewissen Kursen spezifische Lernstrategien vermittelt werden sollen. Die ersten zwei Kurse z.B. sollen Strategien zur Kommunikation bzw. Sprechen beinhalten. Der vierte Kurs soll solche Strategien für das Lesen beinhalten, die das Verstehen verbessern. Konkrete Strategien, die vorgeschlagen werden, sind die „Hauptidee finden“ und „Zusammenfassen“.

Nachdem die Probanden über ihr Lernen für Tests erzählt haben, wird ihnen erklärt, dass der Ziel dieser Untersuchung ist, herauszufinden, ob und wie sie Lernstrategien anwenden. Danach werden sie gefragt, ob sie wissen, was der Begriff Lernstrategie bedeutet. Manche Probanden geben an, dass sie die Bedeutung des Begriffs *Lernstrategie* kennen. Der folgende Beleg zeigt, wie eine Lernerin den Begriff erklärt:

I: Miten sää määrittelist [oppimisstrategian] omin sanoin? (Wie würdest du [Lernstrategie] mit deinen eigenen Worten definieren?)

Oppimisstrategia, ahm, oppimisstrategia on sitä että ... hetkonen, nyt pää lyö tyhjää. Öö, se että miten on suunniteltu asiat ... Miten on niinkun suunniteltu oman oppimisensa. (Lernstrategie, ähm, Lernstrategie ist das ... warte mal, jetzt ist mein Kopf leer. Äh, wie man die Sachen geplant hat. Wie man also sein eigenes Lernen geplant hat.) (5)

Die Lernerin zögert zuerst mit ihrer Antwort, aber gibt dann an, dass sie den Begriff doch kennt und korrekt definieren kann. Aus den Interviews geht hervor, dass insgesamt nur zwei Probanden den Begriff einigermaßen korrekt definieren können. Es ergibt sich, dass die meisten Probanden eigentlich die Begriffe „Lernstrategie“ und „Lernstil“ als Synonym verstehen:

I: Ooksä ite kuullu tätä oppimisstrategia- tai opiskelustrategia-sanaa? (Hast du selbst das Wort Lernstrategie gehört?)

Oon mää joo, just kun öö yläasteelta siirryttiin lukioon, niin meidän opo sano että nyt pitää just sitten kehittää tämmöset opiskelutyyliä että niinku öö lukiossa tulee niin paljon asiaa että kantsii tietää että miten oppii että oppiiko lukemalla vai puhumalla, vai miten ja kantsii niitä hyödyntää. Oon mä sillain

kuullu. (Ja schon, wenn wir von der Sekundarstufe in die gymnasiale Oberstufe übergetreten sind, hat unserer Studienberater gesagt, dass man jetzt solche Lernstile entwickeln soll, also dass in der gymnasialen Oberstufe so viele Sachen kommen, dass es gut zu wissen ist, wie man lernt, also lernt man durch Lesen oder Sprechen oder wie, und die sollte man nutzen. Ja ich habe so was gehört.) (6)

Die Lernerin gibt an, dass sie das Wort „Lernstrategie“ gehört hat. Ihre Äußerung betrifft jedoch eher die Lernstile, da sie sagt, dass ihr Studienberater ihnen gesagt habe, dass sie sich ihrer Lernstile bewusst sein sollen, wenn sie in die gymnasiale Oberstufe gehen. Manche Probanden antworten auf eine ähnliche Weise und zeigen dadurch, dass sie den Unterschied zwischen Lernstrategien und Lernstile nicht richtig kennen.

Die meisten Probanden werden gefragt, ob sie in der Schule von Lernstrategien gehört haben oder ob die Lehrer ihnen Lernstrategien empfohlen haben. Der folgende Beleg zeigt, dass eine Lernerin sich daran erinnern kann, dass sie über Lernstrategien informiert worden ist und auch angeben kann, wie sie informiert wurde:

I: Jos palataan kokeisiin lukuun, onks teillä täällä koulussa koskaan puhuttu niistä oppimisstrategioista? Tai onko tunnilla esimerkiksi sanottu silleen et kannattaa lukee näin ja näin? (Wenn wir zurück zum Lernen für Tests kommen, habt ihr jemals in der Schule über die Lernstrategien gesprochen? Oder hat man im Unterricht zum Beispiel gesagt, dass man so und so lernen sollte?)

Joo, joo, on jonkin verran. Varsinkin kun alottaa lukion, niin ollu sillai et saanu aika moneltakin kielten.. niinku saksassakin on tuputettu semmosta monistetta missä selitetään että näin kannattaa tehdä ja tota... lue näin ja näin pitkän ajan päästä tätä ja tätä. Et jonkin verran on ollu semmosta. Ja sitten... ihan alussa just käytiin se moniste, se moniste läpi missä oli just näitä oppimismenetelmiä millä vois paremmin. (...) (Ja ja, ab und zu. Besonders wenn man in der gymnasialen Oberstufe anfängt, war es so, dass man von vielen Sprachen, also in Deutsch hat man auch so ein Papier bekommen, wo erklärt wird, dass man so und so machen sollte, lese so und so in so einer Zeit. Also einigermaßen hat es so etwas gegeben. Und dann, ganz am Anfang gingen wir dieses Papier durch, dieses Papier mit Lernmethoden, damit man besser lernen könnte. (...)) (5)

Die Lernerin gibt an, dass sie am Anfang der gymnasialen Oberstufe von den Fremdsprachenlehrern manchmal Hinweise bekommen hat, wie man lernen sollte. Sie erinnert sich an ein Hand-Out, auf dem vorgeschlagen wurde, wie und wann man

welche Inhalte lernen sollte und sagt, dass sie das Hand-Out im Unterricht durchgearbeitet haben. Jedoch wird dieses Hand-Out in den anderen Interviews nicht erwähnt. Aus den Interviews geht hervor, dass die meisten Lerner nicht angeben können, ob sie im Fremdsprachenunterricht oder überhaupt in der Schule je von Lernstrategien gehört haben. Einige Probanden erzählen zwar, dass die Deutschlehrer ihnen empfohlen haben, beim Lernen der Vokabeln die andere Hälfte abzudecken, aber sonst kommt es nicht vor, dass sie weitere Vorschläge erhalten haben. Im Ergebnis deuten die Interviews an, dass die Lernstrategien in der Schulpraxis nur selten vermittelt werden.

Der folgende Beleg zeigt die Antwort einer Lernerin, die gefragt wird, ob es nützlich wäre, die Lernstrategien durch sog. Strategietraining zu vermitteln:

No siis kyl se ois niinkun varmaan hyvä, mutta en mä tiää että tarvisko sen olla just niinku saksan kielen tunneilla vaan niinku ehkä sillai yleisesti. Mut kyl se olis varmaan hyvä, eikä se haittaa vaikka saksan opettaja sanois että tämmösii tällasii kantsis kokeilla (...) (Ja, das wäre wahrscheinlich schon gut, aber ich weiß nicht, ob das eigens im Deutschunterricht sein müsste, sondern so allgemein. Aber das wäre schon gut, und das schadet ja keinem, wenn die Deutschlehrerin sagen würde, dass man diese ausprobieren sollte (...)) (6)

Die Lernerin gibt an, dass sie ein Strategietraining nützlich finden würde, aber nicht unbedingt in Deutschunterricht, sondern im Allgemeinen, so dass es alle Fächer betreffen würde. Sie meint, dass es trotzdem keinem schaden würde, wenn die Lehrer Hinweise gäben, welche Lernstrategien die Lerner ausprobieren könnten. Im Ergebnis geht aus den Interviews hervor, dass die Mehrheit der Probanden meint, dass sie in der Schule gerne mehr Hinweise bekommen würden, wie sie ihr Lernen effektiver gestalten können und welche anderen Methoden als das Auswendiglernen man beim Fremdsprachenlernen gebrauchen kann. Einige Probanden meinen, dass sie bezüglich Deutsch besonders gerne Hinweise dafür bekommen würden, welche Lernstrategien sie gebrauchen können, um ihre Fertigkeiten zur Kommunikation auf Deutsch zu verbessern.

6.4 Zu den Lernstilen der Probanden

In Unterkapitel 3.1 wurde erklärt, dass unter **Lernstil** allgemein ein Stil verstanden wird, mit dem der Lerner seinen Lernprozess organisiert und Informationen wahrnimmt und kategorisiert. Besonders wenn die Konzepte *Lernen lernen* und autonomes Lernen betrachtet werden, scheint es wichtig zu sein, dass Lerner ihre eigenen Lernstile erkennen und danach die angemessenen Strategien für effektives Lernen wählen. Laut Grotjahn haben Lerner meistens einen bestimmten, relativ stabilen Lernstil trotz unterschiedlicher Aufgaben und Situationen. Lernstile und Lernertypen sind also nicht lehrbar, darüber hinaus sind sich Lerner nicht automatisch ihres eigenen Lernstils bewusst. (Grotjahn 2003, 326-327.)

Wie schon erwähnt wurde, werden die Begriffe *Lernstil* und *Lernertyp* in der Fachliteratur oft synonym verwendet, aber nach manchen Autoren lassen sich aus der Kombination unterschiedlicher Lernstile *Lernertypen* konstituieren, wie z.B. visuelle Lerner. Mit einem Lernertyp sind also Lerner gemeint, die Vertreter eines bestimmten Lernstils sind. (Bimmel & Rampillon 2000, 196; Grotjahn 2003, 327; vgl auch Aguado & Riemer 2010, 854-855.) In diesem Unterkapitel wird zuerst dargestellt, was die Probanden selbst darüber berichten, welche Lernstile sie vertreten und ob in den Interviews weitere Lernstile ermittelt werden können.

6.4.1 Wie die Probanden ihr Lernstil betrachten

In den Themeninterviews wurden die Probanden gefragt, ob sie wissen, was Lernstile oder Lernertypen sind. Alle Probanden haben auf eine ähnliche Weise wie die Lernerin im folgenden Beispiel geantwortet:

Oppijatyyppi, tarkottaako se sitä, että jotkut oppii kuulemalla, jotkut kirjottamalla? (Lernertyp, bedeutet es, dass jemand durch hören lernen, jemand durch Schreiben?) (3)

Alle Probanden geben an, dass sie den Begriff kennen. Aus den Interviews geht hervor, dass die Probanden den Begriff Lernstil/Lernertyp mit den verschiedenen Wahrnehmungskanälen (*visuell, auditiv, kinästhetisch, taktil*) assoziieren. Manche Probanden erzählen, dass sie in den Klassen 7-9 der Gesamtschule oder in der gymnasialen Oberstufe von Lernstilen gehört haben. Einige haben auch Tests mit dem Studienberater gemacht, um herauszufinden was ihr Lernstil ist. Es geht jedoch nicht

hervor, dass sie Lernstile in der Schule oder gerade im Fremdsprachenunterricht oft besprochen hätten.

Diese Lernstildimension, die sich häufig als *Lernertyp* konkretisiert, ist die Tendenz zur **Bevorzugung eines speziellen Wahrnehmungskanals**. Die Kategorisierung der Lernertypen und Lernstile bezieht sich auf die **visuellen, auditiven, kinästhetischen** und **taktilen** Perzeptionsstile. Die meisten Lerner tendieren dazu, bestimmte Wahrnehmungskanäle zu bevorzugen. *Visuelle* Lerner verarbeiten neue Informationen am effektivsten, wenn sie die Information sehen (z.B. lesen). *Auditive* Lerner nehmen neue Informationen am besten auf, wenn sie anderen und auch sich selbst zuhören können. Z.B. Gespräche über das Lernmaterial können ihnen nützlich sein. *Kinästhetische* Lerner brauchen physische Bewegung, um sich konzentrieren zu können, während sich *taktile* Lerner diejenigen Lerninhalte am besten einprägen, die sie selbst z.B. durch Schreiben produzieren. (Grotjahn 2003, 328; Bimmel & Rampillon 2000, 78-79; vgl. Aguada & Riemer 2010, 855.)

Die Probanden werden nachfolgend gefragt, ob sie wissen, welcher Lernertyp sie sind bzw. welchen Lernstil sie vertreten. Sonst werden ihnen keine präzisierenden Fragen zu den Lernstilen gestellt. Die folgenden Belege stellen dar, wie die Probanden selbst beschreiben, wie sie ihren Lernstil und sich selbst als Lerner sehen:

Lernerin 1: Mä olisin ehkä, no ainaki tekemällä sillain että ehkä tekemisen ja kuulemisen niinku yhdistelmä, koska tota et se ei onnistu niin että jos mä vaan yritän tehdä jotain tehtäviä itsekseni niin se ei onnistu, ja sekään ei myöskään onnistu jos mä vaan kuuntelen kun opettaja niinku puhuu, mutta mä en tee mitään. Jos mä en tekis esim muistiinpanoja, niin sit se ei jää mieleen. (...) (Ich wäre vielleicht, na mindestens so durch Machen, so also eine Kombination von Machen und Hören, weil also es funktioniert nicht so, wenn ich nur Aufgaben alleine versuche zu machen und es funktioniert auch nicht so, wenn ich nur zuhöre wenn die Lehrerin spricht, aber ich mache nichts. Wenn ich keine Notizen machen würde, dann erinnere ich mich an nichts. (...)) (1)

Die Lernerin gibt an, dass sie durch Hören und Handeln lernt. Sie meint, dass ihr das Arbeiten nicht gelingt, wenn sie Aufgaben nur alleine erledigen muss, sondern sie braucht die auditive Verstärkung des Lehrers. Nach der Meinung der Lernerin kann sie auch nicht nur zuhören, sondern sie muss gleichzeitig etwas tun. Sie meint auch, dass sie nicht lernt, wenn sie keine Notizen macht. Die Bevorzugung des Hörens ist

ein Merkmal des auditiven Lernstils während Lerner mit einem taktilen Lernstil oft Informationen durch Schreiben einprägen können. Aus dieser Äußerung geht also hervor, dass diese Lernerin als ein Mischtyp des *auditiven* und *taktilen* Lernstiles betrachtet werden kann.

Lernerin 2: No siis mun mielestä mä olen semmonen visuaalinen oppija että kun mä vaan muistan jostain kirjan sivusta ihan tarkalleen mitä siinä on. (Nach meiner Meinung bin ich so ein visueller Lerner, weil ich mich so einfach an eine Seite eines Buches erinnern kann genau was da gesagt wurde.) (2)

Diese Lernerin betrachtet sich als visuelle Lernerin, da sie sich gut an solche Informationen erinnern kann, die sie im Buch gesehen hat. Sie gibt an, dass sie sich manchmal sogar an ganze Seiten des Buches erinnern kann. Die Kursbücher der gymnasialen Oberstufe sind oft so strukturiert, dass die Seiten nicht nur aus Text bestehen, sondern auch Bilder, Tabellen bzw. Diagramme haben, die den visuellen Lernern dienen. Aus dem Interview mit dieser Lernerin geht hervor, dass sie eine Vertreterin des *visuellen* Lernstils ist und ihren Lernstil auch selbst erkennt.

Lernerin 3: Siis mulla on niinkun jollain tavalla näkömuisti, että mä muistan ”että okei tää oli siinä kappaleessa, täällä kohtaa” ja mä periaatteessa nään sen päässäni ja sitten kirjoittamalla mulla jää hyvin mieleen ja sitten, mä en tiedä liittyykö tää mitenkään näihin oppijatyyppeihin, mutta jos selittää toiselle niin kuin se ei tietäisi mistään mitään niin sitten se jää päähän. (Also ich habe irgendwie ein visuelles Gedächtnis, dass ich mich erinnern kann, dass „das war im Kapitel an dieser Stelle” und ich sehe es im Prinzip in meinem Kopf und dann durch Schreiben bleiben Sachen mir gut im Gedächtnis, und dann weiß ich nicht, ob es überhaupt etwas mit den Lernertypen zu tun hat, aber wenn man eine Sache jemandem so erklärt, als ob er nichts wissen würde, dann bleibt es im Kopf) (3)

Die Lernerin gibt an, dass sie ein visuelles Gedächtnis hat und sich gut an solche Informationen erinnern kann, die sie sieht. Sie meint jedoch auch, dass sie durch Schreiben Informationen behalten kann und auch dadurch, dass sie jemandem Anderen eine Sache erklärt. Auf diese Weise zeigt sie nicht nur Merkmale eines *visuellen* Lernstils, sondern auch der *taktilen* und *auditiven* Lernertypen.

Lernerin 4: No, mulla on silleen ehkä et mä opin aika hyvin kuulemalla. Esim jos äiti kyselee mulla kokeeseen joskus, niin kun se lukee sieltä kirjasta ja selittää niitä niin mä oon kokenut että sillee mä opin aika hyvin. Et mä en välttämättä lukemalla opi niin hyvin. Sillee et jos mä vaan luen jotain niin se ei mulla jää hyvin päähän. (Na, bei mir ist es so, dass ich vielleicht ziemlich gut

durch Hören lerne. Zum Beispiel wenn meine Mutter mich manchmal für einen Test abfragt, dann also wenn sie das Buch liest und erklärt, also dann finde ich, dass ich ziemlich gut lerne. Also durch Lesen lerne ich nicht so gut. So wenn ich nur etwas lese, bleibt das mir nicht gut im Kopf.) (4)

Diese Lernerin gibt an, dass sie dadurch gut lernt, dass sie ihrer Mutter zuhört, dass sie also eine Vertreterin des auditiven Lernstils ist. Wenn ihre Mutter sie abfragt, ihr laut vorliest und Inhalte erklärt, meint sie, dass sie lernt. Solche Inhalte, die sie durch Lesen lernen muss, bleiben ihr dagegen nicht im Gedächtnis. Die Lernerin wird als Vertreterin des *auditiven* Lernstils betrachtet, da sie angibt, dass sie Inhalte, die ihr mündlich erläutert werden – die sie also hört, lernt.

Lernerin 5: Mulla toimii vähän kaikki, et silleen kokonaisuus. Emmä voi, ehkä enemmän just se kirjottaminen, se et mä mietin asioita niinku et mä käytän aikaa siihen että mää käyn niinkun päässä läpi sitä osioo. Mutta, tietysti jonkin verran kuuntelu, just jotain tarina, tarinan kautta mää yleensä opin parhaiten ... (Bei mir funktioniert einigermaßen alles, so als Ganzes. Ich kann nicht, also vielleicht mehr genau das Schreiben, so dass ich also an Sachen so denke, dass ich Zeit dafür gebrauche, dass ich es in meinem Kopf durchgehe. Aber dann natürlich einigermaßen das Hören, so bei einer Geschichte, durch eine Geschichte lerne ich meistens am besten ...)

Die Lernerin gibt an, dass bei ihr eine Gesamtheit verschiedener Techniken funktioniert und nennt keine einzelnen Wahrnehmungskanäle. Sie deutet an, dass ihr das Schreiben wichtig ist, da sie meint, dass sie Zeit dafür braucht, Inhalte zu prozessieren. Sie meint auch, dass sie durch Hören lernt und präzisiert, dass sie durch eine „Geschichte“ am besten lernt. Die Lernerin bevorzugt also mehr als nur einen Wahrnehmungskanal. Zusätzlich zum Gebrauch des visuellen Kanals braucht sie auch die Bewegung der Hand, also den *taktilen* Lernstil. Die Äußerung der Lernerin zeigt, dass sie auch Merkmale des *auditiven* Lernstils trägt. Sie kann auch als Vertreterin des *globalen* Lernstils betrachtet werden, da sie auditive Informationen gerne als Geschichte, also in einem Kontext, hören will (Grotjahn 2003, 328). Globale Lerner lernen setzen neue Informationen gerne in einen Kontext und wollen zuerst das Gesamtbild verinnerlichen, bevor sie die Details betrachten.

Lernerin 6: Mä opin aika hyvin kuuntelemalla ja sitten jos mä opetan jotain muuta, niin sillon mä opin tosi tehokkaasti ja myös niinkun just ehkä lukemallakin mää sillain, mut kuuntelemalla sillain kaikista parhaiten. Mää oon aika vähän semmonen niinku tekijätyyppi että siinä mä en oikein.. siinä

vaan kaikki menee ohi, mulla keskittyminen.. niinku kaikki aivokapasiteetti menee siihen tekemiseen... Silloin mä en niinku opi sillain. (Ich lerne ziemlich gut durch Hören und dann, wenn ich jemanden Anderen lehre, dann lerne ich sehr effektiv und auch vielleicht durch Lesen. Aber durch Hören am besten. Ich bin eigentlich nur wenig so ein Machen-typ, dass da kann ich nicht so, da geht alles nur vorbei, bei mir das Konzentrieren, also das ganze Gehirnkapazität geht zu dem machen)

Diese Lernerin gibt an, dass sie durch Hören lernt und dadurch, dass sie jemandem Anderen lehrt. Sie meint auch, dass sie auch ein wenig durch Lesen lernt, aber kaum durch Handeln. Wenn sie jemanden lehrt, muss sie die Inhalte, die sie lehren und erklären will, in einer mündlichen Form prozessieren. Auch da gebraucht sie den auditiven Wahrnehmungskanal. Die Äußerung dieser Lernerin zeigt also, dass sie hauptsächlich als Vertreterin des *auditiven* Lernstils gesehen werden kann, während ihr Nebenlernstil *visuell* wäre.

Lernerin 7: Ainakin mä oletan oppivani lukemalla, koska lukemalla mä oon aina niinku opiskellu. (...) Siis ton mä oon huomannu et kielten kanssa auttaa tosi paljon laulut, että just että kun sieltä sanastoa tulee ja just ehkä jotain kielioppirakenteita sieltä löytyy, mutta kyllä yleensä niinku aina on just niinku kaikki alleviivaukset ja tämmöset muistiinpanot on mulle ollu tosi hyödyllisiä ja tiivistelmät. (Also wenigstens vermute ich, dass ich durch Lesen lerne, weil ich immer so gelernt habe, dass ich lese. ...) Dann, das habe ich bemerkt, dass bei Sprachen Lieder relativ viel helfen, dass wenn von dort meistens Vokabular kommt und vielleicht einige grammatische Konstruktionen, aber meistens alle Unterstreichungen und solche Notizen sind mir sehr nützlich, und Zusammenfassungen.)

Diese Lernerin sagt, dass sie vermutet, sie lerne durch Lesen, da sie immer durch Lesen z.B. für Tests gelernt habe. Sie erzählt auch, dass ihr solche Wörter und Konstruktionen, die sie in einem Lied gehört hat, leicht im Gedächtnis bleiben. Danach beschreibt sie, dass ihr Markierungen, wie z.B. Unterstreichungen und Notizen, meistens nützlich sind. Aus der Antwort dieser Lernerin geht also hervor, dass sie auch ein Mischtyp der Lernstile ist. Hauptsächlich kann man sie als Vertreter des *visuellen* Lernstils und des *taktilen* Lernstils sehen, da sie angibt, dass sie solche Lernstrategien bevorzugt, bei denen sowohl der visuelle als auch der taktile Wahrnehmungskanal eingesetzt werden (z.B. Unterstreichen, Notizen machen). Da sie aber auch meint, dass sie durch Lieder lernen kann, vertritt sie wahrscheinlich auch den auditiven Lernstil.

Die Interviews zeigen, dass die meisten Lerner sich ihres bevorzugten Wahrnehmungskanals bewusst sind und erzählen können, wie sie selbst denken, wie sie am besten und effektivsten lernen. Zwei Probanden deuten an dieser Stelle an, dass sie bezüglich ihrer Wahrnehmungskanäle nur einen Lernstil vertreten. Bei einer Lernerin kommt nur der *auditive* Lernstil und bei einer anderen nur der *visuelle* Lernstil vor. Aus den Interviews ergibt sich, dass die meisten Probanden Mischtypen sind. Zwei Lerner z.B. geben an, dass sie hauptsächlich visuelle Lerner sind, aber ihre Äußerungen zeigen an, dass sie auch *taktile* und *auditive* Lernstile vertreten. Aus den Interviews geht hervor, dass der primäre Lernstil der Probanden entweder *visuell* oder *auditiv* ist. Wenn die Probanden sich hauptsächlich als visuelle Lerner betrachten, kommt der auditive Lernstil meistens trotzdem als Nebenlernstil vor und umgekehrt. Die Interviews deuten auch an, dass ein weiterer Nebenlernstil der meisten Mischtypen der *taktile* Lernstil ist, der bei dieser Probandengruppe nicht als Hauptlernstil vorkommt. Keiner der Probanden gibt an, dass die Bewegung des Körpers eine Rolle beim Lernen spielen würde. Also kann man nicht sicher sagen, ob jemand dieser Probanden den kinästhetischen Lernstil vertritt.

6.4.2 Lernstile die in den Lernerberichten zum Vorschein kommen

Wie schon erwähnt wurde, wird in dieser empirischen Untersuchung Grotjahns (2003) Klassifikation der Lernstile berücksichtigt. Meiner Ansicht nach beinhaltet seine Klassifikation solche Lernstildimensionen, die besonders für das Fremdsprachenlernen relevant sind. Die Lernstildimension *Bevorzugung eines speziellen Wahrnehmungskanals* wurde in Unterkapitel 6.4.1 dargestellt. Die Lernstildimensionen, die hier noch betrachtet werden, sind:

- *analytisch* vs. *global*
- *reflexiv* vs. *impulsiv*
- *Ambiguitätstoleranz* vs. *Ambiguitätsintoleranz*

In den Interviews beschreiben die Probanden zuerst, wie sie für Deutschtests lernen, wobei sie auch ihr Lernen im Allgemeinen erläutern. Danach werden die Probanden gefragt, ob sie wissen, was Lernstrategien sind. Die Antworten der Probanden zeigen, dass die meisten Probanden Lernstrategien und Lernstile als Synonyme verstehen. Danach wird ihnen erklärt, was Lernstrategien und Lernstile sind und werden gefragt, ob sie wissen, was für ein Lernstil sie selbst vertreten. Alle Probanden verstehen den

Begriff Lernstil als die Lernstildimension *Bevorzugung eines speziellen Wahrnehmungskanals*. Die Mehrheit der Probanden kann wenigstens die *visuellen* und *auditiven*, manchmal auch entweder die *kinästhetischen* oder die *taktilen* Perzeptionsstile beschreiben.

An dieser Stelle muss daran erinnert werden, dass obwohl Lernstile auch hier bipolar charakterisiert werden, davon ausgegangen wird, dass die meisten Probanden sich irgendwo zwischen den Endpolen (z.B. analytisch/global) einordnen lassen.

Die erste Lernstildimension ist der *analytische vs. globale* Stil. Lerner, die einen eher *analytischen* Lernstil haben, gehen beim Lernen von den Einzelkomponenten aus und setzen sie erst später zu einem Ganzen zusammen. Sie konzentrieren sich vorwiegend auf die Grammatik und sprachliche Korrektheit, während solche Aufgaben, bei denen sie selbst kommunizieren müssen, ihnen meistens nicht in gleicher Weise gefallen. Lerner mit einem *globalen* Stil wiederum konzentrieren sich zuerst auf das Ganze bzw. das Gesamtbild, bevor sie die Details betrachten. Sie bevorzugen oft kommunikative Lernsituationen und Gruppenarbeit. (Grotjahn 2003, 328; vgl. auch Aguado & Riemer 2010, 854.) An dieser Stelle wird betrachtet, wie die Lerner anfangen, über ihr Lernen für Tests zu erzählen: ob sie mit den Einzelkomponenten (z.B. Wörter) beginnen, oder ob sie sich das Gesamtbild zuerst ansehen. Es wird auch beachtet, ob sie kooperativ mit Anderen arbeiten. Im folgenden Beispiel beschreibt eine Lernerin, wie sie anfängt, für Deutschtests zu lernen:

luen ekan niinku sanoja koska sitten kun mä oon lukenu niitä sanoja, nii sit mun on helppo niinku myös sitä kielioppia kun on jotain niinku sillai pohjaa millä niinku alottaa. (...) Sitten mä opettelen kielioppia. (...) sitten myös niinkun mä tykkään jos mulla on kursseja jonkun kaverin kanssa tai tutun kanssa, niin sen kanssa on hyvä lukee sillai vaik et sovitaan että toinen lukee ja toinen sit yrittää opettaa. Must se se on niinku... se ainaki toimii. (ich lerne zuerst die Vokabeln, nämlich wenn ich die gelernt habe, dann fällt es mir leicht auch die Grammatik zu lernen, weil man dann so eine Basis hat, von der man weitergehen kann. (...) Danach lerne ich die Grammatik. (...) dann mag ich es auch, wenn ich dieselben Kurse mit einem Freund oder Bekannten habe, also dann mit dem es gut so zu lernen ist, dass wir so entscheiden, dass der Eine lernt und der Andere versucht dann zu lehren.) (6)

Die Lernerin gibt an, dass sie sofort mit dem Lernen der Vokabeln anfängt, und danach mit der Grammatik weitermacht. Sie sagt, dass das Lernen der Grammatik

leichter ist, wenn die Vokabeln als Grundlage dienen. Ihre Vorgehensweise zeigt, dass sie bei einzelnen Komponenten anfängt und in dieser Hinsicht als Vertreterin des *analytischen* Lernstils betrachtet werden kann. Die Lernerin erzählt jedoch auch, dass es ihr gefällt, wenn sie zusammen mit einem Freund lernen kann, da sie sich gegenseitig helfen. Es zeigt sich, dass Lerner mit einem *globalen* Stil das kooperative Lernen mögen. Wie aber schon erwähnt wurde, lassen die meisten Lerner sich irgendwo zwischen den zwei Endpolen einer Lernstildimension einordnen (vgl. 3.2). Dieses Beispiel veranschaulicht, dass die Lernerin nicht eindeutig nur einen Lernstil vertritt, sondern Charakteristika sowohl des *analytischen* als auch des *globalen* Lernstils zeigt. Aus den Interviews geht hervor, dass die meisten Probanden auf eine ähnliche Weise beim Lernen von den einzelnen Komponenten (Vokabeln oder Grammatik) ausgehen. Alle Probanden geben aber auch an, dass sie z.B. ab und zu mit ihren Mitschülern kooperieren. Die Mehrheit der Probanden arbeitet jedoch meistens alleine. Im Ergebnis deuten die Interviews an, dass die meisten Probanden dem *analytischen* Stil näher sind als dem *globalen* Stil, da ihre Berichte eher das Lernen der einzelnen Komponenten der Sprache betonen.

Die Lernstildimension *reflexiv vs. impulsiv* bezieht sich auf die Art und Weise, wie Lerner Entscheidungen bei Problemlösungen treffen. Wenn es z.B. um komplexe Problemlösungsaufgaben geht, denken reflexive Lerner länger und gründlicher nach als impulsive Lerner. (Grotjahn 2003, 328, vgl. auch Julkunen 1998, 28.)

Beim Schreiben und Sprechen planen *reflexive Lerner* ihre Äußerungen und streben nach sprachlicher Korrektheit. Der folgende Beleg stammt von einer Lernerin, die gefragt wird, ob ihr das Sprechen irgendwie unangenehm ist:

Joo on siis että, ja mullon muutenkin vähän sellanen mentaliteetti itseni kans et jos mä en tiedä jotain varmasti niin sit mä en avaa suutani et mä en sano mitään mistä mä oon epävarma. Mä en sen takia esim tunneillakaan hirveesti viittaa, et kyl mä nyt pari kertaa tunnissa saatan viitata mut vaan sellasia mulle päivänselviä asioita. ... (Ja das ist es, also ich habe sowieso so eine Mentalität, dass wenn ich nicht ganz sicher bin, also dann mache ich den Mund nicht auf, also ich sage nichts, worüber ich unsicher bin. Deswegen melde ich mich nicht sehr oft im Unterricht, also ein paar Mal kann ich mich melden, aber nur bei solchen Sachen, die mir sonnenklar sind. ...) (1)

Die Lernerin gibt an, dass sie sich sicher sein will, dass ihre Äußerung sprachlich korrekt ist, bevor sie etwas sagt, und dass sie eher nichts sagt als dass sie

möglicherweise etwas Falsches sagt. Aus ihrem Interview geht nicht hervor, wie lange und gründlich diese Lernerin über Aufgaben nachdenkt. Jedoch kann man sehen, dass sie aufgrund ihres Strebens nach grammatischer Korrektheit eher eine Vertreterin des *reflexiven* Lernstils ist.

Am anderen Ende dieser Lernstildimension sind *impulsive Lerner*, die mehr Wert auf spontane Kommunikation legen und denen die sprachliche Korrektheit nicht so wichtig ist. Im folgenden Beispiel hat die Lernerin erzählt, dass sie Bekannte in Deutschland hat und mit ihnen dort auch Deutsch gesprochen hat. Sie wird gefragt, wie ihr das Sprechen vorkam:

I: Miltä se tuntu susta se saksan puhuminen siellä? (Wie kam es dir vor dort Deutsch zu sprechen?)

Ihan kivalta, kyl sitä vois ehkä enemmänkin puhua. (Ganz angenehm, man könnte schon mehr sprechen.)

I: Niiniin mut sua ei kuitenkaan jännitä se puhuminen silleen kuitenkaan? (Ja ja, aber das Sprechen macht dich nicht nervös oder so?)

Ei kun ei se oikeestaan ole niin justinsa siellä kun puhuu niin ei sen tarvi olla kieliopillisesti niin oikein. (Nein, weil eigentlich ist es nicht so ganz genau dort wenn man spricht, also es muss grammatisch nicht total richtig sein.) (2)

Die Lernerin gibt an, dass das Sprechen sie nicht nervös macht und ihr die sprachliche Korrektheit weniger wichtig ist, wenn sie mit ihren Deutschen Bekannten spricht. Obwohl man nicht genau wissen kann, ob diese Lernerin bei Problemlösungen reflexiv oder impulsiv vorgeht, zeigt diese Äußerung Charakteristika des *impulsiven* Lernstils. Die meisten Probanden geben an, dass sie ihre Äußerungen immer vorsichtig planen und dass sie sich sehr auf die sprachliche Korrektheit konzentrieren. Die Interviews deuten also an, dass diese Probanden eher den *reflexiven* Lernstil vertreten.

Mit der Lernstildimension **Ambiguitätstoleranz vs. Ambiguitätsintoleranz** wird die Tendenz der Lerner bezeichnet, mehrdeutige, widersprüchliche oder unvollständige Informationen zu ertragen. Beim Lernen einer Fremdsprache können Lerner nicht immer jedes Wort verstehen, also erfordert das Fremdsprachenlernen viel Ambiguitätstoleranz. *Ambiguitätsintolerante* Lerner werden nervös, wenn sie nicht jedes Wort genau verstehen. Laut Grotjahn hat die Ambiguitätstoleranz auch einen Einfluss auf die Bereitschaft der Lerner zu autonomem Lernen. Sie scheint bei

solchen Lernern geringer zu sein, die wenig Toleranz für Ambiguitäten aufweisen. (Grotjahn 2003, 328; vgl. auch Aguado & Riemer 2010, 855.)

Eine Lernerin wird im Interview gefragt, was ihr am schwierigsten beim Lernen von Deutsch fällt und was sie dagegen eher als angenehm empfindet. Das folgende Beispiel veranschaulicht, wie sich die Ambiguitätstoleranz der Lerner zeigen kann:

Musta on kiva kun jos jotain pystyis niinku päätteleen ni se on musta aina niinku kivointa ja se ulkoo-opettelu on ehkä tyhmintä (...) (Ich finde es schön, wenn ich etwas schlussfolgern kann, also das ist immer am schönsten und das Auswendiglernen ist vielleicht am blödesten (...))

(...)

Nyt mulla tulee siihen aikasempaan kysymykseen et niinku mikä on kivaa ja mikä ei, niin ehkä niinku jos pitää laajentaa niin puhuminen ei oo kivaa, mutta sitten niinku taas esimerkiksi luetunymmärtämiset ja semmoset on musta kivoja. (Jetzt also zu der Frage was angenehm ist und was nicht, also wenn man erweitern sollte, also Sprechen macht mir keinen Spaß, aber dann Leseverständnisübungen und solche dagegen finde ich schön.) (6)

Die Lernerin gibt an, dass es ihr am besten gefällt, wenn sie selbst etwas schlussfolgern kann. Dazu erklärt sie, dass während ihr das Sprechen nicht angenehm ist, ihr z.B. Leseverstehensaufgaben gefallen. Bei Leseverstehensaufgaben können Lerner oft nicht jedes einzelne Wort sofort verstehen, sondern sie sollen Bedeutungen aus dem Kontext erschliessen. Da die Lernerin damit einverstanden ist, dass sie nicht immer jedes Wort verstehen kann und sogar meint, dass es ihr gefällt, wenn sie selbst Schlüsse ziehen kann, zeigt das, dass der Lernstil dieser Lernerin eher *ambiguitätstolerant* ist.

Man kann nicht direkt sagen, wer von dieser Probandengruppe *ambiguitätstolerant* oder *-intolerant* ist. Keiner der Probanden gibt an, dass es ihm unangenehm ist, wenn er selbst nicht jedes Wort versteht. Sie sagen klar und deutlich, dass sie sich eher dann unangenehm fühlen, wenn sie selbst die Sprache mündlich produzieren müssen. Bei den Kompensationsstrategien (vgl. 6.1.3) kommt auch hervor, dass die ganze Probandengruppe z.B. intelligente Vermutungen anstellen würde, wenn sie etwas nicht verstehen. Eine solche Vorgehensweise kann andeuten, dass der Lernstil der Probanden eher *ambiguitätstolerant* ist.

Alles im allem kann man aufgrund dieser Interviews jedoch nicht sicher sagen, wo sich die Probanden zwischen den Endpolen in jener Dimension einordnen. Bezüglich der Lernstildimension *analytisch* vs. *global* deuten die Interviews an, dass die meisten Probanden eher den *analytischen* Lernstil vertreten, da sie zum größten Teil von den einzelnen Komponenten der Sprache ausgehen, anstatt das Gesamtbild zu betrachten. Bei der Lernstildimension *reflexiv* vs. *impulsiv*, scheinen die meisten Probanden einen eher *reflexiven* Lernstil zu vertreten, da sie angeben, dass sie in der Kommunikation ihre Äußerungen vorsichtig planen und immer nach sprachlicher Korrektheit streben. Die Interviews deuten auch an, dass die Probanden eher als *ambiguitätstolerante* Lerner betrachtet werden können, da keiner von ihnen angibt, sich besonders unangenehm zu fühlen, wenn etwas nicht sofort verstanden wird. Wenn die Probanden direkt gefragt werden, ob sie wissen, welchen Lernstil sie vertreten, antworten sie, dass sie ungefähr wissen, welche Wahrnehmungskanäle sie bevorzugen. Die Mehrheit der Probanden ist ein „Mischtyp“, also sie vereinen also mehrere Lernstile.

6.5 Zusammenfassung und Auswertung der Ergebnisse

In diesem Kapitel werden die Ergebnisse der Untersuchung zusammengefasst und ausgewertet. Mit der vorliegenden Pro Gradu-Arbeit habe ich versucht, im Rahmen einer empirisch-explorativen Untersuchung herauszufinden, wie Lerner der gymnasialen Oberstufe außerhalb des Unterrichts Lernstrategien beim Fremdsprachenlernen gebrauchen. Das Ziel dieser Arbeit war herauszufinden, welche Lernstrategien die Lerner bevorzugen, inwiefern sie sich der Lernstrategien und ihrer eigenen Lernstile bewusst sind und ob sie Deutsch außerhalb der schulischen Arbeit gebrauchen. Anhand der exemplarischen Belege soll veranschaulicht werden, wie die Probanden ihr Lernen und ihren Strategiegebrauch beschreiben können.

Um den Gebrauch der Lernstrategien untersuchen zu können, wurde eine Untersuchung mit sieben Probanden einer gymnasialen Oberstufe durchgeführt. Die Untersuchungsmethode, die in der Untersuchung verwendet wurde, war das Themeninterview. Das Themeninterview erwies sich als geeignete Forschungsmethode für 15-16-jährige Lerner, da es beim Themeninterview immer die

Möglichkeit gibt, die Fragen zu spezifizieren und solche Themen tiefer zu besprechen, die den Probanden bekannt sind. Die Antworten und Äußerungen der Probanden waren auch von Zeit zu Zeit sehr umfangreich. Auch solche Themen wurden diskutiert, die nicht vorab geplant waren, sondern die dem Probanden oder der Interviewerin erst während des Interviews eingefallen sind. Meine Absicht als Interviewerin war, die Situation möglichst locker und angenehm zu machen. Die Interviewten sollten aktive Subjekte sein und möglichst frei über das Thema sprechen. Meiner Ansicht nach waren die Interviews in dieser Hinsicht erfolgreich. Wenn den Probanden dieselben Fragen in einem Fragebogen gestellt worden wären, wären die Antworten kaum so vielseitig und schöpfend gewesen. Es muss jedoch daran erinnert werden, dass durch die Interviews nur ermittelt werden kann, was die Probanden über ihren Strategiegebrauch berichten, aber nicht, welche Strategien sie tatsächlich gebrauchen. Das Hauptziel meiner Analyse war es folglich, aus den Äußerungen der Probanden ihre Bewusstheit über Lernstrategien und ihren Strategiegebrauch annähernd zu erschließen.

Die Ergebnisse der Untersuchung können folgendermaßen zusammengefasst werden:

- Die Analyse der Lernerberichte zeigt, dass die primären direkten Lernstrategien, die von dieser Probandengruppe oft gebraucht werden, kognitive Strategien sind. Die Probanden sind sich deutlich der Mehrheit der kognitiven Strategien bewusst und können auch ohne Nachfrage angeben, wie man sie anwendet. Wenn die Probanden ihr Lernen für Tests oder ihr Lernen im Allgemeinen beschreiben, sind es zum größten Teil kognitive Strategien, die in ihren Berichten hervorgehoben werden. Die beliebteste Lernstrategie „Wiederholung“ erweist sich als eine automatisierte Strategie. Die Probanden geben an, dass sie durch regelmäßige Wiederholung z.B. Wörter auswendig lernen.
- Die sekundären direkten Lernstrategien, die von dieser Probandengruppe gebraucht werden, sind Gedächtnisstrategien. Die Gedächtnisstrategien werden zum größten Teil nicht explizit benannt, wenn die Probanden über ihr Lernen erzählen, sondern werden erst durch die Kontrollfragen erkannt. In den meisten Fällen kommt ihre Anwendung erst dann zum Vorschein, nachdem sie direkt zu diesen Strategien befragt werden. Die Probandengruppe gibt an, dass sie diese

---

Strategien relativ vielfältig anwendet, jedoch findet der Gebrauch im Vergleich zu kognitiven Strategien seltener statt.

- Die Lernstile der Probanden sind ansatzweise bei der Wahl der kognitiven und Gedächtnisstrategien zu sehen. Lernstrategien wie z.B. „Visualisierung“, „semantische Kartierung“, „schriftliche Übung“ und „Kontexte finden“ kommen meistens bei solchen Probanden vor, die sich selbst als Vertreter des *visuellen* und/oder *taktilen* Lernstils sehen.
- Anhand der Ergebnisse der Untersuchung kann auch die Frage beantwortet werden, was die Probanden tun, wenn ihre eigenen sprachlichen Fähigkeiten nicht ausreichen. Aus den Interviews hat sich ergeben, dass diese Probandengruppe, obwohl sie den Begriff „Kompensationsstrategie“ nie gehört hat, trotzdem im Prinzip weiß und beschreiben kann, wie sie Lücken in ihren Sprachkenntnissen schließen können. Die Probanden geben an, dass sie am häufigsten die Strategie „um Hilfe bitten“ gebrauchen, besonders im Unterricht oder beim Lernen für Tests, wenn sie etwas nicht wissen oder nicht verstehen. Die Probanden sind auch der Meinung, dass sie die Strategie „Sprache wechseln“ gebrauchen, also je nach Situation in die Muttersprache oder in eine andere Fremdsprache wechseln, wenn ihre eigenen Deutschkenntnisse nicht ausreichen.
- Die Analyse der Interviews zeigt, dass sich die Probanden ihrer metakognitiven Fähigkeiten eher nicht bewusst sind. Die Mehrheit dieser Probandengruppe wendet die metakognitiven Strategien an, aber die Anwendung geschieht eher unbewusst. Die Probanden können jedoch auf Nachfrage die metakognitiven Strategien erkennen und angeben, ob sie die Strategien gebrauchen.
- Die Mehrheit der Probanden deutet an, dass sie affektive Strategien gebrauchen. Die Strategien sind aber auch eher automatisierte Vorgehensweisen. Hauptsächlich wissen die Probanden, wie sie zuhause mit Stress umgehen können, aber es bleibt unklar, ob sie wissen, wie sie die affektiven Strategien einsetzen können, gerade bevor man einen Test macht oder z.B. eine Rede hält.
- Die Forschungsergebnisse zeigen, dass nur wenige Probanden selbst erzählen können, was Lernstrategien sind. Die meisten Probanden verstehen die Begriffe „Lernstrategie“ und „Lernstil“ zuerst als Synonyme. Wenn ihnen die

Lernstrategien erklärt werden, geben einige Probanden an, dass sie im Fremdsprachenunterricht ab und zu Hinweise bekommen, wie man lernen kann. Wenn die Probanden ihr Lernen im Allgemeinen beschreiben, können Lernstrategien in ihren Berichten aufscheinen. Auf Nachfrage können die Probanden auch angeben, ob sie die gewisse Strategie kennen oder nicht und ob sie wissen, wie man sie gebrauchen kann. Jedoch kennen die meisten Probanden im Prinzip den Terminus „Lernstrategie“ nicht. Sie sind sich zuvor der Vorgehensweisen und Handlungen bewusst, nicht jedoch der expliziten Strategien an sich.

- Die Ergebnisse der Untersuchung zeigen, dass es kein deutliches Strategietraining in der Schule gibt. D.h., dass sowohl direkte als auch indirekte Lernstrategien nur wenig in der Schule vermittelt werden. Nur ein Proband kann sich daran erinnern, dass er in der Schule über Lernstrategien informiert worden ist.
- Die Forschungsergebnisse zeigen, dass es Bedarf an sog. Strategietraining gibt. Die Mehrheit der Probanden ist der Meinung, dass sie gerne mehr Hinweise bekommen würden, wie sie ihr Lernen effektiver machen könnten. Besonders gerne würden sie Hinweise darauf bekommen, welche Lernstrategien sie gebrauchen können, um das Sprechen von Deutsch und ihre kommunikative Kompetenz zu verbessern.
- Die Probanden geben an, dass sie wissen, was *Lernstile* sind. Die meisten Probanden meinen, dass sie in der Schule gelegentlich über Lernstile gehört haben. Die meisten Probanden sind sich bezüglich der bevorzugten Wahrnehmungskanäle ihrer Lernstile bewusst. Die meisten Probanden erweisen sich als Mischtypen, also vertreten sie mehrere Lernstile. Die *visuellen* und *auditiven* Lernstile werden häufig sowohl als Hauptlernstile als auch als Nebenlernstile genannt. Ungefähr die Hälfte der Probanden vertritt auch den *taktilen* Lernstil als Nebenlernstil. Bei den weiteren Lernstildimensionen kann man nicht sicher sagen, wo sich die Probanden zwischen den Endpolen in jener Dimension einordnen, aber die meisten Probanden vertreten bis zu einem gewissen Grad die *analytischen*, *reflexiven* und *ambiguitätstoleranten* Lernstile.

- Die Ergebnisse der Untersuchung zeigen, dass die Mehrheit der Probanden Deutsch auch außerhalb der schulischen Arbeit gebraucht. Die Probanden geben an, dass sie den Gebrauch als Lernen betrachten. Eine Lernstrategie, die sie außerhalb der schulischen Arbeit besonders gebrauchen, ist die kognitive Strategie „naturalistisches Üben“. Die Probanden hören z.B. deutsche Musik und sehen sich deutsche Filme an. Viele von ihnen geben trotzdem an, dass sie gerne auch mehr aktuelle Hinweise für das „naturalistische Üben“ bekommen würden. Einige Probanden meinen, dass die Hinweise, die sie im Unterricht bekommen, nicht sehr interessant sind. Solche Übungsanlässe, bei denen sie das Internet anwenden könnten, scheinen ihnen zu gefallen.

7 Schlusswort

In dieser Pro Gradu-Arbeit wurde untersucht, wie Lerner der gymnasialen Oberstufe außerhalb des Unterrichts Lernstrategien beim Fremdsprachenlernen gebrauchen. Als theoretischer Hintergrund dienten Ansätze der kognitiven und konstruktivistischen Lerntheorien und der Lernstil- und Lernstrategientheorien. Die Klassifikation der Lernstrategien von Oxford (1990) wurde als Ausgangspunkt gewählt. Durch eine qualitative Fallstudie wurde herausgefunden, welche Lernstrategien die Lerner bevorzugen und inwiefern sie sich der Lernstrategien und ihrer eigenen Lernstile bewusst sind. Mit Hilfe der Themeninterviews wurden Daten erlangt, wie die Probanden ihr Lernen und ihren Strategiegebrauch beschreiben können.

Durch die Analyse der Lernerberichte wurde herausgefunden, dass die Probanden Lernstrategien in einer relativ vielfältigen Weise gebrauchen. Die meisten Probanden kennen jedoch im Prinzip den Terminus „Lernstrategie“ nicht. Sie sind sich zuvor der Vorgehensweisen und Handlungen bewusst, nicht jedoch der expliziten Strategien an sich. Es kann festgestellt werden, dass die Probanden sich der direkten Lernstrategien relativ bewusst sind. Beim lernen für Tests bevorzugen die Probanden kognitive Lernstrategien. Auf Nachfrage können sie auch die Gedächtnisstrategien und Kompensationsstrategien erkennen und beschreiben, wie sie gebraucht werden. Der indirekten Strategien sind die Probanden sich eher nicht bewusst. Es wurde auch

herausgefunden, dass die Probanden sich bezüglich ihrer Lernstile mehr bewusst sind. Die Ergebnisse zeigen auch, dass sowohl direkte als auch indirekte Lernstrategien nur wenig in der Schule vermittelt werden. Die Forschungsergebnisse zeigen, dass die Probanden eine positive Einstellung zu evtl. Strategietraining haben. Die Ergebnisse der Untersuchung zeigen, dass die Mehrheit der Probanden Deutsch in unterschiedlichem Maß auch außerhalb der schulischen Arbeit gebraucht.

Das Thema bietet mögliche interessante Anregungen für weitere Untersuchung. Beispielsweise wäre es interessant, das Thema z.B. durch Beobachtung zu erweitern und zu untersuchen, wie Lernstrategien tatsächlich gebraucht werden. Dazu wäre es interessant herauszufinden, welche Ergebnisse durch Strategietraining erreicht werden könnten.

Literaturverzeichnis

- Aguado, Karin & Riemer, Claudia (2010) „Lernstile und Lern(er)typen“ In: Krumm et al. (2010), 850-858.
- Bausch, Karl-Richard & Christ, Herbert & Krumm, Hans-Jürgen (Hrsg.) (2003), *Handbuch Fremdsprachenunterricht*. 4. vollständig neu bearbeitete Auflage. A. Francke Verlag. Tübingen und Basel.
- Bimmel, Peter (2010) „Lern(er)Strategien und Lerntechniken“ In: Krumm et al. (2010), 842-850).
- Bimmel, Peter & Rampillon, Ute (2000), *Lernerautonomie und Lernstrategien*. Langenscheidt, Berlin.
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana (2001) „Teemahaastattelu: opit ja opetukset“ In: Aaltola & Valli (2001), 24-42)
- Grotjahn, Rüdiger (2003), „Lernstile/Lerntypen“ In: Bausch et al. (2003), 326-331.
- Jaakkola, Hanna (Hrsg.) (2000), *Kielenoppijan opiskelutaitoja kehittämässä*. Opetushallitus. Hakapaino Oy, Helsinki.
- Julkunen, Kyösti (1998), *Vieraan kielen oppiminen: A2-kielen opiskelijoidenoppimisstrategiat ja opiskelunkokeminen*. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia no. 73. Joensuun yliopistopaino. Joensuu.
- Hentunen, Anna-Inkeri (2003), *Rakennetaan kielitaitoa. Käytännön konstruktivismia kielenopettajille*. WSOY, Helsinki.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Paula & Sajavaara, Paula (2009), *Tutki ja kirjoita*. Tammi. Helsinki.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2011), *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Yliopistopaino, Helsinki.
- Holec, Henri (1979), *Autonomy and Foreign Language Learning*. Council for Cultural Co-Operation of the Council of Europe.

-
- Kristiansen, Irene (1998), *Tehokkaita oppimisstrategioita. Esimerkkinä kielet.* Opetushallitus, WSOY, Helsinki.
- Krumm, Hans-Jürgen & Fandrych, Christian & Hufeisen, Britta & Riemer, Claudia (Hrsg.) (2010), *Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Ein internationales Handbuch.* Halbband 2. De Gruyter Mouton. Berlin/New York.
- Naiman N. & Fröhlich M. & Stern, H.H. & Todesco, A. (1978) *The Good Language Learner.* The Ontario Institute for Studies in Education, Toronto.
- O'Malley, J. Michael & Chamot, Anna Uhl (1990), *Learning Strategies in Second Language Acquisition.* Cambridge University Press, Cambridge.
- Oxford, Rebecca L. (1990), *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know.* Newbury House Publishers, New York.
- Rampillon, Ute (1994), *Autonomes Lernen im Fremdspracheunterricht – Ein Widerspruch in sich oder eine neue Perspektive..* In: *Die neueren Sprachen* 5/1994, 455-467.
- Schmidt, Claudia (2010), "Kognitivistische/Konstruktivistische/Konnektionistische Ansätze" In: Krumm et al. (2010), 805-817.
- Wenden, Anita & Rubin, Joan (1987), *Learner Strategies in Language Learning.* Prentice-Hall International, UK.
- Wolff, Dieter (1994), „Der Konstruktivismus: Ein neues Paradigma in der Fremdsprachendidaktik“. In: *Die neueren Sprachen*, 5/1994, 407-429.
- Wolff, Dieter (2003), „Lernerautonomie und selbst gesteuertes Lernen: Überblick“. In: Bausch et al. (2003), 321-326.

Internetquellen:

(überprüft am 30.4.2013)

Internetquelle 1: Wolff, Dieter, *Lernstrategien: Ein Weg zu mehr Lernerautonomie.*
<http://paedpsych.jk.uni-linz.ac.at:4711/LEHRTEXTE/Wolff98.html>

Internetquelle2: Tampereen kaupungin lukion opetussuunnitelma 2010. Vieraat kielet
5.5

[http://www.tampere.fi/material/attachments/1/5gWB9Qrph/LUKIO OPS 2004 paivitys0804
2009 ja 18032010 1.pdf](http://www.tampere.fi/material/attachments/1/5gWB9Qrph/LUKIO OPS 2004 paivitys08042009 ja 18032010 1.pdf)

Anhang 1: Interview 1

Ok... eli aloitetaas. Nyt mä kysyn sulta asioita liittyen sun kokeisiin lukemiseen, läksyjen tekemiseen ja tämmösiä. Eli hyvin niinku vapaasti ja omin sanoin voit puhua. (...) Kuinka monta vuotta sä oot opiskellu saksaa?

(0:33) Hmm.. Mä alotin kolmannella (...) eli peruskoulusta ekana kielenä ja sitten lukio-opintoja nyt toista vuotta menossa.

Eli saksa on sun A1-kieli sitten?

(0:53) Joo on.

Koska sä oot, sä oot sit englannin alottanut neljännellä vai viidennellä?

(0:57) Joo, neljännellä, muistaakseni ainakin.

No siis, okei, nyt sit ihan niinku vapaasti saisit kertoa että miten niinkun - kun sä lähdet lukeen saksan kokeisiin, (...) miten sä toimit, niinku mitä missä milloin, (...) niinku yleisesti ottaen kun sä lähdet lukeen kokeisiin. Että tottakai jokainen koe on erilainen jokainen koealue on vähän erilainen. Koko tää prosessi kun sä luet kokeisiin, niin miten sä toimit, mistä sä lähet liikkeelle ja niin.

(1:32) No mulla on usein sillain että mä luen aika paljon niinkun sanastoja. Öö, koska mulla on joku tällanen ulkoolukumuisti suht hyvä, et mä opin helposti sanastoja. Sit kun mä oon opiskellu ne sanastot niin mä usein niin mä rupeen meneen niitä – kun monissa kirjoissa on sellasia syvennyksiä, kappaleisiin, niin sit mä käyn läpi ne syvennyslauseet. Ja sit joskus, jos on sillä tuulella, aina ei jaksa, niin mä luen niitä kappaleita läpi.

Miten sä niinku niitä sanastoja sitten, jos sä niistä kerta lähdet liikkeelle, niin miten sä niitä sit luet tai opettelet?

(2:17) Mä peitän sen saksankielisen puolen, katon niitä suomenkielisiä ja keskityn niihin kun usein on tummennettuja sanoja. Mä keskityn sit niihin, ellei niissä muissa sanoissa oo sellasia mitä mää ajattelin että tää on ollu ja mä en muista sitä, mun tarvii opetella se. Tai mä ajattelen et se on muuten mulle tärkeä sana.

Joo okei, ooksä sit sillai niinku et kun sä paljastat sen listalla sen sanan että sit sä vaan käyt sitä uudestaan ja uudestaan läpi. Vai miten sä sit , et sä vaan ikäänku muistat sen aina sit?

(2:52) Joo siis, mä käyn sen pari kertaa läpi sillai kerta.. sana sanalta, ja sitten.. sitten tota kun mä alan muistaa niitä niin mä käyn ne vaikeet sanat läpi sen jälkeen.

(3:09) Ja sit mä useimmiten kertaan epäsäännölliset verbit kans kokeeseen, koska ne tuppaa aina unohtumaan. Ja mä teen samallalailla niillä, et mä katon aina sen infinitiivin ja tän preesensin ja perfektin ja imperfektin. Ja mitäs vielä..

Opetteleks sä niitä sit samaan tapaan?

(3:33) Joo että peitän ne saksankieliset vastaukset niin että mulla on pelkästään se verbi suomeks siinä. Ja sitten mä käyn ne läpi.

(3:44) Ja sitten sen lisäksi mä kertaan ne kurssin aikana käydyt rakenteet ja joskus jos mä niinkun huomaan esim jotain tekstiä tuottaessa jos mä huomaa et jokin rakenne on niinku unohtunut sit mä yritän niinku löytää sen jostain aikasemmasta kirjasta ja käyn sen läpi mutta emmä usein.. Mä en oo hirveen niinku sillai viitseliäs.. opiskelijana. Tää kaikki saattaa tapahtua yhen päivän aikana. Mä saatan joskus alkaa lukeen, niinku lukiossakin vielä kokeisiin vasta edeltävänä päivänä.

Siis onks sulla just sillee, mä vielä palaan tohon vielä et kun sä katot niitä listoja, et se jää sulla vaan mieleen vai?

(4:34) Joo et.. mulla on sellanen siinä suhteessa hyvä muisti, et joskus mulla on niinku... emmä tiä ei se oo valokuvamuisti, mut se on joku sellanen muisti et mä muistan niinku jopa siinä koetilanteessa niin mä saatan muistaa että mikä sana oli minkä sanan jälkeen, niin sen kautta hakee niitä, että mitä sanoja siinä oli ympärillä, sit mä saatan muistaa siitä et mikä joku sana oli saksaks.

Mut et sä et lue aina niitä kappaleita mitä siinä?

(05:09) Joo en välttämättä, että mä saatan lukee pelkästään ne syventävät lauseet tai vastaavat

Onks ne syvenävät jutut sit semmosia että ne on samaa teemaa kun siinä kappaleessa?

(05:21) Ne syventävät jutut on usein sellasia, että ne on otettu siitä kappaleesta.. ne on sellasia lauserakenteita tai sanontoja jotka on yleisiä kielessä, ja sitten ne on poimittu erikseen, ja sitten tapoja ilmaista itseään.

(...)

Reenaatko jotenkin erikseen kuullunymmärtämistä tai suullista?

(7:25) Mä en oo hirveesti saksasta.. et joskus sillon tällön katon jakson jotain saksalaista ohjelmaa, et ne on usein niitä saksalaisia saippuasarjoja tai sit Poliisikoira Rex, et ne ei sillee jaksa kiinnostaa .. et sit sitä ei tuu harjoteltua. Eikä myöskään oikeastaan sit sitä saksan lukemistakaan tuu muuten ku koulussa... Mulla on jotenkin vasta nyt tällä kurssilla jotenkin ruvennu parantumaan se saksan ymmärtäminen kun yhtäkkiä tän opettajan kurssilla puhutaan niin paljon saksaa (7:59) Puhutaan kokoajan

saksaa, ei anneta ohjeitakaan suomeks, niin se jotenkin on tässä kuukaudessa parantunu tosi paljon.

Niin et se on vähän ku on pakko niin..

(08:14) Just niin.

Onks sul viel jotain, mitä sä teet? Tuleeko mitään mieleen?

(08:23) Hmm.. Sitä mä kyllä teen että mä teen että mä kuuntelen jonkin verran saksankielisiä lauluja, et usein niinku jos tunnilla kuunnellaan joku, niin mä saatan sit kuunnella tai saattaa olla jossain leffassa tai sarjassa mä kuulen jonkun sellasen, sit tota sit mä rupeen sillain kuunteleen ja usein mä opettelen ne ulkoo sillai et mä pystyn sit laulaan mukana.

Mietitkö ikinä että tämmöistä kaikkea vois tehdä, mutta en vaan ehdi tai jaksa. Voisin tehdä vielä tätä, mutta sit sä et tee, sä vaan ajattelet.

(10:31) (...) Se että kuuntelis ja lukis enemmän saksaa ja... Saksaan täytyis lähteä johonkin pikku lomalle tai vastaavalle.

(...)

(10:59) En mä oo suomessa puhunu saksaa kertaakaan muutakun tunneille, eli en oo tavannu koskaan ketään sellasta. Kesällä mä tapasin ruotsissa yhen miehen jolle mä yritin puhua saksaa! Se oli onneks aika ymmärtäväinen ja anteeksantava.

(...) Jos sä päättäisit että nyt mä teen kaikkeni, mitä sä tekisit?

(11:45) Jos mä jostain syystä päättäisin että nyt mä tekisin kaikkeni... Mä varmaan lainaisin jonkun saksankielisen nuorisokirjan, ja sitten lukisin sen ja sit tekisin kaikkee mit mä normaalistikin tekisin, mutta huolellisemmin. Sit varmaankin tekisin niitä – mä en normaalisti oikeastaan tee niitä kirjan tehtäviä sillee vapaaehtoisesti, varmaan rupeisin käymään niitä jäljelle jääviä tehtäviä, täyttäisin ne. ... Ehkä mä tekisin tätä niinku pidemmällä aikavälillä, että ehtis se [kielitaito] kehittyä. ...

(13:50) Mä en tiedä pystyiskö nettiä jotenki käyttään saksaks kun sieltä mulle on tullut englanninkielentaitoo ainaskin hirveen hyvin.. Kun siis on netissä niin kaikki on englanniks. Et oiskohan mitään tapaa saada se niinku saksaks.

Säähän sen sanoit! Kylhän sieltä löytyis yhtä lailla. Ehkä se on vaan et ihmiset ei oo niin tietosia siitä.

(14:22) Ehkä siinä olis sellanen juttu mitä mä voisin tehdä yo-kirjotuksia varten.

(... yleistä juttelua blogeista)

Ok noniin nyt mä voin ottaa mun kysymyksiä näistä papereistakin. Eli tässähän oli nyt pointtina että mä kuuntelin millasia opiskelustrategioita sä käytät sun kokeisiin luvussa. (...) Ooks kuullu ikinä sellasta käsitettä kun oppimisstrategia?

(16:43) En oikeestaan oo kuullu mutta voin päätellä mitä se on.

Miten sä niinku kuvailisit mitä ne on?

(16:52) No varmaan se on niinku tapoja millä voi opiskella. Sellanen vähän niinku suunnitelma lainausmerkeissä, miten opiskella.

Se on nimenomaan jokaisen yksilön omassa päässään tekemä, ei ees paperille, et omassa päässä tekemä suunnitelma. Kaikkihan melkein käyttää niitä, mut suurin osa käyttää niitä tiedostamatta. Nyt mun tarkoituksena on yrittää saada selville, et kannattaisko esimerkiks just kielenopetuksessa niit alkaa ihan opettamaan. Varsinkin joku saksa kun sitä ei kuule missään eikä nää missään (...) Toinen juttu sitten on että tiedätkö sä mitä oppijatyypit on?

(18:18) Mä en muista nyt niitä hienompia nimiä niille mut oli ainakin visuaalinen ja olisko sit ollut auditiivinen siis kuulon perusteella

No nehän on just ne ns. hienommat.

(18:32) Joo no mä yritän nyt hienommilla. Niin olisko se sit se tekemällä oppimalla joku kinestik-

Kinesteettinen.

(18:43) Kinesteettinen, joo. Ja sit viimeseks, oliko vielä joku neljäs?

No noi kolme on ne mitä yleensä, mitä siinä niinkun (...) Asetaks sä ite ittes johonkin niistä?

(18:57) Mä olisin ehkä, no ainaki tekemällä sillain että ehkä tekemisen ja kuulemisen niinku yhdistelmä, koska tota et se ei onnistu niin että jos mä vaan yritän tehdä jotain tehtäviä itsekseni niin se ei onnistu, ja sekään ei myöskään onnistu jos mä vaan kuuntelen kun opettaja niinku puhuu, mutta mä en tee mitään, jos mä en tekis esim muistiinpanoja, niin sit se ei jää mieleen. Ja mitäs sit, onkohan mä visuaalinen? Mitä se visuaalinen sillai niinku tarkoittaa oikeestaan?

Niin, emmä tiä siis sillee et jos jää kuvat mieleen.

(19:43) On mulla sillai siis että on just se että mä muistan niitä tekstejä sillai jotenkin näön perusteella mä en oikein tiedä et miten se toimii. Mut mä oon ehkä kuitenkin enemmän semmonen kinesteettinen ja auditiivinen.

(...) Suurin osahan on näitä sekotuksia, ja niitä on vielä tosi monia eri jaotteluja, et niitä pystyy jakaen et jotkut oppijatyypit on hyvin tämmösiä herkkiä ympäristön vaihteluille ja osa taas on niinku sillee että kaikki käy ja pystyy sietään suurta epävarmuutta eikä niinkun [epäselvä] (...)

Sä vaikutit siltä et sä olit hirveen helpottunut että tämä saksalainen keskustelu kumppani oli tällainen anteeksiantavainen ja sillee, et onks sulla sit se et saksassa on jotenki epävarmaa se puhuminen

(20:51) Joo on siis että, ja mullon muutenkin vähän sellanen mentaliteetti itseni kans et jos mä en tiedä jotain varmasti niin sit mä en avaa suutani et mä en sano mitään mistä mä oon epävarma. Mä en sen takia esim tunneillakaan hirveesti viittaa, et kyl mä nyt pari kertaa tunnissa saatan viitata mut vaan sellasia mulle päivänselviä asioita. Mullon joku sellanen että mä en halua puhua jollekin joka puhuu äidinkielenään sitä kieltä jota mä yritän siinä sopertaa niin mä en halua puhua sille jos mä tiedän et mä teen kuitenkin paljon virheitä ja että se ei välttämättä edes saa selvää mitä mä yritän sille sanoa.

Mitenköhän tollaista sais saksantunneilla helpotettua, mä en tiedä pitäskö se jotenkin olla paljon saksankielisempää se opetus heti alusta alkaen.

(21:59) Mulle on vasta tässä lukion aikana, edellisen vuoden puolivälistä vasta alkanu tulla sellanen et mä uskallan edes vähän puhua, edes kaverille tai opettajalle. Ja se on just se että sitä ennen peruskoulussa annettiin kaikki ohjeet aina suomeks ja se mitä opettajan suusta saksaks kuuli nii oli suunnilleen ”Seid ihr fertig?” ja ”gut”, sillai niinku yksittäisiä sanoja ja fraaseja, jotka kyllä sitten oppi tuntemaan, mut kun ei sille tarvinnu vastata saksaks, ei se kysyny saksaks, sillai et se on ainaski mua sillee vähän helpottanut ja sit se ajatus siitä että tällä tunnilla toimitaan saksaksi ja me yritämme kaikki parhaamme että kaikki tapahtuu saksaksi.

Teetteks te paljon sitten keskusteluharjoituksia semmosia tai siis ollenkaan?

(22:58) On meillä aika paljon tai ainaski tällä kurssilla on ollu, että on melkein joka tunti ainakin yks keskusteluharjoitus, sellanen lyhyempi tai sit vähän pidempikin.

(...) Sitten kun kaikkien on pakko, niin sitten se ei ehkä oo niin stressaavaa. (...) Kotitehtävät (...) teeskä ne sillee ajan kanssa vai nopeesti?

(23:44) Mä teen ne sillon kun (...) mä teen kotitehtävät yleensä vaan sillon jos se asia on mulle tosi tosi epäselvä ja mä oon sitä mieltä että sitä ei enää käydä seuraavalla tunnilla, vaan että mun on pakko niinku se kotona tajuta. Tai sitten jos se tarkistetaan seuraavalla tunnilla. Esim. lauseet mä pyrin tekemään niinkun tuntiin mennessä, mut lauseet, käänöslauseet siis mä usein teen ennen tuntia vaikka samana päivänä, välitunneilla tai bussissa.

Mitä tota jos sulla tulee joku kielioppiasia tai mikä tahansa asia joka on epäselvä niin mistä sä haet sitä apua siihen, miten sä toimit sillon?

(24:33) Mä en oikein tiedä. Ei mulla oo hirveesti muuta sellasta mihin mä menisin sen as-ongelmani kanssa kun opettaja tai sitten toi kirja. Et varmaan jos mulla olis joku sellanen et ei oo tunnilla selvinny niin mä koittaisin kattoo siitä kirjasta, ei oo tosin ollu hirveesti niitä onneks koska kielioppi, saksan kielioppi menee jostain syystä

mulla aika hyvin päähän. Et siin on jostain syystä mun mielestä järkeä, niin tota mää kattoisin siit kirjasta niinkun ja yrittäisin kotona aukasta sitä, koska voihan se olla et mä oon vaan ollu koulussa vaikka tosi ärsyntyyny enkä sen takia oo saanu sitä aukastua ja sit ehkä se ei vieläkään aukee niin sit mä menisin vaan kysymään opettajalta, et voitasko me ihan nopeesti kerrata tää täs tunnin alussa, tai voisiksää kertoo mulle tän asian tässä, et mä en ymmärrä tätä yhtä juttua tässä. Et sehän on sit opettajasta kiinni että auttaako se mua vai ei.

Vaikuttaako sun mieliala siihen [miten sä opiskelet]?

(25:50) Mulla vaikuttaa sellanen turhautuneisuus ja sellanen ärtyneisyys siihen keskittymiskykyyn, et mul on normaalisti aika hyvä keskittymiskyky, et kyl mä pystyn koko tunnin keskittymään ihan hyvin että ei mulla oo tarvetta tehdä mitään muuta, mutta sit jos (...) jokin asia ei oo vaikka mennyt päähän siinä tunnin alussa niin sit se koko tunti on vähän sillai et mullon sellanen hirvee asenne siihen et mä en halua edes oppia mitään, että mua ärsyttää nyt niin että mä en halua nyt mitään asioita mun päähän. Tai sitten mä vaan et jos en oo sillai et mä en haluu oppia niin sitten mä saatan vaan jäädä niinku päässäni jumiin siihen yhteen asiaan joka on tunnin alussa esitetty ja sitten mulle niinku, mä en huomaa kuunnella enää muuta opetusta. Yritän vaan sitä yhtä asiaa ratkoo.

Okei, (...) lueksä aina jossain tietyssä paikassa tai onks sulla jotain tyyliin rituaaleja, et mitä sä teet sit sillon kun sä luet kokeisiin et sä saat sen sun mielialan semmoseks, semmosen kokeisiinlukufLOWN päälle?

(27:21) Mul ei oikeestaan hirveesti oo sellasia, mikä on aika huono. Tai siis että mulla ei niinkun, jos mä oon muualla kun kotona niin sit mulla ei oo jotenkin tarpeeks mukava olo, että mä rupeisin lukeen. Et sillon se ajatus kokeisiin lukemisesta ärsyttää. Mut sit kun mä meen kotiin, niin sit siellä on niin paljon kaikkee virikettä, kaikkee mikä häiritsee. Et siin on vaikka mun tietokone tai telkkari siinä vieressä ja sit mä yritän sitä saksan kielioppia takoo päähän ja sit se tietokone vaan huutaa siellä ”tule tänne”.

Niin et sä pidät sen kuitenkin päällä siinä sitten?

(28:00) Joo kyl mä sillee yritän, mut kyl mä usein sitten jossain vaiheessa, oikeestaan se riippuu siitä kuinka aikasin mä oon ruvennu lukemaan, et jos mä oon oikeesti ollu niin laiska et mä oon ruvennu lukemaan vaikka viideltä edeltävänä päivänä, niin sit mä joudun ihan nonstop lukemaan sitä jonkun sen kuus-seittemän tuntia. Mut jos mä oon viittiny alottaa niinku pari päivää ennen sitä koetta, niin sit mä kyl pidän sellasia, et mä annan ittelleni sellasia taukoja et nyt mä meen ja katon ton puolen tunnin ohjelman tai otan kymmenen minuutin torkut niin tää ärtymys haihtuu.

(...) Onko teillä puhuttu saksantunneilla tai annettu vinkkejä, et mitenkä kannattais lukee? Et onko siellä esimerkiks ikinä niinku opetettu mitään opiskelutekniikoita tai

tämmösiä strategioita, tai onko kukaan opettaja antanu mitään vinkkiä että hei näin kannattais lukee sanastoo, näin kannattais...

(29:27) No siis joo, mulle tota itseasias jo ala-asteella, silloin ihan ekoilla, mikä eka vuosi olikaan, silloin kolmannella, niin silloin jo (...) meillä oli sellanen että meidän täyty aina kappaleen sanat kirjottaa vihkoon, että eka kirjoitettiin niinku suomenkielinen, sitte katottiin siitä suomenkielisestä sanasta ja yritettiin [epäselvä] kirjoittaa se saksankielinen sana siihe viereen. Ja tota mää sitten joskus, kun mää en tehny niin, kun mä en tajunnu että niinhän se tietysti on kaikkein kätevintä, kun mä aattelin et siihen menee vaan hirveesti aikaa ja se on vaikeempaa, niin sit mä vaan kirjoitin ne sillee et mä kirjoitin joko sen saksankielisen ekan ja sit mä yritin suomentaa tai sitten mä kirjoitin niitä samaan aikaan kopioiden kirjasta ihan vaan sen takia että sitten ne on siellä mun vihossa ja opettaja voi nähdä että mä oon muka tehny sen. Mut sit joskus mä tein sietä sillee et mä tein sen saksankielisen eka ja sit suomensin niistä, sitten mulle tuli joku sellanen et mä unohdin sen tehdä ja mulla oli vaan puoleenväliin tehty sillee et mulla oli saksankieliset vaan siinä eikä ollu ollenkaan suomennosta, ja sit se opettaja tuli mulle sanomaan että miks se kannattaa tehdä sillee toisinpäin. Silloin mä sit ymmärsin et ahaa, et sen takia, et en mä ollu tehny sitä sillai päin, koska ei siin ollu mun mielest mitään järkeä. Ja sit on tässä niinku kurssienkin aikana opettajat maininnu että kannattaa peittää ne sanat ja kannattaa mennä sillai et kummin päin ja millases tahdissa. Et kyllä siit annetaan vinkkiä.

Entä onks kukaan opettaja nyt lukiossa tai yläasteella antanu vinkkiä et mitenkö vois esimerkiks käyttää saksaa, et mitä mahdollisuuksia ois saksan käyttämiseen koulun ulkopuolella?

(31:37) No siis ei oikeestaan siihen että sais ite puhua, eihän siihen oikein... voi puhua itteksensä saksaa? Ei oo oikeestaan annettu vinkkejä muuta kun siitä just siitä saksan kuulemisesta että, mutta silloinkin ne on just sellasia että kannattaa muuten kattoo niitä saksankielisiä ohjelmia ja sitten kysyy että mitä saksankielisiä, et jotain ”Lemmen viemää” vai (...) ”Marienhof”, niin ei ne osaa oikein suositella mitään sarjaa tai tällästä.

Jos sulle esimerkiks suositeltais jotain (...), et vaikka käytäis yhdessä katsomassa jotain nettisivustoja (...) tai katsottais yhdessä saksantunnilla jotain oikeesti mielenkiintosta sarjaa (...) niin olisko siitä hyötyä?

(33:15) Mulle ois ainakin enemmän hyötyä siitä, jos mulle näytettäis joku sellanen tv-sarja josta mää oikeesti tykkäisin, niin kyl mä sitte rupeisin kattoon sitä, kun mä en löydä sellast ite, mut ne sanomalehdet ja sellaset mulla varmaan jäis, et mä kattoisin niitä vaikka kerran kuukaudes ku mä muistan yhtäkkiä et oho, emmä ookaan käynny siellä. Et vaikka niin vois tehdä, niin sit se ei kuitenkaan koskaan tuu mieleen, vaikka mulle näytettäiski joku sellanen sivu. Sen tarvii olla melkein, näin tyhmältä kun se kuulostaakin, sen täytyy olla hauskaa että sitä jaksaa, sen täytyy olla komediaa. Et

uutiset jotka saa suomeksi, siin ei oo... se ei tarjoo sellasta mitään, mitä mä tarvisin siltä muuta ku se saksa.

(...keskustelua tv-sarjoista ja dubbauksesta...) Me tossa puhuttiinkin vähän jo et mitä vois tehdä (...) lukiessa kokeisiin, niin mulla on tässä nyt tämmösiä kaavioita liittyen näihin strategioihin. Nää on nyt englanniks koska ne alkuperäsetkin on englanniks. Nää on nyt muististrategioita, mitä sääkin tunnutt käyttävän just aika hyvin. Tässä on creating mental linkages (...) eli tämmötteitten linkkien luominen päässä. Ryhmittely: eli ryhmittelee sanoja adjektiiveihin, substantiiveihin ja tälle, tai sitten ihan mielessään linkittelee. Sitten on myös että assosioi sanaa johonkin. (...) Tai miettii jotain sanaa uudessa kontekstissa. Et nääkin on sellaseia mitä siel koulussa vois vähän enemmän miettiä.

(36:49) No toi et uus sana laitetaan johonkin yhteyteen, niin sitä mun mielestä on ne, nää syvennykset jotka niissä kappaleissa on. Joskus ne on niitä rakenteita tai sit ne on vaan niitä sanoja, et saa jonkunnäkösen järkevän lauseen tai sanaparren siihen ympärille. Sitten mää kyllä teen joskus itekin sitä että esim. et jos mä vaikka kuulen esim. just laulussa jonkun sellasen sanan, et hei toihan on hyvä sana, ja sit mä muistan sen siitä laulusta, muistan mitä siinä laulettiin

Tuleeks sulla sit sellasia, et saatat muistaa sen sanan, et tota sanaa muuten käytettiin just siinä kappaleessa just tossa kontekstissa?

(37:34) Joo.

(...)

Tässä on näitä kognitiivisia strategioita, ihan siis harjoittelu, eli toistoo, toistoo.

(40:34) No sitä mä teen paljon. Et jos on joku oikeen vaikee sana, ja mä käytän niinku että mä peitän sitä toista puolta ja sitten mä meen sitä vaikka jotain kolmatta kertaa, ja sit mä en vielä kukaan muista sitä niin sit mä saatan pysähtyä ja vaan niinku toistaa sen sanan niin monta kertaa mielessä, et mä muistan että miten se kirjoitetaan ja toistan (...) sen sanan et se syöpyy mun mieleen.

No se olikin tää seuraava tässä just että formally practicing with sounds and writing systems, et (...) toistaks sä ääneen ikinä?

(41:11) No se riippuu siitä missä mä oon, et jos mä oon kotona niin si mä sanon kyllä ihan niinkun ääneen, mutta jos mä oon koulussa tai bussissa niin sit mä kuiskaan sen, et mä vähän niinku äännän sen, mutta ei tuu ääntä.

Niin niin, mut et sä et niinku pelkästään omassa päässä sitä toista vaan et sä toistat sitä.

(41:31) Niin mullon jotenki sillee et se suu liikkuu ainakin.

Aivan. Ja sit toi formally practicing writing systems niin sehän on just se mitä siel ala-asteella on tehty, et kirjoitettu useeseen kertaan. Mut sitä sä et tee nykyään enää?

(41:47) En, ellei oo sellast sanaa jonka mä muuten muistan mutta en niinku saa kaaliin et miten se kirjoitetaan, niin sitten mä saatan kirjoittaa sitä monta kertaa johonkin kirjan sivuun tai vihkoon. Mut sitä mä teen harvemmin.

Mites tota, sitten tässä on tää using formulas and patterns, et tota mietiks sä ikinä siis sillee et kun saksassa on kans et on näitä monia sanoja jotka taipuu samalla lailla, niin mietiks sä ikinä päässä et okei tää kuuluu nyt tähän ryhmään, et teeksä semmosia ikään ku käsitekarttoja mieleen?

(42:30) No mulla on sellasia joitakin ryhmiä että esim -ung-päätteet on niinku yhdessä ryhmässä ja sitten mä ajattelen niinkun... nyt on ruvennu ajatteleen mikä sitä suomen vaikka ”avautuva”, se -d -päätteinen, -nd usein... Niin ne alkaa jotenkin ryhmittyy mun mielessä, et sellasia pieniä just päätteitä tai esim. heikot maskuliinit mä usein rinnastan toisiinsa ja sillee.

Aivan, okei. (...) Sitä mun piti kysyäkin aikasemmin, et onks sulla ollu jotain erityistä systeemiä millä sä oot noita sukuja opetellu?

(43:21) No yleensä on just jotain sellasia että jotkut päätteet mä muistan että ne kuuluu johonkin, mutta mä en muista läheskään niitä kaikkia päätteitä. Niitähän on vaikka kuinka monta, että mikkä kuuluu mihinkin. Sit viime vuonna käytiin niitä joitakin sellasia niinku. mihin esim automerkit ja sellaset kulkuvälineet, mihin ne kuuluu, et siinäkin oli joku systeemi. Ja sit joskus sitä mä tein enemmän pienempänä kun ei ollu niin paljon sanoja mitä tarvii muistaa, niin mä tein sillain että mä mietin että justiinsa der Mann on der, koska se on mies ja die Frau on die ja das Kind on vähän niinku sukupuoleton, koska se on vaan lapsi, niin sit se on das. Ja sit mä niinku rupesin hakemaan monista asioista et miten ne on naisellisia kun ne kerran on die, et ne on jotenkin naisellisia ja sitten ne der-sanat on jotenki miehekkäitä. Sitten das sanat oli jostain syystä, mä yritin niinku sit jotenki hakee et miks se on neutraali.

Pystyiks sä sit myöskin semmoset sanat mitkä ei oikeasti oo mitenkään? Et niihinkin sit ikäänku vaan?

(44:45) Et jos jos vaikka oli joku esine joka oli die, niin sit mä mietin että...Kuvitellaan että kastelukannu olis die-sukuinen, mä en tiedä oikeesti mikä kastelukannu on saksaks, kuvitellaan et se olis die-sukuinen. Niin sit jos mä en muuten sitä saa, jossei se nyt menis sillee seksistisen ajattelun kautta, että naiset hoitaa puutarhaa ja tollee niin sit mä ajattelisin vaikka että se nokka on jotenkin siro, et se on naisellinen ja sit se kahva on jotenkin sellanen naisellisen muotonen.

No mut siis just tommosta mielikuva-ajattelua. Tosi monet tota tekee ja ne on just välillä niin hämäriä et niihin täytyy keksiä tommosia.

(45:32) Ja niissä ei välttämättä, niis ei välttämättä oo mitään järkeä muutaku omassa päässä, et ky yrittää selittää, niin ei muut välttämättä saa niistä yhtän kiinni, et miten se muka on.

(...) Ite voi luoda ihan kuinka hämäriä muistisääntöjä vaan, kunhan ne ite muistaa.

(45:56) Nii.

(...) Täällä olikin (...) että mitä ikäänkun hämäämpi se [assosiaatio] (...) Et mitä ikäänku kauempaa haettu se sun yhdistämises on, niin sitä paremmin se jää sitte mieleen. (...)

(47:00) Mä muistelin itseasias että mä keksin sen jutun et mä rupesin niitä yhdistään niinku naiseuteen ja mieheyteen siitä että meille ihan sanottiin tota, et mun ensimmäinen saksanopettajani sano mulle että der on vähänniinku mies ja die on nainen ja sit mä kysyin että mikä das on sitten. Niin se sano sit et se on sellanen ei-mikään, et se on neutraali. Ja sit mä sillon jo ihan alussa aloin yhdistää niitä, et tämä asia on nyt sitten nainen.

Joo aivan. (...) Sit tässä on ihan näitä päättely, että sä päättelet sanoja jostain tai sit että sä johdat niitä muista kielistä. Et teeks sä sitä et sä mietit että tää on nyt samanlainen vaikka ruotsissa tai samanlainen englannissa?

(48:25) Joo kyllä mulla on sellanen ikuinen ongelma tota sanan interessant kanssa. Kun se on interesting, sit se on intressant ja sit se on interessant ja sit mulla on aina sen ruotsin ja saksan kanssa, ne menee aina sekasin. Ja sit mulla jotenkin, emmä tiedä miten ne päässäni oikein menee. Itseasias muistelen et joku ruotsin opettaja mulle siitä sano hyvin tiukasti että mä en halua tätä saksankielistä sanaa tähän. Ja sit se on siitä ruvennu... Mutta mulla on itellä kyllä saksassa sillain että mä en osaa hirveesti johtaa niitä sanoja, et joitakin sellasia niinku osaan tehdä verbistä vaikka muun sanaluokan sanan joskus, mutta en välttämättä aina. Että se olis kiva jos se vähän kehitys, koska sit avautuis paljon uusia sanoja, eikä tarvis aina ruveta kattoon niinku sanakirjasta, jonka mä voin ite johtaa jostain.

(...) Mites sit kääntäminen, sä et sitä tee vapaa-ajalla? Käännäks sä jotenkin mielessäs?

(50:15) En muuten tota sillee ku että kun mennään uuteen kappaleeseen niin mä käännän sen jossain vaiheessa, et en välttämättä edes niinku ajoissa, et jossain vaiheessa kun tulee mieleen niin mä kuitenkin käännän sen sillee et mä luen sitä, niin mää, en mää sillee... Sellaset yksinkertaset asiat niin mulla on alkanu saksas menee sillee et ei välttämättä tarvii enää kääntää sana sanalta vaan että se joskus menee ihan sellasenaan mutta sitte joskus tulee sellasia rakenteita ja sanoja et sit sen joutuu suomentaan, koska joutuu kattoon sieltä sanastosta et mikä tää on, ja sitten sen koko lauseen joutuu suomentaan sen ympärille. Se ois tosi kiva jos se saksan luku niinkun

kehittyis sillee ettei tarvis suomentaa, niinkun englannissa ei tarvi suomentaa, se vaan menee englannilla.

Onks sulla just yleensä se että kun sä vaan katot sitä kappaletta heti, jos tulee vaikka uus kappale et sä ikäänku selaat et sä skrollaat sen äkkiä läpi, et sä sit sä tiedät kuitenkin et mistä siin on kyse.

(51:17) Se riippuu tota, et ooks mä unohtanu suomentaa sen ja pitäis nyt jo niinkun suomentaa kaverin kanssa tai tehä tehtäviä niin sit mä katon niinku sen et mistä siin on kyse. Mut jos mä rupeen vaan lukeen sitä kappaletta niin sit mä kyllä luen sen ihan lause kerrallaan ja luen kautta suomenna sen koko jutun.

Okei. Aivan. (...) Sit täs oli tää transferring, ja se oli just sitä siis että (...) siirrä muista kielistä [materiaalia] (...)

(52:19) Sit ruotsista on helpompi arvata et mitä se on suomeks, kun muistuttaa usein jotain saksankielistä sanaa.

(...) Mä jouduin aina miettiin ihan hirveesti [sanaa] fast, että kumpi se on ruotsis kumpi saksas.

(52:40) Joo mä en yhtään tykkää sanasta fast (...) se on kaikis kolmes kielessä, ja kaikissa se tarkoittaa eri asiaa. Mä en ees muista tällä hetkellä mitä se tarkoittaa ruotsissa.

Vaikka.

(52:53) Ai niin joo.

Mites sit, taking notes. Teetkö sä muistiinpanoja? (...) Tai siis teetkö sä ikinä muistiinpanoja ilman et sulle sanotaan et nyt kirjoita tämä?

(53:11) Saksassa joo. Ja sitten totta kaikissa muissa kielissä joo paitsi englannissa, elikä nyt kun puhutaan saksasta, niin se riippuu oikeestaan siit opettajasta. On yks sellanen opettaja tykissä, siltä mä en oikeestaan, sen tunnilla mä en tehny ollenkaan muistiinpanoja koska se ei jotenkin puhunu muuta kun sitä mitä meillä oli jo tehty yhteisesti. Mutta sitten [opettaja] ja [opettaja] puhuu myös käytännön asioita, vaikka käytännön tilanteita, et niitä sit tulee kirjoitettua ylös vihkoon, et miten voi vaikka tilata leffalipun.

Niin niin, aivan. (...) Mites sitten summarizing? Teeksä ikinä sillee kokeisiin lukiessa, ees henkisesti, niinku yhteenvetoja tai tiivistelmiä luetusta?

(54:31) Emmä oikeestaan muuten ku että sitten kun meille on annettu se koealue, et sitten mä käytän sitä koealuetta sillee et mä katon sitä listaa niistä asioista mitä mun pitäis osata ja ei niinkään sillee sanastojen tai kappaleiden kans, mutta jos on kielioppiasioita, niin mä käyn niinku sen listan mukaan mielessäni, et mikä tää olikaan ja mitä siihen liittyy, ja sillee niinku. Et ei mulla muuta sellasta mitä vois

kutsua tiivistelmäksi oo. En mä niinku omia tiivistelmiä sillee tee. Mulla on jotain kavereita jotka oikeesti kirjottaa 15 sivun tiivistelmiä koko koealueista ja sellasista.

Okei, siis joissain muissa ku kielissä ilmeisesti?

(55:18) Joo ja joskus kielissäki, tiekkö tiivistetyn paketin jostain kielioppiasiasta. Tai jotain sellasia vaikeita sanoja.

Hämmäntävää.

(55:27) Mulla oli meinaa yks sellanen nimittäin kaveri, se oli ihan hullu, se luki niinku joka kokeeseen sillai, mä en tiää miten se jakso.

Hullua. (...) Sit oli tää alleviivaus vielä?

(55:43) Sitä mä en oikeestaan hirveesti tee.

(...)

(56:14) Mulla on sellanen olo et jos mä käyttäisin värillistä, niin sit jotenkin se väri... Mä keksisin varmaan jonkun systeemin että substantiivit on tällasia tai et (epäselvä) on tän värinen. Sit se jotenkin veis sitä huomiota liikaa siitä sanasta ja mä unohtaisin sen sanan. Et mä muistan vaan sen että joo se on tän sukunen, se on tollanen ja se on vaikka heikko maskuliini mutta sit mulla ei oo aavistustakaan et mikä se sana nyt on. Et jos mä jollain alleviivaan tai teen merkintöjä niin se on aina lyijäri.

Yks mihin mun piti vielä palata oli kun sä sanoit et sulla jää hirveen hyvin päähän noi tollaset mut et sä oot kuitenkin käsillä tekijä, et mitäs jos esimerkiks olis, ootteks te ikinä käyttäny ikäänku tällasia palikkaharjotuksia, et on niinku sanan alku ja tämmösillä lippusilla lappusilla ja sit on sanan päätteitä ja niitä pitää sit sekoitella ja osata yhdistää. Tai sit osata muodostaa (...) et on pelkkiä semmosia lyhyitä pätkiä ja niistä pitäis muodostaa sit sanoja.

(57:23) Ei meil oo ainaskaan sellasta ollu, mutta kuulostaa musta hauskalta. En tiedä mikä siin hauskaa olis, mut kuulostaa hauskalta

Niin niin, et (...) vois olla joskus jotain hyötyäkin.

(57:37) Joo kyl mulle vois itseasias olla ihan hyötyä, esim. niissä päätteissä. Koska en mä, usein mä en muista päätteitä, niin jos mulla ois joku sana ja siellä olis niinku monta päätevaihtoehtoa ja sit mä saisin yhdistää sen siihen oikeeseen, niin kyl mä varmaan oppisin.

(...) Teeks sä (...) ikinä sillee esimerkiks kun sullakin on se ranska ja sit saksa, englanti, ruotsi, niin esimerkiks vaikka mietiks sä (...) kun meil on sana paperi, sit meil on papier, papper, paper. Mietiksä tommosia, (...) et hei toihan on tosi saman kuulonen.

(59:07) Kyl mä joskus jos se on noin niinku tiekkö ilmiselvää että se on sitä. Et kyl mä varmaan, jos mä rupeisin miettiä mikä on paperi, jos mä en muistais sitä, ja mä miettisin et mikä se on saksaks, niin sit mä varmaan rupeisin että okei se on englannissa paper, se on myöskin suomeks paperi, joten ehkä se on jotain niitä läheltä. Ja sit mä yrittäisin saada sen kuulostamaan saksalaisemmalla. Ehkä mä sitten osuisin oikeeseen.

Aivan. (...) Niin, tässä nää on nyt enemmänkin siinä koetilanteessa, elikä kompensatiostrategioita. Elikä tässä on niin sanottuja valistuneita arvauksia, elikä niinku joko päättelee muista, et tässä tehään kieliopin kans tälle tai sit esimerkiks kontekstin kautta päättelee. Et teeks sä semmosta jos sä et kokeessa tiedä jotain, et sä yrität arvata sen jotain kautta?

(61:51) Saksas mä teen sitä prepositioiden kanssa, kun suomessa ei oo ollenkaan prepositioita, niin sit joutuu ajatteleen niinku jonkun muun kautta. Usein englannin, et mä yritän ajatella että jos ne englannissa lukee jotain lehdessä, niin saksassakin lukee jotain lehdessä, eikä lehdestä. Sellasta usein mulle tulee vastaan, ja sit et josku mä haen sanoja ja muita sellasia rakenteita. Esim. niinku..., nyt ei tuu mitään rakenteita, mut on niinku jotain sellasia sanontoja jotka on suomessa ja suomennettu englannista, niin mä aattelen et ehkä se on käännetty saksaks englannista, sit sen voi ehkä hakea jostain...sillai.

Joo, aivan. Mites sitten, nyt sä saat muistella taas tota sun saksan puhumista esim. tämän natiivin kanssa. Tätä nyt ei kirjottamisessa tapahdu niin paljoa, mutta kun sä puhut, jos et sä tiedä jotain, niin vaihdaks sä ikinä äidinkieleen vai koitaks sä kaikin keinoin saada sen sanottua?

(63:12) Mä saatan, jos mä en tiedä jotain sanaa, niin sit mää... mä oon huomannu et mä yritän selittää sen ympäriltä, sillee alias-tyyppisesti, et se ehkä niinku tajuaa sen, et mikä se sana sitten on. Ja sit jos se ei toimi, niin sit mä vaihdan kieltä. Mutta en mä kyllä ehkä äidinkieleen vaihtas, jos mä sellasen saksalaisen kanssa puhun joka ei puhu suomee.

Niin ei tietenkään.

(63:42) Vaik on sanottu et jos ei yhtään osaa jotain... mulla oli esim töissä sellanen työkaveri tarjoilija, joka ei puhunu mitään kieltä muuta kun suomee, niin sit se vaan puhu kaikille ulkomaalaisillekin suomee, ja silti asia hoitu, koska jotenkin se osas ilmasta ittensä suomeks sillai

että ihmiset ymmärsi mitä se tarkoitti. Et kuulemma se on parempi, et jossei puhu mitään, niin yrittää puhuu äidinkielellään, yrittäs sönkätä jotain pientä... sanoja englanniks.

Elikä toisin sanottuna sä kierrät sen asian sit (...) tai käytät sit esimerkiks jos on joku synonyymi sit sitä.

(64:27) Niin, joo.

Mites sit elehtiminen, käytäks sä sit elekieltä?

(64:33) No tota, mä käytän oikeestaan suht. paljon suomessakin elekieltä. Mullon sellanen tapa et mä huidon usein käsillä tosi paljon. Ja mulla on joku sellanen outo tapa et mä niinku ääntelen, teen ittelleni ääniefektejä, niin mä varmaan teen sitä niinku muissakin kielissä.

Mitä sä meinaat ääniefekteillä?

(64:57) Jos mä en osais vaikka sanoo et mä törmäsin, niin sit mä tekisin sellasen [törmäysääni] äänen. Tai jos mä en jostain syystä tietäs mikä on lintu niin sit mä oisin sillee [viheltää vaimeasti], tai ainakin yrittää viheltää.

Niin niin, (...) toihan on hyvä. Vähän niinku aliasta tai pictionarya. Juu juu kaikki keinot käyttöön vaan! Mites sit koska sul on tollasia kaikenmaailman... välineitä millä estää [tätä tilannetta] mutta tuleeks sulla sellasia et sä sit vältät koko aihetta, jos sä tiedän että okei mä en osaa sanoo tähän mitään? (...) Ihan esimerkiksi koulussakin?

(65:59) Kyl mä varmaan vältän. Esim. mä kävin ruotsissa, niin mä vältin siellä oikeestaan koko ihmiskontaktia kun mä en osannu puhua ruotsia. Ne jotenki ei ollu kovin anteeksantavia. Et kyl mä luulen et jos mä en tietäis niitä siihen keskusteluun tai sellaseen vaadittavia sanoja, niin sit mä mieluummin välttäisin koko aihetta. Et mieluummin vaan vetäydyn sen keskustelun ajaks pois. (...) Muutenkin välillä et mä unohdan et pitäis puhuakin.

Niinpä, joo, aivan. Eli sä käytät eleitä ja ilmeitä mutta koitaksä ikinä, tää coining words, eli muodostaa sanoja ite? (...)

(67:11) Englannissa joo koska mä oon siinä paljon sujuvampi, mutta en saksassa, jos mä en tiä jotain sanaa niin mä paljon helpommin vaan luovutan.

Joo se on se englantia niin dominoiva. Tota no sitten, (...) noi äsköset mistä me puhuttiin niin on tällöisiä suoria kielenoppimisstrategioita, et siinä sä oikeesti päässä... Ne liittyy siihen kielen oppimiseen ja just kaikki nää sanalistat ja sanojen keksimiset. Mut nää on nyt sit epäsuoria strategioita, jotka ei oo niinkään siihen kielenoppimiseen vaan koko siihen oppimisprosessiin. Et nää on semmosii mitä voi käyttää ihan kaikissa. Tässä on ensimmäisenä metakognitiivisia strategioita, eli ihan vaan niinku siis keskittyminen, suunnittelu ja arviointi. Tuleeko näistä jotain erityistä mieleen, mitä sää käyttäisit?

(68:34) Niinku sillai (...) tavallaan, ei ihan tietoisesti? Vai normaalissa [opiskelussa]?

Normaalisti joo, ei niinku tarvi tietoisesti, mut just mitä sä huomaat nyt kun sä luet tätä listaa. Jos sä huomaat et hei tota mä ainakin teen aina. Et sitähän jo sanoit että

kun sä luet, niin sulla on se tietty järjestys. Mut teeksä esim. sellasta yleiskatsausta siihen koealueeseen aluks, kun sä alat lukeen?

(69:31) No joo mä katon esim. että kuinka paljon sitä kielioppia on verrattuna vaikka sanastoihin ja sit mietin että kumpaa... mihin siinä koealueessa kannattaa keskittyä, mitä mä en osaa. Mut en mä sen enempää.

No sitten on ihan (...) että sä etsit mahdollisuuksia käyttää sitä kieltä (...). Mietiks sä sillon ikinä tietosesti kun sä esimerkiksi katot joskus harvoin jotain saksankielistä tv-ohjelmaa tai kun sä kuuntelet sitä musiikkia, niin mietiks sä sillon että okei, tää auttaa mun...

(70:59) Joo, siis,...) hyvin harvoja niistä biiseistä mä kuuntelisin jossensä ajattelis että joo tää auttaa mua myös, (...) koska ei ne oo niinku, ei ne oo semmosia mun lemppareita, mutta koska ne on saksaks niin sit mä kuuntelen. Ja niitä tv-sarjoja mä en varmaan kattois ollenkaan. Et jos mä en ajattelis ett tää auttaa mua edes jotenkin saksan tiellä.

Mites sit, teeksä semmost niinku itsearviointia sun oppimisesta? (...) Et kun sä meet kokeeseen tai saat kokeeseen, et ooksä tietonen siitä et nyt mä osaan hyvin tai sit että no, en jaksanut nyt lukea kauheasti että...

(71:56) Siis kyl mä pidän itseäni kartalla usein siitä, et missä vaiheessa opiskelua mä meen, tai että ooksä mä niinkun osaanko mä vai en. Niin kyllä se, kyllä mulla on aina mielessä se että nyt mulla menee hyvin, nyt ei mee kovin hyvin, et menee huonosti, ehkä pitäis tehdä jotain asialle. Ja sit saa nähdä et teenkö mä jotain asialle vai en.

Joo, aivan.

(72:20) Se riippuu mun viitseliäisyydestäni.

Nii mut sä et oo sii et jaa, ihan sama miten meni. No (...) entäs sit käytätkö ikinä tällaista meditaatiota tai tietoista rentoutumista ennen kokeisiin lukua?

(72:42) Ennen kokeisiin lukua joskus, mikä on vähän huono, mut kokeessa kun mulla tulee joskus sellanen hirvee paniikki et oikein sydän tykyttää ja on sellanen et adrenaliini virtaa ja sit mä huomaa et enhän mä enää ajattele mitään et mä vaan teen jotain, niin siinä mä yleensä niinkun katon että mä oon pari minuuttia sillain et mä suljen silmät ja hengitän. Mut en mielestäni kokeisiin lukiessa paitsi sillon kun (...) mua jostain syystä turhautta ihan hirveesti vaikka se joku kielioppiasia niin sit mä saatan pitää sellasen pikku paussin, et mä en välttämättä ota niitä torkkuja, et jos mä en halua rikkoo sitä lukuprosessia kokonaan, niin sit mä vaan saatan istua ja olla vähän aikaa... hengitellä.

Joo, aivan.

(73:38) Emmä niinku sillee meditoi, sanan varsinaisessa merkityksessä.

Joo siis enemmän niinku tietonen rentoutuminen tai syvähengitys, et ottaa sit itelleen sen, ihan niinku vaan rauhoittaa sen tilanteen. No mites sitten kuunteleks sä musiikkia ikinä lukiessa tai onks sul mitään sellasta?

(73:58) Ennen kuuntelin tota lukiessa ja läksyjä tekiessä. Nykyään en voi koska mulle on kehittyny sellanen että mä huomaamattani alan laulaa mukana. Ja sitten huomaamattani se siirtyy siitä sitten, siitä että mä luen ja laulan ehkä vähän hiljaisesti, niin se siirtyy siihen että mä lasken kynän ja suunnilleen suljen kirjan ja vaan laulan lallalaa, laulan mukana. Ennen mä pystyin mutta nykyään mä oon enemmän musiikin kanssa tekemisissä niin sit se ei oo enää sellanen taustamusiikkina, vaan se on enemmän tekemistä.

Et se on kans ikäänku rentoutuskeino, sit sä keskityt siihen musiikkiin.

(74:50) Niin, se vaan ei toimi jos on kuus tuntia aikaa lukee sitä ja sitten on koe. Niin sit se ei oikein toimi et kuuntelee musiikkia siinä vaiheessa.

No sit täs on tää using laughter, et jos sä oot tosi ahdistunu jostain kokeesta niin koitaks sä sit jos kattoo vaik jotain komediaa tai muuta tämmöstä? Et haeks sä tietosesti sit semmost kevyttä aktiviteettia vastapainoks?

(75:20) Emmä sillee tietosesti mutta varmaankin kyllä, et mä meen just vaikka koneelle ja katoin jotain videoita tai luen jotain hauskaa. Et kyl mä varmaan teen sitä mut en mä sillee tietosesti hakeudu tekemään jotain, koska tietosesti mulla on sellanen ajatus että en mä nyt voi lähtee tästä, että mä oon lukenut tätä vaan tunnin sillee et mä oon keskittynyt tähän. Ku mulla on sellanen tapa että jos mä oon kotona, niin sit mää hirveen helposti niinku harhaudun siitä keskittymisestä. Niin yleensä mä yritän pitää itteni siinä ihan, et se on yleensä sit vahingossa jos mä hakeudun johonkin niinku nauramiseen (...), viihdykkeeseen. Se oikeestaan, siin käy sillee että vaikka se kyllä rentouttaa, mutta sitte mä jämähdän siihen vahingossa.

Joo, aivan, kyllä. (...) Teeksä sit semmosta et sä (...) ikäänku rohkaset itseäs et sä oot sillee jes, kyl mä pystyn tähän! [Epäselvä]

(76:43) No no en mä oikeestaan sillai hirveen, et mä niinkun oikeen ajattelisin että mää rohkaisen itseäni. Jos mä johonkin valmistaudun vaikka esim. mun täytys jonkun näkönen keskustelu pitää, niin mä yritän rohkasta itseäni sillä, että mä niinku suunnittelen sitä keskustelua etukäteen, et se jotenkin rohkasee mua. Mutta en mä kerro itselleni että sä oot vahva nainen, sä pystyt tähän! Tai mitään tollasta.

Mites sitten tota, hmm. No jos sä suunnittelet, niin sithän sä, et sä et niinku ota turhia... tää taking risks wisely, et sä oikein mietit että mitä sä oot tekemässä.

(77:28) Nii.

Et sää valmistaudut.

(77:34) Nii, mut se johtuu just siitä kun mä en halua olla tehdä virheitä hirveesti, niin se auttaa siihen et jos mä valmistaudun jotenkin. Niin sitte niinku pienempi todennäköisyys tehdä se kamala virhe, sillai.

Aivan, niinpä. No entäs jos sä onnistut hyvin niin palkitseks sä itsees?

(77:52) No vähän liikaakin!

Miten sää palkittet?

(77:56) Hmm saatan ostaa jonkun suklaapatukan tai sit mä saatan olla sillee että nyt sää oot luku jo kolme tuntia ahkerasti että nyt saat mennä tohon tietokoneelle tekemään jotain. Mut sit mulla on usein sillain, että jos se mun on just se että saat tehdä jotain muuta, niin mä palkitsen itteeni vähän liikaa, mä teen liian kauan sitä jotain muuta, ja sitten mä huomaan kaks tuntia myöhemmin että ohoh, hupsista. Munhan piti lukea, et eiköhän tässä ole jo tarpeeks palkintoo.

(...) Tästähän meillä olikin jo puhetta, et jos sä huomaat olevas ärtynyt, niin sä huomaat olevas ärtynyt ja sitten siitä ei tuu mitään

(78:46) Joo ja mulla usein sillon, mulla tulee usein niinku päänsärky kun mä ärryn, tai ärsyynnyn. Niin sillon, siin vaiheessa kun mulle tulee sellanen päänsärky niin sit mä tiedän että nyt ei oo sillee hirveesti vaan takoo tätä uudestaan, et ei se mee päähän. Et kannattaa tehdä jotain muuta.

Siitähän sä jo puhuitkin et kotona sä pystyt tekeenkin asialle jotain, mut mitäs sit jos se tulee kesken tunnin, niin ooks sä sit vaan, et sit sä vaan oot ärsyyntynyt ja tiedät ettei tästä tuu mitään nytten, vai yritäks sää ikäänku tehdä sille sit jotain?

(79:33) No se riippuu siis, jos tota se on... Jos puhutaan jotain tärkeää asiaa, niin sit mä yritän vaan niinku sen ärtymyksen läpi keskittyä silti tiekkö, koska mä en voi tehdä asialle mitään. Mut jos sitten mä oon sitä mieltä että no nyt ei käydä niin tärkeätä asiaa, niin sit mä usein töhertelen, ja sit se jotenkin se ärtymys sillai jotenkin helpottuu siinä.

Eli siis mitä meinaa töhertely?

(80:04) Mä piirtelen sellasia pieniä.

Vihkoon?

(80:09) Joo mulla on yks sellanen kaveri jonka vihkot mä aina täytän piirroksilla, et mä piirrän sen vihkon kannet ihan täyteen tunnin aikana. Ja mullon itse asiassa sillain että mä osaan keskittyä opetukseen ja piirtää samaan aikaan, paitsi sillon jos mä oon tosi ärsyyntynyt jostain syystä, niin sillon mä mieluummin vaan piirrän ja sit tietosesti oon keskittymättä kunnolla siihen opetukseen sen takia koska jokin siinä ärsyttää mua. Mut en mä sitä niin usein tee. Mä oon, mielestäni arvioisin itteni aika keskittymiskykyiseksi.

Joo, aivan. Mites sit niinkun, oletko ikinä kirjoittanut oppimispäiväkirjaa?

(80:59) En kielissä, vaan nyt elämäni ensimmäisen kerran tässä musiikin kurssilla ja se on ainut oppimispäiväkirja joka on ikinä, jonka mä oon ikinä tehny, ja sekin oli pakollinen, et en mä itä sellasena tekniikkana käytä.

Onks se just sellanen et vaik siitä olis jotain hyötyä, et se vaatii sit, et et käyttäis?

(81:30) Emmä tiedä, mä en oikein nää sitä.. Siit ei mun mielestä olis niin paljon hyötyä mulle. Joo, mähän voisin periaatteessa, tai siis ainut tapa miten siitä olis mulle hyötyä, oli että mä kirjoittaisin esim. että opin tänään tämän kielioppirakenteen, se menee näin, ja sen poikkeukset ja kaikki. Mut sit tietenkin (...) se olis liikaa työtä ja se jotenkin stressais mua ja nyt mä oon unohtanut tehdä ton enkä muista enää niitä kaikkia mitä piti tehdä siihen. Mul on sellanen olo et se ei vaan hirveesti auttas mua.

Mites sit tota (...) jos sua ärsyttää tai ahdistaa joku liittyen kokeisiin lukuun, vaikka sit on joku kielioppirakenne tai joku muu, niin puhuksää siitä ikinä kenellekään?

(82:46) Öö no mulla on yks kaveri joka jostain syystä vaikka jostain syystä kuinka ois asiat huonosti niin me nauretaan sen kanssa hirveesti. Et sen kanssa jos mua oikeesti ärsyttää niin sit mä saatan pyytää sitä kaveria et tuukko tänne. Ei sillee et tule tänne naurata minua, siis tiekkö sillai. No en mä oikeestaan muille ku äidille, ku ei muut ihmiset kun äiti tai joku sellanen perheenjäsen jaksa kuunnella kun valittaa että mulla on nyt paha olo, se on äidin tehtävä.

Kyllä. Sitten vielä viimeiset tähän liittyvät, eli nää on nyt sit sosiaalisia strategioita ja tästähän meil oli jo et jos tulee ongelma, niin sillon sä kysyt opettajalta, et ei ollu ketään muuta keltä kysyt apua tai selvennystä?

(83:54) Ei saksassa, et ei mul oo sellasia lähipiirissä ketkä puhuis saksaa.

Tota no sitten, jos ei sulla oo ketään muuta niin sit varmaan opettaja on ainoa joka sitä sun puhetta tai kieltä korjaa, et sul ei niinku kavereiden kanssa oo sellasia et korjaisitte toisianne?

(84:15) Eei, ja jos kavereiden kanssa tehdään joskus sellanen sopimus et nyt puhutaan hetki vaan saksaa tai ruotsia, niin harvemmin sitä tulee sit korjattua sitä toista, että se on vaan se että nyt molemmat yrittää parhaansa.

Mut te teette joskus siis sellasta?

(84:35) Joo joskus vähän harvemmin, ja sillee huvikseen et käydään sellasia pieniä keskusteluja toisella kielellä.

Mihinkä liittyvi ne sit on jos niit tulee? Miten se niinku toimii käytännössä?

(84:49) Yhen kaverin kans meil on sellanen et me oikeestaan aika paljon puhutaan sellasta englannin kautta saksan sekotusta, et me saatetaan alottaa keskustelu

englanniks, sit se muuttuu pariks lauseeks saksaks mut sit ei enää osata sanoo saksaks joten se menee takas englanniks. Et kun osaa jotain saksaks niin sit kans sanotaan. Mut se on usein sellasta turhanpäivästä jutustelua, vitsinä käytyä... Sit mun toinen kaveri pitää tosi paljon ruotsista, niin se haluaa välillä käydä samantyyllisiä keskusteluja ruotsiks. Et ei mitään sen vakavampaa.

Et se on vähän niinkun normaalijuttelua kaverin kanssa? Et ei mitään et harjoitellaan et miten ostaisin nyt elokuvalipun?

(85:41) Ei vaan sellasia normaalikeskusteluja mitä me muutenkin käytäs.

Sit vaan niinku vaihatte kieltä`?

(85:49) Nii.

No siin on vähän niinku siis yhteistyö muitten kanssa, se tuli niinku siinä. Mut luetteks te (...) kysetteleks te sanoja toisiltanne tai luetteks te ikinä yhdessä?

(86:01) Ennen, tota yläasteella ja ala-asteella enemmän, koska oli enemmän sellasia läheisiä kavereita samassa luokassa ja opiskeli samaa niin et meil oli samat sanat. Mutta nyt ei oo välttämättä ketään kaveria kenellä olis samaan aikaan tää saksan kurssi vaikka, niin kyl sitä joskus voi niinku pyytää jotain random kaveria kysyyn niitä, mut se ei välttämättä ees osaa saksaa ja sit ku se kysyy jotain että mikä on tämä sana ja sit ku sille vastaa niin se sanoo et se on varmaan oikein? Seuraava.

Joo. Sitte täs oli tää, et onko ikinä yhteyttä natiiveihin tai tämmösiin erittäin hyviin saksan käyttäjiin, niin

(86:53) Ei.

Ei, joo. No mites sitten, tässä on nyt ihan vikat kohdat tää delevoping cultural understanding niin onks kuinka paljon, tai onks sul mitenkä niinkun, onks teil koulussa puhetta tai muuten et onks niinku jotain saksalaisesta kulttuurista esimerkiks ja tämmöstä?

(87:15) No usein siin kirjassa on yks tai kaks kappaletta jotka aina käsittelee sitä kulttuuria.

Joo?

(87:23) Mutta niissä ei välttämättä oo niinkun sellasia kielioppiasioita ja sitten kun on niin tiukka tahti, niin ne on usein niitä jotka skipataan. Et niiden yli hypätään, et ne jää jalkoihin. Mut sit tulee sellasia pieniä niinku kulttuuriööh faktoja tai sellasia juttuja pitkin tunteja, sillee et sattuu tulemaan jokin asia esille, että ei sillee että opettaja olis välttämättä suunnitellu että nyt me puhutaan tästä – joskus tehdään niinki – mutta että opettaja on sillee että tänään puhutaan saksan emmätiä teatterikulttuurista (...).

Joo aivan, mut sitä ei sit niinku niin hirveesti oo.

(88:06) Mm.

No, sitten, tää periaattees tää viimeinen on vähän niinku sillee et asettaa itsensä toisen asemaan mutta et jos ei ihan hirveesti sitten... Mites sillon kun sä juttelit tän yhden natiivin kanssa niin mitä sun päässäsi liikku sillon? Liikkuko vaan sillee et apua älä puhu, älä sano väärin, vai?

(88:33) No mulla oli sellanen vähän, mulla on sellanen tapa et jos mä yritän hirveesti puhua niin sit mä vaan soimaan itteeni että mitä sä teet idiootti, et kakaise nyt ulos, et kyl mä periaattees vaikka tietäisin että miten jokin asia sanotaan saksaks, mut sit mä jään johonkin artikkelin taivutukseen kiinni, ja sit se koko lause jää vaan niinku junnaamaan sillai et mä saatan jäädä änkyttään. Sitten mä ajattelen että mitä sää teet, että sano nyt joku artikkeli, ja kyllä se varmaan ymmärtää, se on kuitenkin natiivi, se kyllä osaa tulkita samalla lailla kun osaa suomalaiset tulkita ulkomaalaisen niinku puhetta, et ei sil oo niin väliä. Mut kuitenkin se jää aina niihin pikkuvirheisiin kiinni.

No mietiks sä ikinä semmosta että (...) se et siis kun periaattees sille kun sulle tulee joku ulkomaalainen puhuun suomeks, niin sä oot varmaan kuitenkin itse sillee et hei toi yrittää, et niinkun mahtavaa, että ei haittaa ne sen toisen virheet. Niin koitaks sä sit ikinä miettiä et toikin varmaan, että ei haittaa vaikka teen virheitä et sekin varmaan [ymmärtää]?

(89:49) No en oikeestaan.

Voisitko ajatella niin että rohkaistuisit?

(89:52) No ehkä voisin, ehkä mä voisin. Ehkä se toimis saksassa, englannissa ei kyllä varmaan koska must tuntuu että kaikki englantilaiset olettaa et kaikki osaa englantia. Mut ehkä saksassa, kyl sekin tuntu sillai niinku jotenkin arvostavan sitä, et se niinku puhu mulle saksaa vaikka mä änkytin ja olin tosi huono siinä, et se mies kuitenkin puhu mulle saksaa. Ööh, kyl sen varmaan vois ajatella sillee, mutta en jotenkin ajattele. Et mä ajattelen vaan sitä enemmän et mä oon sille vaivaks kun mä puhun huonosti.

Awww, eei. Se on varmaan ollu tosi otettu että sä oot yrittäny puhuu sille saksaa. Et sen mielestä se on varmaan ollu tosi hienoo.

(90:35) Se on jotenki eri asia kun että joku ulkomaalainen puhuu edes jotenkin suomee, koska suomi on mun mielest niin paljon vaikeempi kun se saksa, niinkun neutraalista näkökulmasta mitattuna. Suomi on jotenkin niin vaikee kieli, et se on jotenkin kaikki suomalaiset tuntuu arvostavan sitä jos joku yrittää niinku puhua saksaa, eiku suomee.

Joo aivan, (...) suurin osa on just sillee et ne arvostaa sitä yritystä. (...) Mut hei tässä on nyt kaikki mitä mulla oli!

(91:56) Sydänvereni olen tähän nyt vuodattanut [nauraa], paljon enempää mulla ei kyllä ole.

Kiitos vaan!

Anhang 2: Interview 2

(...)

Montako vuotta oot lukenut saksaa?

Kolmosella, öö 9 vuotta

Saksa on siis sun AI kieli

Joo

Ja englannin sä oot alottanut nelosella

Joo

Onks sul jotain muita kieliä vielä?

Öö ruotsia, ei muuta

(...)

Saat ihan vapaasti kertoa, miten sää luet kokeisiin. Ihan niinkun mitä missä milloin. Ihan omin sanoin mitä tuleekaan mieleen. Jos sä tiedät et sulla on nyt tulossa saksan kokeet niin miten sä etenet? Niinkun ihan yleisesti ottaen

(1:57) No..hmm..mä en hirveesti lue kokeisiin sillai. Et en mitenkä pänttäämällä kauheesti..

Mitä sä teet..et jos sää luet niin mitä sä sitten luet?

(2:14) No siis alleviivaukset tai ne syvennysmonisteet yleensä aika hyvin koska niistä tulee monesti semmonen iso tehtävä..ja sitten sanastoo en hirveesti mut kielioppia koitan harjotella enemmän kun sanasto jää sillee sieltä tunneilta...

Joo, okei onks sul toi [opettaja] ja [opettaja] kummatkin ollut?

(2:38) Joo

Selittäisitkö vähän mitä nämä syventävät monisteet on? Tai mitä se meinaan kun sä sanot et sä niitä luet ja alleviivauksia?

(2:53) Öömm Niisson niinku sellasia niitä kappaleitten keskeisiä niinkun rakennejuttuja tai sellasia lauseita tai sanoja..Se on niinku hyvä.

Joo okei. No jos ajatellaan et sä lähet sit niinkun niitä opetteleen niin miten sä konkreettisesti lähet niitä sitten harjottelemaan?

(3:12) No siis sille vaan että peittää toisenpuolen ja lukee toisenpuolen ja sitte silleen opettelee vaan.

Teeksää sä niinkun niin et peitäks sää useesti vai jääks ne tyyliin sulla ekalla lukukerralla päähän?

(3:29) Ei..Kyl se pitää pari kertaa yleensä

Peitäks sää niinkun eka sen tai siis kumman puolen tai onks siin niinku suomi-saksa

(3:40) Joo öö..No siis ensin mä luen ne vaan sillee niinku perus sillee etten peitä mitään ja sit mä peitän sen saksan kielisen puolen. Tai koska silleen se on vaikeempi kuitenkin.

No mites sitten tota siis elikkä sää meet niinkun sana kerrallaan ja sitten sä koitat aina muistaa ne sitten ja sit vaan uudestaan ja uudestaan niin kauan että ne jää päähän.

(4:08) Joo

No mites sitten kielioppi? Jos sulla on joku kielioppi niin mitä sä teet kun sä lähdet sitä lukeen?

(4:18) No mä luen ensin sielt kirjasta sen niinkun ne sen teorian ja sit mä katon niitä tehtäviä mitä me ollaan tehty siihen kielioppiin ja sit mä koitan vaan muistaa et se tehdään näin.

Joo et teeksää ikinä mitään lisätehtäviä tai mitään semmosia?

(4:39) Mmm..no siel kirjas on jotain siel takana mut harvemmin mä niitä teen et mä katon vaan niit vanhoja tehtäviä.

Luetko sä yleensä jo edellisenä päivänä vai tyyliin samana päivänä bussissa vai?

(04:57) Öö no siis paria päivää ennen yleensä.

Joo, varmaan riippuu just et paljonko on kaikkee muuta sitte.

(5:06) Joo, mutta silleen että jakaa sen niinku puoliks.

Millä sää yleensä alatot? Luetko sä yleensä ihan sattumanvarasessa järjestyksessä vai onks sul et sää alatot jostain tietystä?

(5:22) No ei mul oo mitään sellasta tietosta sääntöä ole ainakaan että en mä tiedä..ehkä kieliopista ensisijaisesti sanoja lähempänä sitä koetta.

Lueksää yleensä niitä kappaleita?

(5:42) Joo kyl mä koitan ne kerran lukea ainakin mut en mää niihin sillain hirveesti käytä aikaa. Et se ei oo niinku silleen oleellinen mut siis on se hyvä lukee.

Mitäs sit jos sä sitä sanastoo luet niin onks ne sanat sellasia et ne niinkun esiintyy siellä kappaleissa vai missä ne esiintyy?

(6:04) Joo siellä [epäselvä] tai niinku aina sitä niinku teema, samaa teemaa

Mietiksää kun sä luet vaikka niitä sanoja niin muistatko sää että tää oli siinä kappaleessa. Yhdistätkö sä niitä jotenkin?

(6:21) Joo

Mites sitku sää sanoit et teillä on jotain alleviivauksia niin mitä se meinaa?

(6:33) No siis se riippuu hirveesti opettajasta niinku [opettaja] kans me ei olla alleviivattu mitään kun sit taas muiden opettajien kanssa alleviivataan sieltä kirjasta niit lauseita et se on vähän niinkun syventämis moniste mut niinkun vähän eri tavalla.

Mitä te sieltä tai mitä ne on sit mitä te alleviivate sieltä.

(6:54) Öö no sellasia niinkun kaikkia hyviä rakenteita, sanoja ja lauseita. Kaikkee sellasta käytännöllistä.

Joo okei eli ne on niinkun jotain tärkeitä rakenteita ja niitä sitten usein kysytään kokeessa

(7:13) Joo

Jääks ne sulle päähän ihan vaan niinkun siitä just et sää vaan luet niitä sit kans silleen? Ja sit [opettaja] ne on jossain syvennys monisteessa erillisenä?

(7:25) Joo, joo.

Joo et niitä niinkun sit siitä luet ihan järjestelmällisesti

Mites jos sulla on ois joku mitä sä et vaikka ymmärrä, et jos on vaikka joku kielioppu juttu mikä ei ihan heti mene päähän?

(7:43) Mä kysyn äitiltä.

Joo, et se osaa saksaa?

(7:46) Joo

Joo okei, se sitten selventää sen sulle

(7:50) Joo, ainakin yrittää tai sitten mä vaan luovutan ja kysyn joltain kaverilta tai koulussa jossain

Harjotteletko sä ikinä esimerkiksi luetunymmärtämistä vai onks se lähinnä sanastoja ja kielioppia? Tai esimerkiksi kuulunymmärtämistä.

(8:22) En mä oikein tiedä...en mä hirveesti harjoittele sitä kun en mä oikein tiedä miten..No sitten luettuu koittaa jotain niit just kappaleita lukemalla.

Onks teillä kirjassa jotain syventäviä tekstejä sitten? Tai miten se teidän kirja rakentuu et onko siinä kappaleessa joku syvennysteksti

(8:51) On siinä joku sellanen niinku lisäteksti, sitä ei niinkun käydä et se on sellanen vapaavalintainen juttu.

Lueksää niitä lisätekstejä sit yleensä?

(8:59) En.

Teetkö sä sit ikinä ikään kuin mitään ylimäärästä et käytäksä saksan kieltä mitenkään saksantuntien ulkopuolella?

(9:14) No mä oon koittanut lukea saksan kielisiä kirjoja vähäsen.

Mitä esimerkiksi?

(9:18) Lasten kirjoja, sellasia satukirjoja mut se on vähän hankalaa joskus kun niinkun ne on satukirjoja ja sit ne kirjoittajat on keksiny niihin jotain uusia eläimiä niin sitten ei tiedä yhtään mitä ne on.

Onks sul mitään esimerkkiä? Minkä nimisiä?

(9:39) Pessiä ja Illusia, sitä mä luen nyt saksaks. Sit mä puhun äitin kans jotain yksinkertaista helppoo kieltä mut ei nyt oikeestaan muuten.

Joo, ei mitään musiikkia tai tv-ohjelmia tai mitään tämmösiä?

(10:06) Harvemmin.

Onks teil saksan tunneilla ikinä sanottu että kannattaa kattoo tai vinkkejä muuten sitten?

(10:18) Joo kaikkia jotain jos on joku elokuva saksaks tai jotain niin se yleensä sanotaan saksantunnilla.

(...)

Ootko sä miettiny ikinä onks jotain sellasta mitä sä mietit et mitä kaikkea sä voisit tehdä sen lisäksi mitä sä teet

(11:18) No..mä en oikein tiedä..ehkä sanastoo vaan tosi paljon enemmän koska siin aina unohtuu sanat ja kaikki taivutukset ja muut.

Miten sä voisit reenata sitä paremmin vielä tai tuleeko sulla mieleen mitään miten sä voisit sitä sanastoa reenata paremmin?

(11:40) No lukemalla vaan

Lukemalla mitä?

(11:45) Siis no ehkä kirjoja tai lehtiä. Sit ihan perus kirjan sanastoja ja kaikkia sellasia

Onks vielä jotain, tuleeeko mieleen?

(12:03) Ei.

Mites sit tota kun eikö teillä ole pakollinen nykyään tämä suullinen koe?

(12:10) Öö ei kai

Mut se suullinen kurssi, onko se pakollinen?

(12:16) Ei oo, sekin on joku soveltava tai joku sellanen

Ootko sä ajatellu et sit vois esimerkiksi kuulunymmärtämistä varten reentata jotenkin?

(12:35) No en mä tiedä, jos kuuntelis jotain saksan kielistä radioo, siitä ehkä tarttuu jotain silleen semmosesta arkikielestä kun mä oon ettinyt niist kirjan niinkun oppitunnin jutuista ne on hirveen paljon selvemmin tai silleen niinkun erilailla puhuttu.

Ootko sä käynyt saksassa?

(13:21) Joo

Ootko sä puhunut siellä ihan saksaa?

(13:25) Joo

Missä tilanteissa?

(13:28) Öö no siis meillä asuu perhetutut siellä Saksassa niin niille mä oon puhunu vähän mut siit on aikaa kun mä kävin saksassa viimeks niin nyt olis ehkä vähän eri tilanne.

Kun te olitte siellä niin tilasitko sä itte ravintolassa tai käviks sä jossain kaupassa jossa sä olisit puhunu saksaa?

(13:50) Joo et sellasta perus helppoa

No millasta se oli sun mielestä?

(13:55) Välillä vähän vaikeeta tai silleen että kun mä puhuin sille meidän perhetuttujen sille työlle siellä niin kyllä mä ymmärsin miten se puhuu mutta sitten se tuli niin nopeesti että piti aina miettiä päässä valmiiks lauseet ja sitten vasta sanoo niin se hidastaa

Miltä se tuntu susta se saksan puhuminen siellä?

(14:27) Ihan kivalta, kyl sitä vois ehkä enemmänkin puhua

Sitä ei tuu sit täällä käytettyä kuitenkaan ihan kauheesti muutakun tunneilla

Mä kuulin tossa jo että toi [opettaja] tunneilla ilmeisesti puhutaan vähän enemmän saksaa kun esimerkiksi [opettaja] tunneilla. Et se antaa ohjeetkin saksaksi.

(14:53) Joo et se kyl puhuu ihan kokoajan oikeestaan saksaa

Mitä sä luulet et onks se esim semmonen mikä vaikuttaa siihen saksan ymmärtämiseen tai et onko se jotenkin helpompaa jos sitä kuulee kokoajan.

(15:07) Joo siis tottakai, että mitä enemmän sitä niinkun kuulee tai joutuu kuulemaan niin sitten sehän tarttuukin helpommin sitten itelle

Oliks tää teidän saksalaisperhetutut niin onks he kuitenkin suomalaisia?

(15:24) Ei et saksalaisia ihan

Eli jos sä et ymmärrä jotain ni sä et voi suomeksi kysyä

(15:30) Ei et englanniks sit koitan vaan selittää jossei ymmärrä.

(...)

Ootko sä jotenkin yrittänyt kiertää sitä asiaa

(15:57) No joo mut joskus vaan ei tuu mitään

Niiniin mut sua ei kuitenkaan jännitä se puhuminen silleen kuitenkaan?

(16:12) Ei kun ei se oikeestaan ole niin justinsa siellä kun puhuu niin ei sen tarvi olla kieliopillisesti niin oikein.

Onks se sulla sit tunnilla kans sama että, viittaatko sä paljon tunneilla? Tai puhutko siellä paljon saksaa?

(16:26) No en mä hirveesti viittaile sillain

(...)

Mun gradussani on teemana oppimistrategiat. Tiedätkö sä semmosta sanaa tai miten sä omin sanoin kertoisit?

(17:24) Oppimistrategiat?

Niin mitä sul tulee siitä sanasta mieleen tai mitä sä luulet sen tarkottavan?

(17:29) No siis öö, no siis sitä miten ite oppii et se voi olla silleen et jotkut oppii tekemällä ja sit jotkut oppii vaan kuuntelemalla toiset sit taas näkemällä et se pitää tavallaan ite niinkun opetella että miten oppii.

Joo elikkä kun on näitä erilaisia oppijatyypppejä mitä sä tossa just luettelit niinkun näivä visuaalisia, auditiivisiä ja kinesteettisiä. Se on se mitä aika usein kuulee käytettävän, kaikilla on niinkun ne omat semmose. Siis kaikki jotka opiskelee jotain kieltä niin ne joko tiedostaen tai tiedostomattaan luo tietynlaisia strategioita päässään, esim sulla on just se sanojen peittäminen ja se on sellanen strategia sitten.

(...)

Onko saksan opiskelu susta yleisestiottaen helppoa/vaikeeta?

Se on aika vaikeeta, just se kielioppi niinkun on vaikeeta.

Niin et se on sun mielestä se vaikein osa-alue?

(19:45) Joo

Tuleeko sulla mieleen joku ehdoton juttu kieliopissa mitä sä et tajua tai mikä tuntuu vaikeelta? Esim joku osa-alue?

(20:02) Adjektiivien taivutus on hirveetä (naureskelee) Se on se hirvein.

Joo se on kaikilla, monet sanoo että muu sujuu mutta se heikko maskuliini et sitä ei vaan kertakaikkiaan ikinä opi miten se menee

Miten kun sulla on se enkku niin mitenkä sun mielestä, onko enkku helpompaa

(20:24) On paljon helpompaa

Miks?

(20:27) No se johtuu varmasti siitä että sitä niinkun kuulee joka paikasta et niinkun kaikkialta; telkkarista, radiosta ja muualta ja sitten on se nyt helpompi kieli kieliopillisesti ja muutenkin

Aivan, tota käytäksää sitte enkkua kans vapaa-ajalla

(20:48) Joo paljon enemmän

Palataan vähän takasin tässä, kun oli näistä oppijatyypeistä kyse niin tunnistatko sä itestä et sä opis paremmin jollain tietyllä tavalla et onko sulla joku semmonen selkee?

(21:12) No siis mun mielestä mä olen semmonen visuaalinen oppija että kun mä vaan muistan jostain kirjan sivusta ihan tarkalleen mitä siinä on

Joo, tuleeks sulla semmosia et sä saatat niinkun jos sä esim. Mietit jotain sanaa tai jotain just tällasta alleviivaus kohtaa et sä muistat miltä se on näyttänyt ?

(21:43) Joo

(...)

Elikkä sulla on se visuaalinen sitten. No mites sitten tota onko teillä koulussa ikinä puhuttu näistä opiskelutekniikoista tai mistään tämmösistä strategioista. Onks teille annettu vinkkejä että

(22:16) Öö joo on jonkun verran. Just viime vuonna jollain opo kurssilla tuli näitä

Mitä vinkkejä ne sit siellä anto?

(22:28) En mä muista..öö..no siis just jotain että pitäis tunnistaa se millanen oppija on ite ja koittaa vaan jos on just visuaalinen niin sitten kirjottaa sellaset keskeiset sanat vaikka eri väreillä ja muistaa sen värin tai jotain tämmösiä

Ooks sä tehnyt niin?

(22:48) En hirveesti

Nyt tälle vaan yhtenä kysymyksenä, teetkö sä läksyt?

(23:09) Joo kyllä mä kielten läksyt aina teen koska muuten jää jälkeen

Kuinka kauan sulla menee niihin suunnilleen aikaa

(23:22) No puol tuntia silleen plus miinus

Joo aivan, aivan. Et silleen ihan perus..Sit tää tulikin jo mut jos sulla on joku mitä sä et ymmärrä, joku kielioppi juttu, niin sillen sää siis tosiaan kysyt äitiltä.

(23:38) Joo yleensä

Sulla ei oo ketään sisaruksia ketä lukee saksaa?

(23:41) Ei

Mites kysyksää ikinä jos sulla jää tunnilla joku epäselväks niin kysyt sä ikinä opettajalta voisko se selventää tota?

(23:53) Joo

(...paperit sekaisin)

Mä voin selittää nää tässä nyt samalla, nää on muististrategioita ja nää on ryhmitetty niinkun tälläteitten mielensisäisesten niinkun..tässä on tää linkittäminen ikään kun et sä päässä linkität näitä sanoja. Tää on nimenomaan sanastoon tosi paljon liittyvää. Tässä on semmonen ryhmä missä äänteitä ja kuvia käytetään, et sä yhdistät sanastoo kuviin esim. Tässä on tämmönen materiaalin yleinen tarkastelu ja arviointi. Tää on sit taas enemmän semmosille kinesteetti tekemällä oppijoille. Tässä on nyt ensinnäkin tämmönen ryhmittely, elikkä mielen sisäinen ryhmittely. Tää nimenomaan pätee

sanaston oppimiseen; sä järjestät sanoja vaikka esimerkiksi että substantiivi, adjektiivit, verbit..Et tee semmosta ikinä?

(25:31) En ikinä

Tässä on tota assiosointi/elagorointi eli toisin sanottuna kun sä luet jonkun sanan tai opettelet jotain sanaa niin assosioitko sä sitä ikinä? Yritätkö sä yhdistää sitä johonkin, et 'okei tää liittyy nimenomaan tähän aiheeseen'? Tai sitten luetko sä sen sanan ikään kuin sanana vai yritäks sä muistaa sen jotain kautta et okei tää sana liittyy erityisesti just tähän?

(26:03) Joskus joo jotain niinkun vaikeempia sanoja sitten koittaa jonkun muun kautta muistaa.

Jos sä luet vaikka jotain kun eiks teillä ole sellaset sanalistat tai jotain et kun siellä on useasti laitettu et saattaa olla että siellä on vaikka työn hakuun liittyvä sana että ne on kaikki niinkun allekkain tai että sä sanat on allekkain tai sitten ajoneuvot että nekin on sellasia ryhmiä mistä voi tehdä ja myös käyttää siihen muistamiseen.

(26:36) Aa, joo

Mites sitten tässä on myöskin tällöinen että laittaa uusia sanoja niinkun lisää sinne? Tää on vähän sama kun laittaa ne johonkin tiettyyn ympäristöön, johonkin tiettyyn kontekstiin.

(26:56) Öö, ei

Okei, no sitten tässä on just tää visualisointi, elikkä kun sä luet sanoja niin kuvitteletko sä ikään kun ne sanat päässä?

(27:08) Joo

Joo, et sä niinkun muodostat sen kuvan nimen omaan

(27:10) Joo

Tässä on sitten tää, mitenköhän mä tän nyt selittäisin [epäselvä] silleen kauheen

(27:25) Niinkun ajatuskartta vai?

Siis vähän niinkun joo siis semmonen et sul vähän niinkun ois mindmappi jossa keskellä on se semmonen..esimerkiks vaikka sana

(27:34) Joo...ei

Toikin on varmaan semmonen et jos sul ois vaikka keskellä sana 'tier' niin ehkä sä osaisit sit siihen laittaa niitä

(27:45) Niin

Mutta ei sillä tavalla

(27:28) Ei

(...)

Tää keywords on semmonen avainsanoja että esimerkiksi että sä yhdistät saksankielisen sanan 'müll' =roska muihin samalta kuullostaviin sanoihin . Teetkö sä semmosta ikinä?

(28:28) En, mä vaan menisin ihan sekasin tosta

Tässä on sitten tämmönen elikkä sanat jotka kuulostaa samalta esimerkiksi vaikka saksan 'papier' on suomeks paperi, ruotsiksi papper englanniksi paper et mietiksä ikinä semmosia yhteyksiä et AHAA tää on sama?

(28:53) Joo joskus

(...)

Tää structure reviewing tarkoittaa ihan siis vaan toistamista

(29:11) Joo sitä teen

Sä nyt sanoit et sä olet enemmän visualisesti, mutta mietiksä ikinä jos on adjektiivi vaikka kylmyys, lämpö tai tämmönen niin mietitkö sä ikinä sitä tunnetta kylmyys, lämpö vai mietitkö sä sillon nimenomaan jotain kuvaa?

(29:44) Mä mietin sillon jotain kuvaa myös niinkun jotain mikä niinkun näyttää kylmyydeltä tai jotain mikä vaan...en mä tiedä..joku sellanen vaan tulee

Tässä tämä mechanical technics meinaa sitä että oikeasti tekisi jotain . Onko teillä koskaan tehty tai kokisitko sä hyödylliseksi tehdä jotain esim taivutusharjoituksia. Et sulla on ihan sellasia sanastopalikoita et sulla on vaikka sanan päätteitä, sulla on toinen paperinivaska sekasin ja että sun pitää niitä muotoilla niistä.

(30:38) On meillä joskus tehty tota...ainakin yläasteella, että joo

Onks noi semmosia et niist vois edelleenkin et periaatteessa jos joku muu tekis ne valmiiks sulle niin et semmosella vois oppia niitä sanoja myöskin hyvin?

(30:52) Mm no ehkä jotenkin joo mut emmä tiedä ehkä jos jotain tekemällä oppii niin mäkin opin enemmän sillain et mä kirjotan sen sanan niin sit se jää jotenkin motoriikkaan

Kirjotatko sä ite usein sanoja?

(31:12) Joo joskus, riippuu vähän aineesta

Jos on vaikka jotain vaikeita sanoja niin luetko sä ääneen niitä koskaan?

(31:27) Joo joskus

Mites kyseleekö sun äitis sulta niitä?

(31:33) Jos mä pyydän niin kyl se kyselee

(...)

Eli näitä sanotaan kognitiivisiks strategioiks eli nimenomaan sitä sun ajatusprosessia, et nää liittyy myös hyvin tietosesti siihen kielen oppimiseen et monet käyttää näitä ihan tiedostamattaan . Elikkä toisto? Käytät usein?

(32:11) Nojoo

Tää tarkoittaa sitä että harjoittelet, puhut niitä ääneen, kirjoitat niitä elikkä sitäkin joskus ilmeisesti.

Koetko sä sen just kaikkein helpoimpana? Onko se sen takia että se on vaivatonta vai et se jää kaikkein parhaiten mieleen et sää luet niitä useimpaan kertaan? Vai oisko se et se jäis vielä paremmin jos sä kirjoittaisit ne mut sä et periaatteessa jaksa?

(32:55) No ehkä kumpaakin mut en mä oikein tiedä jäiskö se sitten paremmin päähän

Tää 'recognizing amusing formulas & patterns' liittyy just niihin alleviivauksiin. Tää meinaa just tämmösiä sanontoja, tämmösiä jotka liittyy toisiinsa, tämmösiä tärkeitä sanoja, tärkeitä rakenteita esimerkiksi kun kiitetään niin siihen sanotaan että ole hyvä. Mietitkö sä kun sä luet näitä niin missä tilanteessa tätä vois käyttää?

(33:51) No joo joskus

Et niissä on myös joku semmonen tarkotus ikään kuin niillä mitä lukee

(34:04) Joo

(...)

Tämä meinaa sitä että tunnistaa samanlaiset lauserakenteet mitä on harjoitellut aikasemminkin ja käyttää niitä. Elikkä periaatteessa sitä että sä tiedät sitten miten vaikka perfektilause muodostetaan, että sä olet tietoinen että täsäs nyt pitää laittaa

(34:44) Joo

No sitten tämä meinaa sitä että harjoittelee autenttisessa ympäristössä ja sitähän sä oletkin tehnyt

(34:56) Joo

Entäs sitten kun sä luet vaikka uuden kappaleen tai luet kokeeseen niin tää meinaa sitä että plaraa läpi sen yleisidean hoksaa siitä. Luetteko te yleensä ensimmäistä kertaa tunnilla kappaleen läpi?

(35:17) Joo

Tää meinaa sitä että käyttää apukeinoja. Käytäksää mitään apukeinoja niinkun jotain translatoria, sanakirjoja?

(35:54) Sanakirjaa, netissä joskus...tai useemmiten netissä

Joo, tää meinaa päättelyä. Elikkä toisinsanoen sä päättelet sen sanan kontekstista?

(36:24) Ehkä joskus

Tai esimerkiksi kielioppia millään tapaa? Esim sulla on koe ja sä oot sillain et okei mä en tarkalleen tiedä mikä prepositio tohon vois tulla, mutta että sen vois jostain kaivaa

(36:42) Joo

Jos sulla on vaikka sellanen tilanne että sulla ei ole mitään hajua että mikä prepositio tähän tulee niin jos et sä kuitenkaan halua jättää tyhjäksi sitä kohtaa?

(36:56) Mä otan sen mitä kielikorva sanoo, et kuullostaa parhaimmalta sit mä laitan sen siihen

Vertaatko sä ikinä kieltenvälillä että tää kuulostaa nyt toltä ja tää on sama sana kun englanniks, tää on sama kun ruotsissa?

(37:19) Joo just jotain sanoja mutta niinkun meidän opettaja monesti painottaa et tää sama on kielioppi niinkun myös ruotsissa mut sitä mä en osaa yhdistää jotenkin

Mites sitten käännätkö sä päässä tekstejä? Suomennatko sä niitä?

(37:38) Öö en, mä oon hirveen huono semmosissa, mä ymmärrän sen niinkun siinä kielen [epäselvä] jos mun pitää suomentaa niin se on vähän vaikeeta

Okei tää meinaa sitten sitä että siirtää toisesta kielestä toiseen ikäänkuin rakenteita

(38:00) Ei...

Tuleeko ne sitten sillain lukiessa mieleen että okei toi on sama mutta ettei ite aktiivisesti eti niitä yhteyksiä

(38:15) Ei

Teetkö sä muistiinpanoja ikinä tunnilla? Muutenkun kun että sun käsketään?

(38:26) No jotain sanoja kirjottaa vihkoon mitä ei tiedä

Tää meinaa nyt siis ihan tiivistämistä, eli teetkö sä ikinä mitään tiivistelmiä jostain säännöistä?

(38:48) Ei, en tajua niitä

Okei no sit tää meinaa alleviivausta tai jollain muulla tavoin, esim nuolia tai tämmösiä

(38:56) Joo sitä mä teen

Käytäksää värejä tai..?

(39:00) Joo yliviivaustusseja

Joo aivan ja se on nimenomaan sulla se mikä auttaa?

(39:06) Joo

No mites piirräksää ikinä mitään kuvia?

(39:11) Mmm...en yleensä

Se on kans yks mikä tota niinkun tälle itse myös visuaalisena oppijana et jos on jotain tosi hankalia sanoja et yrittää löytää niille jonkun tosi....yrittää piirtää jonkun kuvan mielessään niille vaikka se olis joku tosi abstrakti et yrittää löytää sille jonkun tämmösen..Tuli tässä ihan mielenkiinnosta mieleen et miten sä olet opetellut noi 'der' 'die' 'das' sukusäännöt? Millä sä oot ne opetellu?

(39:55) Mä muistan vaan sen monisteen mikä meille annettiin niistä säännöistä et se on vaan jotenkin jossain täällä [osoittaa päätään] Sit mä aina nään sen et joku 'um' on aina niinkun 'die' alla ja kaikkee

Muistatko sä sillonkun sä olet alottanut saksan et onko sulla ollu joku logiikka et miksi se on 'der Hund' 'die Katze'?

(40:23) Ei oo mitään et se on vaan sit niinkun opeteltu...sen sanan..

Joo joillakin on sit niissä semmosia et koittaa miettiä tarkkaan et kissat on vaikka tosi feminiinisiä ja koirat on tosi skrodeja tai sit minkä takia vaikka auto on 'das' sukunen kun sitä saa ajaa kummatkin sukupuolet...

No tää liittyy nimenomaan siihen kielenkäyttöön tai sitten esim koe tilanteessa et jos sä et tiedä jotainl, elikkä nää on niinkun kompensatiostrategioita. Tää meinaa valistunutta arvausta ja sitten tää meinaa sitä että ylittää omat rajotuksensa ja rajoittuneisuutensa kielenkäytössä. Tässä joko arvaa, käyttää hyväkseen kielellisiä apukeinoja tai sitten koittaa jotain muuta kautta arvata? Teetkö sä ikinä niin et jos sä et tiedä jotain kokeessa niin plärääksä sitä koetta jos sä voisit löytää sen vastauksen sieltä ? Koitatko sä päätellä?

(41:47) No ensin mä koitan yleensä päätellä jotain tai heittää jotain arvauksia että voisko se olla näin ja sitten kokeilla sitä sitten mut sit mä koitan myös ettiä siitä kokeesta jotain. Joskus niissä on silleen vastaus valmiina

Joo koska niissä melkein aina löytyy jotain vinkkiä niin sitä kannattaa kyl ehdottomasti käyttää ... Jos sulla vaikka puuttuu prepositio niin kattoo vaikka mitä tossa on käytetty, voisko se olla sama..

Niin sitten tässä on sitten vielä tää puhe. Jos sulla tulee vaikka tunnilla jos sä et osaa sanoo jotain niin vaihdatko sä ikinä suomeen silleen et sä ikäänkun puhut suomee ja saksaa sekasin vai yritätkö sä kiertää sen jollain muulla tapaa?

(42:40) No yrittää kiertää mut kyl mä puhun suomeekin välillä.

Joo, miten sä sit yrität kiertää?

(42:51) Koittaa vaan niinkun yksinkertastaa sitä sanaa jotenkin taikka jotain...siis jotkut ihmisoikeudet niin laittaa vaan 'von' silleen niin sit se jotenkin helpottuu..

Puhutko sä käsillä tai yritätkö sä selittää jotenkin äänitehosteilla tai käsisignaaleilla mitä sä haluat sanoo?

(43:34) No käsillä monesti silleen vaan...

No entäs kun sä oot esim ollut siellä saksassa niin ootko sä kysynyt apua että 'miten tää nyt sanotaan'?

(43:56) No enpä juuri...tai no siel perhetutuilla kysyn äitiltä...en mä oikeestaan oo muuten kyselly.

Tää on ehkä vähän enemmän semmonen mitä ala-asteella ja yläasteen alussa käytetään et vaan yrittänyt keksii...kun ala-asteelaiset monesti tekee niin et jos ne ei tiedä tarkalleen niin sit ne ottaa vaik englannista jonkun sanan tai jotain vastaavaa. Sit ne ajattelee et väännetään tästä tämmönen saksalaisen kuulonen ?

(44:33) Kyl mä joskus teen sitä tai no niin...joskus joo. Tai silleen puhekielessä enemmänkin [epäselvä]

(...)

Jos on saksan tunnilla jotain mihin sä et osaa sanoo mitään niin ootko sä sit enemmänkin vaan hiljaa

(45:11) Joo

Elikkä nää oli nyt suoraan siihen kielen opiskeluun liittyviä strategioita mitkä nimenomaan on kieli spesifejä. Tässä on nyt sitten semmosia epäsuoria strategioita jotka liittyy ihan yleisesti ottaen opiskeluun, että millanen filis sulla on kun sä opiskelet. Näitä käytetään ihan koska vaan. Tässä on tällsiä ihan simppeleitä, esim. Keskittyminen. Koetko sä että sulla on hyvä keskittymiskyky?

(46:01) Riippuu asiasta ja tilanteesta et en mä tiedä...

Jos vaikka ajattelee kielenoppitunneilla tai kun sä luet kielen kokeisiin?

(46:13) No kaippa...en mä aina oikeen osaa keskittyä ..

Jos sä mietit että sä alat lukeen kokeeseen, tiedostatko sä että mitä siinä on suunnilleen? Että sä selaat sen koealueen läpi , ikään kun valmistaudut siihen et okei tämmösiä teemoja mulla on tässä

(46:41) Joo, joo

Ootko ikinä ottanut selvää mitenkä kieliä opiskellaan, mitenkä niitä kannattaa opiskella?

(47:00) No en mä sitä enempää mitä koulussa on joskus sanottu

No sitten tää organisointi...elikkä tää on vähän sama kun tämä 'organizing' ja tää 'selling goals and objectives' elikkä teetkö sä minkäänlaisia lukusuunnitelmia? Mietitkö sä päässä jotenkin etukäteen missä järjestyksessä sä meinaat tehdä ja mitkä on sun tavoitteet?

(47:31) No joo, silleen suurpiirteisesti, en hirveen tarkasti mitään aikataulua. Et en mitään tarkkaa suunnitelmaa..

Mut et jotenkin sillain mitkä on ne tärkeet ja mihin aikoo keskittyä enemmän?

(47:56) Joo

Okei, entäs sitten kun sä luet ja reenaat ihan yleisesti ottaen koulussakin, kun on minkätahansalainen tehtävä, yhdistätkö sä sen että tästä voi olla hyötyä mulle tässä ja tässä tilanteessa? Jos te vaikka harjottelette jotain ravintola keskustelua niin ajatteletko sä tietoisesti että tätä vois käyttää ravintolassa? Ajatteletko ikäänkun olevas ravintolassa?

(48:27) Öö no en oikeestaan...

Entäs sitten, tässä olis sitten tämä että hakeudutko sä ikinä sellaisiin tilanteisiin, että sitä vois harjotella? Kun sä puhut niiden teidän saksalaisten tuttujen kanssa niin onko se sulle sellasta luontoista kanssakäymistä vai ajatteletko sä että sä reenaat siinä samalla?

(49:09) Nojoo..kyl mä ajattelen että se on harjotusta.

Mites sitten kun sä luet niin tarkkailenko sä ittees, että 'vitsit nyt mulla on tosi hyvä flow' tai silleen et 'vitsit mä keskityn tosi huonosti, et nyt mä en mene kokeeseen hyvin valmistautuneena et meni ihan muuhun tää lukeminen on'

(49:41) Joo..kyl mä tiedän...joo

Joo tiedostat millasta se lukeminen on?

(49:51) Kyllä

Kun sä luet, tai kokeessa, tai tunnilla niin onko sulla ikinä sillain että sä huomaat että olet tosi ärtynyt tai et ei huvita? Koitatko sä ikinä tietosesti rentoutua tai olla silleen että 'rauhotutaan ja sitten jatketaan'

(50:22) Nojoo..joo

Miten sää sen sitten teet?

(50:29) Ööm...

Niinkun ihan konkreettisesti..

(50:33) En mä osaa oikein selittää...mä vaan oon vaan sillain yksikseni mä en niinkun kommunikoi kenenkään kanssa

Tapahuuko tää kotona kun sä luet?

(50:45) Öö joo sillee sit mä vaan makaan jossain jonkin aikaa ja sit taas

Entäs kuunteletko sä musiikkia kun sä luet?

(51:00) En enään, se häiritsee

Jotkuthan sanoo et ne tarvii sen musiikin, jotkut sanoo et heillä on joku tietynlainen musiikki ja jotkut on et ei missään nimessä niin sulla on kanssa että jos sä haluat keskittyä niin ei musiikkia

(51:14) Ei..mä kuuntelen sitä sitten...mä rupeen herkästi kuunteleen sitä sit enemmän

Niiin niin aivan et sä sit keskityt...se on sit sellanen rentoutuskeino...

(...)

Tää naurun käyttö tässä meinaa sitä, että saatatko sä pitää taukoja et menee katsomaan jotain kevyttä mukavaa ohjelmaa tai nyt mää käyn netissä ja teen jotain mukavaa, kevyttä hyvälle tuulelle saavaa ennenkuin palaa siihen

(51:53) Joo

Tässä on tää itsensärohkaiseminen, tsemppaatko sä koskaan itees?

(52:08) Joo

Onks se just koetilanteissa vai millasissa?

(52:14) Hmm...ei ehkä just siinä kokeessa mutta sitten vaan ennen koetta...

Tässä tämä 'taking risks wisely' esim just siihen puheeseen liittyen, että pysyy siinä omalla turva-alueella. Että ei lähde yrittään, että otsaa itelleen turvallisen alueen?

(53:03) Joo, kyl mä yleensä teen silleen..

Mut et joskus voi mennä epämukavuusalueellekin?

(53:12) Joo, ei ehkä aineessa mutta puheessa sitten enemmän..

Palkitsetko itsesi suoritetusta työstä? Tai lukemisen aikana, kokeen jälkeen?

(53:30) No ehkä jollain tapaa...joo joskus..

Miten esimerkiksi?

(53:38) Joku karkki tai jotain..

Entäs sit onko sulla ikinä mitään jos sä vaikka luet että sitten 'kun mä olen tehnyt tän ja sit mä voin tehdä näin ja jatkan' Eli mitä sä silloin teet? Syötkö sä silloinkin sen karkin vai?

(53:55) No emmä tiedä...eilen kun mä luin bilsaa niin sitten laitoin herätyksen soimaan ja sit mä sain niinkun syödä ruokaa..jota tällasta!

Kun sä luet niin mietitkö sä miltä susta tuntuu? Mietitkö sä että vitsit et mua ärsyttää et pitäskö tälle asialle tehdä jotain?

(54:44) En...en mä silleen mieti..

Joo, että et ole tietoisesti silleen että nyt pitäis saada sellanen hyvä tunnelma?

(54:55) En

Se taiski olla jo, että sä et tehnyt mitään tällasia suunniteltuja listoja...Entäs ootko ikinä kirjottanut oppimispäiväkirjaa?

(55:09) En

No ei sitä kyl kielenjutuis yleensä tehdä...Entäs sitten jos sua ärsyttää kokeisiin lukiessa tai ei vaan suju niin puhutko sä tästä ikinä kenellekkään?

(55:30) No joo kyl mä jollekin aina valitan..

Kuka se joku yleensä on?

(55:37) Joku kaveri tai äiti

Äiti on se yleensä se jolle yleensä valitetaan...

Okei...viimenen kohta. Nää on sosiaaliset strategiat, nää liittyy puhumiseen ja tuntikäyttäytymiseen. Sehän tosiaan tulikin jo että sä voit pyytää selvennystä ja apua ja jos vaikka nää sun saksalaiset tutut jos sä et saa heti selvää niin tai ymmärrä mitä he tarkoittaa niin mitä sä sitten teet?

(56:21) Kysyn et selittää uudestaan ensin saksaks ja jos mä en vieläkään ymmärrä niin sitten englanniksi.

Okei erinomaista..Entäs sitten kun sä itse puhut niin ootko sä ikinä pyytänyt et he tai kukaan korjais sun puhetta vai toivotko sä enemmän että niin ei tapahtuis?

(56:39) Ei kyl mä just toivon et ne korjaa...kyl ne kuitenkin osaa sanoo et miten se pitää tehdä

Ootko sä ikinä kysynyt et 'sanoiks mä tän nyt oikein'?

(56:54) Joo

Luetko sä ikinä yhdessä sun koulukavereitten kanssa? Kyselette sanoja?

(57:06) No jotain sanoja korkeintaan mut ei mitenkään muuten...

Koska te ootte käyny saksassa paljon niin varmaan myöskin sitten sä oot...ja koulussakin varmaan ootte varmaan miettinyt näitä kulttuurisillia eroja? Et mikä on erilaista saksassa kun suomessa

(57:47) Joo

Mitä mieltä sä olet jos koulussa kieltentunneilla paneuduttaisiin tähän enemmän, että otettaisiin vähän selvää ihmisten oppijatyypeistä ja oikeesti vaikka vähän opetettaisiin vähän erilaisia strategioita että mitä kannattaisi tehdä. Että jos sulle on kielioppivaikeeta niin että mitä kannattaisi tehdä...?

(59:14) Joo se olis tosi hyvä..koska se auttais tosi paljon myöhemminkin..

Suurin osa lukee tällä ulkoo-opettelulla, että peittää..

(59:41) Kyl ne aika nopeesti unohtuu ne sanat..

Se on vähän lukiossa se aikapaine...

(59:52) Niin on

(keskustelua biologiasta ja opettajasta...)

Anhang 3: Interview 3

(...)

Mistä lähtien sää oot lukenut saksaa?

(0:12) Kolmannesta luokasta asti

Elikkä se on sulla A1 ja sit enkku sulla on alkanut nelosella?

(0:18) Joo

(...)

Elikkä nyt ihan alusta asti voisit kertoa mitenkä sää luet nimenomaan saksan kokeisiin? Eli siis näin yleisesti ottaen?

(0:11) Okei öö mistäköhän mä alotan..varmaan yleensä mä alotan siitä että mä niinkun luen sen kappaleen läpi ja sitten luen varmaan sanoja. Eka mä luen saksan kieliset sanat ja katon mitä se on suomeks ja opettelen niin päin ja toistepäin. Sitten kun niitä sanoja on jäänyt päähän niin sitten mä periaatteessa suomennan sen kappaleen

Päässä vai?

(1:22) Joo ja ehkä välillä ääneen. Sen jälkeen kun mä periaatteessa osaan ne sanat ja tiedän mitä siinä kappaleessa tapahtuu niin sitten mä vaan luen sitä saksaks. Että ne jäis johonkin muistiin, niinkun niitä sanontoja tai lauseita

Mitenkä sä luet sanoja?

(1:46) Luen ääneen niinkun eka luen sen saksan kielisen sanan, jos mä en tiedä mitä se tarkoittaa niin sit mä katon sen suomeks ja sit jotain sillain ehkä sellatteissa kymmenen sanan pätkissä ja sit pänttään niitä sanoja siinä niin että mä osaan ja sit mä vaihdan sillain että mä periaatteessa peitän ne saksan kieliset sanat ja sit koitan muistaa saksaks ja sit niin koitan käydä sen koko kappaleen

Jos sulla on useempi kappale kokeessa niin meetkö sä kappale kerrallaan ja sit teet ton saman kaikille kappaleille?

(2:18) Joo et niinkun käsittelen periaatteessa aina sen yhden kappaleen kerrallaan

Joo okei, sit sä sanoit et jotain sanontoja opettelet niin onko ne siellä sanalistassa vai...?

(2:32) Siis siellä niinkun kappaleessa jos siellä on sanottu vaikka jotain peruslauseita tai jotain sellasia käytännöllisiä missä on jotain hyviä verbejä mitä vois arkielämässä käyttää jos keskusteleen niin koittaa sellasia lauseita painaa mieleen ja sit yleensä ne jääkin tonne mieleen jotenkin kun vaan lukee tota kappaletta läpi

Syvennätkö sä sit vielä jotenkin sitä?

(3:08) Öö ..mä en tiedä. Emmä osaa sanoa...ehkä mä käyn jotain tiehetehtäviä läpi ja siellä just kun on vähän niitä alleviivauksia

Mitä meinaa alleviivaukset?

(3:35) Alleviivaukset meinaa meillä, että opettaja on poiminut sieltä tekstistä niinkun sellaisia keskeisempiä vaikka just jotain verbejä tai sanontoja tai sellatteita. Sit ne on yleensä alleviivattu sieltä tekstistä niin sit mä myös siinä kokeen muun yhteydessä käyn niitä läpi ja sit niitä tehtäviä jos siellä on sellatteita missä on hyviä sanoja tai niitä rakenteita niin sit käy niitä läpi

Ne alleviivaukset on ilmeisesti jotain tärkeitä rakenteita niin luetko sä niitä läpi sen yhteydessä vai teetkö sä niille jotain muutakin?

(4:06) No siis mä saatan välillä kirjottaa kun mulla jää välillä mieleen se kun mä kirjotan niin sit mä saatan välillä kirjottaa niitä sanoja ja rakenteita mutta en mä varmaan niillä kauheesti muuta tee mutta siis silleen luen ja kirjottelen

Mites sitten kielioppi? Teetkö sä sille jotain?

(4:27) Öö no siis mä varmaan kertaan kirjan takaa kun siellä on se kielioppi osuus niin sieltä ne säännöt, et mitenkä kielioppi meni. Sit katon niitä tehtäviä ja sit useesti saadan myös jotain monisteita tai ollaan saatu niinkun niistä tehtävistä, niin niitä kertailen läpi.

(...ajatuskatkos)

Kirjotatko sä niistä jotain? Vai onko se sellasta että sä vain luet?

(5:08) Joo mä ehkä vaan luen ja sit koitan muistaa ne säännöt...no välillä ehkä...no mitäköhän meillä nyt olis ollu...jotain infinitiivistä ja oli zu-partikkeli ja sitten kun on tiettyjä verbejä minkä kanssa ei tule suupartikkeliä niin niitä mä saatoinkin kirjoitella ylös ja keksiä niihin jotain muisti sääntöjä. En mä varmaan sit sillai yleisesti erikoisemmin kielioppia ole..

No mites sit jos sulla tulee joku ongelma tai et sä et ymmärrä jotain niin mitä sä teet sitten?

(5:38) No haen äitin..

Se osaa saksaa?

(5:51) No jonkun verran..et se on lukenut lukiossa saksaa ja ilmeisesti vähän sitä ennenkin mut onhan siltä kaikki unohtunut...niinkun asioita. Ei se sillä enään pärjäis, mutta muistaa se jotain juttuja. Koitan kysyä siltä tai joltain kavereilta jotka lukee saksaa niin kysellä niiltä. Mitäköhän... netistä välillä koittaa hakeen jotain..

Mitä? Kerro vähän lisää

(6:21) No tota jos mä en vaikka osaa jotain kielioppia...kirjottaa vaikka googleen sen kielioppi asian ja sit et mitä siellä kerrotaan. Jos se olis vaikka kerrottu jotenkin yksinkertassemmin kun siellä kirjasta

No sitten opettajalta ehkä pitää kysyä jos ei millään aukee...

Reenaatko sä ikinä kavereitten kanssa yhdessä kokeisiin millään tapaa?

(7:02) Öö no siis välillä...mun yks tosi hyvä kaveri lukee myös saksaa niinkun pitkäsaksa ja se on tosi hyvä saksassa, et sil on tosi hyvä kielipää. Välillä saatetaan et 'okei nyt kummallakin on tulossa saksan koe' sillain nähään ja siinä samalla vähän reenailla saksaa. Sit se yleensä vähän jää ja sit me aletaan tekeen kaikkee muuta mut kyl me aina välillä koitetaan käydä jotain läpi

Kyselettekö te toisiltanne sanoja vai...?

(7:35) No joo ja sitten just ehkä käydään jotain kielioppia tai just jos toisella on joku epäselvää niin käydään niitä läpi

Sä sanoit että sä suomennat kappaleita ääneen niin luetko sä sitten ääneen muuten niitä?

(7:55) Joo välillä ääneen ja välillä mielessä...vähän kumminkin joo. Sit välillä mä suomennan sillain päässä mut jos on jotain vaikeeta niin sit koitan käydä sillain pala palalta ääneen niin sit tuntuu helpommalta.

Käytätkö sä saksaa mitenkään koulun ulkopuolella? Teetkö sä mitään saksan kanssa mikä liittyy, esim. Netissä tai kun on joku tv-ohjelma, musiikin kuuntelu tai mikä vaan tällönen?

(8:41) Aika vähän, joskus jos on tylsää tai jotain..tekee koneella vaikka samaan aikaan ja telkkarista tulee joku saksan kielinen sarja niin sit saatta laittaa pyöriin sen siihen taustalle vaikka ei sillain seurais. Jotenkin mä aattelen et ehkä siitä jotain...et kuitenkin kuulee sitä saksan kieltä. Saksan kielistä musiikkia en kauheesti kuuntele, mutta välillä kokeiden [epäselvä] sit saattaa käydä bongailen pari jotain saksan kielistä biisiä ja sit käydä lukeen niitä sanoja samalla kun se tulee ja näkee, mutta en sillain kauheesti

Voisitko sä kuvitella jos olis enemmän aikaa et tota vois käyttää hyödyks?

(9:36)Vois ja musta tuntuu et se varmaan toimiski. Kun englantia tulee niin paljon kaikkialta niinkun telkkarista ja musiikista niitä niinkun jää niitä kaikkia...muistaa ulkoo biisien sanoja ja jotian telkkari ohjelmien mitä ne sanoo siellä. Kyllä se sama varmaan saksassa toimis kun sitä saksaa tulee vaan kuultua ja käytettyä niin vähän et sitten jos sitä vaan jaksais niin kyl mä uskon et se toimis.

Toi on tosi monella esim ihan mitä mun mies on sanonu et sillä on ihan älyttömän hyvä englannin kielen taito sen takia että se on pienestä pojasta asti pelannu netissä et sillä on ihan huikee se tietokone sanasto minkä se hallitsee. Jos kuuntelee vaikka musiikin sanoja et moni osaa..et mitä näkee tuolla koulumaailmassakin et pikkutyöt osaa täydellisesti suomentaa jonkun Lady Gagan tai Rihannan biisejä ja sit mä oon niinkun sillain et 'voi kamala hirveen härskin biisi, mitä noi tommosia suomentelee' mut et sit ne niinkun osaa sen...et sitähan se on justinsa.

(10:45) Joo ja siinä jotenkin ei ees tajua kuinka...mitä niinkun periaatteessa jääkään mieleen. Et ne vaan niinkun tulee.

(...)

Jos ajatellaan, että sulla olis täydellisesti aikaa. Et 'nyt mä luen oikein täydellisesti saksaa'. Mitä sä kuvittelet että sä voisit vielä tehdä lisää jos sulla olis aikaa, energiaa ja intoa?

(11:29) Öö...ootas mä mietin...varmaan ehkä...mitäköhän mä voisin tehdä.Ehkä koittaa jotenkin soveltaa kun on opetellut niitä sanoja niin sitten koittaa vaikka kirjottaa saksaks jostain aiheesta tai...mitähän muuta. Ehkä käyttää sit vaan enemmän aikaa ja lukee varsinkin niitä sanoja kun tuntuu et ne on mulle se ongelma tässä nyt kun niitä on niin paljon niin sit vaan opiskella niitä niin et se jäis oikeesti johonkin pitkäkestoiseen muistiin ja sit niitä osais käyttää myöhemminkin.

Ootko sä aina tehnyt niin, että sä oot peittänyt ja aina välillä kirjottanut ja sit peittänyt toistepäin? Tuleeko sulle mieleen mitään mitä sä voisit tehdä että se jäis paremmin sinne pitkäkestoiseen muistiin?

(12:42) Mä voisin varmaan ajottaa sitä sanojen lukua sillain tasasemmin, nyt välillä meinaa käydä niin että se sanojen luku unohtuu kun on tullut läksyys ja sitten kun on tulossa kokeet niin sitten sä koitat käydä ne viiden kappaleen sanat siinä viikossa läpi niin sitten osan muistaa ja osan ei, mutta sitten ne ei ehkä jää tänne päähän. Et sitten jos niitä kävisi sillain, että aina kun ne tulee läksyksi että opettelisi niin sitten se kokeisiin luku olisi periaatteessa vaan kertausta ja se ehkä vahvistaisi sitä. Sen mä kyllä voisin tehdä paljon paremmin ja mä tiedostankin sen mutta ehkä se on vaan laiskuutta että täytyy ottaa vaan niskasta kiinni

Kuinka kauan sä luet saksan kokeisiin?

(13:34) Riippuu varmaan koealueestakin mutta mä koitan aloittaa sillain täydellistä aikaisemmin et sit siinä kerkee ja koittaa suunnitella vähän sillain että kerkeis yhtä kappaletta vaikka kaksi päivää ja käymään sitä läpi. Varmaan noin viikkoa aikaisemmin

Mutta että sulla on periaatteessa mielessä suunnitelma?

(14:06) On, mulla on pakko olla koska mä vaan jätän niin helposti et 'ton mä luen sitten huomenna' ja alan tekeen kaikkee muuta niin sitten mä tiedän että se jäis viimeeseen iltaan. Mua helpottaa se, että on sellanen että 'nyt täytyy tehdä tätä'

Kun tähän tosiaan joudutte ostamaan ne teidän kirjat ja osa meinaa myydä ne kirjat niin vaikuttaako se sulla jotenkin, että teetkö sä merkintöjä sinne kirjaan ?

(14:44) Mä ostin ekan saksan kurssin kirjan käytettynä ja sen jälkeen mä totesin, että tästä lähtien mä ostain kaikki kielten kirjat uutena. Siitä ei ollut mitään hyötyä, kaikki tehtävät oli tehtyinä. Varsinkin nyt kun mä ajattelen että mä kirjotan saksan ja se on mulla pitkäkieli niin en mä ajattelen että nyt mä en voi tehdä merkintöjä kun osa tekee sillain että ne tekee tehtävät vihkoon ettei kirjaan tuu merkintöjä. Mä en tee niin, et mä en jaksa tehdä niin jos mä myyn ne kirjat joskus eteenpäin niin sit mä kumittelen sieltä ne tai sitten mä en myy niitä

Teetkö sä jotain merkintöjä sinne tekstikirjaan?

(15:41) Joo että meillä on se yksi kirja missä on ne tekstit ja tehtävät

Aa että ne on kaikki samassa?

(15:48) Joo. Mä teen sinne niitä alleviivauksia, että mä teen kyllä kaikki merkinnät lyijykynällä. Et jos haluaa vielä joskus myydä niin pystyy kumitteleen. Mutta kyllä mä teen merkintöjä sinne tekstin keskelle...reunouhin jne.

Eli millasia merkintöjä sä teet?

(16:05) Tekstiin varmaan niitä alleviivauksia ja sit jos käydään tunnilla niitä yhdessä läpi niin opettaja saattaa sieltä heijastaa jotain tehtäviä ja se on ympyröiny sieltä vaikka jotain artikkeleita tai jotain muuta niin koittaa niitä merkeilla. Jos tunnilla tulee vaikka jotain, että opettaja sanoo että tämä liittyy siihen aiheeseen, joku rakenne tai kelioppi niin kirjottaa sen sinne kirjan reunaan sellatteita yhtäkkiä tulevia lisätietoja.

Onko ne alleviivaukset sit semmoteita, että opettaja sanoo mitkä pitää alleviivata?

(16:52) Joo, että meillä on moniste missä on suomeksi niitä 'alleviivaa ja etsi tekstistä'

Tuleeko sulle vielä jotain mieleen, liittyen siihen, että miten voisit parantaa saksan kielen taitoasi?

(17:13) Varmaan se, että sitä myös pääsis käyttää joskus. Että jos olisi tosi innostunut ja olis paljon harrastuneisuutta tai jotain muuta niin voisi mennä ehkä johonkin kerhoihin tms missä puhuttaisiin saksaa pienissä ryhmissä

Pääsetkö sä puhumaan saksaa missään muualla kuin koulussa? Tai puhutko sä sielläkään?

(17:48) Puhun, että me tehään tunnilla paljon sellasia harjoituksia missä käännetään lauseita saksaks niin siinä tulee puhuttua ja kyllä mä aina viittaaan kun mä tiedän. En mä varmaan kauheesti koulun ulkopuolella käytä. Jos matkustais johonkin saksan kieliseen maahan niin siellä tottakai voisi pärjätä sillä saksalla. Me oltiin turkissa kolme vuotta sitten niin äiti ja iskä sanoi että siellä osataan saksaa niin mä muistan, että mä koitin sanoa jotain saksaks. Olin ylpee että osas sanoa jotain, mutta ei tule koulun lisäksi kauheasti käytettyä sitä saksaa

Niitä tilaisuuksia saattaa tulla, mä olin koko opiskelunajan kaupan kassalla töissä niin yllättävää kyllä kerran viikossa pääsi käyttään saksaa. Samaa olen kuullut kavereilta ketkä ovat ravintola-alalla, että ehkä se ei lukiossa vielä ihan konkretisoidu. Se on semmonen minkä eteen periaatteessa voisi tehdä jotain, vaikka koulunkin kautta. Jos opettaja jaksaisi järjestää niin se voisi olla ihan mahdollista.

(19:44) Nyt meidän koulussa on ollut aika paljon vaihto-oppilaita. Jos on ollut saksan kielisiä vaihto-oppilaita niin niidenkin kanssa tulee tosi helposti puhuttua englantia että, 'en mä osaa puhua saksaa, puhutaan englantia' mutta sitten jotain koittaa sanoa saksaks.

Tuleeko siitä saksan puhumisesta sellanen olo, että 'apua osaankohan mä' vai tuntuuko se sellaselta mukavalta ja helpolta ?

(20:30) No riippuu vähän, että jos jostain perus jutuista voi puhua esim. Perheestä, harrastuksista, kavereista tai koulusta niin sit se on ehkä ihan ok. Jos sä tunnet että sä osaat puhua niistä ja ne on semmosia perusaiheita niin niistä saa ehkä puhuttuakin, mutta vaikka sitten joku sellanen syvällisempi juttelu on ehkä vähän sellanen mistä ei niin mielellään kun tuntuu että taidot ei riitä, että siinäkin ehkä tulee se sanasto mulla niinkun, että 'miten tämä sanotaan' jne

Toi on kyllä todella monella, että englantia on helppo päästä käyttään ja siinä olonsa tuntee mukavaks ja saksa menee sen oman mukavuusalueen ulkopuolelle, jos sitäkin vaan reenis...

(21:33) Mullakin lähti tosi moni kaveri vaihtoon, niinkun jenkkeihin tai johonkin englannin kieliseen maahan. Mäkin mietin tosi pitkään, että olis lähteny jenkkeihin ja mun porukat oli sillain, että lähde saksaan kun siellä oppis vuoden aikana puhumaan saksaa, mutta mulle oli kynnyskysymys se, että mä en uskaltanut lähteä sinne koska se englantia oli paljon varmempi kun se saksa. Että se oli vaan siitä uskalluksesta kiinni, että 'en mä nyt sitten viitsi, ehkä myöhemmin' Mutta kun ajattelee jotain vaihto-oppilaita joita on tullut meidän kouluun esim japanista niin eihän ne nyt osaa sanaakaan suomea. Viime vuonnakin yksi japanilainen tyttö oppi tosi hyvin puhumaan suomea niinkun, että se puhu ja sitä ymmärsi niin on vaan miettinyt että 'vitsit että vuoden päästähän mä osaisin täydellisesti saksaa'

Sehän se on, että mä muistan kun meidän saksan ryhmästä lähti kaksi tyttöä vaihtoon, toinen lähti itävaltaan ja toinen saksaan. Ne oli sellasia perushyviä, kasin oppilaita

mutta kanssa just hyvät kielioppitaidot ja kaikki, mutta sitten kun piti alkaa puhumaan niin ei saanut kauheasti sanottua mitään. Ne osas aivan täydellisesti saksaa kun ne tuli takasin. Sitten kun sitä on pakko puhua niin sitten sitä oppii, että ne juuri sanoi että ne oli alottanut ihan sillain, että ne oli puhunut saksaksi vaan perusjuttuja ja sitten ne oli vaihtanut aina englanniksi, mutta sitten se englantia oli vaan jäänyt pikkuhiljaa pois

(23:17) Joo ja varmaan kun osaa ne perustat tai osaa kielioppia niin sitten ne kaverit jotka ovat siellä jenkeissä sanoo, että sanavarasto laajenee paljon, että ne sanat jää vaan päähän kun niitä tulee, että niitä on vaan pakko käyttää niin sitten saksassa on varmaan se sama, että kun niistä sanoja tulee lisää niin se on helpompi alkaa puhumaan. Mä muistan, että yläasteella meidän saksanopettaja sanoi että kolme kuukautta se vie suunnilleen, että sä sisäistät sen ja sitten sä vaan alat puhumaan saksaa. Sillain vähän harmittaa, että jos olisi uskaltanut lähteä niin vitsit kuinka hyvin osais sitä saksaa.

(...laura neuvo)

Nyt tässä kun me keskusteltiin niin mä yritin vähän niinkun saada sua omin sanoin kertomaan, mä käytän sanaa oppimisstrategiat, eli mitenkä sä omin sanoin kuvailet sitä mitenkä sä opit. Eli millasia päänsisäisiä suunnitelmia sä teet, että mitenkä sä rakennat tätä sun oppimista. Ootko sä kuullut tätä käsitettä kun oppimisstrategia

(25:00) Joo, kuulostaa tutulta

Entäs sitten tällaista kun oppijatyyppejä?

(25:09) Oppijatyyppejä...tarkottaako se sitä, että jotkut oppii kuulemalla, jotkut kirjottamalla...?

Joo. Onko sulla joku selkeä visio siitä, että miten sä opit parhaiten?

(25:25) Siis mulla on niinkun jollain tavalla näkömuisti, että mä muistan 'että okei tää oli siinä kappaleessa, täällä kohtaa' ja mä periaatteessa nään sen päässäni ja sitten kirjoittamalla mulla jää hyvin mieleen ja sitten, mä en tiedä liittykö tää mitenkään näihin oppijatyyppeihin, mutta jos selittää toiselle niin kuin se ei tietäisi mistään mitään niin sitten se jää päähän.

Mites onko teillä ikinä koulussa puhuttu näistä, että onko teillä esimerkiksi tehty ikinä tällaisia testejä tai puhuttu että 'kannattaa opetella näin ja näin, kannattaa tehdä tätä ja tätä'?

(26:21) Öö...

Onks mitään semmosia [epäselvä] koskaan annettu näihin?

(26:26) Siis yläasteella joskus äikän tunnilla muistaakseni käytiin jotain just et minkälaisia oppimistyypppejä on. Sit siellä saattaa olla joku tehtävä, että niinkun raksita

mikä on lähinnä sua ja sit sieltä tulee vastaukseksi että sä 'okei sä opit kuulemalla parhaiten', mutta ei varmaan kauheasti sen enempää.

Että ei oo lukiossakaan ollut?

(26:52) Ei

(...)

Mites sitten saksan opiskelu yleensä? Onko se sun mielestä helpoo vai vaikeaa?

(27:10) No mun käsitys on muuttunut, mä ajattelin yläasteella, että tämä on ihan ok. Mulla oli saksa aina 9, että sillain se oli aika helppoa , mutta nyt mulla on tapahtunut joku suuri muutos tässä lukiossa, että nyt se tuntuukin ihan kauhean vaikealta, vähän niinkun vaikeammalta. Musta tuntuu et ne on just ne sanat mistä mulla on se kynnys että se kielioppi on kertausta on siellä muutama uusi asia. Sit vaan pitäs niinkun niitä sanoja opiskella

Niin että niitä tulee niin paljon uusia?

(27:44) Niinpä

Saanko mä kysyä mikä sulla on nyten sun saksan arvosana? Tai missä se pyörii nyt?

(27:52) Se on pyöriny siinä seiskassa ja kasissa

(...)

Teetkö sä läksyt? Suurimmaksosaks?

(28:13) Suurimmaksosaks koitan tehdä. Välillä saattaa jos on joku kiire tai kauheasti tehtävää niin sitten saattaa jäädä, mä teen tunnilla tai jotain muuta mutta kyllä mä suurimmaksosaks koitan

Teetkö sä ne ihan kotona sillain, että sä ajattelet oikein vai teetkö sä ne sillain pikasesti?

(28:40) Se riippuu kun mulla on kaikkea muutakin niin musta tuntuu , että siks juuri vaihdoin neljään vuoteen kun mulla on niin paljon et keskittyis paremmin mutta mä myönnän että yleensä se menee siihen että teen ne sit nopeesti . Ei kerkiä panostaan niin paljoa kun haluais ja kävis niitä sanoja läpi, lukis kappaleen ja oikein Niinkun sisäistäisi sen. Yleensä menee sit siihen, että 'mä teen tän tehtävän, alta pois!'. Ennen koetta sitten alkaa vasta kertaamaan.

(...)

Onko sulla mitään rituaaleja kun sä luet? Onko sulla joku tietty paikka , kuunteletko sä musiikkia esimerkiksi?

(30:21) Kotona mä yleensä luen, mun huoneessa ja välillä kun mä luen kokeisiin niin mä saatan pistää saksan kielistä musiikkia taustalle tai meillä oli kirjan takana joku CD niistä kappaleista niin välillä mä pistin sen pyörimään , vaikka ennen nukkumaan menoa tai samalla kun oli koneella kuunteli sitä. Yleensä mä koitan sellasessa rauhallisessa paikassa . Siellä omassa huoneessa pystyy keskittymään, ei ole niitä ulkoisia häiriötekijöitä.

(...)

(Läppäri esiin)

Sä voisit lukasta tätä vaikka läpi ja sanoo jos sulle tulee mieleen jotain mitä sä teet

(...)

Ryhmitteletkö sä koskaan sanoja tollain tai että mietit mihinkä se vois liittyä?

(33:07) En kauheesti. Sitten kun meillä on se kappale kun nyt meillä oli joku armeija haastattelu niin ne on ryhmitelty, että ne kaikki sanat liittyy siihen kappaleeseen , sitten toi toinen...öö no jotain ehkä mielikuvitusharjotuksen tai koittaa itte keksiä jotain naurettavia muistisääntöjä

Tuleeko sulle mieleen, että millaisia

(33:48) Ei nyt tule mieleen, mutta jos mulla on vaikka joku pitkä sana niin sitten mä koitan pistää sellatteita osia siitä aina johonkin muuhun sitten siitä tulee jotenkin niin tyhmä sitten sen jotenkin muistaa sen takia tai jotenkin niin epäjärkevästi kun sen muistaa niin se auttaa, sitä mä välillä teen

Onko teillä ollut erityisiä muistisääntöjä noihin kun on noita sukuja opeteltu, että mikä menee 'Der' mikä 'Die' ja mikä on 'Das', onko ollu noihin mitään kun nehän ei mene pelkän päätteiden tai sanamuodon mukaan?

(34:34) Siis öö on jotain joo, että joo joet on jotain sukua, järvet on jotain sukua niin sitten niihin on koittanut keksiä jotain muistisääntöjä, mä en nyt muista mitä koska mä en ole vähään aikaan... jossain kurssissa ne käytiin, mutta kyllä niitä kun siinä niitä lukee niin keksii niitä muistisääntöjä ja yleensä ne sitten jää mieleen.

Ootko sä yhdistänyt näitä sillain, että feminiini? Tai ootko ikinä miettinyt sillain, että tää nyt edustaa jotenkin niinkun naisen

(35:14) Joo oon tehnyt noin

Mietitkö sä ikinä niistä sanoista, että missä muussa yhteydessä näitä vois käyttää?

(35:39) En yleensä

Entäs sitten visualisointi? Yhdistätkö sä sanoja kuviin?

(35:55) Joissain tapauksissa joo. En sillain niinkun, että mä tekisin niin aina mutta jos on joku vaikea sana tms ja siit on joku helppo mikä tulee mieleen ... se vähän riippuu, en aina jos on joku tapaus mikä on helppo niin sitten.

Muistatko kun sä olet pienenä opetellut eläin sanoja niin sä olet yhdistänyt sen siihen?

(36:39) Joo

Teetkö sä ikinä mielessäs mindmappeja saman aihepiirin sanoista?

(36:52) En yleensä. Kun mä teen kirjotelmaa mä teen sitä vaikka jos tekee saksaks kirjotelmaa niin tekee sellasen mindmapin ja koittaa siihen saksaks saada niitä aiheita mutta se liittyy yleensä sitten vaan siihen ainekirjoitukseen. En mä varmaan yksittäisten sanojen kohdalla tee niin

Elikkäs toisinsanottuna sä kirjoitat ainetta ja sulla on joku teema niin siitä teet?

(37:21) Joo

Tää on nyt vähän tämmönen eksoottisempi elikkä avainsanojen käyttö mielikuva harjoittelussa. Tämä esimerkki meinaa sitä että mill=mylly ja luo itselleen sellaisen mielikuvan, että se mylly jauhaiskin roskia elikkä mylliä.

(37:48) Okei

Et ole ikinä sellaista käyttänyt?

(37:55) Ei en varmaan, ei ainakaan tuu mieleen

(...)

Mites toi äännesukulaisuus, käytätkö sä niitä ikinä?

(38:30) No en kauheasti, musta tuntuu että se sekottaa mua. Mä mene ehkä sekasin jos mä rupean miettimään englantia tai sitten mulla käy niin että mä muistan sen kaiken vaan muuksi paitsi saksaksi. Musta tuntuu että mä en kauheasti käytä niitä.

(...)

Mites sitten konkreettinen toiminta, ns käsin tekeminen. Tämäkin toimii ehkä enemmän pienillä oppilailla mutta mitä jos on uutta sanastoa ja se liittyy johonkin fyysiseen ominaisuuteen niin ajatteletko sä ikinä niinkun...

(39:49) En varmaan kauheasti...musta tuntuu...

No jos ajatellaan vaikka että pitäisi ajatella...mä olen esimerkiksi opettanut lukiolaisille semmosta kappaletta missä käsiteltiin sairauksia niin mitä sä kuvittelisit,

että jos sulle tulisi uusia sairaussanoja niin yhdistäisitkö sä ne enemmänkin semmoseen kuvaan, että miltä se sairaus näyttää etkä välttämättä siihen tunteeseen ?

(40:21) No jos mä mietin jotain sairauksia niin mä...no jos on vaikka sana 'yskä' niin mä mietin sitä yskimistä tai jos on huono olo niin mä mietin miltä se huono olo näyttää. Kuvittelen niinkun silmissäni sen, että jos joku on huono vointinen

(...)

Onko teillä tehty sanapantomiimejä, aliasta tms?

(41:21) Ei

Ei ole millään tasolla?

(41:25) Odotas nyt kun mä mietin...öö...mä en ainakaan muista. Äikässä ollaan joskus tehty jotain sanaselitystä mutta ei sitä mun mielestä saksan opiskelussa tarvi...Sekin olisi toisaalta tosi hyvä kun pitäisi koittaa selittää sitä sanaa. Enkun kokeissa on ollut niinkun sana ja on pitänyt selittää miten sä kuvailisit tota sanaa mutta saksassa mun mielestä ei ole kauheasti ollut

(...)

Sitten on nämä kognitiiviset strategiat elikkä ihan perus harjoittelua, toistaminen, sitähan sä sanoit tekeväsi...ääntämisen harjoittelu, harjotteletko sä ääntämistä mitenkään?

(42:48) No siis kyllä mä koitan ääntää oikein, en vaan sillain että miten ne kirjoitetaan...että miettiä ja sitten jos on joku vaikea sana niin sitten ääntää sitä ääneen, että kyllä mä periaatteessa kiinnitän siihen huomiota, mutta en mä sitä minkään harjoituksien avulla harjoittele. Jotenkin ne on päässä sillain että tietää miten vaikka joku kirjain äännetään niin niitä ei ehkä tarvi harjotella, mutta jos on joku vaikea sana niin sitä koittaa sitten ääntää että se jäis jotenkin mieleen

(...)

Sä sanoit, että sä aina välillä katsot telkkarista ja aina satunnaisesti kuuntelet

(44:32) Tossa on toi blogien lukeminen ja lehtien lukeminen niin siitä voisi saada jotain...kun mä tykkään lukea blogeja. Voisi etsiä jotain saksankielisiä blogeja

Ei ole annettu mitään vinkkejä?

(44:47) Ei

Eihän niissä muotiblogeissa ihan hirveästi tekstiä ole, mutta kuitenkin...

(45:19) Ja sitten just olisi kiva jos tollatteita käytettäisiin enemmän ja annettaisiin tietoja kun ei sitä oikein tajua tai keksi tommoista. Jos niistä mainittaisiin tai käytäisiin läpi niin tota...kyllä varmaan.

(...)

Kun sä alat lukemaan uutta kappaletta niin luetko sä sen ensin läpi niinkun lyhyesti?

(46:45) Joo. Mä luen sen läpi ja vaikka mä en kaikkea ymmärtäisi niin siitä saa kuitenkin sen käsityksen, että mistä se kertoo ja mitä siinä suunnilleen tapahtuu

Entäs sitten apuvälineiden käyttö?

(46:59) Mä käytän sitä sanastoa mikä on siinä kirjassa, se kappale kohta. Jos sieltä ei löydy jotain tiettyä sanaa niin sitten mä käytän nettisanakirjaa kun puhelimesta on netti niin sillä on helppo, niin sitä aika paljon.

Mitä nettisanakirjaa sä käytät?

(47:21) Sanakirja.org yleensä, että ei sieltä kaikkea löydy mutta jotain [epäselvä]

(...)

Nämä liittyy yleiseen kielen käyttöön, että ei niinkään kokeisiin mutta esimerkiksi kokeessa kielioppisääntöjen tietoinen käyttäminen elikkä jos sä vaikka luet vaikka jotain tekstiä niin että sä tunnistat siitä sitten, että nyt kysymys on se

(48:29) Joo

(...)

Tässä on sanojen ja ilmaisuiden analysointi elikkä esimerkiksi yhdyssanat on kaikkein paras, että teetkö sä sitä että sä mietit erikseen että saa sen merkityksen että sä ikään kuin kaivat... Liittyykö se tähän, että sä teet niitä muistisääntöjä?

(48:53) Siis joo liittyy ja sitten mä just koitan kääntää suomeksi sen osissa ja sitten siitä saa sellasen ehkä vähän hassun ja sitten taas yhdistää siihen oikeaan sen...siihen, että mikä se oikea merkitys on. Tota mä kyllä teen, että pilkkoo osiin

(...)

Sä sanoit, että sulla helposti häiritsee toisiaan niin sä et ainakaan kauheasti tietoisesti vertaile?

(49:49) En vertaile kauheasti just sen takia että mä sekotan ne tai sitten mulla käy just se että mä muistan kaikilla muilla kielillä sen sanan mutta en sillä kielellä, varsinkin saksan kokeessa mua se jotenkin sekottaa. Välillä kun opettaja selittää jotain, jos on vaikka joku vaikeampi kielioppi asia niin pitää verrata englannista tähän. Sellanen

saattaa joskus ehkä selventää mutta jotenkin mulla henkilökohtaisesti ei kauheasti, mua se vaan jotenkin sekottaa

(...)

Tuliko sulle näistä mitään mieleen?

(52:52) No siis muistiinpanoja...koulussa välillä käydään kielioppia sillain, että opettajalla on joku kalvo tai joku paperi mihin se on kirjoittanut omin sanoin kielioppia ja siitä saa kirjottaa jos haluaa ja seurata niin mä yleensä kirjotan ne. Se kirjoittaminen jää mulla jotenkin paremmin mieleen. Se on yksi keino millä mä voin kerrata. No sitten noita mindmappeja en sillain kauheasti, mutta mä en tiedä liittykö tämä noihin muistiinpanoihin ... siis kun mä kirjoittelen niitä tehtäviä periaatteessa uudestaan mutta ei se kyllä ole muistiinpanoja. Sitten noita merkkauksia, niitä mä teen. Niinkun alleviivauksia, välillä ympyröidään jotain...yleensä lyijykynällä, väreillä jolliainkin stabiloilla tms

Onko nämä sellaisia joita sä teet ihan oma-aloitteisesti? Vai onko nämä sellasia että opettaja tekee?

(54:18) Mä teen niitä myös itse. Jos ajattelee, että ' okei tässä on joku hyödyllinen mitä voi muutenkin käyttää' niin kyllä mä merkkään niitä sitten itsekkin. En pelkästään niitä opettajan laittamia.

Nämä liittyy sitten siihen, että esimerkiksi kokeessa tai puheessa sä et tajua jotain...

(54:50) Joo, öö...no jos mä en tiedä jotain niin kyllä mä sitten koitan aina heittää jotain ja miettiä että mikä se voisi olla, mielummin kun jättää tyhjäksi. Eli sillain joo arvailen...sitten mikäs toi toinen on...

Elikkä...ootteko te harjoitellut yovihkojen tekemistä? Ootteko te saanut ihan kotiläksyksi sellasen yovihkon?

(55:33) Ei...me ollaan vaan yokuunteluita, mutta ei muuten

Te varmaan tokan vuoden keväällä alatte tekeen niitä yovihkoja... käytännössä siis se, että kun sulla on se kielioppiaukko tehtävä niin sitten sä et tiedä jotain niin sä menet takaisin siihen luetunymmärtämis osioon ja esim kokeessa yrität etsiä sen vastauksen sieltä kokeesta

(56:11) Aa siis joo sitä mä teen. Kokeessa esim jos on vaikka joku sana niin sitten mä mietin että hetkonen olikos tämä jossian aikasemmin ja sitten mä selailen niitä läpi ja välillä sieltä löytyy esim viime kokeessa oli just se kuullun...vai oliko se luetunymmärtäminen niin siellä oli just se sana mitä mä en muistanut. Mä kyllä sillain etin sieltä

(...)

Tunnilla kun sä puhut jotain ja sä et tiedä jotain niin vaihdatko sä helposti suomen kieleen tai saatat sanoa jotain sekalauseita?

(57:35) Joo, se on jotenkin...just kun käännetään vaikka niitä lauseita niin sen osan mitä ei osaa sanoa saksaks niin sitten ehkä heittää englanniksi tai suomeksi ja jatkaa sitä lausetta

Entäs sitten tämä avunpyytäminen, elikkä jos et sä tiedä jotain niin yritätkö sä jotenkin signalisoida että 'hei mä en nyt niinkun tiedä että voitko sanoa sen sanan mun puolesta mitä mä haen...'

(58:08) Öö...ehkä mä sitten siinä kohtaa heitän suomeksi, että 'mikä toi sana oli' Ehkä mä en käytä sitä saksaa niinkun että saksaks sanoisi että mä en tiedä mikä tää sana on. Ehkä vois käyttää saksaks mut yleensä mä vaan sanon suomeksi

Sitten käsimerkit, elehtiminen, ilmehtiminen. Jos sä et saa sanotuksi sitä niin yritätkö sä kompensoida sitä sitten?

(58:45) Joo yleensä se menee siihen, että mä vaan räpyttelen käsiä. Ei siitä varmaan mitään apua ole tai ei se ainakaan selvennä sitä mutta yleensä se menee siihen että mä koitan jotenkin elehtiä sitä mitä mä tarkoitan

(...)

Entäs sitten puheenaiheiden välttely/vaihtelu. Sä jo sanoitkin että sä pystyt niiden vaihto-oppilaiden kanssa puhumaan perusjutuista

(59:35) Joo, että sitten jos jutellaan jostain muusta ja ei osaa sanoa saksaksi niin sitten helposti vaihtaa siihen englantiin . En mä tavallaan välttele sitä puhumista mutta jos tietää että pitää vaan saksaksi puhua niin ehkä siinä kohtaa tulee sellanen että 'no ehkä mä en mene tohon mukaan jos mä en osaa sanoa noin'

Tää sanojen keksiminen on vähän yleisempää nuoremmilla opiskelijoilla, mutta muistatko sä tehneesi niin, että jos sä et kertakaikkiaan tiedä jotakin niin sitten sä yrität...jotenkin...keksiä sen..

(1:00:18) Öö...ehkä varmaan joo pienempänä. Nykyään tuntuu, että ne sanat saattaa olla vaikeampia. Jos ei vaikka ole mitään hajua mikä se sana nyt olikaan niin sitten se on ehkä vähän vaikea lähteä keksimään tai heittämään päästään. Ehkä pienempänä jostain helpommista sanoista niin ehkä siinä sitten on arvannut tai heittänyt

Mites sitten kiertoilmaisut ja synonyymit. Että jos sä et tiedä jotain niin yrittää sanoa sen toisin sanoin tai selittää jotenkin? Tossa on esimerkkinä toi [epäselvä] pitää sanoa [epäselvä]...

(1:01:14) Öö no siis ehkä tässäkin enemmän kun englannissa osaa enemmän niitä sanoja on helpompi selittää toisilla sanoilla että sitten saksassa jotain helppoja sanoja niin niille tietää paljon synonyymejä niin sitten käyttää [epäselvä] tai selittää jotain

helppoja sanoja, mutta ehkä ei niin kauheasti saksassa ei tule käytettyä tota, että selittää toisin sanoin. Sitä voisi ehkä harjoitella vaikka tunnillakin jos olisi vaikka jotain tehtäviä koska englannissa niitä on jonkun verran

(...)

Nämä liittyy nyt sitten yleisesti ottaen siihen kun sä luet. Oletko sä ikinä ottanut itsenäisesti selvää kielten opiskelusta, että oletko sä miettinyt ikinä miten mä voisין parantaa ?

(1:02:55) Öömm...öö...en varmaan kauheasti.

Mites sitten... sä sanoit että sä teet jonkinnäköstä lukusuunnitelmaa, sä teet sen ihan päässä?

(1:03:19) Joo tai sitten välillä myöskin paperille kirjottaa ihan kirjallisesti 'ma, ti, ke ja että tässä ajassa mä käyn läpi ykköskappaleen, sanoja jne.'

Asetatko sä itselles selkeitä tavoitteita kielen oppimisen suhteen?

(1:03:42) En, ehkä kannattaisi asettaa niin se toisi sitä motivaatiota , että olisi just selkeät tavoitteet mihin pyrkiä . Se olisi ehkä helpompi tehdä töitä että kannattaisi..nyt mä en sitä tee. Musta tuntuu että varmaan kannattaisi että saisi selkeempiä tavoitteita koska niinkun mä sanoin niin mulla pitää asiat olla tosi järjestelmällisesti niin musta tuntuu että toi voisi auttaa ja motivoida enemmän

(...)

Niinkun sä jo sanoit että sä teet jonkin näköistä itsearviointia silleen että sä mietit...että et ole vain niin että koe tuli koe meni vaan sä mietit että miten meni...

(1:05:08) Joo mietin ja sitten usein jos on mennyt huonommin niin sitten jää harmittaan että ei vitsit...jos olis vaikka vielä enemmän harjoitellut tai jos olisi tehnyt jotenkin toisin niin sitten olisi voinut pärjätä. Se jää niinkun harmittaan ja mä aina mietin sitä...että ei se mene vaan niin että ihan sama. Kyllä mä välillä [epäselvä] sitä menestystä

Jos sulla esim kokeen aikana alkaa ärsyttään tai tulee mieleen ihan muut jutut niin käytätkö sä esim jotain rentoutustekniikoita tms?

(1:06:10) No ehkä tää tulee enneminkin ei niinkään siinä koe tilanteessa vaan just siinä kokeeseen luvussa. Jos alkaa muut jutut pyörimään mielessä tai ei vaan pysty keskittymään niin sitten mä yleensä pidän tauon ja sitten teen muita juttuja ja sitten jonkun ajan päästä lukee taas uudestaan.Mä en periaatteessa saa koottua itseäni siinä kohtaa että on pakko tehdä välillä jotain muuta ja sitten pystyy taas keskittymään paremmin

Mites sitten kokeessa jos tulee sellainen tilanne että päässä vaan humisee ?Vai iskeekö sulla kokeessa semmonen drive päälle?

(1:06:52) Siis ei kyllä kokeessakin tulee sellanen että ei vitsit miksi mä en osaa tätä ja tätä. Tulee sellanen ärsytys, mutta siinä kohtaa sitten siirtyy johonkin toiseen tehtävään ja tekee sen toisen myöhemmin. Sitten kun se myöhemmin aika koittaa ja se tehtävä pitää tehdä niin sitten koittaa, että laittaa näin ja näin monta mutta sitten jos ärsyttää niin en mä ala miettimään päätäni puhki, että sitten vaan laitan jotenkin. Siten miten musta tuntuu parhaimmalta tai mitä tulee vaan mieleen vaikka mä tietäisinkin että se ei olisi oikein. Mielummin laittaa jotain kun jättää tyhjäksi..

Kun sä sanoit, että sä pidät tauon ja sen tauon aikana kuunteletko sä sillon musiikkia tai katotko sä jotain telkkaria ?

(1:08:00) No siis se riippuu tosi paljon...välillä saattaa vaan levätä ja olla, välillä sitten taas alkaa touhuaan jotain ihan muuta.Riippuu vähän siitä vireystilasta ja siitä mielentilasta mikä sillä hetkellä on. Tosi laidasta laitaan...

Kun sä pidät sen tauon niin palkitsetko sä itsesi ikään kuin? 'Nyt kun mä saan luettua tän niin sitten mä saan tehdä näin'

(1:08:32) Joo mä teen tota niinkun jossain määrin. Mä päätän että mä luen tän jutun ja sitten mä pidän tauon..mutta mä voisin olla vieläkin päättäväisempi. Mun yksi hyvä kaveri on välillä tosi päättäväinen, että mä aina ajattelen että miten sä jaksat , et ei vitsit mä en ainakaan tee noin että sillä on tosi selkeitä esim 'mä en syö ennenkun opetellut tän ' niin mulla tulee tosi helposti sellanen et 'ihan sama mä menen nyt syömään, mulla on nälkä' että mä en ehkä ole niin päättäväinen, mutta kyllä mä sillain asetan jotain [epäselvä], et mä oikeesti opiskelen tänään

Kehutko sä itseäsi? Sellaista itserohkasua...

(1:09:45) Välillä joo. Koittaa skarpata tai motivoida tai olla sillain että nyt mä osasin tän hyvin... niinkun, että pidin pääni ja opiskelin tän asian niin on sillain, että hyvä minä.

Oletko sä ikinä pitänyt oppimispäiväkirjaa?

(1:10:15) Öö en

(...)

Kun sulla on se kaveri joka lukee myös saksaa niin puhutko sä sille jos sua ärsyttää saksaan liittyvä juttu?

(1:11:04) Joo ja puhun ja saatan välillä soittaa että ei vitsit miten tää nyt meni kun mä en osaa tätä, että purkaa niinkun kun menee hermot koko saksaan eikä osaa mitään

(...)

Puhutaanko teille saksan tunneilla saksan kulttuurista? Tai puhutaanko teille ikinä siitä kun sä menet vieraaseen maahan tai esim tämmösestä ilmiöstä mikä suomessa on, mikä monilla saksan lukioilla on, että jos sulle tulee joku puhuun huonoa suomea niin on sillain että jes toi ainakin yrittää, mutta sitten kun itse menee niin on ihan masentunut että mä en osaa mä en halua koska en osaa täydellisesti.

(1:12:44) Joo kyllä meille [opettaja] sanoi nimenomaan että mekin ollaan siitä innoissaan jos joku puhuu meille suomea ja vaikka menis vähän väärin niin ei haittaa, että kyllä ne on ihan sitä samaa mieltä. Välillä käydään jotain saksan kulttuurista, esimerkiksi teitittely on paljon yleisempää ja tollatteita asioita. Ehkä myös kun on niin kiire aikataulu tossa meidän jaksojärjestelmässä niin ei ehkä kerkiä niistä määrättyistä asioista kertomaan, että pitää käydä vaan sitä kirjaa ja niitä kielioppiasioita läpi. Jos olisi enemmän aikaa perehtyä tollasiin asioihin...

Anhang 4: Interview 4

Noniin, jos sä voisit nyt (...) kertoa tota, elikä miten sä etenet kun luet saksan kokeisiin. Miten sä lähdet liikkeelle ihan ja mitä sä yleensä teet. Ihan aihepiiri kerrallaan ihan niinku että mitä, missä, milloin tapahtuu kun on koe tulossa.

(1:07) Noniin no eli mulle on, mua auttaa se että mä pitkin kurssia kun tulee läksyys, esitellään jotain kappaletta, niin mä luen niinku niitä sanoja jo etukäteen siinä, ettei ne kaikki sanat tuu sitten kerralla ja kielioppi niinku sinne ennen koetta niille edeltäville päiville. Ja se auttaa kauheesti että mulla on aika palkon reenejä sillee että mä en ehdi sitte kaikkea kerralla ennen koetta tai lukee opetella alusta ennen koetta. Et mä aikasemmin jo kertailen niitä sanoja ja yritän opetella niitä.

Mitä sä reenaat, ihan näin niinku mielenkiinnosta?

(1:41) Tanssia, se vie aika paljon aikaa, et pitää sit vähän järjestellä näitä kouluhommia vähän paremmin.

Okei, eli sä teet pitkin kurssia... Mitenkä sä niinku lueksä jotenki ennen sitä koetta vielä, pidäks sä sillon vielä tämmösen? Tai kauanko niinku? Mitä sä sillon teet?

(1:59) No kyllä mulla siinäkin aika kauan menee ku mä opettelen ne sanat tai yritän palautella mieleen ja opetella sitten vähän tarkemmin niitä. Että ehkä kolme päivää ennen koetta mä rupeen niitä sanoja sitten kertaileen kun ne on mulle se kaikkein hankalin paikka se sanojen opettelu, niin tota ehkä joku tunnin päivässä tai kaks tuntiakin päivässä saattaa mennä että mä yritän opetella niitä.

Okei, ja tää on sitten just ennen sitä koetta?

(2:26) Joo.

Okei. Mites tota (...) miten sä niitä sanoja niinkun luet. Et alotaks sä nimenomaan niistä sanoista vai alotaks sää siitä kappaleest vai, miten sä siinä etenet?

(2:36) No mä saatan lukee sen kappaleen ehkä kertaalleen läpi, mutta sitte mä otan sen sanaston ja peitän sen saksankielisen puolen jollain viholla tai jollain sitten yritän muistaa sen. Ja jos mä en muista sitä tai se on jotenki hankala mulle se sana niin mä laitan siihen jonkun merkin yleensä. Sitten seuraavan kierroksen mä meen sillee että mää käyn vaan ne josson se merkki, et muistaks mä niitä uudestaan. Ja sitten ne kaikista hankalimmat sanat mä kirjotan johonkin vihkoon ehkä. Et yritän sit sieltä opetella niitä vähän.

Jääks ne yleensä sit kun sä oot ne kerran kirjottanu ja toimit tällee, et siitä sitten?

(3:14) Yleensä ne siinä ekan kerran jälkeen kun suurin osa jää päähän, mutta sit joskut on hankalampia et ne joutuu sit kirjottaa vihkoon.

Joo, aivan. No entäs sit lueks sä niinku kertaalleen sen kappaleen vai useampaan (...) kertaan?

(3:30) No yleensä vaan kertaalleen, et mä en hirveesti oo niitä kappaleita sit lukenu, vaikka mä tiän et pitäis ehkä enemmän niitä lukee, voi olla että jäis siinä jo päähän, mutta se ei oo mitenkään mieleistä sitä kappaletta lukee.

Mitäs tota sitten kun sä sanoit että sää teet jo sitten aikasemmin kurssin aikana sitä työtä, niin teeks sä silloin niinkun samalla tavalla noitten sanastojen kanssa työtä vai?

(3:54) No mää silloin yleensä vaan luen niitä sanoja läpi ja yritän muistella, et silloin mä en ehkä kirjoittele niitä sillee ja yritä niitä tarkemmin muistella.

Se on aika harvinaista et joku tollee ennakoi ja miettii etukäteen et okei nyt on niin paljon tanssireenejä et täytyy lukee jo etukäteen (...).

(4:20) Niin ku mä tiedän että mitä siel on tulossa sitten ennen koetta niin mä yritän jotenkin helpottaa sitä työtä mitä silloin tulee, että osais vähän paremmin sitten.

No mites sitten kielioppi?

(4:31) No siis kielioppi mulle on paljon helpompi asia, et se on vähän semmosta ehkä teoreettisempaa, että menee yleensä sillä samalla kaavalla, niin ne jää mulle paljon helpommin päähän että mää sitten teen aina ne niistä tulevat läksyt, yritän tehdä hualella. Ja sitten ennen koetta mä koitan kertailla niitä tiettyjä sääntöjä. Ja yleensä ne jää mulle helpommin päähän että...

Teeksä ne ihan vaan siis sillee et sä luet vaan läpi mitä siel kirjassa sanotaan?

(4:58) Joo ja yritän niitä esimerkkejä kattella ja sillee.

Okei, mitäs sit jos sul tulee joku tota et siis vaikka läksyjä tehdessä tai kokeisiin lukiessa sul tuleekin joku ongelma. Sä huomaat et nyt mä en osaa tätä tai en tiedä... Mitä sä sit teet?

(5:17) Noo mää tota jos mä en millään saa siihen vastausta mistään niin mää yritän vaik kysyä joltain kaverilta, oisko ne osannu tehdä sitä. Tai sit jos kukaan ei oo tajunnut sitä niin sit yleensä tunnilla se saatetaan käydä tai sit mää kysyn ite opettajalta tunnilla että mites tää.

Mitä meinaa sitte se kun sä sanoit että jos en mää mistään löydä siihen vastausta, et mistä sä katot ekana vastausta?

(5:41) Mä katon kirjan sieltä kielioppiosiesta, että oisko siellä mitään sääntöä sille.

Okei, no mites sit jos ajatellaan (...) et sä päätät et nyt mä luen saksan kokeisiin niin täydellisesti kun vaan ikinä mahdollista, että nyt mä niinkun teen ihan kaikkeni, niin tuleeks sul mitä sul tulee mieleen et mitä et ajan tai motivaation puutteessa tee mutta voisit viel tehdä?

(6:16) Mää voisin niitä kappaleita lukee enemmän ja yrittää suomennella niitä sillee sanasta sanaan. Ja sitten just niitä syvennysmonisteita kattella vielä tarkemmin ja yrittää niitä ehkä soveltaa vaihtamalla sanoja ja niitä ja sitten voi tehdä omia lauseita niistä sanoista just että niistä sanoista just. Että niitä sanoja pitää käyttää just sillee [epäselvä].

Teeks sää ikinä semmosia? Vai onks se semmonen et tekisin jos jaksaisin?

(6:48) No joo vähän sillee jos jaksaisin tai ehtisin tai niin. Mutta jos mä oikein panostaisin niin mä tekisin sillee.

Niinku vois kuvitella jos vaikka ajatellaan et sä nyt reenaaisit yo-kokeisiin, missä on sillee, missä voi tulla ihan mitä vaan, niin noi on just semmosia juttuja mitä vois tehdä.

(7:08) Joo, joo.

Mitäs sitten tota, mites sit (...) kuuntelu ja tällöinen lukeminen siis niinku yleisesti ottaen, niin reenaaks sä niitä mitenkään?

(7:23) No emmää hirveesti, mää oon just miettiny et pitäis ruveta lukeen kaikkia saksankielisiä kirjoja, et se auttais, ja kuunteleen jotain saksankielistä musiikkia, kattoon saksaks ohjelmia. Kun mulle on se kuuntelu ainakin hankala paikka ja se luetun ymmärtäminen, et ne on semmosia mun heikkoja kohtia et niitä pitäis just parantaa, mut mä en hirveesti vaan tiedä niitä keinoja siihen.

Elikä oisko susta toisin sanottuna, tota oisko susta hyvä että sulle annetais ikäänku koulussa valmiiks jo, että sä saisit siellä saksantunnilla oikeesti semmosia keinoja että millä sä voisit noita tehokkaasti reenata? Esim. kirjoituksia varten?

(8:00) Joo, joo se ois tosi hyvä.

Miten sust niinku yleisesti ottaen, (...) onks ne kokeet sun mielestä semmosia että ne oikeasti testaa sitä saksan kielen taitoa (...)?

(8:36) No, (...) niissä on sitä kielioppia aika lailla, et kun osaa vaan sen kieliopin sillee, et se voi opetella sillee teoreettisesti sieltä kirjasta, et sitten kun muistaa sen siihen kokeeseen ja muistaa miten se muodostetaan ja siinä voi sit vähän miettiäkin miten se muodostetaan. Mun mielestä pitäis enemmän koulussa niinkun just suullista koittaa ehkä enemmän koska jos tunnilla tehdään joku suullinen tehtävä tai pitää yrittää omin sanoin kertoo niin se on tosi hankalaa kun ei siel hirveesti tehä mitään suullisia, koska kieltenopiskelussa muutenkin painotetaan sitä kirjallista ja mun mielestä se suullinen ois ehkä tärkeempää vielä.

Joo, joo, onks sul millanen, ooks sä matkustanu Saksassa tai puhunu saksaa?

(9:16) No en oo oikein ikinä joutunu puhumaankaan.

Niin millanen tunne sulla nyt tulis jos sut yhtäkkiä heitettäis Saksaan yksin ja pitäis alkaa puhuun saksaa, et oisko sul sellanen jes, nytten puhutaan saksaa vai tulisko enemmänkin semmonen olo et apua, mitä mää nyt sanon.

(9:34) No vähän semmonen apua. Et kyl mää nyt jotain perusjuttuja osaan sanoa ja osaan soveltaakin mutta ois se ehkä vähän hankala paikka sillee kun ei oo ikinä joutunu puhumaan sitä sillee.

Kumpi sulla on, kun eksä oo luku kolmannesta asti saksaa?

(9:51) Neljännestä.

Okei, et sul on periaatteessa Englanti alkanu eka ja sitte?

(9:54) Joo joo.

Kumpi sulla on tota, kummassa sää koet että sä pystyt kommunikoimaan paremmin?

(10:02) Englannissa, sitä kuulee joka paikassa ja se on sit jotenkin semmonen luontevampi juttu.

Joo, aivan. Mut eiks oiskin periaattees jos sä oikeesti kuulisit saksaa, (...) niin sit siitä tulis vähän...

(10:30) Niin siis kylhän se auttais tosi paljon ja sillee. Kun joka paikassa kansainvälisesti lukee kaikki englanniks kun se on sellanen kansainvälinen kieli, et kaikki osaa sitä mutta ei kaikki osaa sit kuitenkaan saksaa niin sitä ei sit käytetä niin paljoo, et se auttais.

Aivan, niinpä. Ja sit se on jännä et sit se on niin niinku kaupanteon kieli, sit sitä kuitenkin keskieuropassa arvostetaan hirveesti et sä pystyt asioimaan ja käymään keskusteluja saksaks, et se on kyl jännä.

(10:59) Joo sen takia mä yritän olla motivoitunut ja kiinnostunut siitä saksan kielestä kun se on tosi hyödyllinen kieli nykyään, niin välillä on tullu kyl sellanen motivaatiopula siitä. Mutta kyllä nyt taas niinku innostaa, vaikka onkin välillä vähän vaikeeta mut kun mä tiän et se on tosi hyödyllinen ja siit on isona hyötyä ja sillee mä haluan oikeesti oppia sitä.

Aivan, hyvä asenne. Onks sulla jo jotain selkeitä suunnitelmia et mitä sä haluat tehdä lukion jälkeen?

(11:29) No ei mulla sille emut yks vaihtoehto olis jos menis lukeen kieliä yliopistoon, et se on semmonen yks vaihtoehto. Ei mulla sillee hirveesti oo oikein muita. Emmä tiedä mikä mua kiinnostaa sillai. Emmä oo viä oikein lyöny lukkoon mitään, se on yks vaihtoehto.

(...) Joo okei. Jos sää siis tekisit ihan kaikkas niin sää kuuntelisit ihan autenttista saksaa ja voisit lukeekin ja

(12:13) Joo.

Mites sitten esimerkiksi netissä? Mites nettiä vois hyödyntää?

(12:18) Mä en itseasias tiää.

Elikä ton takia vois periaatteessa tunnilla mahdollisesti kattoo [yhdessä].

(12:28) Jossain saksankielisillä sivuilla mut mä en oikein tiedä yhtään että mitä olis semmosia.

Joo, aivan. (...) Monet sun vuosikurssilaiset lukee kauheesti blogeja, et niitähän on saksaks ihan uskomattoman et oli sit niinkun muotiblogit tai leffat tai mikälie aihepiiri, tanssi, niin niistähän löytyy ihan uskomattoman hyviä blogeja. Et niitäkin vois tuoda siihen.

(12:57) Joo. Se ois kyllä tosi hyvä. Mää kyllä käyn kattoon heti ku löytyis joku.

Pitää varmaan laittaa linkkilistaa [opettajalle] (...) Noniin tässä mun työssähän on teemana oppimisstrategiat ja mä oon nyt koittanut saada susta vähän kaivettua että millasia oppimisstrategioita sä käytät ja sä oot niitä nyt kuitenkin, et sä sanot omin sanoin että mä en kysy täältä että käytätkö tällästä muistikuvienlinkittämisstrategiaa, vaan että sä kerrot ihan omin sanoin. Ja tosiaan hyvä, sieltä löytykin jo kaikkea! Nyt voitais käydä, mulla on täs näit muutamia kysymyksiä, niin voitais käydä niitä nopsaan tässä läpi, ihan et mä saan sit vielä tän tämmösen ikäänkun rakenteellisemmän osion tähän vielä kans. Elikä ihan siis, ooks sä kuullu käsitettä oppimisstrategia?

(14:30) Joo no tulee mieleen et millä tyyleillä tavallaan opiskelee, et lukeeko just sanoja vai yrittääkö kuunnella kun jotkut oppii kuuntelemalla tai just tälle että millä tyyleillä.

Joo, kyllä ja tohon samaan liittyy se oppijatyyppi, että mitä niistä tyyleistä sä ikäänku edustat. Ja strategiassa, siinä käsitteessä on, sen verran mä sitä selitän et se niinkun myöskin liittyy siihen, et sulla se jo on strategia, että sä jaat sen sun opiskelun, et sä mietit jos etukäteen että okei, mä en ehdi lukeen niin ja niin paljoo kun on ne reenit. Et sä oikeesti mietit jo ennen, paljon ennen koetta että nyt kun mä luen näitä sanoja niin sit se hyödyttää mua kokeessa. (...) Just sekin että sä mietit että mä voisin tehdä näin ja näin, mutta en ehdi, niin sekin jo niinku osottaa että sä tiedät että tämmösiä keinoja on olemassa mut että ei vaan ehdi käyttään yksinkertaisesti.

(15:44) Joo.

Mut onks teillä puhuttu noista oppijatyypeistä tai tieksä ite et millä tavalla sä opit parhaiten. Et onks sulla joku selkeesti vahva havainnointikanava?

(15:54) No, mulla on silleen ehkä et mä opin aika hyvin kuulemalla. Esim jos äiti kyselee mulla kokeeseen joskus, niin kun se lukee sieltä kirjasta ja selittää niitä niin

mä oon kokenut että sillee mä opin aika hyvin. Et mä en välttämättä lukemalla opi niin hyvin. Sillee et jos mä vaan luen jotain niin se ei mulla jää hyvin päähän.

No se on hyvä sit et sä pystyt hyödyntään sitä äidin apua ja sitte se kans auttaa sulla että sä niin ne kaikkein hankalimmat sanat kirjoitat. Mites lueks sä ääneen ikinä mitään?

(16:32) Joo jos mä oon yksin kotona niin sit mä luen ääneen sanoja tai kappaletta. En mä jos muut on kotona niin jotenkinvähä kiusallista, mut kyl mä joskus luen.

(...) No mites sit niin yleisesti ottaen onks saksan opiskelu susta helppoa vai vaikeeta?

(17:07) No, se on aika vaikeeta sillee kun siin on kauheesti kaikkia sääntöjä tai semmosia niinku pikkusanoja ja niitä artikkeleja – pitää kaikki muistaa et miten ne taipuu ja tälle, mutta mä haluaisin niinku oppia sitä mutta välillä tulee semmonen et emmää osaa kun tää on niin vaikeeta, et enmää oikeen ymmärrä. Mut kyl se on silleen ehkä englannissa on vaikeemmat nää kaikki kielioppisäännöt , et siltä osin se on ehkä helpompaa, mut on se silti aika hankalaa välillä.

Joo, aivan. (...) Onks sulla nimenomaan se enemmänkin sanasto vai kielioppi vai mikä siin on se kaikkein vaikein?

(17:46) Sanasto. Mulle on vähän hankalaa ku se sanojen oppiminen varsinkin saksassa, se tuottaa kyllä ongelmia.

Joo, joo ja ku teilläki se alkaa oleen niin pirun laaja jo se sanasto. Et ei ihan pelkillä arkipäivän sanoilla.

(18:02) Nii-i.

No sitte toi me käytiin, et jos sul on joku asia jota et ymmärrä, et sit sä kysyt just äidiltäkö tai kavereilta?

(18:12) Joo, no äidiltä mä en voi saksaa koska se ei osaa saksa. Mutta just vaikka tunnilla joltain kaverilta tai sitten opettajalta.

Okei, (...) sekin me käytiin jo läpi että kauanko sää harjottelet kokeisiin, mutta mites sitten onks sulla joku tietty paikka missä sää reenaat? (...)

(18:49) No yleensä sängyllä, et joku sellanen pehmeä paikka, emmää yleensä tykkää pöydän ääressä lukee, se tuntuu jotenki hankalammalta että kyllä mä saatan joskus lattiallakin maata, et semmonen makuuasento on paljon mukavampi. [epäselvä] Ja sitte yleensä mun tarvii bussissakin lukee kokeisiin, vaikka siellä nyt on vähän hälinää kun on niin aikaa, aika on niin vähissä niin pitää kaikki aika käyttää hyödyks.

Niinpä, totta kai. Mites tota sit, kuunteleks sä esimerkiks musiikkia tai, vai häiritteeks sen enemmän?

(19:24) Se häiritsee enemmän koska se jotenkin, mä tykkään enemmän kun on hiljasta. Tai ehkä sellasta taustaaäntä saa olla, mut ei mitään niinku puhetta, koska sit keskittyy siihen toiseen puheeseen tai musiikkiin.

Ihan totta. (...) Nonii tässön nyt siis näitä strategioita, tää on tämmönen tosi tosi pikkutarkka luokittelu, et käydään tätä vähän vaan sillee läpi et jos sul tulee mieleen jostain jotain niinku selkeesti. Et mä vähän selitän näitä täs samalla, et jos sul tulee joku mieleen et aah kylhän mä noinkin teenki. (...) Tässä on siis näitä suoria strategioita jotka liittyy suoraan siihen kokeisiin lukuun, niinku kielenoppimiseen, sitten on epäsuoria strategioita jotka taas liittyy sit yleisesti ottaen siihen semmoseen et mitenkä sä psyykkaat itteäs henkisesti siihen [koesuoritukseen]. Et täs on nyt ekana tommonen ku linkittäminen, elikä se että sä niinkun tää on nimenomaan just sanastonoppimista paljon et ryhmittelee niit sanoja mielessään tai ihan vihkoon niinku teeman tai esimerkiks sanaluokan mukaan. Ooks sä ikinä tehny semmosta?

(21:11) Mm en oikeestaan.

Okei, joo. (...) No entäs sit tässön, tää kakkoskohta on niinku assosiointi kautta elaborointi, elikä toisin sanottuna sää luot ihan assosiaatioita eli yhdistät niinku sanan johonki asiaan.

(22:07) Joo?

Teeksää semmosta vai kun sää ajattelet jotain sanaa niin yhdistäks sää sen esimerkiks siihen teemaan, luoksää siitä mielessäs jonkun kuvan vai niinkun... Mitä sä yleensä mitä sun päässä liikkuu kun sä luet niitä sanoja, kun yleensä kaikilla on jonkinnäkönen semmonen...

(22:30) No mää saatan miettiä et miltä se sana kuulostaa suomeks tai mitä sillee niinku... Niin mä saatan miettiä jos on joku suomenkielinen sana joka vähän niinku kuulostaa samalta et liittää sen siihen ja mä saatan sitä kautta muistaa sen yleensä.

Joo, aivan. No sitten öhm, no tätähän tää kontekstien avulla oppiminen, niin sitähan sä periaatteessa teet koska sä luet ne kappaleet, elikä sä tiedät mihinkä ne liittyy. Ja tää ois myös sitä ku sä itte sanoit että vois niistä sanoista keksiä omia lauseita, niintää on myös sitä samaa. No sit oli niinku kuvien ja äänteiden liittäminen kielelliseen materiaaliin. Visualisointi, elikä sanan yhdistäminen kuvaan, mielessä tai konkreettisesti niin muistaks sää et sä oisit semmosta tehny joskus?

(23:25) No en oikeestaan.

Joo, elikä sulle on se kuuleminen sit tärkeää.

(23:32) Joo en mää oo ikinä tollee tehny.

Okei tuota, sitten semanttinen kartoitus, se merkitsee sitä että sä teet semmosen ikäänku mindmapin niistä saman aihepiirin sanoista. Ootko mielessäs ikinä tehny semmosta tai sitten joskus lukiessa?

(23:57) No mää oon saattanut miettiä että toi sana on samantyyppinen ku toi, et mä oon tavallaan yhdistäny ne mielessä mut emmää semmosia isompia ainakaan oo.

Joo, aivan. Mitä sitten, niin, no tää nyt on semmonen (...) et luo semmosen mielikuvan, jos vaikka haluaa opetella saksan sanan müll, yhdistää sen englannin mill, eliä mylly, ja sit sä niinku mielessäs kuvittelet joku mylly jauhaa roskaa. Ja sitä kautta opettelee sen müll sanan. Sä et ilmeisesti?

(24:42) No en oikeestaan. Kyl mulla saattaa kun mä luen niitä sanoja niin tulla joku mielikuva siitä minkälaisena mä nään sen sanan niinku oikeesti ja sen kautta mä saatan sen muistaa sitten.

Okei, tuleeks sul mitään mieleen mitään esimerkkiä?

(25:03) No ei nyt äkkiseltään oikeen, yleensä vaan tulee niinkun et miltä se näyttää, et sillee.

No sitte entäs tämä, tää äännesukulaisuus et jos just joku sana kuulostaa samalta niinku monessa kielessä, niin mietiks sä sitä tai tuleeks sul niinku se semmonen et aa, täähän on niinkun, et saatat, kokeessa vaikka just miettii.

(25:24) Joo, joo. No toi mulla kyllä on aika useesti et jos on joku enkkukielinen sama sana niin siitä kautta kyl muistaa sitte.

Aivan et heti sit muistuu paremmin?

(25:36) Joo.

No tota niin, sitten kertaus, sitä sää selkeestikin teet kun sää niitä luet uudestaan ja uudestaan. (...) Aah sitten tosiaan siis tää on semmonen mikä tää konkreettinen toiminta tai käsin tekeminen sopii erityisesti niille jotka just oppii tekemällä, niin tää onki sit sillee mielenkiintonen tää fyysisten kokemusten liittäminen sanan oppimiseen. Et täs on nyt tämmönen ala-aste tasonen esimerkki wärme, et oppilas ajattelee sitä lämmön tunnetta tai sit esim furcht, et ajattelee sitä pelon tunnetta. Nii muistaks sää et sulo is ollu tollai, et sä oisit liittäny sen just johonkin?

(26:29) No ei oikeestaan että, ei oikein oo tollai ollu ikinä.

Okei. (...) Mitäs sitten ooks sää ikinä miettiny kun säkin oot tanssija et sit et liikkeen kautta oppis tai niinku siis sillee. Tai oottekste esimerkiks tehny ikinä sanastoharjoituksia millään pantomiimilla tai sillee et sitä kautta sit niinku.

(27:36) No ei oikeestaan olla mutta kyllä mää luulen että toiki saattais mulla sillee toimia. Kun esim jos mä kirjotan niitä sanoja niin se niinku auttaa mulla siihen aika paljon kun mä nään sen sanan, sillee jos mä kirjotan sen ite.

Aivan niinku et se mekaaninen käden liike.

(27:57) Niin et se auttaa siihen.

(...) No sitten nää ei oo niinkään muististrategioita vaan nää on näitä et miten sä käsittelet tietoa päässäsi. (...) Elikä niinku no toistaminen, sitähan sää teet (...). Mites sit toi ääntämisen harjottelu, et niinkun harjotteleks sä mitenkää sillee erityisesti.

(29:12) No jos mää oon kotona sillee välillä mää saatan miettiä et miten toi sana sanotaan. Jos tulee joku hankala sana niin sitten mä saatan toistaa sitä sillee muutamaan kertaan, et mä opin ääntään sen kunnolla. Koulussa ei sillee, ei siellä niin paljoo kiinnitetä siihen ääntämiseen huomiota, et sielä se jää vähän vähemmälle sit.

Onks se sun mielestä parempi vai huonompi siis tai sillee oisko se sun mielestä ahdistavaa jos siellä joku korjais sun ääntämystä tai yleensä kenenkään. Et onks se niinku parempi et siihen ei kiinnitetä huomioo, vai että niinku pitäiskö niitä joitankin sanoja ääntää tyylisiin yhdessä.

(29:54) No siitä saattaa tulla joillekin semmonen paniikki ettei uskalla enää puhua jos kokoajan on korjattu, mut sit toisaalta se ois niinku hyödyllistä, että sitten mun mielestä pitäis just enemmän puhua ja sillee harjotella yhdessä sitä ääntämistä et miten niinkun sanotaan sillee oikeesti.

Joo, joo. (...)

(30:27) Sit siinäkin tavallaan, siinä samalla tulis just muistettua niitä sanojakin jos luetaan jotain kappaleita ääneen. Ei meillä ikinä lueta kappaleita ääneen, must yläasteella luettiin paljon enemmän niinku kappaleita mutta ei lukiossa enää. Mun mielestä se olis tosi hyvä. Se auttais.

Se on harmi tuntuu et se aikataulu on vaan tiukentunu ja tiukentunu. Et meillä luettiin vielä kappaleita ääneen.

(30:54) Joo meil ei niinku ikinä, et ne vaan kuunnellaan.

Harmi kyllä. Tota niin mites sitten tää muodollinen sanontojen ja kielen rakenteiden tunnistaminen ja käyttö, et sää osaat tai yhdistäks sä niinku et sä ajattelet jotain tiettyjä tällöisiä sanontoja ihan niinku just kokonaisina rakenteina, esim wie geht's ja niinkun gut danke. Et sä tunnistat ne ja osaat ihan käyttää niitä?

(31:30) Joo, mut en mää esimerkiks toi tut mir leid niin en mää esimerkiks mieti et mitä sanoja siinä on, et mää vaan muistan sen sanonnan.

Et sää niinku ajattelet sitä kokonaisuutena?

(31:41) Joo.

No justiinsa. (...) Elikä elikä niinno toi kielen harjoittelu mahdollisimman aidoissa tilanteissa, ulkomailla, netissä, tv, blogit, kirjojen lehtien lukeminen.

(32:01) Tota mää haluisin just lisätä et se auttais siinä tosi paljon. Mutta tuntuu vaan ettei ikinä oikein ehi tai jaksa tai muista tai sillee ei informoida tarpeeks että miten sitä vois oikeesti harjotella. Sitten just noiden opettajienkin esimerkit saattaa olla vähän tylsiä välillä. Sillee jos ne ehottaa jotain, nii et ei kiinnosta, tavallaan ei oo sellasia nuoria kiinnostavia asioita.

Aivan, tähän kohtaan selkeästi siis muutosta [toivotaan]. Joo. No sitten kun sä luet uuden tekstin, tai ku sä alat vaikka reenaan siihen kokeeseen, niin selaaks sä sen tekstin ensin läpi niin et (...) sä saat sen nopeesti sen pääidean, et mikä siin on pointtina siinä tekstissä? Vai alaksä heti lukeen yksityiskohtasesti?

(32:56) Ööh mä alan heti yleensä lukeen yksityiskohtasesti. Siinä tulee aina niin paljon uusia sanoja että mä en välttämättä tajua siitä kaikkee. Kyllä mää vähän saatan niinku silmäillä sitä eka sillee, mutta kyllä mää aika heti alotan niinku just suomentaan sitä niiden sanojen avulla.

Joo okei. Mites sit apuvälineiden käyttö, käytäks sä jotain apuvälineitä? Mitä tossa nyt mainitaan sanakirjat, kielioppimateriaali, äänimateriaali.

(33:23) Sanakirjaa mä esim just jossain tehtävissä käytän jos on joku sana jota mä en tiedä. Ja sitten just jos tekee kotona esseetä, niin siinä mä kyllä katon paljon sanakirjasta.

Mites esseessä noin yleensä, teeksä siihen jonkinnäköstä suunnitelmaa?

(33:39) Joo kyl mä yleensä sillee mietin et mitä siihen aiheeseen liittyy ja sit teen jonkun mindmapin ehkä ja sitten mää mietin just sitä rakennetta vähän et mitä missäkin kappaleessa on. Kyl mää suunnittelen sitä että siitä tulee jotenkin järkevä.

Aivan, joo, kyllä. Niin sitten kielioppisääntöjen tietoinen käyttäminen, se nyt on varmaan semmonen mitä lukiotasolla jo aikalailla kaikki tekee. Että tunnistaa että kun on kokeessa tehtävät aah tässä nyt halutaan että laitetaan perfekti ja?

(34:22) Joo joo.

Että varmaan tunnistat kuitenkin?

(34:26) Joo.

Entäs sitten kun jos tulee joku tollanen pitkä sana, niin koitaksä niinku lukee niinku suomentaa sitä päässä sillee et sä laitat sen pienempiin osiin et sä ikäänku analysoit sitä yhtä sanaa?

(34:41) Joo kyllä mä yleensä jos on joku pitkä sana et esim toi [Aufnahmeprüfung]. Jos sen opettelee sillee vaan niin ei sitä oikein muista, mutta sit mää just mietin että mistä sanoista se koostuu ja mitä ne tarkoittaa niin sit se just auttaa ja hyödyttää.

(...) Entäs sitten, vertaileks sää ikinä kieliä? Että aa tää asia on erilailla saksassa ja englannissa ja tää asia samanlailla.

(35:43) Joo kyl mä just kielioppia vertailen. Ja niinku esim. [opettaja] ottaa just aina esiin niinku englannin kielen, et muista kielistä esimerkkejä. Kun oli just joku tällöinen konditionaali niin otti just esimerkkejä englannista ja ruotsista, et se auttaa kyllä. Kyl mää itekin mietin just näitä sanoja, et mitä ne englanniks ja vaikka ruotsiks. Ja kielioppiakin mietin mää muillakin kielillä.

Joo, tosi hyvä. (...) Sitten käännäks sää päässä noita tekstejä koskaan?

(36:23) Niin suomeks?

Joo esimerkiksi.

(36:26) Joo kyllä mää yleensä pyrin siihen ja suomentaan sen sen kappaleen avulla että mä ymmärtäisin jotain siitä.

Joo. Suomennaks sää sen kuitenkin, et niinku kirjallisesti et kuitenkaan suomenna?

(36:38) Emmää kirjallisesti et niinku päässäni käyn läpi sen sanaston avulla.

Tota no sitten. Niinno tää transfer tarkoittaa siis siirtovaikutusta, eli toisinsanottuna (...) tuo sanoja siitä toisesta kielestä. Elikä vähän sitä samaa ku se kielten vertailu, elikä se että sä tiedät tietosesti että sä tiedät että okei tää sana on sama ku enkussa tai tää sana on sama ku ruotsissa mut voi myös mennä sekasin. Tuleeks sulla koskaan sellasta että kokeessa tulee pelkkää enkkua tai pelkkää ruotsia mieleen että.

(37:23) Joo joo, esim just jotkut ruotsinkieliset sanat on aika samoja ku saksankieliset. Et joskus tunnillakin tekee jotain suullisia hommia niin saattaa tulla englantia tai ruotsia sekasin, mut ei se kokeessa yleensä kun edellisenä iltana niin paljon just sitä kieltä lukuun niin ei tu oikein muut kielet sinä vaiheessa. Se saksa yleensä sitte...

(...) Joo aina tartti olla tosi tarkka et mitä se fast nyt tarkoittaa kun se on niin monessa kielessä.

(37:58) Joo se on enkussa ja ruotsissa ja saksassa niin kaikissa eri tarkoitus niin joo.

Joo niinpä. Ja sitten just sama englannin ja saksan gift ja sitte ku ruotsissakin on vielä gifta sig (...). No sitten teeksää ikinä muistiinpanoja tunnilla tai kotona ja tällä meinataan nyt sitä että sä kirjoitat ikäänku tai alleviivaat tai teet jotain muuta ikäänku mitä opettaja käskee merkkamaan.

(38:35) Joo kyllä mä saatan alleviivata sieltä kappaleista ja niinku niistä kieliopeista ja tämmöstä, ittelle tärkeimpiä et mistä vois muistaa. Ja sitten jos opettaja sanoo vaikka jonkun sanan et mitä se tarkoittaa, niin mää saatan kirjottaa sen just vihkoon että mää sit ite muistan sen. Et mä en välttämättä siitä kerta kuulemalta sitä muista mut sit sen voi aina tarkistaa sieltä vihosta.

Mitäs käytäks sä esimerkiks värejä siihen alleviivaamiseen? Tai onks sul mitään tämmösiä et sä muistaisit helposti jos käytät jotain alleviivaustusseja.

(39:14) Joo kyllä mää, mutta ei ne sillee kauheesti vaikuta et onks se alleviivattu jollain mustalla kynällä vai jollain värikkäällä et ei se sillee hirveesti vaikuta mulla.

Mm, okei. (...) Mites sitten toi, nyt mennään tämmösiin ku kompensatiostrategiat, joka meinaa siis, tää on nimenomaan koetilanteessa tai puhetilanteessa, eli sitä että jos sul tulee joku ongelma et mitenkä sä ikäänku kompensoit niitä puutteita sun kielitaidossa. Niin mites sitten kokeessa (...) et josset sä yhtään muista?

(40:29) No mä saatan just miettiä vieraalla kielellä joo ja sitten jos on joku verbi niin mä saatan siitä miettiä substantiivin jos siitä samasta on. Sit sitä kautta. Sit vaan yritän pinnistää ja yritän muistaa et onks sitä sanottu tunnilla tai jotain.

Toi on ihan älyttömän hyvä pointti et jos muistaikin vaikka sen substantiivin et sitä kautta muodostaa. Entäs sitte toi (...) ei-kielellisten-vihjeiden käyttö, se meinaa sitä että sä esimerkiks saatat niinku ikäänku kaikki keinot käyttöön. No te ette oo tehny viel yo-vihkoja vielä, mutta koitaks sä esimerkiks ettiä sitä vastausta muualta sieltä kokeesta?

(41:23) Joo kyllähän mää yritän et jos jossain tehtävässä on sanottu joku sana ja sit jossain kysytään sitä, niin kyl mä yritän aina käyttää sitä. Ja on mul joskus käynykin sillee et sieltä on löytynyt se vastaus. Kyllä mä yritän tota käyttää.

Joo vaikkei lukis sitä itse sanaa mut siel saattaa olla joku pieni vihje mikä laukasee sen ikäänku päässä et mikä...

(41:50) Joo, kyllä.

Ööh, no mites sitten nyt on niinku puheesta kyse, niin esimerkiks saksan tunnilla jos sä et tiedä, tai et niinku tulee vaan et puhuminen tökkii et ja sä et nyt tiedä et mikä sana sun piti sanoo, niin vaihdaks sä äidinkieleen kuinka helposti?

(42:06) Joo, kyllä yleensä tunneilla puhutaan just suomea aika paljon tai oppilaat just kysyy suomeks ja tälle että kyllä me aika paljon suomella. Et just opettajat saattaa puhua enemmän sillä vieraalla kielellä, mut jotku nekin selittää aika paljon suomeks.

Joo, aivan. Entäs sit just jos se et teil on niinku joku keskusteluharjoitus, niin siinäkin vaihtaisit suomeen jos ei tiedä jotain sanaa? Et semmosta sekakieltä?

(42:38) Joo tulee aikalailla.

Joo, no mites sit sää et ollu ollu kenenkään saksaa äidinkielenään puhuvan kanssa tekemisissä vai olitko?

(42:46) Een.

Okei, no niin no mites sitten tää just tää avun pyytäminen, vaihdaks sä suomeks vai voisitko sä ikäänkun kuvitella että sä kiertäisit sen tälle saksaks?

(43:02) Nojoo, kyllä mää, emmää nyt sitten suomee varmaan sinä vaiheessa jos kun eihän se toinen ymmärrä. Et jos tunnilla on se suomenkielinen kaveri niin kyllä sitten voi sanoo suomeks mutta kyllä mää just yrittäisin jotenkin kiertää ja selittää jotenkin muulla tavalla.

Joo, mitens sit jos ajatellaan sit et sä oisit ulkomailla, et tääkin nyt vähän et just jos ei oo ollu siellä kohdekielisessä maassa mut just et yrittäiskö sit niinku, tai voisitsä kuvitella sitten et yrittäis ihan kaikin keinoin selittää käsimerkeillä ja elehtimällä ja ilmehtimällä (...)?

(43:42) Kyllä mää aika paljon elehdin käsillä että kyllä mää luulen et sitäkin kautta mä yrittäisin. Et niinku kaikki keinot käyttöön vaan!

Joo entäs sit muistaks sää ikinä että sää oisit keksiny sanoja ite, vaikka just kokeessa jossei tiedä? Et tätä ny ei lukiossa niin kauheen monet tee, mut varsinkin ala-asteella huomaa että saattaa (...) jos on vähän sinnepäin se sana, mutta niinkun...

(44:11) No kyllä mä saatan jos mä en muista sitä millään ja tulee jotain muuta mieleen niiin mä saatan just laitta sit sen mikä tulee mieleen vaikka mä en oo varma onks se se. Tai sit just jos tulee joku muu [epäselvä] niin kyllä mää saatan joskus ihan keksiäkin, tiekkö sillee.

Aivan, ja niinku käytäks sä sitte synonyymejä tai tämmösiä et sä niinku yrität kokeessa? Et jos et sä tiedä sitä ihan oikeeta termiä tai osaa kääntää jotain lausetta ihan täydellisesti et sit sä yrittäisit kiertää sen sillee?

(44:44) Joo kyllä mää yritän saada siitä sit pisteitä et kyllä mää just yritän käyttää niitä synonyymejä jos siitä jotain sais.

Joo, aivan. No se oli just tää et käyttää yläkäsitetä stift tän kugelschreiber sijaan et jos ei vaikka tuu just mieleen tää, tai sitten tosi yleinen puheessa on (...) dingsda tai das ding. Et jos en mää nyt muista just sitä sanaa nopeesti puhuessani, niin sit mä vaan korvaan sen et toi juttu.

(45:16) Joo.

Okei, no sitten, viimeinen osio periaatteessa, eli tässä on nyt nää epäsuorat strategiat ja mehän jo se käsiteltiinkin jo elikä sä oot, sä niinku suunnittelet jo aika hyvin etukäteen sun opinnot ja myöskin tää keskittyminen, siitäkin me puhuttiin jo. Mutta teeksä niinkun, ennenku sä alat siinä muutama päivä ennen koetta, niin teeksä niinku

tämmösen orientoitumisen, et sä tekisit tämmösen yleiskatsauksen siihen uuteen asiaan? Et sä selaat tyyliin sen koko koealueen läpi tai katot et mitäs kaikkee tähän nyt tulikaan. Mitä kaikkee teemoja mulla on tässä. Vai alotaks sä vaan heti siitä ekasta?

(46:04) No kyllä mää yleensä katon et siis kuinka paljon mulla nyt on opeteltavaa tässä et voi että nyt on paljon, mites mä nyt kaikista selviän et kyllä mää yleensä katon sillee. Ja saatan just kattoo et mitä kielioppia oli ja mitä kappaleita ja sillee. Kyl mää yleensä aina katon.

(...)Noo sitten mites ooksää ikinä ottanu selvää esim kokeisiinlukutekniikasta, et ooksää ikinä tehny vapaaehtosesti mitään sellasta?

(47:28) No een oikeestaan. Et yleensä on vaan kerrottu just tunnilla että miten vois tehdä tai mikä ois hyvä keino, mutta en mää sillee ite oo ottanu kauheesti selville.

Entäs sit , no toi on tää organisointi sul oliki jo oikein hyvin, et sul on tietyt paikat missä lukee ja jne. Entäs sitten toi, teeksä itelles niinku oikeesti konkreettisia tavoitteita, että mitä mä haluan saavuttaa tällä?

(47:59) Joo, kyllä mää aina mietin että mitä mä tavottelen siitä kokeesta. Et jos on ollu vähän vaikeempi kurssi ja mä en oo oikein ymmärtäny niin sit mä en aseta niin kovia tavoitteita. Mut sit jos on ollu vähän helpompi niin kyllä mää yleensä asetan jonku tavoitteen mihin mää sit pyrin.

Aivan. Mikä sul oli ikääнку tää motivaattori tähän saksan lukemiseen?

(48:26) No se että sitä käytetään nykyään aika paljon just työelämässä, et se on niinku iso plussa jos osaa saksaa nykyään. Et se on se aikalailla.

Joo, kyllä. (...) Näistäkin me puhuttiin jo, et täs on näitä stressin tai jännityksen vähentäminen. Et jos sul on koetilanteessa tai kokeisiinlukutilanteissa jotenkin kauheen jännittynyt tai ärtyny olo, niin koitaks sä psyykata ittees jotenkin et kyl sää nyt pystyt tähän.

(49:38) No yleensä mul on just semmosia keskittymisongelmia, just kotonakin kun mää luen, niin tulee mieleen kaikkee muuta kivempaa ku se saksan lukeminen, mutta kyllä mää yritän just sillee rauhottua ja keskittyä vaan siihen asiaan, sillee miettiä että tää nyt on tärkeä juttu.

Tota, mites sitten, kehuks sä ikinä ittees tai ooksä niinku sillee et jes, hyvin tehty. Että nyt onnistuin ihan jees, tai että nyt oon tehny kaikkeni.

(50:11) Joo kyllä mää yleensä, mää yleensä heitän aina kavereille et nyt mää oon panostanu kyllä niin paljon ja nyt tuli hyvä numero. Ja sitten mää just palkitsen itteeni, just jos tulee vaikka hyvä numero, et saatan ostaa jotain herkkuja tai sillee. Et kyllä mää aikalailla palkitsen itteeni.

Tosi hyvä. Entäs sit onks sul sillee et sää heti ikäänku sen kokeen jälkeen arvioit, tai mietit että mitenkäs nyt meni? Tai et sä ikäänku arvioit itsees että okei nyt meni hyvin ja tää panostus oli sen [arvoista]. Tai et tuleeks sul joskus taas sit sellanen olo et apua et vitsit kun olisin luku tästä vielä enemmän?

(51:02) No kyllä mulla yleensä tulee semmonen että meni hyvin ja oon tyytyväinen itteeni, mutta välillä just jos menee huonommin niin miettii et ois nyt pitäny vähän enemmän niitä sanoja lukee ja ois pitäny vähän keskittyä enemmän siinä kokeessa tai miksen mää tota tajunnu. Mutta kyllä yleensä ihan positiivisella mielellä vaikka tulis vähän huonompiakin [arvosanoja].

Joo tosi hyvä. No sitten ooksä ikinä kokeillu pitää oppimispäiväkirjaa?

(51:31) En.

Okei, joo (...) No et varmaan oo sit muutenkaan kauheesti havainnoinu näitä. Mites sit jos sua vaikka esim just ärsyttää kesken kokeisiin luvun, niin meeks sää esimerkiksi just sit niinku valittaan äidille tai soitaks sä ikinä kenellekään kaverille että vitsi nyt menee hermo.

(51:59) Joo kyllä mä yleensä, tai sillee valitan just jollekin että ei nyt jaksais lukee. Tai sillee kotonakin jos äiti on siel niin sit mää valitan et ei nyt yhtään huvittais. Kyllä mää aikalaila sillee valitan.

Sekin on erittäin tärkeätä että on se joku jolle valittaa joo. No sitten toi (...) selvennyksen tai varmennuksen kysyminen. Elikä jos just on joku, kun nää liittyy näihin sosiaaliseen kanssakäymiseen kielentunneilla, niin kysyks sää selvennysä? Et jos sää et tiedä jotain, niin kysyks sää selvennystä joltakulta vai jääks sää enemmän mieltiin itekses?

(52:43) Kyllä mä kysyn koska mua jää häiritteen se. Tai eka mä saatan miettiä sitä ite, et mites tää nyt menee. Mut yleensä mä en niinku saa siihen vastausta joten sit mua jää häiritteen se asia, et mites tää nyt oikeesti menee, jos semmonen tuleeki kokeeseen ja mä en tiedä. Et kyl mä yleensä kysyn sitä aina opettajalta, kun se jää muuten häiritteen se asia.

Niinpä joo, aivan. Mites tota kysyks sä ikinä sillee tai että sä pyydät jotakuta korjaan sun puhetta, että sano jos mä sanon väärin tai jotain?

(53:17) Mmmeei...

Ei varmaan sellasia tilanteita tuu paljoo?

(53:20) No eei ainakaan puheessa. Et vaikka essee niin mä saatan luetuttaa sen jollain kaverilla tai äitillä, että löytääks ne niistä jotain virheitä. Kyllä mä yleensä sillee teen.

Joo, okei. Eli se oli vähän niinku tätä yhteistyötä. Et sulla on siis tosiaan kavereita kans jotka lukee saksaa?

(53:44) Joo.

Luetteks te ikinä mitenkään yhdessä tai reenaatteko millään tavalla?

(53:49) No ei oikeestaan yhdessä, ei yleensä ehi. Kyllä me joskus saatetaan kysellä toisiltamme sanoja, mut ei sillee sen enempää.

Joo, aivan. No sitten tosiaan, ei ollu ketään natiivi saksalaisia tuttuja?

[ravistaa päätä]

No sitten tääki tota, ei varmaan lukiossa hirveesti kun ei siihen ole aikaa, mut onks teil mitenkään puhuttu tästä saksa suomi kulttuurien välisistä eroista tai onks sietä mietitty?

(54:21) No ei sillee useemmat opettajat yhtään kerro, paitsi [opettaja]. Se just kertoo niit sen omia kokemuksia mitä sille on tapahtunu Saksassa ja tällee. Se on varmaan ainut opettaja joka kertoilee niitä. Et saa ees vähän tietoon saksalaisesta kulttuurista, ja katotaan just jotain, katottiin just tällä kurssilla saksalainen häävideo, et miten siellä hääät toimii. Et se on ehkä ainut opettaja joka tällasta harrastaa.

No oisko se susta sit parempi (...) kun sitä kuitenkin opiskellaan niin että sitä voitais käyttää ihan oikeessakin elämässä, niin oisko susta sit hyvä että tuotais enemmän esille? Et mieltä sää olisit et kerrotais enemmänki niistä kulttuuriasioista ja kulttuurieroista?

(55:09) No kyllä se on tosi hyvä sillee jos matkustaa sinne maahan niin tietää vähän miten siellä toimitaan. Ja kyllä se esim se [opettaja] kertoo et näin ei sit kannata sanoo Saksassa, et voi olla et ne pitää sua sit epäkunnioittavana tai tällee. Tekee vähä eri asioita mitä suomessa on sallittua ja tällee. Et kyl se on musta tosi hyödyllistä.

Joo, aivan. Onks teil puhuttu sit saksan tunnilla tai sillee et jos vaikka arastelee sitä puhumista, et se on kaikille sama asia. Et se saksalainen, jos sä yrität puhua, niin se arvostaa sitä. Vähän sama kun Suomessa, et jos joku tulee puhuu meille huonoo suomee, niin suurin osa on sillee et ei vitsit, toi puhuu suomee.

(56:05) Nii-i! No kyllä mä yleensä mietin sillee että no, (...) saatan miettiä sen toisen näkökulmasta, et mitä se ajattelee, että jos se vaikka miettis sillee että ei toi nyt haittaa. Tai jos mä ite miettisin vaikka että ei toi nyt haittaa vaikka vähän menee väärin, niin se tavallaan auttaa siinä. Ei tarvii osata täydellisesti.

Nii et sul on itelläki semmonen sitten asenne. Mites sit onks sul saksantunneilla, et kun sä puhut, niin täs on nyt selkeesti huomannu ne kaks koulukuntaa, että on ne jotka on että pääasia että mää puhun ja sanon jotain ees joka tunnilla, ei haittaa vaikka menis vähän väärin. Ja sit on ne jotka sillee että jos ei he tiedä jo valmiiks että he osaa tän täydellisesti, niin he ei sano mitään.

(56:43) No kyllä mää välillä oon sillee että jos mää en tiedä tai oo varma, niin sit mää jätän viittaamatta ja vastaamatta, mutta kyllä mää yleensä viittaaan vaikka mä en oo ihan varma et meneeks se oikein. Kun ei se siellä haittaa vaikka vastaa väärin. Nii ei se oo musta mitenkään noloo jos vastaa väärin. Tai kyllä mää yleensä yritän tai uskallan sillee viitata. Paitsi sit jos on semmonen ryhmä jos on kauheesti semmosia hirmu hyviä, niin sitten mä en välttämättä uskalla aina. Tulee vähän sellasta painetta siihen, mutta siis kyllä mää yleensä uskallan, vaikka en ihan tarkkaan tiedäkään.

Joo, okei, se on tosi hyvä et uskaltaa. Okei, tää oli nyt sit tässä, kiitos oikein paljon

Anhang 5: Interview 5

Ooksää alottanu kolmannelta saksan lukemisen?

(1:03) Aa, no se meni oikeestaan vähän niinku niin että mää olin alottanut kolmoselta englannin, mutta sitten öö.. neloselt.. hetkonen, mitesse meni.. kolmoselta oli englanti, sitten mää alotin neloselta saksan. Me muutettiin ja siel toisel koulus ei ollu mahdollisuutta mennä samalla lailla sitä niin mä jouduin jättään englannin jotta mää sain pidettyä saksan, niin mä otin ne sitten kiinni puolellatoista vuodella, koska me oltiin niinku nelosen puolivälissä. Mää sitten menin toiseen kouluun.

Elikä sä menit niinku A1 saksan ryhmään? Ja alotit englannin uudestaan aakakkosena?

(1:37) Joo

(...)

Jos nyt kertoisit ihan omin sanoin sun kokeisiin luvusta. Elikkä kun sää luet saksan kokeisiin niin ihan siis mitä, missä, milloin? Elikkä ihan niin omin sanoin ja yksityiskohtasesti, ihan et mistä sä lähet liikkeelle, mitä sää teet ekana, miten sää etenet ja tälle... yleispätevästi, totta kai jokainen koe ja koealue on erilainen mutta näin niinku yleisesti ottaen?

(2:38) Aa... hetkonen... no siis... kyllä vähän sekavasti mää meen niitä asioita läpi mutta yleensä mää ensin käyn läpi niinku ihan kun me saadaan yleensä semmoset listat missä on kaikki kurssin asiat, varsinkin [yhdeksi opettajalta] tulee tosi selvät, niin mää meen ne läpi silleen ihan niinkun hennosti vaan käyn että tää on tällänen asia, tää on tällänen asia, tää on tällänen asia... Sitten mää yleensä alotan vähän sen mukaan miltä tuntuu, niin kieliopilla ja meen jonkun pari kielioppiasiaa ja sit meen jonkun kappaleen siihen väliin ja sitten mä otan taas vähän kielioppia. Ja sit sillä tavalla vähä sekottelen. Ja sitten mää kirjotan aina niinkun paperille tyyliin jonkun raksin, että nyt mää tajuan tän asian, ja jätän sen siihen ja meen seuraavaan niin kauan että mullon kaikki raksit menty läpi.

Okei, eli kirjoitaksää siihen paperiin missä se koealue lukee?

(3:37) Joo, just siihen. Ja sitten tota.. sit mä yleensä harjottelen.. mää oon yrittäny, varsinki kielissä just, niin: onkia kaikki sellaset kirjat missä on just tehtäviä tai sitten netistä mää oon yrittäny löytää tehtäviä ja sit mää oon niitä harjotellu sen jälkeen. Ja sitten taas niissä sanastoasioissa niin mää yleensä luen kerran sen kappaleen läpi ja sitten, sitten mää otan niinku lapun ja meen silleen läpi et ruksaan vaikeimmat sanat ja meen niitä uudestaan.. ja sit mä listaan ne, listaan vielä ne vaikkeimmat sanat erikseen.

Mitä meinaa listata tässä tilanteessa?

(4:14) Öö, siis ihan kirjotan ne sanat ylös. Niinku ne vaikeimmat sanat. Ja sitten mää meen ne vielä erikseen omana paperinaan.

Eli sää lähet liikkeelle siitä et sää teet semmosen.. et sää katot sitä paperia, semmonen yleiskatsaus?

(4:35) Yleiskatsaus, joo. Ja sit sen jälkeen kielioppia ja vähän sanastoo.. vähän sekasin silleen.

Okei. Eteneksää niinku jotenkin kappale kappaleelta, vai enemmänkin sen listan mukaan?

(4:47) Öö... enemmän sen mukaan mikä tuntuu niinku hyvältä. Et mistä tykkää alottaa ensin, niin sitten vasta niinku et mää yleensä meen niitä helpompia asioita ensin ja sit katon mistä löytyy niitä vaikeempia.

Kun sää sanoit et sä etit netistä jotain tehtäviä, niin mitä sää sillä meinaat?

(5:05) Öö.. no siis. Meillä tuolla koululla on yleensä hyvät listat netissä, missä on tehtäviä erilaisia. Mut sit mä saatan niinku hakee vaa jonkun kieliopin nimellä ja sitten laittaa niitä tehtäviä ja sitten sitä kautta hakee niitä Googlesta.

Sää googletat siis vaikka että "perfekti", tyyliin?

(5:25) Joo, tyyliin perfekti-harjoituksia.

Okei, ja sieltä löytyy sitten?

(5:28) Joo joo.

Googlaaksää niinku ne saksaks vai suomeks? Mä en oo ikinä kuullukkaa tommosista...

(5:31) Saksaks tai suomeks, vähä riippuu. Joskus englanniks.

Okei. Hyvä tietää, koska mä en tienny et tommosia on olemassa nykyään. Et ihan hyvä tietää et tommosia on.

(5:42) Kyllä niitä vähä vaikee on ettiä jos on niinku tiukka aikataulu, niin en mä sitten rupee, et sit mä meen enemmän just jotain niinkun kirjojen harjotustehtäviä ja sit sellasta kautta mutta... Tai sit mää niinkun vaa niitä ihan perusjuttuja, et mä tajuan sen asian.. jos mä en ehdi tekeen niitä tehtäviä niin sit mää vaan meen ne perusjutut et mää mielestäni tajuun ne ja sit mää meen kokeeseen ja katon mitä tapahtuu.

Niin niin, aivan. Teeksää esimerkiks niinkun jos teillä jää kirjasta jotain tehtäviä tekemättä niin käyksää niitä sitten vai käyksää nimenomaa niitä tehtäviä läpi mitä on tehty tunneilla läpi?

(6:13) Jonkin verran mä käyn niitä tehtäviä läpi, et mää oon yleensä laittanu niinku huutomerkin aina siihen kohtaan mikä on mun mielestä.. jos on ollu jossain tehtävässä joku tärkeempi asia, niin mää laitan huutomerkin ja sit mää käyn niitä kokeeseenluvussa. Emmää läheskään, et jos jotain tehtäviä jää tekemättä, niin emmä sit niitä välttämättä tee, ellen mää oikeesti huomaa että tää on selkeesti tärkeä tehtävä.

Joo, aivan. Käytäksää nettiä muuten sitten mitenkä hyödyks?

(6:48) Niinku ylipäätään kielenopiskelussa?

Niin, ylipäätään. Tai.. niin, aivan.

(6:53) No, mmm... No siis just näissä harjotuksissa mut sit jonkin verran mää yritän musiikkiakin kuunnella ja sit sitä kautta löytää lyriikoita ja sitä kautta. Ja sitten mää myös kavereiden kanssa juttelen [epäselvä] Tai sit mää saatan kysyä jos on joku koe tulossa ja sattuu oleen joku kaveri online, niin mää saatan sitte kysyä jostain kieliopista et "mitä mieltä sää oot tästä" tai sitä kautta.

Okei. Eli sulla on siis.. no lähetään ensin, tossa oli paljon kaikkee tosi tosi hyviä juttuja. Elikkä sää siis kuuntelet [epäselvä] niin sää keskityt niihin lyriikoihinkin?

(7:31) Joo, lyriikat on just se tärkein just. Ei sillä oo ees väliä, jos se ei oo kauheen hyvä kappale, mut se että kuuntelee niin sit ne jää paremmin mieleenkin ne asiat kun ne semmosessa [epäselvä].

Ja sit sä niinku sitä kautta opit, sä ikäänkuin opit kuuntelemalla?

(7:47) Joo

Tosi hyvä kyllä. Sä haet ne lyriikat, mut sä et.. niin... ja sitten sitä kuuntelet ja luet niitä lyriikoita samaan aikaan?

(7:56) Niin, ja sitten [epäselvä] niin netistä ettii ja niinku sitä kautta.

Käytäksää jotain netin google translopedia tai jotain online-sanakirjaa?

(8:06) Joo, jonkin verran google translopedia tulee käytettyä.

Mitäs tota... onksulla siis saksalaisia tuttuja tai kavereita?

(8:17) Mmm... Saksasta mulla ei oo kauheesti et mulla on kaks jokka mää tiedän ja sitten täällä koulussa on pari kaveria jotka on niinku syntyperäisiä saksalaisia. Mutta en mää oo niitten kauheesti, mää oon enemmän muitten kielten puolella niinku ranskan puolella ja näin.

Okei, niin elikkä sulla on siis ranska myös?

(8:38) Öö... no kieliä mitä mulla on tällä hetkellä, niin koulussa mulla on A-ruotsi, jonka mää oon kyllä.. mää oon seiskalta alottanu. Sitten mulla on saksa, ja sit tää

englanti... ööö, ruotsi, englanti, saksa... sit mulla on B2-ranska. Mä aloitin tänä vuonna venäjän, mut mä ehi käymään sitä ku pari kurssia kun on kirjatukset. Mää aion silti jatkaa sitä vielä sit jossain vaiheessa sit enemmän. Sitten mulla on kotona, mää yritän opiskella tota... joo, eli mää yritän opiskella japania. Koska... joo... mulla on pari kaveria japanissa niin tota, ja yks tosi hyvä ystävä siellä, niin mä yritän et pystyis puhuu sen kans omalla kielellä, joo. Ja sitten jonkin verran iiriä, koska mää oon ollu Irlannissa kesävaihdossa just.

Niin sää olit just siellä, aivan.

(9:35) Joo, niin sitä kautta jonkin verran osaan sitä, ja yritän enemmänkin. Ja... mitäs muuta... Kreikan noita kirjaimia mää oon yrittäny mennä, koska musta tuntuu et se voi niinku olla ihan hyvästä kun kielenopettajaks aikoo, niin sitä kautta niitäkin asioita.

Kyllä susta varmasti tulee loistava kieltenopettaja jo niinkun tolla kieli.. et jostakusta vois sanoo että jollain on kielipäätä niin sulla sitä ehkä sitten todellakin on.

(10:05) Ainakin innostusta jos ei muuta.

No se on kyl tosi hyvä. Onks ne joiden kanssa juttelet netissä sitten suomalaisia kavereita enemmänkin justiinsa, kun sää sanoit et sää saatat kysyy joltakulta mielipidettä?

(10:18) Öö, ne on ulkomaalaisia... en mää suomalaiselta... Ne on siis ihan natiiveja...

Saksalaisia?

(10:26) Joo, ja ranskalaisia..

Niin niin, okei. Elikkä sää puhut myöskin sitten ihan saksaa? Muutenkin kun tunnilla?

(10:40) Siis joo, jonkin verran yritän. Mää en oo kauheen hyvä siinä, koska siis saksaa.. sitä ei kuule eikä näe niin paljon niin se on kauheen vaativaa ja aikaavievää eikä aina jaksakkaan silleen niin. Et yrittää tietenkin puhua mutta kyllä se on vähän semmosta saksa-englanti -sekotusta. Mut jonkin verran. Enemmän mää ehkä ranskaa osaan puhua.

Mites, katoksää esimerkiksi sitten telkkarista mitään saksaks ikinä, vaiikkei sieltä mitään kauheen loistavaa tuukkaa?

(11:14) No Deutsche Welle, niin se kanava on aika surkee. Sieltä tulee niin paljon englantii, mut sillon jos tulee, niin mää yleensä nauhotan sen pätkänkin, jos on. Mut enemmän just netin kautta yrittää löytää jotain sarjoja...

Onksulla jotain mitä sää oot löytänyt sieltä?

(11:31) Öö... emmä nyt.. ei tuu mitään mieleen just [epäselvä] mutta... TV:stä jotain saksan ohjelmia niin, just tätä poliisisarjaa jonkin verran oon kattonu. Tai joku random-leffa [epäselvä]

Et josse vinkkaa et nyt tulee tällöinen leffa niin..?

(11:53) Niin sit mä katon sen kyllä.

Joo, tosi hyvä. Niitäkin tulee niin harvoin, että aina pitää ottaa hyödyks kun semmonen tulee. Entäs ooksää jotain nettilehtiä tai jotain..?

(12:06) Nettilehtiä emmä kauheesti, mutta...

...sivustoja tai blogeja tai tällösiä?

(12:10) Emmä kyllä kauheesti uutissivustoja, vähemmän, varsinkin saksassa. Ja... mutta sitten jotain nuorten lehtiä niin sit jossain kirjastossa oon ranskassa ja näissä yrittäny lukee... jonkin verran.

Mitäs jos teille tunnilla vinkattais just esimerkiksi et niinkun, tai et näytettäis joku mielenkiintonen saksankielinen sivusto, tai just että tässä ois tällösiä ja tällösiä niinkun saksalaisten nuorten pitämiä blogeja ja jotain niinku tällösiä mielenkiintosia...?

(12:39) Joo, kyl mää luultavasti sen ainakin kattoisin et mikä se on. Ja jos sieltä löytyis jotain mielenkiintosta niin kyllä mää saattasin.. just joku blogi. Täytyis olla sitten mulle mielenkiintonen mut jos menee sillai kauheen tylsäks se aihe niin en luultavasti kauheesti sitä jaksais.

(...)

(13:18) Joskus saattaa tulla jotain toistakin kautta. Huomaa niinku ettivänsä jollain toisella kielellä ja saattaakin löytää saksaks jotain, tyyliin.

Sanoit siitä sanostosta että sä kirjotat ne vaikeet sanat ja luet niitä moneen kertaan?

(13:41) Luen moneen kertaan tai sitten mää kirjotan niitä moneen kertaan. Kirjottaminen on mulla yleensä se kaikkein tärkein, että mää meen ne just silleen et mä kirjotan vaikka sen saksan sanan tai suomen sanan, aina listaan ne siihen paperille ja sitten mää mietin niitä ja yritän keksiä siihen sanan. Ja sit mää kirjotan sen mitä mää muistan ja katon et menikse oikein... tai kertaan.

Ja sit sää luet samalla niitä kappaleita kun sä niitä.. samaan yhteyteen sen kappaleen mistä ne sanat on?

(14:10) Joo joo. Tai sitten jos sattuu oleen CD, niin sit mää yritän laittaa sen pyöriin sinne taustalle.

Tuleeks teillä niitä kirjan mukana?

(14:19) Vähän riippuu, vähän riippuu kirjasta... Et se on vähän epämääräisesti tehty.

Elikkä sää kuuntelet myös välillä ne kappaleet?

(14:28) Kuuntelen mää jos vaan pystyn.

Ajatteleks sää et missä muussa yhteydessä näitä sanoja vois käyttää, tai niinkun teeksää tyyliin omia lauseita, tai?

(14:43) Lauseita mää en oo kauheesti, mää oon miettiny et pitäis ruveta sitäkin et vois auttaa, mutta kyllä mää jonkin verran yritän löytää yhteyksiä. Ja sitten jos on joku tosi vaikee sana niin mää yritän keksii siihen jonkun, vaikka jonkun tarinan tai jonkun [epäselvä] jutun mitä kautta sit se jäis mieleen paremmin... tai joku yhteys johonkin toiseen sanaan.

Näin mielenkiinnosta - ooksää sillon kun on harjotellu der-die-dassia ja kaikkia näitä sukuja, onks se ollu sulle kauheen helppoo niiden muistaminen, et mikä menee mihinkäkin? Tai ooksää tehny niissä ikinä mitään tämmösiä "jänniä sääntöjä"?

(15:26) Joo, on mulla jonkin verran siis et mää teen jonkun jännän säännön, mutta joskus ne menee niinkun siinä mukana vaan siinä, et aika helpostikki. Mutta sit on, varsinkin nyt on ruvennu tulee ku.. ku numero nousee kokoajan niin on niin vaikeita sanoja että ei oikee löydä mitään kunnon sellasta mistä sais sen artikkelin siihen mukaan, että sitte pitää vaan yrittää muistaa.

Se on kyllä totta, kun jotkut on niin selkeesti että näkee tää on jotenkin feminiiniin liittyvä ja tää maskuliniin liittyvä, mut sit on välillä jotain semmosia että "die [epäselvä]" et mites tää ny sitten.

(16:06) Joo, nää on just semmosia sanoja, joo, että niiii...

Teilläkin alkaa menee jotenkin niin abstraktiks ne kaikki käsitteet ja muutenkin...

(16:13) Niin ne menee niin hienoiks ja pitkiks ja kaikkee nii sitte ei niinkun meinaa löytää sieltä mutta.. sittehän on nää kaikki säännöt että minkä mukaan joku pääte on niin niitä mä oon yrittäny opetella. Et se on auttanu jonkin verran kuitenkin.

Joo se on tosi hyvä sillon ku on se pääte. Onneks niitä ei oo niin montaa mistä ei oo.. kun joskus on niitäkin kuitenkin että mistään ei voi oikein päätellä - ei päätteestä, eikä...

(16:37) Tai sit menee sekasin ja unohtaa jonkun asian niin sit siinä kohtaa [epäselvä]

Säähän teet näköjään jo älyttömästi kaikennäköstä tän kielitaidoin eteen, mikä on kyllä tosi hyvä. Kauanko sää yleensä käytät aikaa kokeisiin lukemiseen tai muutenkin läksyjen tekoon ja tämmöseen?

(16:57) Kokeisiin menee... hmm... yleensä mää alotan viikkoo ennen. Sen pitäis olla pari viikkoo ennen, mutta yleensä se menee just viikkoo ennen tai sitte jos on oikeesti ollu paljon aineita niin sit saattaa mennä joku neljä-kolme päivää. Mutta... mut mää taas niinkun otan sen hyödyn siitä et mää oon tehny läksyt joka kerta. Ja mää meen ne

kumminkin aika läpi läksyinä, että siis... Läksyjen tekoon mulla menee... öhm... pari tuntia enimmillään.

Sä teet ne kuitenkin sitten ajatuksella? Sitten ei ikäänkuin tarvi enää käyttää siihen niin paljon aikaa kokeisiin lukiessa.

(17:40) Joo.

Mites sit, jos ajatellaan et sulla ois just se niinku kaks viikkoo vaikka - et sulla ois niinku tosi hyvin aikaa ja sä päättäisit että.. jos ajatellaan vaikka et YO-kokeet on tulossa, tai sitten sää päättäisit et nyt mää harjottelen täydellisesti, et nyt mää teen ihan kaikkeni, niin tuleeko sulla jotain mieleen että mitä sää periaatteessa voisit tehdä lisää, mut että sää et yleensä ajanpuutteen vaan ehdi tekeen?

(18:21) Mää vaan keskittyisin paremmin niihin niinkun yksittäisiin asioihin ja tekisin niinkun osioissa - just jonku kieliopin - et just siinä osioissa, et mä nyt harjottelen tän asian kunnolla. Eli sit mää ensin menisin sen läpi ja sit tekisin tehtäviä. Että sitä kautta. Ja niinkun just tarkemmin. Mutta emmää sit ehkä osaa sanoo että mitä mä voisin tehdä enemmän muutakun lisätä vaan et vielä enemmän kuunnella kaikkee ja vielä enemmän lukee ja tekee tehtäviä, mut ei mitään tiettyä isompaa asiaa mitä vois tehdä enemmän.

Lueksää ikinä mitään saksankielisiä kirjoja?

(19:00) Joo, mää oon nyt öö tän parin vuoden aikana mää oon yrittäny nyt ruveta lukeen enemmän niitä semmosia ihan pieniä pikkukirjoja, koska lukiossa on se että ei oikein ehi lukeen mitään paksua kirjaa niin on pakko lukee semmosia pieniä. Mut oikeestaan niistä saa just enemmän sitä peruspohjaa mun mielestä. Et vaikka tulis monta kertaa sitä yhtä helppoo sanaa niin sit se kumminkin jää paremmin mieleen kun sen lukee aina sieltä helpoista kirjoista.

Ymmärrän täysin. Emmääkään muista että olis lukioaikana ehtiny kauheesti lukee muita kun niitä mitä sitten äikän kursseilla. Tuntu että aina se oli joku koulusta lähtösin oleva kirja.

(19:42) Niin on, mut tuolta kirjastosta mää oon nyt löytäny silleen.. ois pitäny jo aikasemmin, aina miettii et "aikasemminkin ois voinu tehdä" koska siellä on ihan älyttömästi just semmosia pieniä, ohuita liuskakirjoja.

Se on tosi hyvä että niitä nykyään alkaa oleen jo enemmän. Vielä kun kaikki osais käyttää niitä hyödykseen.

(20:01) Niin... Mää oon tunneilla yrittäny jonkin verran mainostaa sitä silleen et mää on niinku luku ja yleensä sit kaverit on huomannu sen tai sit mää on sanonu et menkää tonne et siellä on ihan sikana. Et kyl mää oon yrittäny.

Tosi hyvä, tosi hyvä. Susta on pakko tulla kieltenopettaja nyt niinku tän jälkeen.

Nythän tässä kun mää sulta kyselin, niin mää oon yrittäny kaivaa vähän susta että millasia oppimisstrategioita sää käytät. Ooksää kuullu ikinä sitä sanaa?

(20:32) Oon.

Miten sää määrittelisit sen omin sanoin?

(20:40) Oppimisstrategia... ahm... Oppimisstrategia on sitä että uhm... hetkonen... nyt pää lyö tyhjää. Öö... se että miten on suunnitellu asiat... ääh, apua. Miten on niinkun suunnitellu oman oppimisensa.

Joo, kyllä. Just sitä. Ja se että niitä on erilaisia, että on just muististrategioita ja niinkun esimerkiks tää sun kun sää kirjotat niitä sanoja ja luet uudestaan ja ruksaat - on niinku kognitiivisia strategioita mikä on kanssa siihen sun tiedonkäsittelyyn liittyvä. Ja sitten on kaikkia näitä siis ihan.. kaikki nääkin, vaikka ne oliskin tiedostamatta käytettyjä, että sää luet näitä lyhyitä kirjoja ja kuuntelet musiikkia niin ne on äärettömän hyviä strategioita.

Entäs oppijatyyppi?

(21:44) No oppijatyyppi on sitten et kaikilla on erilainen tapa oppia, niin sitä kautta. Että jotkut oppii ehkä enemmän kuuntelemalla ja just kirjottamalla tai, tai sitten lukemalla paljon. Et se riippuu vähän ihmisestä.

Osaaksää sanoo itsestäs, et mitenkä.. millanen sää oot oppijana? Mikä toimii sulla parhaiten?

(22:09) Mulla toimii vähän kaikki, et silleen kokonaisuus. Emmä voi.. ehkä enemmän just se kirjottaminen, se et mä mietin asioita niinku et mä käytän aikaa siihen että mää käyn niinkun päässä läpi sitä osioo. Mutta... tietysti jonkin verran kuuntelu, just jotain tarina.. tarinan kautta mää yleensä opin parhaiten. Sit sitä et mää nään sitä asiaa enemmän, et jos mää nään sen yhen kerran niin, niin mä jotenkin, mun aivot ei luota siihen että se on oikein, et mun täytyy nähdä se moneen kertaan se ennenkun mää niinkun suostun uskomaan. Joo.

Mites sit, saksan tunneilla jos esim ajatellaan tai muuten jos sää vaikka puhut saksalaiselle niin onksulla just semmonen (...) Ooksää semmonen epävarma tai semmonen että mun täytyy puhua täysin oikein jos aion sanoa mitään?

(23:04) Öö, jonkin verran joo. Nyt se on ehkä mennä vähän parempaan suuntaan, kun on ollu vaihdossa. Ja on kavereita jotka on ulkomailla. Mutta, mutta kyllä mää oon aika arka siinä mitä mää sanon ja mä pelkään virheitä. Että mulla se ongelma että, jos mää haluisin kysyä jotain niin mä haluan olla varma että se mun kysymys ei ole tyhmä - mä tiedän että se on ihan tyhmäkuulosta, mutta se vaan on että mää en uskalla sitten kysyä jotain asiaa koska mää tavallaan pelkään sitä virhettä ja sitä että... sit joku nauraa sille. Yläasteella mulle naurettiin jonkin verran koska mää tykkäsin kysyä paljon ja niin sit se jotenkin, se vähän...

No, toi on aina. Tietenkin sitten.

(23:46) Vaikuttaa noikin asiat kyllä.

Joo kyllä mää ymmärrän täysin, koska mää olin ite ihan samanlainen, että en halunnut vastata jos en ollut sataprosenttisen varma että vastaan oikein, enkä halunnut kysyä.

(23:57) Niin... sit vastaa vaan niihin mitkä tietää et ne on ihan tasan oikein.

Jos sulla tulee just joku ongelma, tai joku mitä sää et tiedä, kysyksää apua kuitenkin?

(24:10) Kyllä mää yritän selvittää sen asian, että sitten jos on ihan vaikee niin sitten mää saatan kysyä sen tunnin jälkeen. Tai sitten mää kysyn kaverilta, joka on niinkun selkeesti tajunnu sen asian, niinkun ymmärtää.

Mitäs jos tulee kotona ongelma, niin kysyksää sillonki yleensä kaverilta vai?

(24:29) Kotona mää yritän sit ite selvittää tai sitten... nykyään harvemmin, niin vanhemmilta saattaa jotain, että "tajuuksää tän asian" että "voisiksää ehkä...". Mut enemmän mää sitten yritän sitä itte pähkiällä, ja ettiä.. ehkä siihen just netistä tai jostain niinkun, jonkun selventävän, erilaisen tavan sen asian selvittämiseen.

Kyllä, kuulostaa tutulta. Muistan että ekana vuonna yliopistossa (...) artikkelien taivutus, mun oli tosi vaikee muistaa miten taipuu (...) sit mää googlasin ja löysin taulukon (...) ja tulostin sen (...)

(25:40) Mullakin on se et mä tykkään tulostaa just jotain, mää oon laittanu seinälle jonkin verran juttuja ylös, johonkin siis oviin tai silleen et mää nään sen koko ajan, jonkun vaikeemman asian. Se jää mieleen.

Jotain siis kielioppi...?

(26:05) Kielioppia tai sanoja, vähän riippuu. Jos on joku vaikee mikä ei meinaa millään jäädä päähän tarpeeks hyvin niin sit mää...

Toihan on ihan loistava, koska sit sää et kiinnitä siihen ees mitään huomioo. Sä vaan näät vaan sen siinä ovela ja sit se jää päähän. Toi on kyllä tosi hyvä, tota pitäis varmaan suositella siis monelle muullekin, että pitää niinku piilottaa niitä arkeen.

(26:26) On, ja niinku perhekin oppii siinä jotain sanoja. Jossain lukee.. jääkaapin ovela ja muualla että...

(...)

Koeksää saksan opiskelun yleisesti ottaen vaikeena vai helppona?

(26:51) Keskitason vaikeena. Ja nyt jotenkin kun mulla oli tauko, mää jouduin niinkun siirtyyn, kun mullon neljän vuoden lukio, niin mää jouduin tavallaan siirtään

mun saksanluvut nyt näitten ysivitosten kanssa samaan. Niin mulla tosi pitkä tauko, niin on ollu vähän hutera olo sen kanssa, koska on ollu niin pitkä tauko siinä ja on keskittynyt muihin kieliin. Noita kieliä on vähän liikaa... mutta tota... niin.

Onksulla joku erityinen aihealue, mikä on kaikkein vaikein tai helpoin? Mikä tuntuu vaikeimmalta, onkse puhuminen tai...?

(27:37) No puhuminen, joo. Mutta mää luulen että se tulee sit ajan kanssa, kun mää yritän vielä saada sitä pohjaa varmemmaks. Mutta mää luulisin.. jotkut tietyt kielioppiasiat joo, mutta kielioppi kumminkin saksassa on niin jotenkin loogista, et kyllä sen niinkun tajuaa sen kieliopin.. enemmän mullon siinä sanastopuolessa ehkä, että mää oppisin niitä pitkiä ja vaikeita sanoja.

(...)

Jos palataan kokeisiin lukuun, onks teillä täällä koulussa koskaan puhuttu niistä oppimisstrategioista? Tai onko tunnilla esimerkiksi sanottu silleen et kannattaa lukee näin ja näin?

(28:37) Joo, joo, on jonkin verran. Varsinkin kun alottaa lukion, niin ollu sillai et saanu aika moneltakin kielten.. niinku saksassakin on tuputettu semmosta monistetta missä selitetään että näin kannattaa tehdä ja tota... lue näin ja näin pitkän ajan päästä tätä ja tätä. Et jonkin verran on ollu semmosta. Ja sitten... ihan alussa just käytiin se moniste, se moniste läpi missä oli just näitä oppimismenetelmiä millä vois paremmin.. Ja sitten just yritettiin takoa päähän että tämä on lukio, että täällä mennään vähän eri tahdissa kuin muualla. Että joutuu niinku itse yrittää löytää [epäselvä]

Mitä sä olisit mieltä semmosesta, et jos niitä vielä kerrattais myöhemmin?

(29:32) Musta se ois ehkä vähän ajanhukkaa. Tai, tai enemmän just et vois.. just kertoo niitä asioita, tai opettajakin ettiä niitä sellasia niinkun et mitä vois tehdä tai mitä vois harjotella, et sitä kautta, mutta ei niinkun mennä ihan yksityiskohtaisesti et "lukekaa kahden viikon päästä", koska se on just niin selkeätä.

Just siis tämmösiä et jos vaikka tarjottais et netissä voi tehdä ja tämmöstä, ja täällä ois tämmönen ja tämmönen sivusto... Ja sit et kannattaa ehkä niinkun...

(30:02) Nnniin... Ja tässä on lehtiä ja elokuvia ja tälläisiä... sitä kautta...

...Ja mää mietin sitä että.. mites jos ois tämmösiä et.. kun kuitenkin on monia eri tapoja lukee ja varsinkin kun se sanasto tuntuu olevan monelle.. se mikä nyt alkaa varmaan lukion kakkosella oleen vaikee, että niinku erilaisia tämmösiä... eri oppijatyypeille soveltuvia metodeja. En tiä sitten että auttaisko se, kun tuntuu että monet jotka ei välttämättä ole sitten.. et jotka vaikka oppii, kun kaikki ei opi kuitenkaan samalla tavalla mut silti tuntuu että tää niinku sanalistan peittäminen on ihan kaikilla se ainoa tapa...

(30:46) Niin, että oisko jotain muita tapoja siihen... Niin... Mää luulen et.. joo, sitä vois ehkä vähä enemmän, just jossain sanalista-asioissa vois yrittää miettiä ja kertoo että... sitten jos keksii jotain ideoita, niin kertoo niistä, että näinkin vois opiskella. Mutta onhan se tavallaan se perusta siihen, sitä kautta et... kun se on todettu kuitenkin aika lailla helpoimmaks tavaks, et menee niitä ite läpi.. ei siinä opettaja voi olla koko ajan sanomassa että mitä...

(...)

Näistä on strategioista on tehty tämmösiä tieteellisiä jaotteluita, tutkijat on tehny. Näissä papereissa mitä mulla on tässä suomennettuna, niin nää on ihan hirveen yksityiskohtasesti tässä. (...) Hyvin pikkutarkasti laitettuna. Käydään vähän tätä läpi, ja jos sulla tulee joku mieleen että tää vois hyödyttää jotakuta tai jos sulla tulee mieleen että kyllähän mää teenkin noin, ettei tullu vaan mieleen aikasemmin.

Tässä on nyt ihan ekana muististrategiat, nää on nimenomaan niitä mitä esim. "peitetään lapulla" on. Tässä on nyt ihan ekana ryhmittely. Elikkä sää ryhmität joko ihan kirjallisesti tai päässä sanoja eri teemojen mukaan, että voi olla vaikka sanan pituusjärjestyksessä tai teeman mukaan tai vaikka sanaluokan mukaan.

(32:54) Tota, siis. Tota niinku, tulee heti mieleen just kirjojen tehtävät et niissä on paljon tota. Mutta mää en oo kauheesti tota tehny, mää en tiiä auttaakse sit loppupeleis. Kyllä se varmaan niinku jos sitä tekis laajemmin ja yrittäis enemmän tota kautta niin vois se auttaakkin, mut jotenkin ei jaksa ruveta niitä ryhmitteleen.

Aivan, joo. Mut että täähän on just kans semmonen mikä on jo ikäänku valmiiks tehty teidän puolesta siellä, siellä.. ku eiksne oo aika teeman mukaan kuitenkin sitten aina nää..

(32:24) On, on.

No sitten. Siis assosiointi/elaborointi elikkä sää linkität sen uuden tiedon elikkä toisin sanottuna, sen uuden sanan, jo vanhaan olemassa olevaan. Elikkä jos se on just esim. edustaa jotain tiettyä teemaa, niin sää.. tai esim. et siinä on vaikka ung-pääte niin sitten sää yhdistät sen siihen että...

(33:50) Nyt se on jossain sanassa...

Joo, että nytten tää on niinkun.. tämä kuuluu siihen die-sukuisten minkä mää valmiiksi tiedän...

(33:56) Joo, on ihan...

...ihan tuttu?

(33:58) Joo.

No sitten.. tota, elikä kontekstien muodostaminen. Elikä asetat uuden sanan oikeaan tai sitten uuteen asiayhteyteen

(34:10) Tota tulee jossain just noissa aineissa paljon, tai jotain...

Joo, aivan.

(34:16) Että sitä kautta niinkun... et josson ollu jossain kappaleessa joku sana niin sit sitä yrittää laittaa siihen sen kurssin aineeseen ja sit sitä kautta niinku käyttää sitä laajemmin sitä kieltä.

Joo, aivan. Ja näähän on just kans, nää kummatkin on semmosia.. sitä ei tässä nyt mainittu, mutta nää on.. sitä on ihan tutkittukin että jos.. että mitä ikäänku hullumpia ne sun assosiaatiot ja niinku.. et jos sää vaik teet uusia lauseita et, mitä ikäänku ikäänku sillee merkityksellisempiä ne on sulle itselle.. mitä just et ne voi olla ihan niinku kuinka niinku hullunkuulosia tahansa. Jos ne on jotain oikeen omituisii, niin sitä paremmin ne yleensä muistaa. Et jos ne on nimenomaa semmosia et sä oot ite keksiny jonkun ja se on sulle merkityksellinen se lause...

(34:58) Mää on huomannu esimerkiks tästä tulee just mieleen [opettajan] opetustyyli on hyvä et sillon... välillä jotkut ei ymmärrä sen huumorintajua, mut se huumori on just siinä se sen idea mitä kautta meillä jää ne asiat päähän. Et sillon just jotain, se saattaa sanoo jotain kielioppia et "näillä kahdella sanalla on rakkaussuhde, et sitä kautta ne yhdistyy" - tälläsii, ne jää niinku mieleen paljon helpommin.. just semmosia hauskeempia... mm.

Aivan, joo, kyllä. Siis määkin muistan ikuisesti kun opeteltiin heikkoa maskuliiniä ja sit esimerkkinä, muistäksää Toni Halmeen?

(35:31) Joo, muistan kyllä. Kyl mä oon kuullu...

Joo, niin. Tämä oli sillon, Toni Halme tais olla justiin eduskunnassa niin se oli meillä aina esimerkkinä ja sen muistaa aina ikuisesti että E-päätteinen - eloton, heikko maskuliini - Toni Halme. Joo-o...

(35:48) On, nää on näitä...

Kyllä. No sitten seuraavana on kuvien ja äänteiden liittäminen. Elikä siis jos oppii kuuntelemalla tai sitten visuaalisesti. Elikä se että mielessä tai ihan konkreettisestikin yhdistää jonkun sanan kuvaan, että tää voi auttaa niitä lukijoita jotka just, jotka...

(36:10) ...Näkee sen... mmm, juu...

Niin, että vaikka se ois abstraktikin se sana, että koittaa luoda sille jonkinnäkösen kuvan mielessään, mihin sen yhdistää.

(36:17) Joo.

Tota, sitten on... niin, sitten voi tehdä tota.. tätä varmaan ihmiset... mä en tiää, tätä ei välttämättä niinku välttämättä varsinaisesti kokeisiinluvussa mut joissakin tehtävissä saattaa, tai joissakin aihepiireissä, tehdä joko mielessä tai ihan konkreettisesti, mindmappia saman aihepiirin sanoista. Ooksä ikinä tehny mindmappiä mihinkään kieleen liittyvässä tehtävässä?

(36:46) Öh... emmää kyl sanastoasioissa oo kauheesti, enemmän just jossain aineenkirjotuksessa. Selventää niinku et mitä mää haluun sanoo.

Joo, no mutta sehän on just sitä samaa...

(36:57) Nii, nii... mmm... joo.

...että sää laitat siihen mindmäppiin, niitä siihen tiettyyn teemaan liittyviä asioita.

No sitten, no tätä nyt ei kyllä.. tää on tosi yksityiskohtanen, tätä tosi harva käyttää. Mut jotkut kuitenkin, elikkä siis niinkun avainsanojen käyttö. Elikkä periaatteessa tässä pointtina on se, tässä on käytetty esimerkkinä mil ja myl, elikkä ihminen luo päässään kun se yrittää opetella tota myl-sanaa, niin kuvan tosta myllystä, kun ne kuulostaa samalta ne sanat. Myllystä joka jauhaa roskia, ja siitä se sitten muistaa sen myl-sanan.

(37:38) Jaa-a... Tota kyl varmaan aika harvoin kyllä tulee mutta...

Joo. Mut tääki on periaatteessa jos on joku tosi vaikee sana, niin jos siinä niinkun yhdessä ihan käyttää jotain mielikuvaharjottelua niin siitä voi sitten luoda just jotain tämmösiä muistisääntöjä, jotka on niin omituisia.. tässä on varmaan vähän siis just se just taas että luodaan semmosia tosi omituisia mieleyhtymiä niin sitten ne jää mieleen.

(38:01) Joo.. joo, ihan, ihan mahdollista...

No entäs sitten toi äännesukulaisuus?

(38:06) Joo, joo. Siis tota, tota mulla on ihan kaverin kanssa tullu tehtyä ja mun kaveri on vielä hullumpi tossa, et se niinkun.. aina vähä väliä tulee semmosia pieniä lamppuhetkiä *BLING*. "Ei vitsi tää onkin ton kanssa ihan sama ja... tossa on joku sama..." niinku, ihan semmosia yhtäläisyyksiä jonkun toisen kielen kanssa tai jotain muuta kautta.

Niin mä aattelen, et kun sulla on varsinkin niin monta kieltä tässä...

(38:30) Joo, kyllä. Kyllä ne mun mielestä tukee toisiaan siis ihan konkreettisesti että niinku. Et jos on vaikka jossain toisessa kielessä jotain vähä eri lailla, mutta kun ne kumminkin.. niissä on aina se sama pohja tuntuu olevan kaikissa kielissä, niin sit se.. siinä vähä kertautuu vähän muitakin kieliä tai jotain kielioppiasioita samalla.

Aivan, aivan. Joo ja ikäänku se ku sää luet niitä kieliä niin se koko ajan tekee susta paremman kielenoppijan ja sit se kasvattaa sitä sun semmosta kielitietämystä.

(38:59) Nnn... niin ja tajuaa siitä... nnn.

Aivan, joo.

No sitten. Tämä, järjestelmällinen kertaus. Sitähän, sitähan sää teet?

(39:06) Joo, joo.

Kyllä. Ja täähän nyt on ihan ehdoton kyllä kaikille.

(39:11) Ei, ei siitä tulis mitään ilman...

Sitten tota.. jotkut on.. niitä sanotaan esimerkiksi taktiileiks tai kinesteettisiks oppijoiks, elikkä et oppii tekemällä.

(39:22) Joo.

Tässä on.. tääkin on aika tämmönen niinkun pitkältä haettu, mut että se että sää liität kun sää luet uusia sanoja. Et nää on nyt nää sanat muutenkin semmosia että ei enää ehkä mitää lukiotasoo, mutta ehkä yläasteen alussa, että sää mietitkin sitä.. sä et mieti ikäänku kuvana, vaikka lämpöä tai pelkoo, vaan sää mietit sitä tunnetilaa. Tai et jos on vaikka joku sana "masennus" tai "ahdistus" että aattelee sitä tunnetilaa, eikä sitten yhdistäkkää sitä mihinkään mielikuvaan...

(39:53) Hmmm... no joooo... joo, jonkin verran tulee kyllä. Mutta... joo, no.

Tääkin on varmaan semmonen just.. onksulla enemmän se visuaalinen, et sä niinku.. ajatteletsää niinku.. jossä luet sanoja niin ajattelet sen ikäänku kuvana päässä.

(40:14) Kyl mää ehkä enemmän kuvana sen ajattelen kun tunne.. kyl mää sen enemmän kuvana.

Joo. Ja näin suurin osa siis.. ne on kuitenkin, nää tota... kinesteettiset ja taktiilit oppijat, ne on kuitenkin.. niitä on kuitenkin vähän vähemmän.

(40:29) Joo.

No mites sitten mekaaniset tekniikat? Niihin kuuluu no okei siis askartelu ja tää siis kun jos sää opettelet jotain sanoja niin sää yhdistät niihin ihan elävän elämän kokemuksen.

(40:45) Kuuluuks tähän sama jos vaikka pyörittää jotain palloa tai jotain? Sellasiahan on kans jotka niinku jonkun liikkeen kautta, kun ne tekee samalla jotain liikettä niin sit ne siinä tahdissa tavallaan oppii paremmin.

Meinaaks sä et siihen liittyy siis jotenkin liike, rytmi?

(41:02) Rytmi, nii.

Joo, se periaattees kuuluu tähän, sitä ei ookaan tässä mainittu erikseen, mä voisinkin ottaa selvää et mihinkä toi niinku varsinaisesti liittyy. Mut ne kuuluu tavallaan myös tähän, mut se ei kuitenkaan niinku... Se on vähän niinku sit semmonen tota. Se on sit vähän niinku sit semmonen metakognitiivinen strategia, et se ei niinkun varsinaisesti liity siihen itse (...) niinkun ala-asteella ne haluaa opetella vaikka das Telefon tai das Handy, niin sit ne niinku oikeesti pitää sitä kädessään. (...) Mut joo, ymmärrän kyllä mitä tarkoitat. Onks teillä ikinä sitten, tähän kuuluu myös esimerkiksi pantomiimien tai näytelmien kautta [opettelu]. Muistaks sä että ois ikinä ollu, et esimerkiksi jotain ammattisanoja tai tämmösiä et ois tehty?

(42:22) Ei, ei kauheesti. Jotain on siis sellasia näytelmiä mihin on saattanu kielenopettajat olla mukana ja sitten sinne on lisätty joku pari sanaa, mut loppupeleissä musta tuntuu et se ei paljon vaikuta oppimiseen, et se on sellasta hauskaa vaan.

Aivan. Tota joo, no sit seuraavana on nää kognitiiviset eli nä sun tiedonkäsittelyyn liittyvät. Tässä ihan ensimmäinen alaryhmä on ihan kylmä harjoittelu, eli toistaminen

(42:58) Joo

Sitä tapahtuu paljon.

(43:00) No sitä mää just. Kirjottaminen useaan kertaan, sitä mää oon tehnyt.

Mites sitten toistaks sä ääneen tai harjotteleks sä ääntämistä jotenkin kotona itekses koskaan?

(43:11) Joo, jonkin verran siis jos on joku vaikeempi sana niin mä saatan hokee sitä vähän aikaa pitempään.

Joo, aivan, eli sit se alkaa niinku automatisoituun?

(43:19) Mul on semmonenkin kaveri joka on sillee harjotellu sanoja muuten, tuli vaan mieleen , että tota on vähän niinku musiikin kautta mut sillee niinku et tehny siitä jostain sanasta , että se sanoo sen tietyssä sävelessä, [hyräilee]. Mutta se on ehkä vähän liian hidasta, että ehkä jossain tietyissä sanoissa sitä voi käyttää mutta.

Mut toi on just että jos on vaikka tosi musikaalinen ihminen, niin toi voi hyvinkin auttaa siinä että yhdistää sen niinkun äänen. Tota joo, nää nyt on aika semmosia lukiolaisille jo itsestään selviä, että tää muodollisten sanontojen ja kielen rakenteiden tunnistaminen ja käyttö.

(44:02) Joo.

Että tunnistaa että nää kuuluu yhteen, että ne ei oo vaan erillisiä sanoja. Vaan että osaa jo päässään kääntää nää jo niinku siks

(44:11) Niin on.

Et sä et ala suomentaan näitä yksittäisinä sanoina, vaan

(44:14) Eei sellasta tuu.

Ja sitte sama just varmaankin, et teksteissäkin ne niinku pomppaa jo. Tai siis sillee et niihin ei tarvi kiinnittä huomiota enää sen enempä.

(44:26) Eei, ja sitä paitsi jos siel tulee mukana semmosia vaikeampiakin sanoja jossain litaniassa kun kattoo teeveetä ja näin, niin ne tavallaan jää kumminkin jossain määrin sinne mieleen. Ja tavallaan sit kun ne toistuu. Niin ei sitä niinku mieti mut se tulee siä sillee takana.

Niinpä, joo. No mites sitten. Tästähän meillä olikin jo puhetta että aidoissa tilanteissa [kielen harjoittaminen].

(44:51) Joo. Must se on aika tärkeätäkin just aidoissa tilanteissa, et ei se riitä että ollaan vaan luokassa ja istutaan siellä, et kyllä siinä jos haluaa oikeesti osata sitä kieltä ja puhua sitä niin siihen tarvis just enemmän. Et saksassa sais olla vähän viel enemmän, yrittää mainostaa sitä että muitakin mahdollisuuksia olis ja enemmän teeveesarjoja kiitos!

Kyllä, joo, täydellinen vastaus [naurahdus]. Siis toi on se perus. Mikä sulla muuten tosiaan, sanotaan nyt vielä ihan naualle että mikä sulla on ikäänku se motivaatio, tai mistä se läht... tai miksi sä koet niinku saksan tärkeäksi tai et mikä sulla on se motivaatio. Kun sä et selkeästikään opettele sitä vaan koulua varten, et sä saisit hyviä saksannumeroita.

(45:37) Mä opettelen sitä ihan siis työtä varten. Se on mulle ollu niinku ihan.. niinku sanotaan nyt mä tiesin jo suurinpiirtein neljän vanhana että kielet on mun juttu. Sit mä innostuin koulussa et vitsit hienoo että opettajan työ olis semmonen [epäselvä] juttu. Nii jotenkin vaan mä en nää mitään muuta vaihtoehtoo kun kielet. Ne on mulle vaan niin tärkeä juttu että emmää, mulla ei oo mitään tiettyä motivaatiota muuta ku se. Mä haluan niinku jakaa sitä kieltä ja sitä että ihmiset pystyis puhuum toistensa kanssa eri kielillä ja kommunikoimaan. Mä haluan jakaa sitä, kertoa miten hienoo se on et osaa kieliä.

Elikä just elämää varten, kyllä. (...) No sitten nää nyt on taas aika pikkutarkkoja mutta se että kun sä saat uuden tekstin käsiis niin selaileks sää sen läpi sillee? Et alaks sä heti lukeen hyvin pikkutarkkaan vai...

(46:43) Mää yleensä luen sen vaan läpi sillee et mä tajuan pääasiat.

Joo, aivan.

(46:46) Ja sitten vasta menee syvemmälle.

Joo just näin. Ja sit apuvälineistäkin meillä oli jo puhetta, eli sää käytit nettiä apunas?

(46:55) Nettiä, sanakirjaa. Mulla on aika paljon sanakirjoja, mää ostan niitä kokoajan lisää jos mä löydän jonkun tosi hyvän. Sitten niin... kielioppimateriaalia, jos on sillee niinku kokoova kielioppikirja, niin mun mielestä se auttaa tosi paljon. Et ei tarvii ruveta plärään jokaisesta kirjasta erikseen vaan ne on kaikki siellä yhdessä [epäselvä] kirjassa.

Onks teillä semmonen käytössä?

(47:20) On meillä, mulla ei oo just sitä mukana mutta tota joo, on meillä aika monessa kielissä.

Joo, no hyvä. Tota joo, no sitten niin, kielioppisääntöjen tietoinen käyttäminen, sekin nyt on jo lukiolaisilla aika automatisoitunutta. No sitten tässä oli, kun meil oli puhetta siitä et ku teillä alkaa oleen niin pitkiä nää sanat jo, niin teekkö sä semmosta just että sä ikäänku purat sen sanan lyhyemmiks pätkiks?

(47:50) Joo, teen teen. Se on vähän niinku pakko, ei sitä muuten tuu mitään jos vaan menis tollee. Varsinkin toi Aufnahmeprüfung, se vaan menis sellasena litaniana, ei se jää päähän. Et kyl se täytyy löytää jotain yksittäisiä kohtia.

Joo itseasias mulla olin tässä alun perin, mikäköhän se oli, joku rechtschutzversicherungs joku blaa blaa blaa joku yhteisö, ja sitten mä mietin just sillee et mun täytyy itekin lukee se tosi monta kertaa ja pala palalta että mä ymmärrän että mikä yhteisö tässä nyt on kyseessä. Tota niin no sitten, tätä sä varmaan tota kielten vertailua teet kans jonkin verran?

(48:36) Teen, teen. Siis se tulee ihan automaattisesti. Et siis niinku vaan löytää niitä yhteyksiä tai eroavaisuuksia jossain asiassa. Ja sit just aina lisää sitä tajua siitä kielestä, molemmista kielistä tavallaan. Et ne niinku menee yhteen.

Kyllä. Se on kyl tosi tosi iso rikkaus et on niin monta kieltä. No sit varmaan siis kääntäminen? Käännäks sää tekstejä? Päässä tai?

(49:08) Joo. Joo kyllä mää jonkin verran oon yrittäny, et niin. Jonkin verran oon siis jotain pieniä tekstipätkiä. Sit mä oon jonkin verran kääntäny mun kaverin tekstejä, joka on ruotsalainen, niin suomeks.

Okei, joo.

(49:27) Ku siitä tulee kirjailija niin sitä kautta on niitä harjotellu.

Entäs sit, tuleeks sulla, (...) tällä viitataan enemmänkin siihen et jos noi sitten, että niinkun häiritteeks sulla kielet ikinä toisiaan sitten ku sulla on nitä?

(49:40) Hyvin harvoin. Tosi harvoin. Että saattaa tulla että jonain päivänä ehkä saksa toimii vähän paremmin kuin joku ruotsi, ja toistepäin, et välillä tulee joku sana ensin mieleen saksaksi ja sit sillee, mut ei siis semmosta et sit ne kieliopit jotenki menis sekasin, sitä mulle ei oo vielä tullu, mut mä oon huomannu et joillain muilla tulee kyllä aika paljon.

Sitten tota, teetkö sä ikinä muistiinpanoja tunneilla? sähän sanoit et sä teet niitä rukseja ja huutomerkkejä, et ne on tähän markkeerauksen liittyviä.

(50:15) Joo, joo, ja sitten jos opettaja sanoo jonkun tärkeenolosen asian tai jotain niin mä kirjotan niitä ylös.

Joo? Okei. Ja oliko se niin että mind mappeja sä teit esseisiin ja tämmösiin?

(50:30) Joo, esseisiin mä teen.

Joo, kyllä. No sitten tässä on kompensatiostrategiat, eli nää liittyy nyt aika paljon nyt sit oikeisiin kielenkäyttötilanteisiin. Esimerkiksi kokeessa, (...) ikäänku jos sun oma tietos ei riitä. Et mitä teet silloin kun et tiedä jotain?

(50:56) Mää yritän löytää just jotain, no arvuutella totta kai, mut sit jotain toista kautta löytää niinku vihjeitä siihen mitä kuuluis tulla.

Mitä meinaa toista kautta?

(51:04) Eh no siis, jos on vaikka joku pitempi teksti ja pitää joku sana lisätä, niin sit mä yritän etsiä sieltä aiempaa kautta sitä tekstiä. Et jos sieltä löytys joku vihje siihen kohtaan, mikä pitää kirjoittaa täydeksi, tai sit mä saatan yrittää muistella sitä kielioppia, että mä kirjotan sitä kielioppia ylös vähän matkaa ja mietin sitä kautta. Et tavallaan teen itselleni oman pienen kielioppikirjan siihen sivuun ja sit sitä kautta mietin.

Aivan. Mitäs sit just puheessa, sä sanoit et sä saatat sit vaihtaa kieltä jos?

(51:51) Mää vaihdan kieltä joo.

Vaihdaks sä suomeen vai englantiin vai että riippuen just että kenen kans puhuu vai miten se menee?

(52:03) Vähän riippuu kenen kans puhuu. Et jos mä tiän et se toinen ymmärtää vaikka kolmea kieltä niin mä saatan sekoittaa kolmea kieltä yhteen, just tarvittaessa. Et jos on joku sana mitä ei osaa niin sit mä meen semmosta sekakieltä.

Jos sä vaikka juttelet jonkun saksalaisen kanssa, ja sä et just tarkalleen tiedä sitä sanaa mikä sul on mielessä, niin miten sä sit toimit?

(52:30) Sit, sit mä, jos ei oo mitään sanakirjaa tai mitään, niin sit mä yritän selittää sen käsin tai jotain näyttää jotain asiaa tai sit kiertää sen asian jotain toista kautta, sanoo sen toisella tavalla, selittää sitä asiaa, et miten se meni.

Joo, aivan, kyllä. Kuten huomaat tässä [paperilla] on just nää käsimerkit, kiertoilmaisut, et täysin tästä listasta.

No sitten täs on niinku tää se pallonpyörittely kuuluu näihin epäsuoriin strategioihin, elikä nää ei oo välttämättä just kielenoppimiseen vaan nää on ihan yleisesti ottaen et mitenkä sää järjestät sun oppimisen. Niin tässä nyt on ihan se orientoituminen.

(53:25) Joo! Selkee, tosi vahva.

Ja keskittyminen?

(53:30) Se keskittyminen on tosi tärkeä. Et jossei keskity, et mullakin on kaks pikkuveljee et välillä on ihan mielenkiintosta yrittää keskittyä siinä metakassa. Et sillan täytyy lähtee jonnekin muualle.

Lueks sä yleensä kotona kuitenkin?

(53:42) Joo, jotenkin musta tuntuu et jos mul on vieraita ihmisiä ympärillä niin se sekottaa.

Onks sulla just sillee et tarviks sä just sen hiljasuuden vai kuunteleks sä esimerkiksi musiikkia samalla?

(53:53) Saksan kans mä oon yrittänyt et mä oon saattanut ottaa jonkun radiokanavan netistä siihen, jos on kauhea metakka. Mutta kyllä mä yleensä tarvin sitä hiljasuutta, että kyllä mä sitten sanon että nyt hiljaa, mun tarvii lukee.

Tota, mites sit toi kokeisiinlukutekniikka, ootko ottanu koskaan ite selvää siitä?

(54:19) Oon, oon paljon ottanu että, sitten jos on ruvennu kiinnostaankin enemmän, niin oon ettiny netistä että miten vois ehkä paremmin. Erilaisia tekniikoita.

Ihanaa, sä oot eka joka sanoo noin! No sitten tää orientoitumiseen liittyy, ja sitä sää jo puhuitki et sä teet kyl suunnitelmia.

(54:46) Teen, tosi paljon, tykkään listata asioita ja laittaa...

Ja mites teeksää aina sillee että sä teet tavoitteellisesti, että sulla on joku tietty tavoite siinä?

(54:58) On, on, että mä osaisin sen asian suurin piirtein tai ainakin sen pohjan tai sit numero, kokeen numero tietenk.

Niin niin. Joo, aivan. Entäs sitten, niin, mites jos sul on hirvee stressi koetilanteessa on jotenkin kauheen, ei pysty keskittyy tai sitten just et kotona, et ei vaan tuu mitän. Vai ooksää vaan ihan luonnonlahjakkuus keskittymisessä?

(55:29) Joo joo mä oon kova stressaan. Mul on osittain sen takia neljä vuotta. Oikeestaan nyt on jo parempi, sillan kun mä tulin lukioon mä olin ihan hirveen kova

stressaan ja niinkun tosi tarkka niistä arvosanoista ja että se arvosana oli se tärkein. Mutta nyt lukio on kokoajan enemmän opettanut että pitää ottaa rauhallisemmin eikä siinä opi oikeesti sitä kieltä, et sit jää semmoseks pintapuoliseks vaikka kuinka osais ne asiat sitte siinä hetkessä mutta ku se pitäis osata pitää niitä niinku monta vuotta niin enemmän mä oon ruvennu nyt oleen sillä puolell että kun osaa sen asian ees jotenki, niin se on se lähtökohta.

Aivan, joo. Teeksä ikinä tommosta rentoutusta? Tai miten sä sit toimit jos sä oot ihan hirveen jotenkin jännittyny?

(56:17) No sit mä saatan kattoo tv:tä tai jutella kaverille, unohtaa hetkeks sen asian ja sit palata siihen myöhemmin.

Joo, tosi hyvä. No entäs kehuks sä niinku ittees sitte sillee, tai rohkaseks sä ittees että kyllä tää tästä ja kyllä tää hyvin menee, sä oot lukuun niin hyvin et kyl tää menee.

(56:41) Joo, no jos on tommonen tilanne että mä oikeesti stressaan niin mä meen vanhempien luokse ja alan selittää että ”no, kyllä mää nyt oon ihan hyvä että ei se mitään!” ja sitten ne kannustaa mua että ne tukee sitä mun omaa sellasta ajatusta siitä että kyllä tää hyvin menee. Tai sitten mää ajattelen sillee et ei tää menee huonosti niin sitten ne sanoo kummiski että hyvin se menee, niin sitten mul tulee rauhallisempi olo.

Mites sit kokeen jälkeen, onks sulla semmonen olo yleensä että (...) okei että noni, mä tein kaikkeni ja mä olin valmistautunu hyvin ja tää meni ihan hyvin, olen nyt tyytyväinen itseeni. Vai ooks sää heti semmonen aah oisin voinu tehdä vielä näin ja näin!

(57:33) Ääh vähän vaihtelee, joskus tuntuu et se menee hyvin ja sit se menee tosi huonosti. Nyt meni jännästi tos saksan kokeessa, mä sain ton numeron, niin mää oikeesti luulin että mä en ollu yhtään mukana, musta tuntu kokoajan sen koko ajan että mä en ollu yhtään mukana ja virheitä tuli ihan älyttömästi ja mä vaan tein sen kokeen läpitte, että no katotaan mitä tulee. Ja siitä tuli kasi! Mä olin et mitä ihmettä, et sit se menikin ihan hyvin. Et kyllä mulla ehkä vähän on sitä että mä en osaa nähdä sit siinä kohtaa et meniks nyt hyvin tai ei (...). Mä tavallaan näkee niitten virheiden haamut et jos sä et osaa tunnistaa niitä mutta tietää että tossa menee nyt niin paljon virheitä mutta kirjotan silti. Niin niin sitä kautta.

Niin niin, et vähän vois vielä itteensä luottaa.

(58:27) Joo itseluottamusta mulla on aika vähän.

Joo, niin et ehkä jotenkin sit sillee arvioida itteensä vielä vähän

(58:34) Tarkemmin.

Joo, aivan. No, itseluottamusta kehiin vaan! No palkitseks ittees sit sillon jos sä oot vaikka lukuun tosi kovasti tai että sä saat vaikka hyvän arvosanan.

(58:46) Joo, kyllä mä jotain saatan niinku, että ottaa vähän rennommin varsinkin sitten koeviikon jälkeen. Niin mä saatan ostaa vaikka jonkun jutun. Yleensä mä ostan jotain tai sit mä meen kavereiden kaa johonkin tai sillee.

Joo, hyvä (...). No sitten vielä viimesenä on nää sosiaaliset strategiat, niitäkin me tossa käsiteltiin jo aika hyvin. Elikä tää selvennyksen varmennuksen kysyminen joltain että sää kuitenkin kysyt sitten.

(59:23) Joo kyllä mää varmennan. Mulla on just se ongelma että mää haluan varmentaa nää. Jos mulle yhen kerran sanoo että tää on näin, niin mä tarvin siihen vielä sata kertaa lisää että tää on näin, että sitte vasta mää uskon.

Joo, aivan. Mites sitten, teeks sä ikinä semmosta että sä sanoisit jollekulle että joku korjais sua, esimerkiksi pyydät ennen kun sä vaikka palautat jonkun esseen, niin pyydät jonkun lukeen sen tai sitte jos sä puhut.

(59:46) Joo oon mää sitä tehny jonkin verran. Joku vaikka mun ruotsalainen kaveri niin oon sen pyytäny sen lukeen sen läpi. Et sit se on niitä perusvirheitä sieltä kattonu, ei kaikkia, mutta jotain pikkuvirheitä. Ja sit tietenkin saksassa ni mulla on yks kaveri joka on ollu vaihdossa ja se on älyttömän hyvä siin saksassa niin mä oon siltä sitte pyytäny et se korjaa sitte välillä. Mut enemmän mulla onse että sitte kun se sanoo jotain niin sit mä oon ihan et voi ei, nyt se meni ihan pieleen.

Höh, voi ei.

(60:18) Mutta toisaalta, virheistä oppii.

Tota mitäs sitten niin, tosiaan sää teet yhteistyötä muiden opiskelijoiden kanssa. Ja sulla oli jotain, et sulla on kaveri joka on ollu vaihdossa elikä sä myöskin pyydät sitten apua sellasilta jos on tosi hyvä.

(60:40) Emmä yleensä sit jos mä tiedostan et jos ei osaa, niin en mä sellaselta tietenkään, et kyllä sen täytyy olla joku sellanen joka on selkeesti näyttää olevan mua parempi.

Joo et ikäänku vertaistuki, saman tasosten kanssa. No mites sit ihan viimesenä vielä, et onks teillä puhuttu, kuinka paljon tunneilla teil puhutaan tota siis ihan kulttuuriasioista? Se ei tietenkään mahdu kauheen hyvin tonne lukkariin, mutta puhutaaks niistä yhtään?

(61:05) Riippuu opettajasta. Riippuu mihin ne opettajat painottaa. [Opettaja] menee tosi paljon, mut et se menee aina sitä kautta just että siinä on myös sitä kielioppia, siinä on joku juju. Mutta sitten on sellasia opettajia jotka ehkä ei osaa niin kauheen hyvin keskittyä semmisiin kulttuuriasioihin. Et mennään just vaan se kielioppi, tai et ei osaa tasapainottaa sitä tarpeeks hyvin.

Et jos sä nyt lähtisit niinkun Saksaan tästä kylmiltäs (...) vaikka vuodeks, niin oisko sul semmonen olo et noni, et kaikki selvä, vai tulisko semmonen et apua nyt mun täytyy ottaa selvää?

(61:47) Kyl mä luulen et mä oon niin kauan opiskellu saksaa et kyllä mää sen kanssa ainakin pärjään, mutta on joitain kieliä esimerkiks...

Mut et jos ajatellaan nyt sillee niinku tätä kulttuuripuolta?

(62:01) Niin niin (...). Mut just et siis kulttuurin puolelta, on sellasia maita että vois ehkä tietää enemmän. Mut mä luulen että se yritetään jättää ite jos on kiinnostunu niin sitä kautta.

(keskustelua matkustamisesta)

Ehkä se motivois sitten taas. Kun kaikki ei ehkä oo ihan niin motivoituneita kun sää.

(62:47) Ei varmaan [naurahtaa].

Mut hei tää oli nyt tässä!Kiitos tosi paljon.

(62:53) Oli tosi, kiitos kiitos, se oli hienoo. Oli tosi mielenkiintosta keskustella tällasesta.

Anhang 6: Interview 6

Jos sä voisit ihan niinku vapaasti kertoa että kun sä lähet lukeen kokeeseen, mitä sitten tapahtuu

(1:21) Öö, just että mää niinku alan lukee kokeisiin mä yritän niinku alottaa sillai ehkä viikkoo aikasemmin - niinkun joo yritän, ei se aina onnistu, mutta yritän. Ja luen ekan niinku sanoja koska sitten kun mä oon lukenu niitä sanoja, nii sit mun on helppo niinku myös sitä kielioppia kun on jotain niinku sillai pohjaa millä niinku alottaa. Mä luen yleensä sanoja niin että mä peitän niinku sen saksankielisen ja kirjotan aina sen öö ylös ja sitten katon että menikse oikein ja sit merkkeen et jos se menee väärin niinkun. Tää on nyt tottakai, jos mulla niinku tosi paljon aikaa ja sillain että joskus pakko lukee niitä sillai läpi. Mutta se ois se ideaalitilanne. Sitten mä opettelen kielioppia niinku jos on tehtäviä niin niitä ja sitten netissä on se meidän kirjasarjan harjotukset, niin niitä oon tehny välillä. Öö... sitten myös niinkun mä tykkään jos mulla on sellanen kurssija (?) jonkun kaverin kanssa tai tutun kanssa, niin sen kanssa on hyvä lukee sillai vaik et sovitaan että toinen lukee ja toinen sit yrittää opettaa. Must se se on niinku... se ainaki toimii. Mitäs muuta... mmm... Nii sit sit mä just yritän myös niinkun, no nyt mä oon kuunnellu tosi paljon saksankielistä musiikkia - jos vertaa niinku koetta ja sitku mulla on ollu semmone opettaja just nyt joka soittaa aina niinku kaikkia kappaleita, niin sit mä oon yrittäny niinku niitä vielä kotona kuunnella ja mieluiten niinku niin että niissä on ne sanat ja sillai niinku opetellu niitä.

Elikkä sä saatat etsiä sen kappaleen esim. youtubesta ja hakea lyriikat siihen viereen?

(3:10) Joo joo joo... just niin. Sit jos mä tiän et mulla on just saksankoe tulossa ja jotain semmosta niin mää pyydän että mun vanhemmat vois puhua mun kanssa saksaa. Sillee kun mulla on yks saksankielinen kaveri niin mä yritän sen kanssa puhua aina saksaa. Ei se niinku sillai just sillai toimi, mutta esimerkiksi siitä tulee kuitenkin niinku se saksan kieli sillai päällimmäisenä, et sit siinä kokeessa on helppo on niinku sillai lähtee niinkun kirjottaa saksaa sillai.

No toihan on ihan huipputapa. Tai ainakin kuulostaa mun korvaan älyttömän tehokkaalta ja hyvältä

(3:49) Joo siinon siis vaa se ku se et mä oon asunu ruotsissa niin mulla tulee ruotsi niinku tavallaa ennen saksaa nii sen takia mun just pitää sillai öö... just orientoitua siihen kokeeseen sillai ennalta, etten mä ala kirjottaa ruotsia.

Joo, sulla on A-ruotsi kans?

(4:04) Mulla on B-ruotsi kuitenkin. Se on sitten niinku helpompi kuitenkin.

(4:24) Se on ikävä huomata just saksan kokeessa sillai että niinku vitsi että mulla muistuu vaan ruotsia eikä tästä tuu mitään

Tuleeks sul vielä jotai tällstä yleistä mieleen?

(4:30) No siis mää en tee itse näin öö.. mutta esimerkiksi mun kaveri niin lainaa kirjastosta äänikirjoja saksaks ja kuuntelee niitä, ihan niinku vapaa-ajalla oma-alotteisesti, koska se.. tai on innostunut saksasta. Sen lisäksi se lainaa saksankielisiä lastenkirjoja. Tuon koira (?) ja kaikkee tämmöstä ja sit niinku siirtyy pikkuhiljaa vähän vaikeempaan.

Ooksä aatellu et sä ite voisit, jos aikaa riittäis?

(5:05) Öö, kyl mä voisin, mutta just niinku mua kiinnostaa koulussa kuitenkin vähän eri aineet kun kielet niin mul ei just aika ja ehkä motivaatio ihan siihen riitä. Mut kyl mä just ku mä sen kaverin kanssa puhun ja se on innostunut, niin sitten tulee aina itelle et niinhän vois tehdä ja se ois hyvä.

Toi on ehkä semmosta mitä vois YO-kokeita ja kuullunymmärtämistä varten vähän orientoitua.

(5:28) Nii, nii...

Mitäs sit jos lähetään ihan tota - mä sit vähän kyselen sit tarkentavia kysymyksiä. Elikkä kun sä puhuit et sä lähet liikkeelle niistä sanoista, niin lueksää ne useempaan kertaan aina vaan onkse se et sä peität ja kirjoitat? Vai miten se käytännössä toimii?

(5:50) Öö... eli siis mä just niinkun eka peitän sen saksankielisen. Sit jos mää no... just niinku kirjoitan sit mää laitan niinku sen lapun sillai yhen sanan alemmas että mä nään olikse oikein. Jos se ei ollu oikein niin mä pistän pisteen niinku siihen suomenkielisen sanan viereen sit mä niinku taas kirjoitan ja meen vaikka sen koko sivun sillai loppuun. Sit mä laitan uudestaan sen lapun siihen ja sitten ne kaikki suomenkieliset sanat jois on niinku piste, kirjoitan uudestaan saksaks. Ja sit jos taas menee väärin niin taas piste. Et mul on välil niinku semmosia pitkiä pistejonoja niinku jonkun sanan edessä. Ja sitten niinku just kun tekee nii, alottaa viikkoo ennen öö... nii sit voi vielä vikana päivänä kattoo just kirjasta ne kaikista pisimmät pistejonot ja kattoo niinku et muistaaks ne nyt sitten. Oon kehittäny tätä pitkään tätä taktiikkaa.

Toimiiko se?

(6:43) Kyl se toimii, ainakin mulla.

Lueksä sit sen jälkeen ne kappaleet, vai lueksä niitä kappaleita siinä lomassa? Kuinka paljon sä ylipäätänsä luet niitä kappaleita, mistä ne sanat on peräsin?

(6:58) Öö, no jonkin verran yleensä just sillon kun ne tulee läksyks. Niin mä suomennan ne sillai niinku mahdollisimman tarkkaan, sitten tunnilla ne yleensä kuitenkin kuunnellaan läpi, nii että kun mä nään sen sanan ni mään muistan mistä kohtaa siitä niinku kappaleesta se on, niin... sillai niinkun kokeeseen mä saatan niinku

kerran lukee ne läpi mutta mä en niinku niitä sillai kauheen aktiivisesti niinku opettele. Varmaan just kun ne niinku mieleen ne tekstit niinku mulla aika nopeesti.

Mitäs sitten - sä sanoit et teillä on kirjasarjaan liittyvää, mitä siellä netissä on kun mun aikaan ei ollut mitää sellasia?

(7:43) Öö siellä on niinkun kun meillä on [epäselvä] niin on sellasia verkkotehtäviä joissa on esimerkiks ristikoita ja sit on smemosia niinkun sanapelejä, jotka on mun mielestä niinku tosi kivoja kun on motivaatio-ongelmia niin pelata jotai sellasta tasohyppelytyylistä peliä. Öö... sitten on ihan niinku semmosia että on niinku sanoja ja ne pitää vetää oikeeseen järjestykseen että saa tietyn merkityksen ja... minkäslaisia muita siä on... öö... niin lähinnä sellasia ja sit semmosia et pitää just valita niinkun on vaihtoehtoja ja pitää valita se oikee niinku siihen yhteyteen ja... semmosia.

Onks siellä mitään siis tämmösiä yhdistä kuva ja sana -tyyppisiä, vai onksne enemmänkin tosi semmosia tekstipohjasia?

(8:40) öö... on siä niinku... siä on just eritasosia ja on siä just semmosia niinku yhdistä kuva ja sana ja tämmösiä niinkun yksinkertasia. Joo ne tasohyppelypelitki siellä on just joku suomeks sana terveys ja sitten on kolme vaihtoehtoo niinkun saksan kielellä ettei sekään oo nyt sillai kauheen vaikee oo, mutta on sekin kuitenkin kertausta.

Sit sä sanoit että sun vanhemmatko puhuu sitä? Etsä niinku pyydät niitä että ne puhuit sulle?

(9:18) Joo

Eli miten se käytännössä toimii - niinku päivää-kahta ennen, viikkoo?

(9:23) Öö... no just ehkä päivää kahta ennen siinä niinkun sillai emmä aina mutta välillä kun mä muistan ja kun oon kotona ja sillain niin sitten just sillai yritän puhuta saksaa niiden kanssa ja just mä oon tehny niin myös niin just sen kaverini kanssa ja muiden saksan opiskelijoiden kanssa. Esimerkiks me tehtiin kerran niin että me mentiin Lidliin ja me sovittiin että nyt saa puhua vaan saksaa ja vaikkei tietäis sitä sanaa niin pitää jotenkin... ei saa sit niinku sanoo sanaakaan suomee ja sillain. Se on... kuulostaa varmaan oudolta mut kyl se niinku auttaa.

Mitäs oliko vielä joku... mitä mä en nyt muistanu... niistä me keskusteltiin jo niistä kappaleista... ja tämmösistä. Mites käyksiä niinku netissä muuten... haeksä netistä ikinä mitään, teeksä ikinä saksaks mitään, muita kuin niitä verkkopelejä?

(10:35) En, en. Ennen koetta mä voin kuunnella niinkun saksalaisia kappaleita, mutta... öö, en. Emmä millään saksankielisillä verkkosivuilla käy, ei mitään blogeja tai mitään.

Onkse semmonen et jos teillä vaik saksantunnilla näytettäis jotain mielenkiintosennäkösii blogeja tai verkkosivuja että niitä vois harkita käyttävänsä sitten siinä opiskelun ohessa tai..?

(11:04) Siis itse asiassa kyllä varmaan, että esimerkiksi ne saksankieliset kappaleet niin mä oon just niinku löytäny tavallaa saksantunnilla että jos mä oisin muuten vaan ollu juutuubissa niin emmä olis päätyny niinku kuunteleen niitä. Että kyllä mä niinkun uskon, että jos näytettäis ja sitten just kun netissä on se kuitenkin se et jos päätyy yhdelle saksankieliselle sivulle niin sit aika nopeesti päätyy seuraavillekki niinnii et kyl mä luulen et vois auttaa.

Joo. Kun mä mietin just sillee et mitä jos... kun sähän nyt jo teet tosi hyvin kaikkee, et jos ajatellaan et vaikka että ois... joko sä päättäisit että mä nyt mä luen aivan täydellisesti ja niin hyvin kun vaan pystyn ja niin niinkun niin pitkällä aikavälillä kun vaan pystyn. Tai vaikka ajatellaan että kun sä alat valmistautuun YO-kokeeseen niin tuleeks sulle just mitään mieleen mitä sä voisit vielä tehdä, mitä yleensä ajanpuutteesta johtuen ei tee, mutta mitä vois tehdä vielä lisäksi?

(12:06) Öö... no siis... enemmän vois ehkä niinkun tehdä jotain niinkun kielioppitehtäviä. Niitä mä en yleensä tee niin paljoo. Sen lisäksi niinku kertausta mä tarvitsisin aika paljon... aina nää akkusatiivit ja vaihtoprepositiot ja kaikki nää... niin ja just niinku aikasemman kertausta kun niitä on menty mun mielestä aika nopeesti ja mä en niinkun... kielioppi ei oo se mitä oppisin kauheen niinku nopeesti niin ehkä se niinku että mä voisin kerrata ihan sillai kunnolla niinku ennen koetta niin sit se tukis sitä mitä on niinku siinä kokeessa, koska niissä on kuitenkin aina sitä datiivia ja akkusatiivia, joista menee pisteistä jos ei niitä osaa... niin... niinkun mä kertaisin kunnolla ne koska se auttais jos oikeesti sillai tietäis eikä tarvis just miettii niin pitkästi. Vaikka sitä koko niinku rimpsua läpi aina ja että ja mikä nyt tulee.

Kertaaksää niitä kuitenkin vai tuleeko ne yleensä niissä kokeiden kielioppirakenteissa... niin kertaaksää ne aina ennen koetta jollain muotoo?

(13:19) Joo. Joo. Yleensä se just se että se mä muistan sen koko rimpsun... ööö... joo, kyllä. Joo.

Oliko sulla jotain muuta erityistä... teetkö sä jotain erityistä... tai miten niinku kieliopin kanssa toimit niinku jos teillä on jotain uusia kielioppirakenteita tai vastaavia?

(13:43) Yleensä siinä kirjassa on takana semmonen kertausosio, tai niinku semmonen testi minkä voi niinku tehdä itellään... yleensä mä teen sen... ööö... ja just ehkä siellä netissä ehkä niinku kielioppijuttuja, mutta enemmänkin ehkä mä luen niitä läpi. Kun niissäkin on kuitenkin se että minkä verbin kanssa tulee, no esimerkiksi joku "tsu" nii just semmosia... niin opettelee niitä lähinnä just ulkoo ja sillai. Niin, se on ehkä niinkun kun nii... kielioppi ei tosiaan oo se mun juttuni välttämättä niin mää yleensä enemmän niinku niitä sanoja ja semmosta... tykkään.

Mites sitten, katoksää ikinä telkkarista mitään näitä ihan muuten vaan... näitä kamalia... mitä kaikkee ny tuleekaan? Marienhof... Komissar Rex...

(14:39) Mä tykkäsin muuten siitä just Komissar Rexistä, sitä mä katoisin niinku ihan huvikseen... ehkä vähän noloo. Sitä mä katoisin ihan oikeesti, niinku sillain että niinku ihan sama onkse saksankielinen vai ei, vaan mä tykkäsin siitä. Oon mä joskus kattonu lemmen viemää, mut ei se oo musta niin hyvä, mut joskus mä katon sitä vaan sillain että kuuntelempa nyt saksaa -tyylillä.

Kun sä sanoit ettei kielet oo se sun ykköskiinnostuksenkohde niin mikä sulla on?

(15:57) Mä niinku tykkään niinku reaaleista ihan sillai kaikista eniten... että bilsa ja öö... ja niinku matikka on musta aika kivaa... kemia, fysiikka. Sit mä tykkään historiasta, yhteiskuntaopista, mulla on niinku... kaikki reaality menee ja niistä mä tykkään kaikista eniten niin sitten niinku kielet ja taideaineet jää vähemmälle.

Sä vaikutat olevan aika motivoitunut kuitenkin, ettei oo kyse mistään että "luen 15min ennen kokeen alkua", niin mitenkä sä niinku motivoit ittees näitten kielten suhteen, miten sä saat ittes tekeen noin paljon hommia niinku sä teet?

(16:44) No siis en mä aina tee näin paljon hommia. Öö.. no siis kun mä tiedän että kielet on sillai hyödyllisiä ja sitä on mulle korostettu monelta taholta että just helpottaa elämää ja sitten mulla on just ollu vaihto-oppilaita yläasteella niin kyl sekin on sillee vähän motivoinu...

Siis teillä kotona?

(17:10) Joo, joo. Mmm... mitäs... piti sanoo... ööö... Niin... Se, kun mä tiedän et ne on hyödyks, sen lisäksi kun mä oon lukenu saksaa jo niin pitkään, niin öö se tunne kun alkaa pikkuhiljaa pystyy... pystymään niinku käyttää sitä sillai niinku oikeesti, se tuntuu tosi sillai hienolta, koska muut ei pysty siihen. Kaikki mun kaverit ei just pysty siihen. Se... se niinku motivoi mua ehkä tällä hetkellä kaikista eniten... Se on niinku se taito itsessään.

Onks saksa sit susta yleisesti ottaen vaikeeta vai helppoo vai jotai siltä väliltä?

(18:08) Mm... No siis mä koen saksan aika vaikeeks ehkä just siitä, että ruotsi tulee mulle niin paljon automaattisemmin, ja englantia taas sitten kuulee niin paljon... että se tuntuu sillai niinkun luonnollisemmalla ja saksassa on mun mielestä niin paljon poikkeuksia, että se on ihan kamalaa.. että niitä pitää vaan opetella ulkoo, se ehkä myös mistä mä tykkään reaaleissa että niissä voi päätellä tietyllä tavalla ja kielissä pitää just opetella ulkoo. Niin aina ei niinku just löydy sitä kiinnostusta siihen... öö... niin. Kyl niinku kielistä mun mielestä saksa on niinku vaikein.

Mites tota sitten, onksulla saksassa joku erityinen aihealue... mikä sulle on niinku helppoo ja mikä sulle on sitten taas vaikeeta? Tai mieleistä ja hyvin epämieluisaa?

(19:18) Nyt meillä oli just tässä jaksossa oli niinkun öö niinkun yhteiskunnallisia asioita saksaks. Ne sanat oli niin niinku järkyttävän pitkiä, että niinku semmosta niinku mää en kauheesti tykkää. Öö... niin... en mä oikein osaa vastata. Musta on kiva kun jos jotain pystyis niinku päätteleen ni se on musta aina niinku kivointa ja se ulkoo-opettelu on ehkä tyhmintä, vaik toisaalta mä just opettelen niitä sanoja kun mä tiedän et se on niinku se mun heikkous. Niitä opettelen niinku sillai paljon, vaikken mä kyllä kieliopissakaan kauheen hyvä oo, mutta kuitenkin. Niin. En mä osaa.. just nää akkusatiivi ja datiivi niin ne on niinku mun kompastuskivet sillai.

(...)

Niin, tota... mitä sä teet jos sä et ymmärrä tai tiedä jotain, niin keltä sä kysyt apua tai mistä sä haet apua?

(20:46) Jos mä en tunnilla ymmärrä niin sillon mä kysyn yleensä opettajalta tai vieruskaverilta. Öö kotona jos mä en ymmärrä niin mulla on yleensä niinkun netti aika lähellä, mä katon sanakirjasta sieltä. Ja sit jos mä en ymmärrä jotain kielioppiasiaa niin mä saatan kysyä mun vanhemmilta, en kyllä kovin usein, koska ei nekään muista. Ja sillain. Tai sitten mä niinku seuraavana päivänä koulussa jos mä muistan... tai... opettajalta just, niin. Joo.

Mitenkä sitten tuolla tunnilla.. muutenkin tämmönen.. kysyksä helposti apua jos sä et ymmärrä tai muutenkin miltä se saksan puhuminen tuntuu, että onko se.. aiheuttaako se epävarmuutta vai onko sulla hirveen luonteva olo kun sä puhut saksaa, vai et tuleeko semmonen olo että jos sen nyt osaa puhua täydellisesti ,niin en sitten puhu ollenkaan. Millanen puhuja sä oot?

(22:01) Öö.. Nyt mulla tulee siihen aikasempaan kysymykseen et niinku mikä on kivaa ja mikä ei, niin ehkä niinku jos pitää laajentaa niin puhuminen ei oo kivaa, mutta sitten niinku taas esimerkiksi luetunymmärtämiset ja semmoset on musta kivoja. Että just puhuminen on mulle aika epävarmaa, mä en osaa ääntää kauheesti just kun mä en puhu saksaa.. koskaan... niinkun. Paitsi ehkä just sillon ennen kokeita joskus kerran kuussa. Mut se kun sitä ei käytä niin ei mulla oo niinku mitenkään luonteva olo kun mä puhun saksaa ja just se että mä en pysty ilmaseen itteeni kauheen sillai monipuolisesti tai selkeesti puhumalla, ehkä niinku kirjottamalla enemmän koska siinä on kuitenkin aikaa niinku miettiä "ja nyt kirjoitan ja onko tää oikein ja voisko tän korvata jollain" mutta puhumalla niin kyl mä nyt sillain tuun ymmärretyks mutta se... se ei oo kauheen luontevaa... sillain.

Miten sitä saisi poistettua ikään kuin sitä epävarmuutta? Tai miten sä ajattelet ite, et millä susta saisi tehtyä varmemman puhujan tai mistä se johtuu... että auttaisko se että saksan tunnit olis alun alkaenkin sitten, että kaikki hoidettais saksaks ja että puhuttais ja lähettäis enemmän liikkeelle kommunikaation kautta eikä niinkään keskityttäis pikkusääntöihin... Mitenkä saisi... koska tosella monella on just se että on hirveen epävarmoja puhujia. Mitenkä tota vois auttaa, tota tilannetta?

(23:45) No siis mun mielestä just se että pitäis puhua enemmän, koska jos halua oppia puhumaan niin pitää niinkun puhua. Öö.. ja mä muistan että ala-asteella esimerkiksi jos viittas ja vastas saksaks ja sit sano jotenkin niinku väärin just niinku... niinku vastas lauseella jossa oli datiivi väärin, niin se että se opettaja korjas sen niinku siitä suoraan, niin tavallaan... niinkun... mun mielestä oli ehkä huono tietyllä tapaa, koska sitten mä ainakin tulin sillain etten mä halua vastata, koska siinä just menee niin helposti jotain väärin kun sillain joutuu lennossa tavallaan sanoo jotain saksaks. Niin se että jos niinku joku puhuu, niin sen pitäis antaa vaan puhua, ja sillain... niinkun mun mielestä. Toisaalta kyllä mä ymmärrän senkin että opettaja tottakai korjaa eikä sitä välttämättä pidä ottaa niin sillai henkilökohtaisesti tai sillai et nyt meni joku väärin että voi kamalaa, mutta enemmän just ehkä se että kannustettaisiin siihen puhumiseen niinku enemmän ja ehkä just mielummin niinku heti pienestä pitäen, koska se nyt se on kauheen vaikee lähtee puhuun. Tai no, ei se nyt niin... no on se vaikeempi kun jos ois aina sillai puhunu.

Puhutaanko teillä kuinka paljon yleensäkin, tehdäänkö teillä keskusteluharjoituksia, puhutaanko tunneilla kuinka paljon saksaa?

(25:12) Öö... siis joo. Kyl on niinkun just paritehtäviä ja meillä on ollut nyt saksankielistä väittelyä yks kerta. Öö, kyllä mun mielestä vois tehdä enemmän. Just kyllä opettaja puhuu meille saksaa, mutta se ei kuitenkaan oo sama kun jos itte puhuis, tietenkään. Ja sit jos ne puhetehtävätkin on semmosii et on valmis lause mikä pitää sanoo saksaks, niin siinä ei tuu sitä itsensäilmaisua sillai samalla tavalla. Siinä tulee yleensä kerrottua niitä kappaleen sanoja ja rakenteita, niinkun niiden puhetehtävien kautta niin et se on tavallaan kuitenkin kielioopin harjoittelemista puhumisen avulla, eikä puhumisen harjoittelua niinkun... mun nähdäkseni näin.

Tässähän oli pointtina, mä yritin saada susta vähän irti millasia oppimisstrategioita sä käytät saksan opiskelussa, mutta en vaan halunnut käyttää strategia-sanaa tai mitään näitä, kysyä suoraan että teetkö näin ja näin, koska tietty tottakai mielummin että sä kerrot mitä sä teet. Siellähän tuli esille jo vaikka mitä, mutta totanoin, ooksä ite kuullu tätä oppimisstrategia- tai opiskelustrategia-sanaa?

(26:37) Oon mää joo, just kun öö yläasteelta siirryttiin lukioon, niin meidän opo sano että nyt pitää just sitten kehittää tämmöset opiskelutyyliä että niinku öö lukiossa tulee niin paljon asiaa että kantsii tietää että miten oppii että oppiiko lukemalla vai puhumalla, vai miten ja kantsii niitä hyödyntää. Oon mä sillain kuullu.

Tiedäksä ite miten sä opit parhaiten?

(27:13) Mä opin aika hyvin kuuntelemalla ja sitten jos mä opetan jotain muuta, niin sillon mä opin tosi tehokkaasti ja myös niinkun just ehkä lukemallakin mää sillain.. mut kuuntelemalla sillain kaikista parhaiten. Mää oon aika vähän semmonen niinku tekijätyyppi että siinä mä en oikein.. siinä vaan kaikki menee ohi, mulla

keskittyminen.. niinku kaikki aivokapasiteetti menee siihen tekemiseen... Silloin mä en niinku opi sillain.

Sähän sanoit et te opiskelitte kaverin kanssa eri asiat ja sitten selitätte ne ristiin toisillenne?

(27:52) Joo, joo. Se on ehkä enemmän öö.. no niin.. no, tulee sitä kielissäkin, esimerkiksi saksassa, mutta reaaleissa se on tavallaan sillain helpompi, kun niissä on isommat ne aihealueet, semmoset selkeemmät jutut.

Kun siitä puhuttiin, että saksan opettaminen ja opiskelu on aika semmosta edelleen tai hyvin kielioppi ja tämmöstä painotteista niin ooksä sit ikinä ajatellut että voisko siitä joskus ihan niinkun saksan tunnilla puhua että mitenkä kukakin opiskelee niitä kieliä tai että pidettäis vähä niinku tämmöstä strategiakoulutustyyppistä että mitenkä sais sen ikäänkuin tehokkaammin, koska tosiaan lukiossa on niin hirvee kiire kokoajan että mitenkä niinku kaikki oppis vähän tehokkaammin oppimaan?

(29:03) No siis kyl se ois niinkun varmaan hyvä, mutta en mä tiää että tarvisko sen olla just niinku saksan kielen tunneilla vaan niinku ehkä sillai yleisesti. Mut kyl se olis varmaan hyvä, eikä se haittaa vaikka saksan opettaja sanois että tämmösiä tällasii kantsis kokeilla ja kyllä meidän saksan opettaja on.. esimerkiks se peittää ne saksankieliset sanat ja siirtyy niinku siitä... niin on sanonut et se kannattaa. Mutta just esimerkiks jossain kielissä niin jos on semmonen että oppii tekemällä, niin se on niinkun vaikeempi toteuttaa sillai. Ehkä just puhumalla sitten just enemmän... niin se olis hyvä. Kyl mun mielestä kielissä on myös se et joku vaan niinkun, jollain on just joku kielipää että se oppii niinkun tosi nopeesti ja helposti niinkun sanoja esimerkiks... öö niin just emmä tiä että.. että onko sillä sit joku semmonen, just että se tietää just sen miten itte oppii ja sen takia sillä on niin hyvä kielipää. Vai onkse oikeesti joku semmonen että se vaan kuulee että kumpi tähän tulee, tuleeko akkusatiivi vai datiivi vai niinkun... niin, kyllä. Kyllä mun mielestä vois kertoa niistä oppimis...

Varsinkin kun saman ryhmän sisällä saattaa olla niin monenlaisia eri.. varsinkin kun saksan ongelma on se että sille on.. siin joutuu vähän enemmän tekeen itäänkuin.. et englantia tulee niin luonnostaan ja sä löydät sitä kaikkialta, ja saksaa sä joudut vähän tekeen enemmän hommia, että sää pystyt jotenkin käyttämään sitä muutenkin kuin kirjan tehtävissä vaan.

(30:58) Niin, niin.

Mulla on täällä nyt.. näistä on.. mää täältä luen sulle kohta vähän sen mukaan miten me ollaan tässä jo käyty läpi, mä voin näyttääkin nopsaan. Strategioista on ihan tehty tämmösiä niinkun.. niistä on tehty paljon tutkimuksia, varsinkin englanniks, ja niistä on tehty tämmösiä oikein niinkun hyvin hyvin pitkiä tämmösiä niinkun jaotteluitakin sitten. Niin tota, tota... meillä oli puhetta tästä näistä, tästä sanaston oppimisesta.

Tässä on näitä muististrategioita ihan ekana. Elikkä teeksää tota ihan niinku päässä sillä tavalla että asetaksää esimerkiks niitä uusia sanoja niin sillee uuteen kontekstiin ikinä tai uuteen asiayhteyteen?

(31:50) Mmm... en ,en.

No et sää.. linkitäksää ne enemmänki sit just siihen vanhaan tekstiin?

(31:56) Joo, joo. Tai kun mää just nään sen suomenkielisen sanan, jos mä peitän sen saksankielisen, niin just mää muistan että mistä kohtaa siitä tekstistä se on, mutta emmä niinkun ajattele että missä voisin tota sanaa käyttää. Niin mää en tee.

Okei. Mites tota sitten... öö... onksulla.. Sä sanoit et sä opit enemmänkin kuuntelemalla, mut että mites sitten kuvien kautta... öö... jos sä luet sanoja, varsinkin nyten kun puhutaan ihan konkreettisemmista sanoista tai vaikka abstraktimmeistakin, niin visualisoitko sää niitä sanoja ikinä? Tai että kuvitteleksää.. tai että nääksä sen ku sä luet niin kuvan päässä ikään kuin että mitä ne sanat niinkun tarkoittaa?

(32:46) En, en koskaan. Tota mää teen siis viä vähemmän kuin linkittämistä. Kyllä mä joskus jos mää nään jonkun sanan niin saatan ajatella että mää voisin joskus ehkä sanoo tällai. Mutta ikinä mä en ajattele sitä asiaa, siis mä en nää kuvaa.

Okei. Eli jos sä näät sanan "lehmä" niin sä et ajattele lehmän kuvaa päässä?

(33:06) Siis... siis, en. Tai nyt kun sä sanoit sen noin, no siis... en sillai, emmä nää niinkun lehmän kuvaa. Mulla tulee semmonen lehmän ajatus, mutta mä en nää lehmän kuvaa.

(...)

Ooksää ikinä tehnyt tämmösiä mind mappeja saman aihepiirin sanoista?

(33:57) Mmm... en, mut mä oon tehnyt niinku sillai... esimerkiks nyt kun oli paljon sanontoja joihin liittyy joku prepositio, niin mä oon kirjottanu kaikki prepositiot niinku eri värillä isolle paperille ja sitten aina niinkun se verbi siihen alle, mutta sillain että mä oisin tehnyt niinkun tämmösiä ajatuskarttoja, niin en, en oo.

Mut tommosia listoja sitten taas?

(34:21) Joo, joo.

Okei. Entäs ooksää muuten sit tehnyt ikinä mitään listoja, et ois vaik ois vaikka jonkun teeman mukaan tai aihepiirin.. sanan suvun mukaan?

(34:33) Öö, en oo kauheesti. En.

Mut nimenomaan prepositioissa?

(34:37) Joo.

Okei. No entäs sitten... mietiksää kun sullakin on kuitenkin ruotsi aika vahva ilmeisesti ja englantia, niin mietiksää noita äännesukulaisuuksia sitten ikinä? Että mietiksää että tää sana kuulostaa nyt samalta kun ruotsin vastaava, tai että tämä kuulostaa sama kun englannin vastaava? Tai suomen?

(35:10) Ööö... No siis, jos se sana kuulostaa oikeesti samalta niin kyl mä sillon. Mutta jos mä kuulen jonkun sanan niin mää en lähde ettimään sitä, että mikä se on toisissa kielissä ja miltä se siellä kuulostaa. Mutta joku just joku.. mä en nyt saa mitään esimerkkiä päähäni, mut joku joka on nyt ihan sillai sama. Niin kyl mä nyt silloin, mut en.. en oikeestaan niinkun just mieti sitäkään... että niinkun, että kuulostaisko tää samalta.

Okei. No sitten täällä oli seuraavana strategiana järjestelmällinen kertaus? Teetkö sä sitä?

(35:51) Siis järjest.. järjestelmällisesti kertaan niinku niitä asioita? Joo, siis joo...

Ja siltä se siis kuulostaa, ainakin mun korvaan, mitä sä tossa teet...

(36:07) Kyl se on mun mielestä nimenomaan järjestelmällistä.

Teeksää jonkinnäkösiä, ihan siis niinkun suunnitelmia, että miten sä alat lukeen? Että niinku päässä tai paperille?

(36:20) No mulla on yleensä se sama kaava, niinku sillä, just se että eka niitä sanoja ja sitten niinkun kielioppia.

Mutta et tee niinku mitään että maanantaina tota, tiistaina tota..?

(36:33) Öö, no päässä ny vähän sillai et miten aika ny riittäis, mutta.. mut en mä paperille yleensä. Enkä sitten niin kauheen tarkkoja kuitenkaan myöskään. Mutta kyl mä nyt päässä sillain vähän mietin että miten se nyt menis.

Niin ja jos toteuttaa sitä samaa kaavaa aina ja se on toiminut, niin sehän jo on valmiiks niin sisääniskostettu.

(36:58) Joo...

Okei. No sä sanoit että sä et kauheesti niinkun pysty sillee että.. jos pitää toimia samalla. Että käsin toimiminen, tämmönen tekemisen kautta oppiminen, se ei toimi sulla. Elikkä sä et varmaankaan.. jos ajatellaan vaikka tämmöstä niinkun sanoja jotka liittyy fyysisiin kokemuksiin esimerkiks vaikka (esimerkkejä..), niin ajatteleksää sillon ikinä sitä fyysistä tunnetta, lämmön tunnetta, kylmyyden tunnetta?

(37:33) En... en...

Joo. Sekin pysyy sulla semmosena niinkun...

(37:37) Jos mää just jotain sanaa vaikka "kylmä", mulle tulee siinäkin se kylmän ajatus, mulle tulee niinkun semmonen vaaleensininen väri ehkä niinkun mieleen. Ei mikään kuva eikä mikään... mut semmonen niinku kylmyyden ajatus tai sellanen. Mut ei mulle tuu mikään sellanen.. en mä ajattele miltä kylmä tuntuu, niin ei, ei.

Tätä on nyt käyty monen kanssa läpi, tää on tuntunut olevan aika hyvä esimerkki vaikkakin aika ällö. Mutta jos nyt puhutaan oksentamisesta niin tässä on ollut selkeesti erona, että joku näkee sen oksennuslammikon tai päässään jonkun ihmisen oksentamassa ja joku taas miettii sitä tunnetta että miltä tuntuu oksentaa. Mikä sulla on tässä.. mikä sun näkökulmas tähän on?

(38:22) Noku sä sanoit just oksentaminen, niin mä näin ihmisen joka oksentaa. Että.. ei, mä en tuntenut mitään itsessäni.

Joo, aivan, okei. Hyvä elikkä se osottaa että tämä ei koske sinua varmasti. Elikkä.. no toisin sanottuna sitten, onks teillä ikinä koulussa, siis varmaan vähän pienempänä, mutta onks esimerkiksi pantomiimin tai niinku näyttelemisen kautta opeteltu jotain esim. ammattisanoja tai tällöisiä? Muistatko että tämmöstä ois tapahtunu?

(38:50) Ei, ei, ei kertaakaan mun mielestä.

Aijaa, okei. No toi on varmaan nykyaikana vähän yleistynyt.

(38:56) Okei, joo. Ei yläasteella, ei. Eikä ala-asteella, ei. Mulla oli ala-asteella sillai että mulla oli niinkun, mä kävin eri koulussa saksan tunneilla, kun meidän koulussa ei ollu niinku ryhmää. Se oli semmonen sekaryhmä ja... niin, se ei ollut mikään kauheen yhteisöllinen ryhmä. Siä aikalaila niinkun sillai istuttiin pulpetissa ja kuunneltiin opettajaa -tyylisesti.

Mitäs jos nyt yhtäkkiä alettais opetteleen vaikka pantomiimien tai näyttelemisen kautta sanoja, niin meniskö siinä kaikki energia vaan siihen, siihen ikäänkuin esittämisen seuraamiseen, et se varsinainen sana ei kuitenkaan jäis välttämättä mieleen?

(39:47) No mulla ainakin menis ja sit jos mä just itte joutuisin näytteleen... ööö... niin just ehkä se "joutuisin" jo paljastaa sen että mulla menis niinkun kaikki energia siihen, että mä mietin että miten mää sen saisin kaikista selviten. En mää sitä sanaa välttämättä muistas huomenna, mä muistaisin vaan sen tilanteen niinkun... öö... niin. Se ei ehkä mulla just toimis.

Tuota, mites sitten, toistaksää ikinä ääneen niitä sanoja, mitä sää luet ja kirjotat?

(40:24) Öö, en mutta mun pitäis varmaan. Mutta... en, en. Mää saatan muistaa kun opettaja on sanonut sen, just kun mulla on semmonen kuulomuistin tapanen muisti. Öö, mutta en mä ite yleensä sano.

No etsä sitten varmaan, vai harjotteleksää ääntämistä jotenkin erityisesti?

(40:47) En, en. Just ehkä myös sen takia, musta puhuminen ei oo niin kauheen sillain luontavaa, koska mä oikeesti välttämättä tiedä, miten äännetään. Ja sitä ei myöskään mun mielestä oo opetettu sillai kauheesti. Niinkun ehkä käytiin ne perusäänteet ala-asteella läpi, että on kolme ässää, kolmenlaista ässää. Mutta sitten se niinkun että, että mistä tietäis vaikka että mikä ässä nyt tulee. Tai että niinkun aktiivisesti vaikka sitä ärrää opeteltais, niin semmosta ei mun mielestä oo ikinä tehty, että se jää niinkun sillai omalle ajalle. Emmää esimerkiks oo harjotellu... niinku vaikka sitä kun mun kaverit jotkut osaa sanoo tosi hienosti sen ärrän kun ne on oikeesti niinkun päivästä toiseen sitä harjotellu, niin en mää, kun mä en oo sitä tehnyt niin en mä sitä osaa sillain.

Sitten... Tässä on aika paljon semmosia mitkä on lukiossa ihan itsestäänselviä, niinkun esimerkiks siis muodollisten sanontojen ja rakenteiden tunnistaminen ja käyttö. Siis esimerkiks tämmöset siis (esimerkkejä) että sää ymmärrät ne ihan tämmösinä kokonaisuuksina?

(42:08) Siis joo, joo. Kyllä niitä on aika paljon niinkun just sillai kerrattu, niin...

Kyllä, joo. Mites sitten tota.. no kielenharjoittelu mahdollisimman aidoissa tilanteissa. Sehän tässä tulikin, mutta ooksää ulkomailla päässyt käyttää saksaa?

(42:36) Mmm... Mä olin kerran Saksassa, oliko mää Bremenissä, mutta silloin mä olin vähän pienempi, mä olin vielä olinksmää ala- vai yläasteella ja silloin mä en osannut saksaa kuitenkaan kauheen hyvin, niin kyllä mä siellä jotain sanoin just... niinku "kiitos" ja sillai. Mutta niinkun emmää sillai oikeessa tilanteessa ehkä oo ikinä puhunut saksaa. Sellasessa että mun todella pitäis niinkun selviytyä saksalla, niin en oo. Sillonkin tuli niin kovin helposti niinkun englantia... kuitenkin. Se vaan sillai on päällimmäisenä kielenä.

Tota, mites sitten. Kun sää alat lukeen uutta tekstiä, niin alaksä heti lukeen sitä hirveen tarkkaan vai selaaksä sen ensin läpi... ihan, jotta sä saisit sen tekstin pääidean selville?

(43:26) Mmm... No... Riippuu siitä, että jos se kappale on tullu niinku suomennettavaks niin mä alan heti lukeen sitä niinku sillai tosi tarkasti ja niinku sanaston kanssa sillai että jokaisen sanan katon sieltä ja niinkun ihan sillain et mää sanantarkasti sen osaan. Mutta jos se ei oo niinkun sillai mun tehtävä niin sillai selkeesti, niin sit mä saatan pelkästään niinku selata sitä sillai että mä nyt tajuan suunnilleen ne jutut mitä siinä halutaan sanoa, mutta en kauheen tarkasti. Että riippuu niinkun siitä.

Okei. Mites sitten, niin, apuvälineiden käyttö. Sanakirjat, kielioppimateriaali, äänimateriaali - mitä erilaisia apuvälineitä sä käytät?

(44:17) No lähinnä sanakirjaa. En äänimateriaalia, en, enkä just sillain itsenäisiä luetunymmärtämisiä, vaikka mitään kirjoja, en. Mutta kyl mää esimerkiks kun mää

teen vaikka saksan kirjotelmää, niin musta on kiva selata sanakirjaa ja ottaa sieltä jotain hienoja sanoja ja sitten niinkun tunkee niitä siihen kirjotelmaan.

Onks sulla mikä sanakirja käytössä?

(44:45) Mulla on.. just mä katon välillä netistä, mut sitku mä haluan sillee just selata, niin mulla on semmonen suomi-saksa, semmonen pieni keltanen. Mä en tiiä onkse WSOY...

No... Sää osaat käyttää kielioppisääntöjä jo ihan tietoisesti, että se nyt ei varmaan oo mikään ihmeellinen. Mut, mites sitten, jos on just pitkiä sanoja niinku teille nytten varmasti on tullut, niin analysoitko sä ne ikään kuin pätkissä tai sillai, vai yritätkö niinku heti sitä kokonaista sanaa suomentaa? Tässon.. mulla on esimerkkinä tässä (esimerkkisana), niin siis että... lähdeksää sillon selvittää sen sanan merkitystä sillee just että sä hajotat sen pienempiin osiin, vai?

(45:35) Öö... Just jos se on tekstissä, niin sillon mä lähen sillai, vaik just jossain luetunymmärtämisessä, niin tottakai niinkun sillain että mitä tää vois tarkoittaa, niin sillai palottelen. Mut välillä jos mä tiedän et mun pitää opetella tää sana, niin mä saatan vaan lukee sen ja niinku opetella sen. Mutta kyllä sitä siinä vaiheessa kun opettelee, niin melkein väkisin niinku huomaa että se koostuu niistä tietyistä tutuista sanoista. Öö.. mutta niinkun niin... no se riippuu missä tilanteessa. Jos ihan sillain opettelemalla opettelen ni sit mä saatan vaan niinku suoraan sillain. Mut kyl mää sitten hahmotan ne palasetkin myöhemmin.

Tota... Siitä ilmeisesti jo puhuttiin, että sää et kauheesti vertaile kieliä keskenään?

(46:29) En... en... siis en. En mielestäni.

Et ooksä ikinä miettinyt esimerkiks sitä, että vaikkapa, että värit on tosi samanlaisia? Että on niinkun blau ja blue ja blå..? Tai sitten... että on tommosia?

(46:58) No kyl mää nyt just jos mää sillain, jos on noin sillai itsestäänselvä tai semmonen et se kuulostaa ja näyttää iha samalta, niin sillon saatan että täähän on ihan sama kuin vaikka enkussa. Mutta esimerkiks jossain kieliopissa, niin en mää mieti että näin se sanottais enkussa tai että näin se sanottais ruotsissa että mitenköhän se sanotaan nyt saksassa. En mää sillain.. etenkin jos mä lähtisin ajatteleen sitä ruotsin kautta niin se vois lähinnä sekottaa vaan. Niin en mää, en, en, en yleensä tee semmosta.

Okei. Tota... No, kääntäminen, sitä sää teet... Elikkä onkse yleensä että sä joka tapauksessa käännät sen kappaleen ainakin pintapuolisesti vaikka se ei varsinaisesti olis läksynä? Vai miten?

(47:52) Öö... No se riippuu opettajasta, mutta kyllä niinkun jos mä haluan niinkun muistaa sen kappaleen - että jos mä tiiän että se tulee kokeeseen, niin kyllä mä sillon aina käännän sen, koska just mä muistan sitten ne sanat, kun mä opettelen niitä sanoja,

niin mä muistan ne sieltä tekstistä. Niin sen mää oon niinku huomannu, että se auttaa. Niin kyllä, yleensä joo suomennan.

Joo, okei. Tota... mites sitten, teeksää ikinä tunnilla muistiinpanoja? Siis nyt esimerkiksi jotain kirjoitat jotain sanoja ylös mitkä ei välttämättä esiinny tekstissä tai siinä kirjassa? Tai jos opettaja selittää jotain, teeksää ikään kuin vapaaehtaisesti minkäänkösiiä muistiin panoja tai jotain huutomerkkejä tai nuolia?

(48:81) Aika vähän. Joskus kun opettaja sanoo et tää on tärkeä ja kirjottaa sen taululle, niin kyl mä sen sitten niinkun otan sieltä. Mutta opettajan puheesta, niin emmää sillain kirjota. Mä en niinkun todennäköisesti ees muistais niitä, mun pitäis heti kirjottaa se suomeks siihen perään, niin emmää.. emmää semmosta tee. Joskus jos opettaja just sanoo et tää on tärkeä, niin mää pistän siihen huutomerkkin, alleviivaan, jotain sellasta... et tää sana on parempi tähän käyttötarkotukseen, niin sitten. Mutta en, en yleensä.

Käytäksää muuten just sit esimerkiksi alleviivausta tai jollain niinkun esim. siis alleviivaustusseilla tai jollain väreillä semmosta markkeerausta?

(49:28) Joo, joo. Esimerkiks kieliopissa niin just huutomerkkit ja semmonen, just kun on eka se sääntö, sitten on poikkeus ja sitten on lueteltu ne että mitkä siihen poikkeukseen kuuluu, niin yleensä ne niinku sillain jollain värillä ja huutomerkillä merkkään sieltä. Joo.

Joo, okei... Tota... Mitä sä teet muuten jos lähet kirjottaa tota vaikka saksan ainetta? Niin teeksää jotain suunnitelmia sen...?

(50:03) Mm... No mä eka kirjoitan sen koko aineen niinkun öö jollekkain paperille josta mä sitten niinkun kopioin sen siihen mikä pitää palauttaa, sille paperille. Mää katon mitkä ne aiheet on ja sitten yritän valita semmosen mistä mulla ois jotain sanottavaa. Ja sitten mää yritän just laittaa sinne kirjoitelmaan semmosia hienoja sanoja ja rakenteita ja semmosia, mutta... ei mulla välttämättä oo mitään semmosta kauheen tarkkaa suunnitelmaa, että miten se just lähtee, vaan kun mä.. mä päätän mistä mä kirjoitan, sit mää alotan ja sitten mä just saatan sanakirjasta löytää hienon sanon, ja et mun on pakko saada tää tähän ja sitten jatkan sitä niinku sillain.

No okei... Tässä nyt seuraavana semmonen strategiaryhmä kuin kompensatiostrategiat, mitkä meinaa siis sitä, että miten sä ikään kuin kompensoit aukkoja sun omassa tietämyksessä. Eliikkä jos sä et tiedä jotain esimerkiksi kokeessa tai puhetilanteessa, niin miten sä toimit. Ja tässä on nyt ensimmäisenä tämmönen kuin valistuneet arvaukset. Eliikkä periaatteessa jos kokeessa sä et tiedä, että mikä vois tulla, niin miten sä toimit?

(51:27) Öö, no jos on vaikka niinku aukkotehtävä, johon pitää täyttää joku sana vaikka "työhyvinvointi", niin sitten mä otan "työ" ja "hyvinvointi", mää kyllä tiedän mikä on "työhyvinvointi".. siis "hyvinvointi", mutta niinku periaatteessa. Sitten mä

vaan niinku yhdistän ne, tai sitten jos mulla on joku pieni aavistus ni sit mä yleensä laitan sen, koska se on kuitenkin todennäkösimmin oikein, kun se että yhdistää vaan kaks sanaa. Sit kyl opetteja joskus antaa niistä jonkun säälipisteen, että olisit tullut ymmärretyksi, mutta niinkun ei sitä sanota noin. Tai... mmm... sitten niinkun semmosella kiertoilmauksella, että josson että, niinkun "oletko uskonnollinen", enkä mä tiiä mikä on "uskonnollinen" niin sitten "uskotko jumalaan". Semmosilla jutuilla... yleensä. Joo, niillä varmaan lähinnä niinkun.

Läheksä ikinä selaan sitä koetta sitten esimerkiks taaksepäin?

(52:26) Joo, joo. Ja sit jos on just luetunymmärtäminen, niin niitä kantsii kattoo aika usein. Niissä on jotain apuja ja... joo.

Mites esimerkiks jos sulta puuttuu joku prepositio, että sä et vaan millään tiedä et mikä pitäis tulla tai sulla on monta vaihtoehtoo, niin onksulla jotain erityistä taktiikkaa?

(52:48) Eeei, sillen mä yleensä vaan arvaan. Tai sitten jos mää oon just tehny semmosen prepositio- niinkun listan, niin sitten se jos on "auffin" alla on ollu eniten verbeja niin sitten se on todennäkösimintä että se on "auf" niin sitten mä laitan "auf", mutta.. mut ei mulla oo mitään sellasta.. arvaan - semmonen mikä nyt vois olla.

Niin sä sanoit ettet sä hirveen mielelläs nyt puhut, tai et se on sun heikko kohtas, mutta mitenkäs sitten.. niin siis palatakseni vielä tohon edelliseen, niin sä et varmaan yritä sitten kuitenkaan ilmeisesti ruotsin tai englannin kautta sitten hakea niitä oikeita? Josset sä niitä muutenkaan käytä

(53:34) Een... Siis, ehkä se on niinkun viimeinen keino, mut emmää tee kovin usein niin. En.

Okei. Elikä nyt siis siihen puheeseen, että tota... jos sää.. sä sanoit että te käytte kaverin kanssa.. ootte käynny Lidlissä, ettei saa puhua suomee, niin mitä sillen jos sä et löydä sitä jotain sanaa, jota sä haluat sanoo tai jotenkin sun pitäis sanoo jotain, mutta sä et ole ihan varma miten, niin miten sä toimit?

(54:05) No tommosessa niinkun, että mä oon ystävien kanssa, niin mä viiton tai jotain sellasta, ja semmosessa tilanteessa niinkun.. meidän piti ostaa jätskiä ja jätskin niinkun kastiketta ja mä en tiiä niinku mikä on kastike saksaks, niin mä sanoin "soos", koska se nyt niinku sillain vaan tuli jotenkin. Että siinä tilanteessa niinkun muista kielistä mää voin yrittää. Mutta niinkun esimerkiks tunnilla, niin sitten vaan kiertoilmaisuja niinkun "tuo kaadettavaa nestettä" tai joku semmonen niinkun. Öö... joo. Mutta niinkun tommosessa vapaammassa tilanteessa nii viittomalla ja osottamalla ja just muista kielistä ottamalla ehkä.

Vaihdaksää suomeen sitten ikinä, jos vaikka puhutaan nyt ihan saksan tunnista?

(54:55) Öö...

Että yritäksää kaikin keinoin saksaks vai vaihdaks sää kauheen helposti suomeen, jos sä et tiedä jotain?

(55:03) Kyl mä varmaan vaihdan aika helposti suomeen. Just jos me.. sillonku me sovitaan, että nyt ei saa puhua suomea, niin emmä nyt sillon tietenkään. Mut kyllä mä saksan tunnilla niinkun aika helposti kysyn, että mikä toi on saksaks. Niinkun suomeksi kysyn, että mikä toi on saksaksi siis sillain. Että siinä tilanteessa mä en yritä niinkun kaikin keinoin sitä ilmasta saksaks, jos mä tiedän että mä en oikeesti osaa. Joo...

Entäs sitten, muistaksää ikinä... tota, keksinees itse sanoja, jossei.. että yrittää keksiä jotain siis, että joka vois liipata läheltä, just esimerkiks puhetilanteessa tai sitten vaikka koetilanteessakin tai kirjoitustilanteessa?

(55:54) En ehkä puhe, mutta kyl mää kokeessa oon joskus, jos mulla on joku pieni semmonen aavistus et millä se sana alko ja mihin se loppu, niin sitten siihen väliin vaan jotain... niinkun semmosia. Mut puhetilanteessa en yleensä, niinkun keksi omia sanoja, tai siis en kyllä koskaan oo varmaan. Tai ei voi sanoo etten oo koskaan, mutta en, en keksi.

Mutta että käsimerkit on kuitenkin sitten, että yritetään näyttää käsin tai kiertää joillain muilla sanoin?

(56:25) Joo, joo. Niin enemmänkin.

Entäs sitten vielä niinkun et... huomaaksää vältteleväs semmosia puheenaiheita, joista sulla ei oo niin laajaa tietämystä sitten?

(56:34) Mmm... no siis, tottakai. Musta on kivempi puhua jostain mistä mää niinkun voin puhua, että sitten jos.. emmä niinkun kauheen mielelläni lähde puhuun just jostain politiikasta saksaks, kun ei... ei mulla oo sitä niinkun tarpeeks niinkun sanoja siihen. Niin kyllä, joo.

Siinä oli noi kompensatiostrategiat. Sitten tässä on vielä semmonen kun epäsuorat strategiat, jotka siis ei liity suoranaisesti kielenopiskeluun, vaan siihen sun opiskelun järjestämiseen yleensäkin ja se että miltä ikään kuin se opiskelu susta tuntuu. Niin ihan ekana on tota... tälleen siis opiskeluun tai oppimiseen keskittyminen eli orientoituminen ja siitähän sä jo puhuit itekkin. Että sä.. et kun koe on tulossa, niin sun täytyy orientoitua. Ja tota.. entäs sitten, et kun sä alat lukee, niin keskityksää sillon siihen kans, et sää suljet kaikki häiriötekijät pois tai että...?

(57:53) Ööö... no siis... mun pitäis... mutta yleensä kun mä luen kokeeseen, niin mää kuuntelen samalla musiikkia, mikä on huono, mut se tekee tavallaan siitä niinkun paljon kivempaa, mut mää oppisin puolet lyhyemmässä ajassa, jos mä en kuuntelis musiikkia, mutta... niin, silti mää kuuntelen. Mun on paljon niinku helpompi alkaa lukeen, kun mää tiedän että mää voin myös kuunnella musiikkia siinä samalla. Mutta niinkun muuten mää kyllä sillain, että mää meen huoneeseen ja mä sanon että niinkun

nyt mää niinkun luen, ja kyllä mulle sillon yleensä annetaan just rauha... niin. Joskus jos mä haluun just niinku panostaa kokeeseen lukemiseen, niin mä ostan karkkia tai jätskiä, ja niinkun yritän tehdä siitä sellasen, just niinku mukavan, et musta ois kiva istua kotona ja niinku lukee, niinku sillai. Ja just kavereiden kanssa vaikka, että "nyt luetaan saksaa", niinkun semmosia iltamia yritän järjestää. Joo, et kyl mä yritän siitä niinku semmosen positiivisen niinku asian sillain tehdä. Vaikka se toisaalta häitsee sitä keskittymistä.

Onkse musiikki sit yleensä siis että se on ihan minkä vaan kielistä, ettei se oo saksankielistäkään?

(59:19) No yleensä mä yritän, että se on saksankielistä. Että... niin... Siinäkin on se, että mä en kuitenkaan tunne niin monen... niinkun niin paljon saksankielisiä yhtyeitä. No sitten just joku Rammstein, niin ei kaikkiin tilanteisiin sillain sovi. Kyllä sitä nyt pystyy sillain välillä kuunteleen, mut ei se oo.. se ei edusta sitä mun suosikkimusiikkityyliä. Mutta niin... niin. Jotain sellasta, välillä.

Okei, tota... Entäs, ooksää sitten ikinä, kun sulla nyt tuntuu olevan tosi paljon kaikkee mitä sä voit tehdä, niin ooksää ikinä ottanu selvää mistään niinkun, että mitenkö lukee kokeisiin tehokkaasti tai mistään tämmösistä tekniikoista muuta kuin mitä koulussa on kerrottu?

(60:11) Öö, en. En, sillain niinkun itse ole ottanut selvää... mutta joskus mä oon puhunut kyllä niinkun jostain vaikka niinkun vanhempieni tai isovanhempieni kanssa, josta se on sitten niinkun sitten kääntynyt opiskeluun ja sieltä niinkun kuullut, mutta en mää oo selvää niinku ottanu.

Organisoiksää sitä sun opiskeluu siis just siis sillä tavalla, että sä päätät että koska suunnilleen että sä varaat sille sen ajan sieltä kalenterista ja et sulla on ne kaikki tarvittavat.. ja et sullon se kaikki siinä ympärille, et sit sä voit häiriintymättä lukee?

(60:59) Ööö... joo. Jos mä tiän et mulla on koeviikko tulossa, niin sitten mää päätän että tollon ja tollon mä luen kokeeseen. Ja sit mää yleensä niinkun sanon siitä just mun perheelle et tollon ja tollon mä luen kokeeseen. Sitten ne on et "okei". Joo, kyl mä varmaan teen niin.

Entäs, onks sulla aina joku selvä tavote, kun sää luet? Asetaksää itelles mitään..?

(61:23) Ei... Itseasiassa, joo en, en aseta. Joo, ei mulla oo minkäänlaista, emmä ikinä ajattele että mun on pakko saada ysi kokeesta, että nyt mä luen sen takia, vaan mää luen niinkun sillain että musta tuntuu että mä osaan ne asiat. Niin silloin mä oon niinkun tyytyväinen, mutta niinkun se... niin... joo... en, en aseta semmosta. No okei, no onhan se tavote, että mä osaan ne. Joo, se on se mun tavote.

(...)

No sitten... tosta me just puhuttiin, tässä ois ollu seuraavana strategyryhmänä tämmöset niinku tunteisiin liittyvät strategiat edelleenkin näissä. Ja tähän kuuluu just siis se stressin vähentäminen, just musiikin kautta tai se että pitää.. antaa itelleen aikaa ja pitää taukoja välillä, et tekee jotain mukavaa. Ja sitä sä nyt ilmeisesti teet, että sä pyrit luomaan siitä mukavan tilanteen?

(62:37) Joo, joo. Joskus jos mulla on tosi niinkun voimakas tunnetila, niin silloin mä voin niinkun niitä sanoja opetella niin, että mä niinkun, kaikki sanat liitän siihen tunteeseen tavalla tai toisella. Mutta silloin mä, se tarvii sen, että mulla on tosi vahva tunne, siis semmonen joku tosi sillain erityinen... ööö... Mutta niin, sillain mä en yleensä tee, mut sit jos mulla on se tunne, niin sitte just kaikki sanat, ihan järjestelmällisesti niinku siihen tunteeseen merkitään, mut niin mä oon tehnyt tosi harvoin, mutta joskus kuitenkin.

Siis meinaaksää tässä tilanteessa nyt sit esimerkiks just jotain voimakasta stressin tunnetta, vai voimakasta ilon tunnetta?

(63:16) Ei, ei. Se on just yleensä niinku positiivinen niinkun... Joo ei, ei, ei mikään semmonen että niinkun että nyt mä oon tosi stressaantunut et jokainen sana liittyy siihen, tai et nyt mä oon tosi vihanen, vaan et just joku suuri ilo, tai vaikka joku tapahtuma, mikä on niinku tosi kiva ollu, niin sitten niinkun siihen kaikki.

Linkitäksää ne sitten myöhemminkin vielä siihen, tai saatatko vielä myöhemminkin linkittää vielä niitä sanoja siihen?

(63:47) Öö, no jos mä oon oppinut ne niinku sitä kautta niin joo, joo. Siis tosiaan oon tehnyt niinku jotain kolmisen kertaa, koska se vaatii mulle sen todella, todella vahvan tunteen, eikä nyt just arkielämässä oo kokoajan semmonen että.. fanaattinen ilon tunne tai semmonen.

Ja silloin sä oot tosiaan tyytyväinen, kun sä koet oppinees?

(64:13) Joo.

Entäs, rohkaseksää ittees muuten sitten, että kehut itseäsi, että "jes, hyvin tehty"?

(62:25) Öö... No joo, välillä. Kyl mä sillain niinkun, se mun sisäinen ääni on sillain positiivinen että niinku että "kyl sää tästä kokeesta selviät" ja että "hyvin se menee". Ja just jos mä koen niinkun onnistuneeni, että mä oon oikeesti oppinu, niin kyllä se niinkun, kyl mä silloin ajattelen, että hyvin tehty. Ja jos vielä koe menee niinkun hyvin, sitten tulee semmonen "kyllä mä tän ansaitsin" ja semmonen niinkun, tottakai.

Silloin kun sulla tulee noita onnistumisia, niin palkitseksää ittes silloin sitten jollain tai jotenkin?

(65:05) Öö... Ei, siis emmä sillain niinkun varsinaisesti just, että jos mä saan ysin ni sit mä ostan jätskin tai sillain. Öö, se niinkun... mulle tavallaan riittää, että mä oon

itte niinkun ilonen ja tyytyväinen siihen. Niin, joo... emmä sillain palkitse itteeni, sillain jollain erityisellä niinkun.

Mut se on ikään kuin se onnistumisen tunne itsessään se palkkio?

(65:37) Joo, joo.

Ooksää ikinä kokeillu pitää oppimispäiväkirjaa?

(65:42) En, en ikinä.

No emmä olettanutkaan. No entäs sitten, teeksää ikinä tämmösiä TODO-listoja?

(65:57) Öö, en.

Entäs sitten jos sulla on just siis vaikka stressiä tai jännitystä tai muuten tämmöstä niin tota keskusteleksää sillon sun tunteista jonkun kanssa, vai meeksää vaan raivolla eteenpäin?

(66:11) Öö, joo. Kyl mää niinku, jos mää oon stressaantunut, niin sanon sen. Tai vihanen, niin sanon senkin. No joshushan viha on niinkun tosi sillain niinkun antaa just voimaa, mutta ei se niinkun kauheen pitkälle just sillain kestä, niin kyl mä sanon sen.

Mitäs jos sit silleen koetilanteessa alkaa jotenkin ahdistaan tai sit jotenkin tulee semmonen, ei semmonen hyvä stressi tai jännitys, vaan että vaan on liian, onks sulle tullu ikinä semmosta ja et, miten siinä tilanteessa voi toimia, jotenkin rauhoittaa itteensä?

(66:54) Ei, ei mulle oo ikinä tullu niinku semmosta oikeesti niinku kauhua tai semmosta ahdistusta kokeessa. Öö, mä oon kuitenkin niinkun mun vanhemmat on just sanonu mulle, että koe nyt on vaan koe, että se nyt menee miten menee. Kyl mää tiedän että ne haluaa että mää menestyn ja mää haluan itsekin tottakai menestyä, mutta jos mää tajuan kokeesta, että mää en oikeesti osaa tästä mitään, niin sitten mää yleensä vaa ajattelen et "justiinsa, tuleekohan tästä nyt kutonen vai vitonen", sillain. Mut emmää.. siis ei mua sillain kauhistuttanu tai niinku alkanu oikeesti tuntua pahalta kokeessa, että vaikka mää tajuaisin että tää tulee meneen huonosti, tottakai mua niinkun harmittaa, mut ei mua.. mm... semmonen paha stressi, niin ei oo kyl ikinä tullu.

No sitten olis vielä tota silleen että sä tosiaan siis teet yhteistyötä toisten opiskelijoiden kanssa, joo? Et ne on sun kavereita jotka lukee myös saksaa?

(68:02) Joo, joo.

Tota, entäs sitten, kysyksää ikinä apua sitten edistyneemmilta, onksulla ketään semmosia edistyneempia kielenosaajia tai peräti natiiveja tai jotain?

(68:20) Öö.. no siis, just tää mun kaveri joka on tosi innostunut saksasta, niin kyllä mää siltä kysyn, koska se just oikeesti niinkun tietää ja opettelee ja on onnistunut. Sitten mulla on niinkun kaveri, jonka äiti on saksalainen, niin se just puhuu hyvin saksaa, niin siltäkin mä voin joskus kysyä. Se ei kuitenkaan oo niin läheinen, että mä niinkun soittaisin ja kysyisin, mut jos mä nään sen niin sit mä voin kysyä. Öö... niin, no sitten joskus harvoin ehkä voin ehkä vanhemmilta, mutta ei nekään käytä sitä niin paljon, niin ei ne muista niin hyvin. Että saattaa olla että mä osaan jopa niinku paremmin tietyllä tavalla kuin ne.

Niin ja sit sä kuitenkin kysyt jos sulla tulee epäselvyys niin sää sitten kysyt selvennöstä, tai otat ite selvää että mitenkä?

(69:14) Joo, joo, yleensä kyllä.

Mites sitte, tää on nyt viimeinen kohta tässä mutta vähän nyt eri aiheeseen tai teemaan, että onks teillä kuinka paljon puhuttu siis niinkun kulttuurista saksan tunneilla? Ja semmosesta niinkun itsensä asettamisesta toisen asemaan, jos puhutaan tämmöisestä vieraskielisestä kommunikaatiosta?

(69:42) No, sekin mun mielestä riippuu aika paljon opettajasta, että jotkut opettajat enemmän ja jotkut vähemmän. Nyt mulla just oli semmonen opettaja, joka on itte ollu Saksassa paljon ja semmonen Saksa-fani tavallaan. Niin se kyllä niinkun kertoo sillai aika paljon semmosia niinkun, mun mielestä ihan niinkun sellasia arkipäivän.. tai semmosia just mitä saksalaiset tekee, tai välillä niinkun just semmosia tarinoita niinkun, mitkä tavallaan auttaa tajuaan sitä saksalaisen... no elämää tai sillain. Mutta ei kaikki opettajat tee niin, mutta ne sitten vaan niinkun, niinkun sitä.. sanoja ja jos siellä kirjassa on nyt joku kerrottu, kerrotaan saksalaisten joulunvietosta, niin sitten käydään se läpi, mutta ei niillä oo mitään siihen lisättävää tai että tiesittekö tai niinku semmosta, sen tyylistä.

Mitä mieltä sä oot siitä, että pitäiskö semmosta olla kuitenkin sitten lisää, että tulis semmonen että kerrotais vähän enemmänkin siitä että mitä siellä näissä saksankielisissä maissa oikeesti tapahtuu? Tai että.. sitä kulttuurituntemusta ja semmosta samallailla kun sit sitä keskusteluakin ja tämmöstä?

(71:09) No mää koen ehkä että ei. Ja varmaan johtuu just siitä että se ei oo mun kiinnostuskohde... niinku listalla sillai kauheen korkeella, että mua ei sillai just niin paljon kiinnosta se. Mua saattais just enemmän kiinnostaa niinku Saksa historian kannalta, ei niinkään sen kielen ja niinkun sen kulttuurin kannalta. Mutta onhan se nyt tottakai yleissivistävää ja aina niinku hyvä tietää, että mitä muissa maissa on tapahtunut ja millasta siä on, mutta niinkun... Just niinkun mää en haluais että mun niinkun tuntejani lisättäis, että semmosta opetusta saatais. Mutta se nyt on... johtuu just siitä että mua ei sillain niin paljoo kiinnosta.

Aivan. Mut että mitä jos sitä tuotais, että tunteja ei lisättäis, vaan se vaan tulis siellä tunneilla?

(72:12) Ai niinku jonkun muun sijasta?

Niin, että esimerkiksi että edelleenkin että keskityttäis ehkä enemmänkin siihen, että kun sinä lähdet ja olet siellä keskieuroopassa ja puhut saksaa, toimit saksalaisten ihmisten kanssa, ja sit otettais vähän vähemmän akkusatiivia ja datiivia?

(72:29) No siis... no joo. Kyllä tolla tavalla, koska sehän on sitä, että niinkun, että just pärjäis oikeesti, koska eihän ne saksalaisetkaan, jos sä sanot jonkun akkusatiivin väärin, niin kyl ne sen tajuaa. Mut jos sää puhut vaikka jostain semmosesta mistä Saksassa ei sais yleensä puhua, niin kyl mää koen, että se on paljon huonompi homma niinkun sen, oikeesti sen pärjäämisen kannalta. Niin... joo, kyllä. Että se kulttuuritietämys kuitenkin olis ehkä tärkeempi kun esimerkiksi jotkut kielioppi, semmoset ihan pienet niinku hienosäätö-kielioppijutut.

Anhang 7: Interview 7

Montako vuotta oot opiskellut saksaa

(0:13) Mä aloitin nelosella, eli mitä siit nyt sit tulee, (...) 7 vuotta.

Joo aivan eli saksa on ollut sulla a2 kieli, heti sen englannin jälkeen.?

(0:33) Joo, heti sen englannin jälkeen.

Joo ja nyt ne on sulla kummatkin A-kielenä?

(0:38) Joo

Nyt sitten saisit vapaasti ja omin sanoin kertoa sun kokeisiin luvusta ja tämmönen siis, mitä sä teet, kun sä luet kokeisiin, siis ihan että mitä, missä milloin, ihan siitä kun sä alatat lukeen kokeisiin, että suunnitteletko sä sitä jotenkin vai alotaatko sä vaan. Mistä sä alatat, miten sä alatat, miten sä etenet, niin kuin näin yleisesti ottaen. Koska totta kai jokainen koealue on erilainen, mutta kuitenkin, miten sä yleensä etenet. Ja sitten jossain vaiheessa voit kertoa vähän että mitä sä yleensä teet saksan eteen näin niinku kurssien edetessä. Et jos on jotain mitä sä teet pitkäjänteisesti jo, ettet pelkästään ennen koetta.

(1:30) No, siis mulla yleensä vaihtelee, mutta siis yleensä mä teen silleen et mä luen koealueesta erikseen kappaleet ja sanastot, ja sit erikseen kielioppiasiat. Ja sitten mä pyrin siihen että kävis sillee just että, että, että niinku kappale kerrallaan, kun meillä ainakin tulee kokeeseen yleensä joku kolme viiva neljä kappaletta. Kävis sillee kappale kerrallaan, ja sitten niinku kieliopista se asia kerrallaan, mut yleensä mulla väistämättä se kokeisiin luvun aika vaan aina niinkun lyhenee, mitä pitemmälle mennään. Eli yleensä se menee silleen, et pari kappaletta päivässä ja pari kielioppiasiaa päivässä. Ja yleensä mä aloitan sillee muutamaa päivää aikaisemmin niinku sellasen kunnon pönttäämisen. Et toki sitten niinku se koko kurssin toiminta vaikuttaa siihen niinku kokeisiin opiskeluun, et kyl mä pyrin tekeen läksyt huolella ja just niinku lukeen sanakokeisiin ja sillee, että tekis niinku tunneille tehtävät ajoissa niin sit se helpottaa paljon.

Eli sä alatat kappaleiden lukemisella?

(2:30) Yleensä joo.

Ja lueksä ne kappaleiden sanat aina sitten sen kappaleen yhteydessä?

(2:40) Se vähän riippuu siitä niinku, et jos on hirveesti uusia sanoja, niin sit mä kyllä luen sitä sanastoa, mutta jos se kappaleen – jos mä ymmärrän ne kaikki alleviivaukset ja muut ilman sanastoa, niin sit se sanasto jää yleensä vähän vähemmälle, mikä on huono juttu, koska sit sielt jää ne kaikki monikot ja ne artikkelit opettelematta.

Onks sul jotain erityistä tyylä millä sä opettelet niitä sanastoja sillon kun sä luet niitä?

(3:27) No siis yleensä sillee että mä peitän jommankumman osion, et joko sen suomenkielisen tai sit sen saksankielisen ja yritän niinku kääntää niitä sanoja kielestä toiseen.

Toistaks sä tätä useesti vai teeksää kerran vaan per kappale vai?

(3:42) No se riippuu paljon siitä kuin tuttuja ne sanat on, et jos on ihan hirveesti uusia sanoja, niin yleensä mä luen muutaman kerran sitä sanastoa läpi ja sit mä käyn sen peittämällä läpi. Mut sit jos on just niinku aika tuttuja sanoja, niin sit mä saatan suoraan kattoo et kuinka hyvin mä muistan ne just saksaks.

Teetkö sä sit jotain jos sä et muista niitä, niin teeksä niille jotain erityistä niille sanoille mitkä sun on vaikea muistaa?

(4:17) Yleensä mä sit alleviivaan ne tai jotain. Tai sit mä yritän, just jos on semmosia niitä verbejä, missä on vaikka just niitä prepositioita tai tämmösiä, niin yleensä mä teen sitä et en välttämättä kirjoita, mut siinä kun mä mietin mä käyn sitä sanastoa läpi niin mä saatan tehdä esimerkkilauseita sillee et mä älyän et mihin kohtaan se prepositio tulee ja sillee.

Teeksä niitä esimerkkilauseita sit päässä vai paperille?

(4:40) Päässä joo, et en mä yleensä kirjoita.

Entäs sit kun sä luet niitä kappaleita? Niin suomennatko sä niitä samanaikaan päässä vai?

(4:44) Joo

Teeksää näin aina kun sä luet uutta kappaletta?

(4:46) Joo, koska ei siinä oo muuten mitään hyötyä, jos mä vaan luen sitä saksankielistä pötköö vaan automaattisesti sitä tulee niin että ymmärtää sen tekstin sisällön

Okei, mites sitten, miten sä etenet kieliopin kanssa? Miten sä sitä, onks sulla siinä jotain erityistä tyylä, miten sä sitä luet?

(5:11) No ei oikeestaan mä yleensä kertaan meidän kirjassa on sillee et siellä on niitä kielioppisäännöt pitää aina ite kirjottaa sinne ja sit meillä on niitä joko osaat –tehtäviä, koska yleensä aina kaikki sen kielioppiasian tehtävät tehdään tunnilla, niin sit mä yleensä käyn sen säännön läpi ja sitten yritän kertaa niitä tehtäviä mitä on tehty ja sitten mä teen ne joko osaat –tehtävät, siellä missä kertaantuu ne.

Joo okei, eli ne joko osaat tehtävät on sellasia mitä ei tehdä tunnilla?

(5:44) Joo ne on sellasia ihan tarkotettu siihen kertaamiseen.

Joo, entäs onko teillä jotain muita tämmösiä kokeeseen kertaustehtäviä, tai teetkö sä jotain ylimääräisiä kirjan tehtäviä ennen koetta koskaan?

(5:56) No mä en yleensä tee niitä kirjan tehtäviä mut kyl mä niinku katon just jostain koska se meidän kirja ei sillee oo hirveen hyvä sen suhteen kerta täytyy ite kirjottaa ne kaikki kielioppisäännöt niin ne ei mun mielestä tuu ihan niin kattavasti, niin kyl mä oon sit esimerkiks kirjastosta lainannut niitä sellasia kielioppikirjoja ja katsonut sieltä, jos mä en ymmärrä jotain asiaa.

Okei, millasia siis – mitä meinaa kielioppikirja tässä tapauksessa?

(6:29) Siis, meillä esimerkiks on suositeltu sitä So Stimmt Es, mutta mä en oo sitä käyttänyt kertaakaan, että mä oon jotain tämmösiä siis semmosia oppikirjoja joissa on lähinnä pelkkää kielioppia ja sit siellä on just jotain tehtäviä

Eli ne on samantyyliisiä kun so stimmt es?

Joo

Ooksää lainannut kirjastosta ikinä mitään muuta saksaan liittyvää?

(5:59) Siis mulla oli kerran, mä lainasin, mä yritin niinku lukee yhen saksankielisen lastenkirjan mutta se ei ihan onnistunut ettei kielitaito ja siis kun siihen tarvittais kuitenkin kun lukee vieraskielistä tämmöstä pitempää tekstiä, kun sitä ei voi lukea vaan noin vaan, vaan siihen tarvii jo oikeesti, mun ainakin, ihan keskittyä. Niin se jäi puoleenväliin se kirja.

Ooksä ikinä lukenut mitään lehtiä tai netistä mitään saksaks

En kyllä, mutta kyl mä luen niinku esimerkiks siis jos on jotain näitä vaikka ruokapöydässä jotain muropaketteja tai muita keksipaketteja mä saatan niistä lukea niitä tuoteselosteita saksaks. Ja kyl mä siis sillee just et jos tulee joku vaikka esimerkiks jonkun kun mulla on nyt ostettiin just uus herätyskello ja siitäkin niinkunkatoin kun siinä ensimmäisenä ohjeet saksaks, kun saksalainen valmistaja, niin kyllä mä katoin sen läpi kun en mä ollu ees varma onko siel suomenkielistä tekstiä. Ja sit esimerkiks jotain noita suihku tai sampoopulloja niin mä oon niistä niinku lukenu saksaks, et tämmöstä pientä tekstiä.

Mitäs sitten entäs kuunteleks sä ikinä mitään saksankielistä musiikkia tai katotko mitään telkkarista?

(8:31) Kyl mä kuuntelen saksankielistä musiikkia jonkin verran ja sitten meidän äiti kattoo tosi paljon saksalaisia ohjelmia, niin mä oon siinä ohessa, just et istuu samaan aikaan olkkarissa. Ja kyl mä kattoisin mielelläni jotain, kun nytkin on telkkarista ruvennu tuleen tosi paljon saksalaisia leffoja, mut ne on yleensä aika huonoja niin en mä oo sit sillee niitä kattonu. Mut kielen kannalta ois ihan kiva kattoo.

Mites sit kun sä kuuntelet musiikkia, niin kiinnitäks sä mitenkään erityistä huomiota niihin sanoitin mitä niissä on?

(9:28) Siis samallailla kun ihan mitä tahansa musiikkia kuunnellessa, niin kyl mä yritän saada selville mitä siellä sanotaan ja siis laulussa on tosi paljon apua jos esimerkiksi kokeissa sillee et mä kokeissa muistan paljon helpommin laulun sanat kun mä muistan perustekstiä niin sit jos on niitä eriäviä yhdysverbejä tai mitä ne on, tai sit just niitä verbejä missä on niitä prepositioita, niin jos jossain laulussa on ollut niitä, niin ne muistaa sieltä kautta.

(...)

Lueksä muuten ikinä ääneen mitään tai testaaks sä sun ääntämistä, tai muuten jos sä luet sanoja niin lueksä ääneen?

(10:07) Kyl mä joskus just et jos on joku hirvee sanamonsteri, niin ei se auta jos mä luen niinku sitä kirjan pötkä, kyl se on pakko sanoa. Sit mulla molemmat vanhemmat osaa puhua saksaa, niin kyl mä sit yritän aina välillä kotonaki puhua saksaa, niin sit tulis käytettyäkin sitä kieltä.

Entäs ennen koetta?

(10:35) Kyl mä yritän niissä jaksoissa joissa on saksaa, niin aina jotain asioita, niinku jotain ihan perusjuttuja, jos mennään kauppaan niin kauppalistaa yritän kääntää ja tällee.

Mitäs sitte, reenaaks sä ikinä kenenkään kaverin kanssa.

(11:03) No en kun mulla ei kukaan kavereista oikeen osaa saksaa. Ne tuttavat jotka osaa saksaa niin ne on sit kurssikavereita, ja ne on semmosia kenen kanssa en sit vietä vapaa-aikaa.

Okei, et ei tuu sit kyselyä sanoja... entäs muutenki jos sulla tulee vaik joku ongelma, esim sä et ymmärrä jotain kielioppiasiaa, tai mikä tahansa, niin keltä sä yleensä sillon kysyt apua tai koitaks sä ite hakea sitä tietoa.

(11:34) No yleensä äitiltä kun se puhuu tosi hyvää saksaa.

Kysyks sä helposti opettajalta apua jos sulla tulee siinä tunnilla joku?

(11:41) No yleensä mä ensimmäisenä kysyn vierustoverilta, mut sit jos ei kumpikaan meistä tiedä niin sitten kyl mä niinku , et ei siinoo mikään ongelma ettei vois kysyä opettajalta.

Mites sit onks sulla muutenkin tunnilla, onks sun helppo puhua siellä saksaa, onko sulla sellanen ihan itsevarma olo kun sä puhut saksaa?

(12:05) No ei oikeastaan, kun mä puhun sitä kuitenkin sillee niinku suomalaisittain, mä en käytä sitä, mulla on niinku ihan normaali ärrä ja mulla menee vähän ne ässät

sekasin ja silleen ii, emmää jotenkin, mä en hirveesti siis tykkää ääneen puhumisesta. Et siin parin kans pystyy kun on vaan kaks ihmistä, mut en jotenki... Kyl yläasteella vielä mut jotenki kun täällä ihmiset puhuu tosi hyvin tosi sujuvasti sitä, niin jotenkin se kynnys viitata ja puhuu ääneen on tullu tosi paljon korkeemmaks.

Toi tuntuu olevan semmonen asia joka tulee tosi monesti esille, puhumisen epävarmuus. Tuleeks sul mieleen mitään, miten sitä vois jotenki ihan koko kouluaikana, miten sitä vois vähentää, et ihmiset ei ois sit lukiossa semmosia että "en uskalla puhua".

(13:03) Emmä tiä, ehkä siis jotenki, kun ei mua oo ikinä, ei meitä oo siis oikein opetettu siihen miten äännetään, et jos vertaa esimerkiksi ruotsia, seiskalla meil oli tosi tarkasti miten niinku vaikka joku "seitsemän" äännetään, mutta jotenki musta tuntuu että saksassa ne on menty vähän ohimennen ja just ehkä varmaan suurin siel on se ärrä, et kun ei suomalaiset sillee käytä sitä. Vaikka opettajat yleensä puhuu sillee ihan suomalaisella ärrällä ainakin mitä mä oon huomannut mut sit jotenki mulla tulee siinä kauhee kynnys koska se on heti et kumpaa ärrää sä käytät, niin siit tulee heti se ero et kuinka kaukana sä oot niinku kaukana sä oot natiivipuhujasta... Niin ehkä sitä vois vähän tarkemmin varsinkin kun ala-asteella aloittaa kielen niin ehkä vähän vois keskittyä siihen tai ehkä vähän enemmän vois ottaa sellasta puheharjoitusta, että oppis ääntään silleen. Ja sit kun musta tuntuu, että siihenkin on hirveesti eroja, kun just meidänkin kursseilla huomaa sen, et siel on muutamia jotka käyttää sitä tosi sillee, siis se ärrä tulee tosi sillee kurkusta, ja sit joillaki huomaa sen et ne yrittää olla hirveen natiivipuhujia, mut ei ne onnistu siinä. Ja sit se kuulostaa taas astetta jännemmältä se niiden puhe.

(... 14:50-15:40)

Se mistä mä oon tykännyt saksassa tosi paljon, on se kun esim englannissa tulee kokoajan uutta ja uutta ja uutta, mut saksassa niinku ne tärkeimmät asiat mentiin jo ala-asteella siinä parin vuoden sisällä ja sit sitä uuden tai sitä niinku uutta on rakennettu vanhan päälle niinku pikkuhiljaa – lähinnä vaan syvennetään tietoja, mutta sillee sellasta uutta, et periaattees (...) sillee peruskouluopilla pärjäs ihan hyvin. Emmä vielääkään, vaikka kielioppiasiaa on tullut lisää, niin ei mun puhe oo sellasta sujuvaa, että osaisin käyttää monia erilaisia systeemejä, et en mä osaa sanoa monella eri tavalla asioita. Et jotenki se kaikki tärkeä on tullut yhdessä pläjäyksessä, sit sitä on vaan syvennetty sitä tietoa. (...)

Mikä sust tuntuu saksasta, onks saksa susta yleisesti ottaen helppo, vaikee vai keskivaikea aine sulle?

(16:58) No siis jotenkin mun mielestä saksa on hirveen kiva kieli ja musta olis kauheen kiva oppia sitä lisää niinku paremmin puhuun, mut siis vaikka se kaikki kielioppi on tullu tosi nopeesti ja sitä on tankattu täs monta vuotta, mut silti musta tuntuu et aina ku joku kertoo jonkun asian mikä liittyy ihan johonkin vanhaan asiaan, niin tulee sellanen, et ai onks meille tollanenkin opetettu. Ja sit kun saksassa on

hirveesti näitä että tämä on tämä sääntö, mutta tässä on tämä poikkeus ja tässä on vielä poikkeuksen poikkeukset. Et se on toisaalta vähän epäselvää.

Entäs sit, et tulee nyt sit selväks, et onko sulle helpompi kirjoittaa kun puhua?

(17:51) Ehkä joo, et siis tietenkin siinä kirjottamisessa pitää ottaa kauheesti huomioon kaikki kielioppisäännöt ja oikeinkirjoitukset, mikä ehkä... Sillee ehkä helpompi on puhua, koska sillen ei tarvi niinku... se vaan hukkuu jos mä sanon jonkun väärän preposition, jos mullon päätteet väärin niin se vaan hukkuu sinne puheeseen, mut se että jos luokan edessä jos miettii sitä kurssitilannetta, niin sillen mä mieluummin palautan opettajalle jonkun kotiaineen kun meen pitään puhetta luokan eteen.

Entäs sit kuuntelu ja lukemisen suhde?

(18:35) Siin on ehkä just se että lukeminen on ehkä helpompaa, koska just kuuntelussa täytyy keskittyä siihen koska just joku yks prepositio saattaa muuttaa sen verbin merkityksen ihan täysin. Ja kuitenkin just koksa kaikki ne päätteet ja tämmöset, ne hukkuu sinne puheeseen hirveen helposti. Et kyl mä kaikkis kielis mä tykkään enemmän lukee, koska mä voin katsoo sen tekstin uudestaan ja ettii sieltä ne pääkohdat.

Millaista sanaston oppiminen on sulle?

(19:31) Siiinä tekstien kautta.. sillee ehkä se kun tulee synonyymejä kauheasti, niin musta tuntuu että mun kieli on jotenkin... musta tuntuu että mun puhe on kauhean yksinkertasta, niin et mä en osaa käyttää montaa eri sanaa, vaan mulla tulee ne yksinkertasimmat adjektiivit ja tälle... mut yleisesti mun mielestä se sanasto on toisaalta helpompaa, kun se on niin yksinkertasta kun sä vaan luet sen, että tämä on tämä sana ja sit se on siinä, ettei tarvi miettiä mitään poikkeuksen poikkeuksia.

Mites sit jos sä kirjotat oli se sit kouluaine tai kotiaine, miten sä sillen alat... alatko sä vaan kirjottaa vai teeksä jotain suunnitelmia sen suhteen?

(20:28) Mä pyrin silleen et mä luen sen otsikon ja sen tehtävänannon, niin heti mitä sanoja tulee mieleen, niin mä pyrin siihen et mä niinku pyrin miettiin mahdollisimman paljon saksaks, koska sit jos... mut yleensä se menee kyl siihen et mä joudun miettiin loppupeleissä sitä suomeks ja yritän kääntää, mut se on sit heti paljon vaikeempaa, koska suomeks tietenkin suomi on mun äidinkieli ja mulla on paljon laajempi sanavarasto ja mul on paljon enemmän asiaa, mitä mul on saksaks, ja sit siitä tekstistä ei välttämättä tuu niin hirveen sujuvaa, mut mä pyrin tekeen sen sillee, et alusta lähtien mahdollisimman paljon saksaks. Ja mulla yleensä on sillee, et mä suunnittelen kappaleet... meit on ohjeistettu ihan siihen että semmosia tukisanoja niinku saksaks heti kun miettii sitä otsikkoo, ja just silleen et mä pyrin miettiin saksaks ne aiheet mistä mä kirjotan eri kappaleissa ja sit niinku ja sit vasta kun mä oon saanu sen rungon tehtyä, niin siin vaiheessa niinkun vasta yritän levittää asioita niinku suomeks, miettii että mitä mulla on vielä sanottavaa tästä aiheesta.

Teetkö sä ikinä suttupaperille mind-mappeja tai muita suunnitelmia?

(21:48) Teen. Mä saatan kirjottaa kolmekin kertaa sen aineen ennenku tulee lopullinen versio.

Okei, mennään vähän aiheesta eteenpäin. Jos ajatellaan et sulla ois tosi hyvin aikaa lukee saksankokeisiin tai ajatellaan että on vaikka saksan yo:t tulossa, ja sä päätät et nyt mä luen ihan täydellisesti niin hyvin kun mä vaan voin, niin että en voi sanoa että oisin voinu tehdä jotain paremmin, niin tuleeks sul jotain mieleen et mitä sä voisit ikäänku vielä tehdä lisää, mut et vaan jaksaa tai ehdi normaalisti tehdä?

(22:38) Ööh... Haluaks sä muotoilla sen jotenkin eri...?

Siis elikä ooksä ikinä miettiny et periaattees näinkin mä voisin tehdä, ja voisin tehdä vielä tätä ja tätä vielä lisää saksan eteen jotain ajatellaan vaikka jotain mitä ei löydy sieltä kirjoista, mut ei vaan sit ikinä tuu ehdittyä tai viitsittyä tai tulee semmonen et näin vois tehdä mutta...

(23:05) öö tota no varmaan just tämmönen saksankielinen kirjallisuus. just jotain lastenkirjoja kun ne on kuitenkin semmosia ohuita ja lyhyitä ja kuitenkin aika selkolukusia, kun niitä vois ehkä lukee kun sieltä tulis kuitenkin sitä sanastoa vaikka ei välttämättä ihan aiheeseen liittyvää. Jonkun sellasen vois koittaa lukee ja sit pikkuhiljaa siit edetä paksumpiin kirjoihin ja just ehkä enemmän vois ehkä keskittyä... tai siis ehkä enemmän vois yrittää et jos kattoo jotain saksankielistä ohjelmaa niin keskittyä sieltä siihen mitä ne sanoo ja kuitenkin kun siellä tulee sellasii sanontoja ja tällasta ja keskittyy ehkä niihin enemmän.

Mites jos sä ajattelet just esimerkiksi että nyt on vaikka saksan kuullunymmärtämiskoe tulossa, ja sit sä haluaisit jotenkin valmistautua siihen, et sähän et voi tietää et mikä teema siinä on. Mut tuleeks sul mieleen mitään et mitä sä voisit tehdä, näin et varautua ja valmistautua vähän siihen.

(24:22) No ehkä sit siinä vaiheessa mä koittaisin vähän puhua tai koittaa saada porukat puhun mulle pelkästään saksaa, niin tulis siitä sit heti että saisi tällasta perus jokapäivästä sanastoa että oppis kuuleen. Ja sit ehkä just niinku et jos kuuntelis jotain saksankielistä musiikkia tai sit just niinku näitä sarjoja ja elokuvia sillee et vaikka laittais silmät kiinni ja kuuntelis vaan sitä kieltä... Silleen et oppis niinku hahmottaan sieltä ja ottaan just niitä tärkeitä sanoja sieltä puhutustakin tekstistä.

Ooksä ikinä ajatellu (...) äänikirjoja?

(25:27) (...) Ajatus suomenkielisestäkin äänikirjasta kuulostaa vaan sellaselta ”öö, EI”, et mä mieluummin luen. Siis mä opin paljon paremmin lukemalla. Paitsi sit ehkä jotkut laulut jää päähän. (...) Ainakin mä oletan oppivani lukemalla, koska lukemalla mä oon aina niinku opiskellu. (...) En mä ehkä jaksais sit keskittyä. Mä mietin et mulla monet kaverit harrastaa näitä äänikirjojen lukemista, suomeks tietenkin, mut joskus kun jos oon just ollu jollain mun kaverilla ja se on laittanu jonkun kirjan

pyöriin niin mulle on tullu semmonen ”monotonista yksinhöpinää” – ei jaksu kuunnella. Et niinku ehkä sit josseeis joku tuttu kirja minkä mä oisin aikasemmin lukuun niin ehkä sitten, mutta... Mun on tosi vaikee kuvitella et mä jaksaisin keskittyä.

(...) Varsinaisesti tän mun gradun teemana on oppimisstrategiat, mä oon täs vähän tälle epäsuorasti saada susta esille, et millasia oppimisstrategioita sä ite käytät ja millasista sulla on tietous. Myöskin sellasia että mitä sä tiedät että vois käyttää, mutta ei välttämättä tuu aina käytettyä... Ooksä kuullu käsitettä oppimisstrategia aikasemmin?

(27:20) Oon.

Osääksä sillee jotenki omin sanoin kuvailla mitä se tarkoittaa?

(27:25) Eiks oppimisstrategialla tarkoiteta tätä tämmöstä tapaa, miten sä opiskelet? Ja siis semmosta – oho ei se ollutkaan niin helppo määritellä. Siis sillee niinku se tapa miten sä opiskelet ja siis se, että osaako kattoo sen oman tavan että...että just että opiks sä lukemalla vai pitäskö kuunnella enemmän ja sillee.

Joo se periaattees tulee siitä strategiasta, eli sä teet suunnitelmia sun oman oppimisen järjestämiseksi. Ihan jo pekästään se, että sä järkkäät sun työpöydän sillee, että sul on ne tavarat mitä sä tarviit siihen lukemiseen ja sä tietosesti laitat vaikka telkkarin pois päältä, niin se on jo tavallaan niinku strategia, eli sä keskität kaiken energian dihrn kokeisiin lukuun. Ja vähän just siihen liittyvästi on oppijatyypit, on näitä et millä tavalla oppii. Et sit siihen lisäksi on, et siis sekin on oppijatyypit, että onko vaikka justinsa, sietääkö sitä semmosta ikäänku epävarmuutta mikä siit tulee jos ei osakaan puhua täydellisesti, että onko sillee että puhu vaan välittämättä virheistä vai onko enemmänki sit semmonen et ei sano mitään jos ei osaa sanoa täydellisesti. (...) Että ei sanota sit mitään ellei olla sitten ihan supersuper varmoja. Tota niin siis tunneks sä sun oman oppijatyypin. Tieksä miten sä opit (...) onks sul muita tällasia miten sä erityisen hyvin opit paitsi lukemalla.

(29:15) No ei mulla sillee. Siis ton mä oon huomannu et kielten kanssa auttaa tosi paljon laulut, että just että kun sieltä sanasta tulee ja just ehkä jotain kielioppirakenteita sieltä löytyy, mutta kyllä yleensä niinku aina on just niinku kaikki alleviivaukset ja tämmöset muistiinpanot on mulle ollu tosi hyödyllisiä ja tiivistelmät.

Et sä ite teet?

Kyl mä pyrin niinku, ei ehkä välttämättä kielissä, mutta reaaleissa varsinkin mä alleviivaan aina ja just niinku kertaa muistinpanoja.

Käytäks sä kielissä just ikinä jotain alleviivauksia tai teeksä jotain huutomerkkiä tai käytät värejä?

(30:07) Emmä värejä yleensä koska siinä on just se että koska mä en siin on noissa lukiokirjoissa niinku se, että mä en viitti hirveesti, että saa sit eteenpäin, mut kyl mä sit lyijykynällä alleviivaan ja sit just niinkun teen merkintöjä sen mukaan et onks vaikee sana tai sillee et jos on joku fraasi vaikka kappaleessa mitä mä en ymmärrä, niin kyllä mä sen sinne merkkään.

(...) Tässäkin on tää ongelma et jos haluaa myydä eteenpäin niin sit ei voi käyttää niitä värejä.

(30:35) Kyl mä niinku vihkomuistiinpanoissa käytän, et jos on just jotain tämmösiä, käydään niitä sijamuotoja esimerkiks, niin mä oon sieltä mun vihossa on kaikki tietyt sijamuodot tietyllä värillä ne päätteet ympyröity ja alleviivattu ja siis se helpottaa.

Eli sanoisitko sä että sä oot tietyssä mielessä visuaalinen oppija?

(31:00) Joo valokuvamuisti.

Jääks sulla hyvin myös mieleen esimerkiks kirjojen, siis esimerkiks yhdistäks sä helposti sanan johonkin kuvaan tai siis sillee. Tai sä et siis ikäänkun kuvittelet ikäänkun ne päässä kokoajan.

(31:17) Nyt siis ehkä just kun ne kappaleet on niin laajoja ja on paljon tekstiä yhdellä sivulla. Et nyt ei välttämättä enää, mutta varsinkin ala-asteella ja yläasteella kun sitä tekstiä oli paljon vähemmän, niin kyl mä muistin(...) just et mä saatoin muistaa sen sivun ja ikäänku lukee sitä sivua päässäni. Et just et jos siin oli joku tietty kuva ja sen kuvan yläpuolella joku tietty vuorosana niin mä saatoin muistaa sen niinkun sitä kautta.

(...) Oppimisstrategiat on tälle – niitä on tutkittu tosi paljon ja tää on nyt yks luokittelu, tää on niinku useempisivunen, mutta siis kuten huomaat, näitähän on ihan järkyttävä määrä. Ja näitä on lajiteltu muististrategioitten, tiedonkäsittelynstragioitten ja sit ihan siis affektiivisten – eli tunteisiin vaikuttavien stragioitten perusteella. Tässä on tämmönen alaryhmä ku linkittäminen, eli linkitetään esimerkiks uus tieto jo vanhaan tai sit että ryhmitellään sanoja päässä tai paperille esimerkiks teeman tai sit sanaluokan mukaan niin ooksä ikinätehny tämmöstä?

(32:43) Meillä yleensä ja sitäkin on varsinkin kirjassa neuvottu että pitäis tehdä just tälle teeman mukaisesti niitä sanalistoja, mutta yleensä mä oon aina miettiny että vois tehdä mutta mä en oo koskan tullu tehneeks, mut sekin vois ehkä helpottaa.

Ehkä jos on jotain tosi vaikeita vaiks jotain politiikkaan liittyviä sanoja, eli jotain politiikkaan liittyviä.

(33:07) Mut mä en tiä kun meil on englannissa ollu jonkin verran jotain tehtäviä misson pitäny hakea kappaleesta näitä sanoja ja ryhmitellä niitä, nii en mä kyl oo yleensä sen paremmin oppinu. Et jotenki se kun siel sanastossa ne on siin tietyssä

järjestyksessä, niin ne tulee just niinku sen kappaleen mukaan sillee, niin jotenki ne on ehkä siitä helpompi koska sitte ne yhdistää siitä sinne tekstiin.

Elikä joo se olikin sit tässä tää seuraava, elikä tää kontekstien elikä asiayhteyksien ja kokonaisuuksien muodostaminen, että sää asetat ne sanat sinne tiettyyn asiayhteyteen.

(33:45) Et mä opin ne sanat just parhaiten jos ne esiintyy jossain lauseessa.

Joo ja sithän sä sanoit itekin et sää saatat myös luoda uusia lauseita niistä.

(33:57) Joo.

Sitten tässä oli seuraavana tällanen ku kuvien ja äänteiden liittäminen kielelliseen materiaaliin, elikäs sitten täs on just se visualisointi elikä liittää sanan kuvaan mielessä tai ihan konkreettisesti, et tää on varsinkin siis pienemmällä, niinku nuoremmilla oppijoilla et käytetään tosi paljon, tai että muistaksää et sulo is ollu esimerkiks että jos sää oot vaikka opetellut eläinsanoja että sä silloin yhdistät sen eläimen nimenomaan kuvaan?

(34:30) On meillä ollut näitä tehtäviä että on ollut ruusun kuva ja sit siihen pitää kirjottaa ruusu.

Minmappeja sä et tehny kauheesti muuten?

(34:42) En.

Entäs sit tota (...) tämmönen kun äännesukulaisuus. Et mietitkö sä ikinä niinkun että siis esimerkiks saksan yhteyttä muihin kieliin?

(34:59) Siis kyllähän se tulee aikalaille automaattisesti sillee, että, et niinkun kun mulla on kuitenkin nää kolme kieltä, ja ne on pitkälti tosi samankaltaisia, niin niin kyl niinku jotkut asiat muistaa just niinku sillee että täähän on englannin sana tai sitten et toisin päin että. Mutta kyl mä oon senkin huomannu et kun mulla alko sillä, et oli ensin viime jaksossa saksaa ja sit tässä jaksossa ruotsissa, niinku niin kyl sielt on tullu jotain sille emä oon huomannu, niinku jotain sanoja et hei hetkonen, toihan on melkein sillee ku saksassa.

(35:35) Toisaalta se sekottaa, koska just mulla on ruotsin ja saksankokeissa on tullu saksankokeeseen ruotsia ja ruotsinkokeeseen saksaa, mut et niinku toisaalta se helpottaa, koska ei ole niin paljoo erilaisia sanoja muistettavana. Vaan et vaihtaa vaan pari kirjainta niin siit saa heti eri kielellä saman sanan.

Joo, mul oli täällä just esimerkkinä paper, papier, papper ja paperi, tää monessa kielessä sama. Sitten seuraava strategyhmä täällä tai seuraava strategia on siis järjestelmällinen kertaus muististrategioissa ja elikä sithän sää teet eiks näin.

(36:14) Joo

Et aika järjestelmälliseltä se vaikuttaa toi sun systeemis. No mites sit, ooksä ikinä aatellu et sä oppisit ihan käsin tekemällä tai sillee niinku tekemisen kautta. Et jääks sulle sillon päähän? Elikkä esimerkiks liikkeen kautta tai näyttelemällä, että onks koskaan sellasta tehty että on vaikka pantomiiminä esitetty sanoja tai vaikka ammatteja tai tämmöstä.

(36:41) Ei oo kyllä et kyl niinku se opiskelu on lähinnä niinku kuuntelua, puhumista ja kirjottamista, että ei tämmöstä niinku ylimäärästä virikettä oo tullu missään vaiheessa.

Okei, no mitä mieltä sä oot siitä että (...) jossain ala-asteella et täs on sana, etsikää se täältä luokasta, niinkun ihan fyysinen objekti tai sitten että oikeesti kosketaan siihen esineeseen minkä sanaa opetellaan tai sit tälle alias-tyyliin esitetään ja arvuutellaan

(37:27) En mä oikein tiedä tollasesta et auttaisko se jos opettaja tois just sillee et tämä on pallo, tämä on joku tässä on vaikka pöytä. Emmätiiä oisko se sillee niinku auttaisko se ihmeemmin, koska siis periaatteessa sama asia se on jos et niinku – en mä näissä nää mitään eroo siinä et onks siellä niinku kirjan sivuilla kuva pallostä vai se et onks se niinku konkreettinen pallo. Et kyl mä niinku koen ainakin ite et mä oppisin sen ihan samal taval. Mut siis aliasta meil on ollu just et on pitäny selittää jotain sanoja siis ihan suullisesti ja kyl mä sen koen ehkä sillee ihan hyödyllisenä sillee ei siin ehkä opi sitä nimenomaista sanaa paremmin mutta sit just siin tulee sanastoo kun pitää ettiä synonyymiä ja tälle.

Oukei, no sitten tässä on seuraava strategiaryhmä nää kognitiiviset strategiat eli tiedonkäsittelyn strategiat ja tässä ihan ekana on siis harjoittelu elikä toistaminen, sanan toistaminen ääneen tai kirjottaminen useaan kertaan. Teekkö sä sitä koskaan?

(38:38) Mmm no, en mä oikeastaan niinku hirveemmin. Kyl mä jossain vaiheessa joitakin sanastoja just jos on vaikka jostain kappaleesta sanakoe, niin mä saatan kirjottaa sanoja, ja kyl mä niinku huomaa sen että kirjottaessakin tai kirjottamisenkin kautta se menee paljon paremmin perille, koska esimerkiks just niinkun ne sanat mitä mä oon käyttänyt kotiaineessa mä oon osannut paljon paremmin koska mä oon jo kertaalleen käyttänyt niitä ja sillee.

Tota sitten tämmönen kun kielen harjoittelu mahdollisimman aidoissa tilanteissa elikä just siis ulkomailla, netissä, tv, blogit kirjat, lehdet tai sitten ihan just että pyrkii keskustelemaan niin se ainakin sun vanhempien kanssa tosiaan et pyritte puhumaan joskus ja sit sä oot sen kirjan lainannu.

(39:32) Joo.

Ooksää ollut Saksassa koskaan?

(39:35) Mä olin vuonna 2007 ja siis siellä vaikka sillon mun kielitaito ei ollut kovin korkeella niin silti niinku kyl niinku vanhemmat laitto, ne ei antanut mun, ne tilannut

mulle ruokaa mun piti tilata se ite esimerkiks tälle. Ja kyl must ois kiva päästä niinku uudestaan kun mä olin just täs viime kesänä sillee Ranskassa et mä en lue ranskaa ollenkaan et mä sitä ennen matkaa ennen opiskelin vähän tällästä perus ruuantilaamista ja tämmöstä mut niinku mä osaan tällä hetkellä mielestäni ihan sujuvasti tilata rankaks sen ruuan kun sitä on pari kertaa joutunu siellä käyttään. Niin kylhän niinku heti jos mä menisin saksan ja just niinku keskustelisin siellä tai puhuisin tai vaikka joutuisin ruuan tilaan tai jossain kaupassa just niinku kuunteleen sen hinnan ja tälle niin kylhän se heti kehittää tosi paljon. Et kyl must ois niinku nytkin kun meillä on mä en oo ihan varma meil on ainakin yks vaihtooppilas tällä hetkellä saksasta ja mun tekis hirveesti mieli mennä jutteleen mut siin on just se kynnys sille et jos sanoo väärin ja vaikka niinku opettajatkin kannustaa siihen et ei ne siellä saksassa jos te vaan puhua pälpätätte niin ei ne huomaa sitä oikeastaan että ja sit kuitenkin koska kyllä jollekin vaihtarille menis sitä saksaa puhuun niin sehän on hirveen hienoa et jes toi puhuu mun omaa kieltä, et periaatteessa ei siin kuulus olla mitään kynnystä mennä puhuun mutta se vaan on se.

Joo näinhän se on (...) Siirrytääs sit teksteihin vähän. Elikä kun sä saat uuden tekstin eteen tai kun sä alat vaikka lukeen kokeeseen vanhaa tekstiä läpi. Niin lueksää sen silmäileks sää sen tekstin ensin läpi sillee et saisit sen käsityksen et mitä tää käsittelee vai alaksää heti sillee pikkutarkasti käymään läpi?

(41:43) No yleensä just et kun me saadaan se uus teksti niin kun esimerkiks just luokassa, niin yleensä opettaja niinku aina kertoo edellisellä tunnilla et nyt me mennään ens tunnilla tähän uuteen kappaleeseen ja mä oon siinä luistanu kyllä tosi pahasti et mä en yleensä oo lukenut niitä kappaleita etukäteen vaikka pitäis ja sit mä oon aina seuraavalla tunnilla kun aletaan jo käsitteleen sitä kappaletta niin mä oon aina ihan pihalla ja se on tosi huono asia. Mut periaattees kyl mä silloin kun mä oon sen tehny niin mä lukasen sen kappaleen läpi ja sillee niinku ymmärrän sen mitä ymmärrän ja sit just siel on just jotain sellasia, kun se yleensä se kuitenkin on niin paljon tuttua että mä saan sen selville mitä siinä käsitellään et jos siel on monta lausetta peräkkäin mistä mä en ymmärrä yhtään mitään niin sit mä käyn sen sanaston kanssa läpi. Mut yleensä siinä vaiheessa viimestään kun me käydään niitä alleviivauksia tai tehään ne, niin yleensä siinä vaiheessa niinku tulee suhteellisen tarkasti niinku se kappale käsiteltyä.

Joo aivan. Tota niin, sitten niin mitäs kaikkia eri apuvälineitä sää käytät jos ajatellaan niinku siis sanastot kielioppikirjat, ööh äänimateriaalit, nettisivut just tai google translator mitä onkaan. Niin mitä apuvälineitä sää käytät yleensä?

(43:00) No siis pääosin mä oon aika paljon sen oppikirjan varassa, mut kyl mä niinku just et jos niinku on sellanen kielioppiasia mitä mä en ymmärrä niin yleensä sit mä oon käyttänyt just niitä kielioppikirjoja et jsut niinkun ja sit niinku vanhemmilta tietenkin kun niillä on hyvä kielitaito niin niiltä on saanut apua ja no siis ihan perus sanakirjaa just vaikka kotiaineen tekemisessä mä käytän ja sillee että, ja just jonkin

verran saksalaisten sarjojen kattominen niin mä en hirveemmin kato sillee keskittyneesti (...) mut kyl se varmaan auttais jos kattois mut niinku saksalainen musiikki on must ihan hyvä et niinku eniten tietenkin englanninkielistä suomenkielistä mut jonkun verran saksankielistäkin mä kuuntelen.

(...) Kun sä kuuntelet sitä saksankielistä musiikkia niin etiksä ikinä niitä googlaatko sä niitä lyriikoita sillee et sä lukisit niitä samalla kun sä kuuntelet?

(44:03) Joo koska muuten mä en niinku saa siitä mitään selvää koska siellon kuitenkin jos niinku miettii jotain englanninkielisiä niin ei ne ihan oo kirjakielisiä et siel on niitä lyhenteitä ja sit koska me kuitenkin opiskellaan sellasta kirjakielistä saksaa niin enhän mä ymmärrä niistä lyhenteistä yhtään mitään jos en mä lue erikseen sitä ja kato sieltä et niinku mikä verbi tää vois oikeesti olla kun tää on lyhennetty näin paljon ja sillee.

Joo aivan aivan. (...) Seuraavana ois sanojen ja ilmaisujen analysointi joka tarkoittaa siis käytännössä sitä et just jos on vaikka joku monsteripitkä sana, että siis opetteletko sä sitä sillee yhtenä pötkönä vai puraksää sen ikäänku osiin.

(45:08) Siis mä opettelen ne yleensä yhtenä pötkönä mut just kun meillä oli joku näihin näihin semmonen joku sanasto meil oli just viime kurssissa kumminkin missä oli jotain tämmösiä siis miten mä sen selittäisin siis sanoja niinku pakolainen ja tasa-arvoisuus ja tämmösiä, mikä se aihe sillon on?

Joku Immigration?

(45:32) Joku tämmönen siis siel oli just näitä tasa-arvoa ja maahanmuuttamista ja tämmöstä sanastoo, niin siellä mun pari just sano et täähän on ihan helppoo et tosta saa ton sanan kun yhdistää ton verbin ja ton substantiivin niin sit saa ton sanan ja mä olin ihan kujalla et mitä ihmettä et mä yleensä opiskelen ne ihan sillee niinku et ne on pötkönä. Kyl mä sit huomaan jos joku mulle sanoo että et niinku joku tasa-arvoisuus huomaan et mitä eri sanoja siinä on. Yleensä mä vaan opiskelen ne vaan sillee pötkössä.

Mulla oli esimerkkinä täällä sellanen kun aufnahmepriifung, niin sä et alkais ensiks miettiin et mitä tarkottikaan aufnahme ja sitten Prüfung vaan et sä miettisit niinku

(46:25) No ehkä tollee ku kysytään sana niin ehkä siinä sit se tulis niinku automaattisesti mä yritän niinku miettiä et mut jos mä opiskelen niitä niin kyl mä yleensä niinku en mä mieti että mikä verbi tässä on taustalla.

Joo aivan. Mites sitten, sä käännät tosiaan niit kappaleita?

(46:49) Joo.

Päässä tälle ihan? Käännäks sä ikinä mihinkään paperille?

(46:54) En yleensä koska ne on niin hirveen pitkiä niin ala-asteella me käännettiin niitä ihan sillee et piti kirjottaa mutta ei enää yläasteella eikä varsinkaan nyt lukiossa.

Tota, mites sitten öö tässä on tästä vielä tästä kielten vertailusta, ikäänkun sillä tavalla et ooksää niitä vertaillu et niinku vaik jos on totta kai on sanoja jotka on melkein ihan samat kaikissa näissä kielissä mitä sääkin opiskelet mutta ooksä mitenkään miettiny enempäa sitä et kuinka paljon niissä onkaan siis ihan rakenteidenkin kautta ja siis sillee

(47:40) Mmm no siis meillon yleensä opettajat on kyllä sillee, että tämä sama asia toistuu tässäkin kielessä ja koska harvemmat kielenopettajat on vaan yhen kielen opettajia niin kyl ne nekin yleensä vertaa että mieti englannin kautta ja tälle, mutta emmä tie, jotenki tässä yhtäkkiä on kauheen vaikee sanoo. Emmä oo ikinä tullu miettineeks että mietinkö mä niitä yhtäläisyyksiä. Koska kyl niinku sanastossa sen huomaa et just kun miettii että just englanniks toi olis toi mikäköhän se vois olla saksaks, tai ruotsiks tälle mikäköhän se vois olla saksaks. Mut en mä tiä tuleeks se niinku kieliopissa. Kyl se jonkin verran mut sitten kuitenkin mä oon niinku kaikkien kielten kieliopissa ihan yhtä kujalla niin ei se oo sillee hirveesti apua. Et mä yleensä opiskelin just kieli kerrallaan ne kieliopit.

Joo, aivan, okei. Tuleeks sul sit sä sanoit et sul tulee kokeessa et ne vähän ikään kuin häirittee toisiaan ne kielet.

(48:46) Joo.

Tota noin sitten niin, siis teeksää ikinä muistiinpanoja ikinä mitään muuta kun jos opettaja sanoo et kirjota tämä ylös?

(49:00) No kyl mä kirjotan just sit jos vaik tulee jotain, jos on vaikka käännöslauseita niin mä kirjotan sit just jos opettaja laittaa jotain synonyymejä tai jotain sanoja et tän asian vois kertoa sanoa myös näin, niin kyl mä yleensä kirjotan sen ylös, mutta loppuviimeks sitten taas en mä hirveesti kun mä kokeisiin kertaan niin en mä hirveesti käy niitä sit kuitenkaan sillee niin syvällisesti läpi et mä kävisin ne eri tavat sanoa. Ja sen sit taas huomaa sit siinä tekstin tuottamisessa, et ne kyl pitäs käydä uudestaan läpi, mut kyl mä siinä tilanteessa kirjoitan ylös.

(...) Mites sitten alleviivaus, ympyröinti, nuolet, huutomerkki, värien käyttö niin sä käyttäisit värejä jos sä pystyisit jos sun ei tarvis, ja vihossa käytät värejä?

(49:48) Joo. Et kyl mä mielelläni tekisin alleviivaukset jollain semmosella linerilla, mut mä en just sen takia että et sit sen saa helpommin eteenpäin.

Seuraavaks on tämmönen kun kompensatiostrategiat, joka meinaa siis sitä ikäänkun että mitä strategioita sinä käytät sitten kun sun oma tietämykses loppuu, elikä toisin sanottuna kokeessa jos sä et tiedä tai sitten jos puheessa tulee joku et haluat sanoa jotain mut et tiedäkään. Mitä jos sul tulee kokeessa sellanen tilanne et joko et tiedä jotain sanaa tai et vaikka tiedä jotain prepositioo ku on joku aukkotehtävä.

(50:37) No aukkotehtävissä yleensä niinkun mä yritän, mulla tuli just viime kokeessa semmonen et mulla ei ollu mitään hajua. Siinä oli niinku kaks aukkoa et siinä oli

niinku selvästi joku kaksiosanen sana, mulla ei ollu mitään hajua mikä se voisi olla, mulla ei tullu edes sanan vastinetta mieleen millään muullakaan kielellä, niin sit mä vaan yritin niinku miettiä jotain verbiä, jotain tämmöstä että mitä se voisi olla. Se meni kyllä sit ihan metsään se mun vastaus mutta niinku et mä yritän sitä tämmöseltä pohjalta että mitä niinku siihen aiheeseen liittyviä sanoja tai verbejä mä oon kuullu ja yritän siltä pohjalta miettiä. Mut sit just jossain puheessa tulee tällanen tenkkapo niin yleensä mä nyt sit vaan kierrän jotenkin sen ongelman.

Muilla sanoilla vai?

(51:30) Muilla sanoilla yleensä tai sit jos tulee sellanen et mä en yksinkertaisesti joku pitkä lause mun tekis mieli sanoa mut mä en mulla ei oo mitään hajua mitä sanoa niin sit mä jätän sanomatta vaan.

Joo, joo. Entäs sitten vaihdaksää suomeen tai englantiin riippuen tietenkin missä sä oot, mutta teeksä sitä just et tunnilla jos sä et osaa sanoa jotain niin sit sä sanot suomeks tai

(51:52) No siis niinku esimerkiksi jos on jotain paritehtäviä niin kyl mä yleensä jos multa loppuu kielitaito kesken niin mä sanon sit sille parille että mä haluisin sanoa tän mut mä en oikein tiedä mitä mä sanon niin yleensä [jos] jommallekummalle tulee tämmönen niinku blackout niin kyl yleensä sit jompikumpi osaa sit neuvoa. Mut sit just niinku jossain kieli jos pitäis ihan natiivipuhujan kanssa puhua niin kyl mä luulen et aika pian multa loppuis se asia ja mä vaihtaisin englantiin.

Entäs sitten käytäks sä käsiäks kun sä puhut? Tai voisiks sä kuvitella että jos sä puhuisit natiivin kanssa et sit sä yrittäisit selittää, ennemminkin kun vaihtaisit ehkä englantiin heti et sä koittaisit jotenkin käsillä selittää sen tai jotenkin elehtimällä tai ilmehtimällä?

(52:45) Kyl mä luulen et jos mä natiivipuhujan kanssa puhuisin niin aikalailta heti jos tulee joku sana jota mä en tiiä niin mä sanoisin sen englanniks ja yrittäisin sit siitä jatkaa puhetta.

Mites sitten just kokeessa edelleenkin, just vaikka jos joku prepositio puuttuu, niin koitaksää arvata sen jotain toista kautta, selaaks sä esimerkiksi sitä koetta, jos sieltä löytyis vastaus tai

(53:13) Joo kyl mä yleensä jos tulee ihan täysin kuje-tilanne niin kyl mä yleensä selaan kokeen, koska yleensä ne on tehty sillee että edelliseen tehtävään löytyy seuraavasta ratkaisu ja sillee ja just et tai sit niinku löytyy synonyymejä. kyl mä yritän miettiä ja sillee just jotkut prepositiot on hirveen vaikeita sillee, et koska muistaa jonkun preposition mikä liittyy tähän verbiin, niin se saattaa muuttaa sen merkityksen ihan täysin. Niin sillee ne on aika vaikeita mutta niissäkin yleensä arvauksella (...).

Entä koitaks sä sit hakea apua muista kielistä jos ei tuu saksaks mieleen (...)?

(54:01) Kyl mä yleensä jos vaikka just substantiiveissa mä yritän miettiä just sillee et mikä, tai sit jostain yksinkertasista verbeistä, mutta koska niinkun ne verbit missä on niitä prepositioita mukana ei hirveesti auta vaikka mä kuinka tietäisin sen englanniks koska englannissa ei oo niitä semmosia.

Entä sit vielä tota jos jos sä et tosiaan tiedä jotain, niin jätäks sä sen kohdan sit tyhjäksi vai koitaks sä vaikka sitten keksiä jotain väkisin et okei tää ei nyt kyl oo se mut et mä nyt heitän jonkun tämmösen vaikka jonkun yhdysverbin.

(54:40) Joo joo siis emmä voi jättää kokeeseen tyhjää sillee, mu on pakko saada sinne es jotain. Siis se tyhjän jättäminen kun mä tiedän et se on automaattisesti se nolla, niin pakko sinne on jotain saada es.

Eli sä yrität sit kiertää sen asian jotain kautta...

(55:08) Joo.

Sitten mennään tämmöseen ku epäsuoriin strategioihin, jotka ei varsinaisesti liity kielenopiskeluun vaan nimenomaan just siis siihen sun opiskelun järjestämiseen niinku oli aikasemmin jo puhe. Niin tosiaan kun sä alat lukeen kokeeseen niin orientoiduks sä siihen jotenkin, et nyt on koeviikko nyt mä luen tona päivänä tota ja tona päivänä tota.

(55:30) kyl mä pyrin tekemään aikatauluja ja siis sillen jos ne pitää niin ne on tosi käteviä mut yleensä mulla menee siihen et aina tulee jotain minkä takia mä en ehikään ihan täysin tekeen niin paljon.

Teeks sä ihan paperille suunnitelmia vai päässä enemmän?

(55:56) Se vähän riippuu. Jos on hirveesti lukemista ja tosi laajoja koealueita niinku muissakin aineissa. niin kyl mä sit yleensä pyrin tekeen semmosta niinku hahmottaa paperillekin. Mut kyl mä yleensä mietin vaan sillee et tänään mä luen kappaleet 1 ja 2 ja sit mä luen vähän sitä kielioppia. Mä en välttämättä jos ei oo hirveesti asiaa niin en mä tee sellasta ylimalkasta viikon verran aikataulutettua, et mieluummin sit yleensä mä mietin niinku päivällä et okei, tänä iltana mä luen sit nämä asiat.

Mut sä kuitenkin tiedät jo siinäkin vaiheessa et mitä sul on luettavana, ettet oo viimeisenä iltana sillee mitäs tähän koealueeseen kuulukaan?

(56:52) Joo, joo.

Onks sul joku tietty paikka jossa sä luet?

(56:54) No ei oikeestaan kun mä en oo semmonen et mä vaatisin täydellisen hiljasuuden koska sit mä alan miettiä et kuuluks täällä joku ääni sittenkin. Et sit mulla se keskittyminen vasta herpaantuu. Et en mä tietenkään missään television vieressä voi lukea, vaikka tulis kuinka huono ohjelma niin se on telkkari, niin sit se on heti kuitenkin paljon mielenkiintoisempi ku kokeisiin lukeminen, mut et niinku just mä

meen yleensä just niinku omaan huoneeseen niin et sinne kuuluu kuitenkin ne talon äänet ja tälle, et emmä niinku eristäydy täysin minnekään.

Kuunteleks sä musiikkia esimerkiksi samalla kun sä luet?

(57:42) No en yleensä, esimerkiksi johonkin kielten kokeisiin koska se saksalainen musiikki mitä mä kuuntelen niin yleensä mä haen tietyn kappaleen, et mul ei oo esimerkiksi mp3:lla mitään saksankielistä, niin sit se vaan sekottais jos mä kuuntelisin englantia ja lukisin saksaa.

Aivan, (...) Ooksää luku ikinä mistään tai ooksää ottanu selvää kokeisiinlukutekniikoista millään tavalla, et mitenkä minä voisin?

(58:21) Emmää oo itte ottanu selvää, mut onhan meille kerrottu niistä pitkin opiskeluaikaa, et yläasteella on kerrottu ja lukiossakin on jonkin verran käyty läpi.

Onks sulla aina joku selkee tavote kun sä alat lukemaan? Onks sulla tavoitteita siis justiinsa?

(58:43) Kyl mä tietenki pyrin siihen että okei tän illan aikana ehtisin oppia vaikka tätä sanastoa mahdollisimman hyvin ja ehtisin käymään tarkasti tämän kieliopin läpi, mut se yleensä menee siihen että mulla jää sitä aika loppuviimeks lukea siihen kokeeseen hirveen vähän, et mulla jää yleensä ihan vaan pari iltaa sellaseen et voin oikeesti täysillä keskittyä. Mutta kyl mä niinku pyrin asettaa itselleni tavoitteita.

Onko ne tavoitteet sulla sit semmosia et okei mun tavote on nyt arvosana tää ja tää vai sit et niinku mun tavoitteena on et mä oikeasti osaisin tän asian.

(59:26) Mulla se on aina ollu siis se et mä oon ihan hirvee tuijottamaan niitä numeroita, että mulla se menee väkisin siihen et mä luen hirveesti kokeeseen ja oksennan sen kaiken tiedon sinne koepaperiin ja sen jälkeen mä oon siellä seuraavalla kurssilla mä oon taas ihan hukassa niiden samojen asioiden kanssa, että mä keskityn tosi paljon enemmänkin niihin arvosanoihin kun siihen et mä oikeasti osaisin.

Missä sulla (...) on saksannumero nyt pyöriny lukiossa?

(59:55) Mulla on nyt ollu tässä nyt kasia tässä nää viimesimmät kurssit.

(...) turhaa arvosanakeskustelua

Niin noita luonnollisia kielenkäyttötilanteita, niitähän sä jonkin verran haet, just et sä pyydät sun vanhempia (...). Entäs jos sä oot hirveen stressaantunu koetilanteessa tai kokeisiin lukiessa, tai et jostain syystä vaikka kauheen vihanen, niin koitaks sä sit jotenki niinku rentouttaa ittes vai meeks sä vaan sisulla eteenpäin.

(60:55) No mä yleensä sillee et jos joku asia harmittaa mua siinä vaiheessa kun mä alan lukea kokeisiin niin mä yritän vaan sulkea sen pois mielestä, mä aattelen sen et ihan sama, muu elämä, nyt tämä saksa. Ja, no en mä yleensä pysty ajatteleen

kokeessa tai kokeeseen mennessä mitään muuta kun et mulla on nyt koe, et silloin oikeesti ei muu elämä vaikuta yhtään.

Tota mites sit kokeisiin lukiessa niin pidäks sä silloin just niinku taukoja tai sellasia et sä välillä otat aikaa hengähtääkses.

(61:30) Joo, koska muuten siitä tulee sellasta että mä vaan luen sitä saksankielistä tekstiä sillee, et kivoja kirjaimia tos paperilla, että ei siitä oo mitään hyötyä (...)

Entä sit rohkaseks sä ittees vaikka koetilanteessa tai kokeeseen mennessä esimerkiksi, kokeen alkaessa? Et kyllä tää tästä sujuu, kyllä selviän tästä.

(61:53) Ehkä päinvastoin mulla on aina sellanen fiilis että kun on se koe, kun niinku istuu siellä ja opettaja tulee luokkaan ja pitää laittaa ne kirjat pois niin sit tulee sellanen fiilis et noni, sinne lähti ne kaikki sanastot sen kirjan mukana laukkuun, nyt on ihan tyhjää. Mutta kyl se sit kun sen saa sen kokeen taas sit siinä se pieni hetki kun sitä paperia ei oo siinä edessä niin siinä kohtaa on vaan musta aukko, et osaaks mä ees esitellä itseeni saksaks, mut kyl sit kun niinkun sit kun sen saa sen koepaperin, ja sieltä kuitenkin tulee aina niitä sanoja mitä pitää, siis vaikka jossain luetussa on hirveesti aina niitä kappaleiden sanastoja niin kyl sit siinä ne pikkuhiljaa sen sadanneljänkytä minuutin aikana ne palaantuu mieleen ne opitut asiat.

(...) Tota entäs sit jos sä onnistut, niin palkitseks sä silloin ittes jollain tapaa, tai kehuks sää ittees sillee, jes, hyvä minä, tai jotenkin ihan konkreettisestikin.

(63:01) No emmä ihmeemmin, et kyl sit siinä vaiheessa kun sen saa sen kokeen, et jos sielt tulee semmonen numero mikä ei ollu odotettavissa, et tulee odotettua parempi, ku siis nyt mulla on ollu se kasin pintaan ne kaikki ja mä oon tiedostanu sen et mä oon tämmönen niinku keskivertopuhuja, mut et siin vaiheessa jos sielt tulis joku kiitettävä tai jotain nii kyl mä oisin ihan hirveen ilonen siitä. Ei mulla yleensä oo tapana ollu et mä oisin mitenkään konkreettisesti palkinnu itteeni, et oon mä ehkä ajatellu jotain et kun on saanu kaikki kokeet takasin ja koeviikko on päättyny perjantaina niin sit on miettiny sillee noni, nyt mä voin kahville ja ostaa ison kakunpalan, mä oon hyvin tässä suoriutunu.

Noni! Mites sit vaikka lukiessa, et noni nyt mä luen tän ja sit mä lopetan ja sit mä rentoudun, et välil ikäänkuin välietappeja tai minipalkintoja. Et kun mä luen tän vielä niin sit mä saan kattoo telkkaria loppuillan.

(64:04) Joo lukiessa mä käytän tosi paljon siis ruokaa, et mä saatan ajatella sillee että just et jos mä alotan kun mä tuun koulusta (...) niin mä saatan ajatella kokeisiin lukiessa et noni nyt alkaa tulla vähän nälkä et okei mä luen vielä tän kappaleen ja sit mä meen syömään, niin kyl se motivoi tosi paljon.

(...) Onks sulla sillee et jos sua just ärsyttää tai jotenki ahdistaa tai on jotenki vaikeeta niin voiksää myös puhua siitä sit jollekulle, että nyt menee hermo, nyt en osaa. Vitsi mä en osaa mitään ku mä meen sinne kokeeseen.

(64:57) Joo kyllä mulla se mitä lukiossa ei ilmeisesti enää hirveesti käytetä, mut siis mul on koko mun kouluajan, niin mul on aina niinku niin jos mä vaan pyydän niin porukat on kuulustellu, ja kyl mä niinku kyl mä nytkin oon pyrkiny siihen, et sanastoja äiti kyselee, koska mulla jää ne tosi helposti siinä varsinkin päähän. Ku siinä vaiheessa yleensä tulee ilmi et puolet menee noistakin sanoista väärin, hitsit.

(...) Ootko sattumoisin ikinä pitänyt oppimispäiväkirjaa?

En. En oo ikinä.

(...) Yhteenvettoa mitä on käyty nyt läpi haastattelussa.

Ootteko puhuneet Kulttuurista saksan oppitunneilla?

(67:40) Jos nyt yhtäkkiä käskettäis sillee tilanne et tilaa saksaks joku wieninleike, niin emmä osais siitä välttämättä. Et niinku mun mielest saisi ehkä enemmän olla sitä tutustumista siihen maahan, ja koska kuitenkin musta tuntuu et joku englantia ja ruotsia on ehkä, siis varsinkin ruotsia kun se on toinen kieli niin sitä nyt opiskelee sillee puhumisen kannalta tai sillee et oppii ja englantia kun se on niin yleinen kieli, mut musta jotenkin tuntuu et saksa, ranska ja venäjä tämmöset vähän niinku ylimääräiset kielet, niin jotenki mä niinku ite opiskelen saksaa just sen takia et mä haluaisin käyttää sitä, mut siinä mä en oo kun mä en oikeesti tee sillä periaattees saksas mitään ku vaikka mä kuinka osaisin ladella niitä kielioppisääntöjä, mut jos mä en oikeesti osaa tilata ravintolassa ruokaa, niin se on aika paha jo.

(... jutustelua ruuasta)

Sun motivaatio lukee saksaa tulee siis siitä et sä voisit käyttää sitä joskus.

(70:03) Joo et kyllä meillä niinku viime kurssinkin opettaja painotti sitä et se on oikeesti ihan sama mitä te saatte tästä kurssista arvosanaks, että oikeesti tätä opiskellaan sen takia että saksa on kiva kieli ja saksaa on mukava opiskella ja tätä opiskellaan puhumisen kannalta, mut sit jotenki se sen kurssin sisältö ei hirveesti natsannu sen opettajan puheiden kanssa, mut sille tietenkään se opettaja ei voi mitään koska ne tietyt asiat on käytävä.

Niinpä, niinpä. Okei, kiitos todella paljon, se oli siinä!